

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О. М. БЕКЕТОВА**

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

**O. M. BEKETOV NATIONAL UNIVERSITY OF URBAN ECONOMY IN KHARKIV,
UKRAINE**

**XI МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**"ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКО-
ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ "**

**XI INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

**INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT
FOR SECURITY-ORIENTED MANAGEMENT IN CONDITIONS OF
GLOBALIZATION**

МАТЕРІАЛИ / BOOK OF ABSTRACTS

17–18 листопада 2022 року, м. Харків / 17–18 November 2022, Kharkiv

- I-74 Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеко-орієнтованого управління в умовах глобалізації: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 17–18 листоп. 2022 р. : тези доп. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, Харків. міськрада, Ін-т конкурент. розвідки (Німеччина) [та ін. ; організац. ком.: Т. В. Момот та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – 202 с..

Розглядаються концептуально-методологічні засади управління, інноваційні напрямки обліково-аналітичному забезпеченні в умовах глобалізації, міжнародний та вітчизняний досвід у податковому менеджменті, моделювання облікових процесів в умовах євроінтеграції та впровадження міжнародних стандартів обліку і звітності у державному та приватному секторі в умовах воєнного стану країни.

The conceptual and methodological principles of management, innovative directions of accounting and analytical support in the in the conditions of globalization, international and domestic education in tax management, modeling of accounting processes in the conditions of European integration and the implementation of international standards of accounting and reporting in the state and private sector in the conditions of the country's martial law are considered,

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Бабасв Володимир Миколайович

ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, доктор наук з державного управління, професор

Заступники голови організаційного комітету:

Сухонос Марія Костянтинівна – проректор з наукової роботи Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, д-р техн. наук, професор;

Tumietto Daniele – Corporate Consultant in the Digital Management of Processes and Documents for Companies and Public Administrations, Expert with the Legislative and Technical Standards Bodies in the National (UNI / UNINFO), European (CE, CEN, CEF) and Worldwide (UN / CEFACT, UNECE, ITU) Standard Organizations, Adjunct Professor at the Link Campus University in Rome, Milan, Italy

Члени організаційного комітету:

Момот Тетяна Валеріївна – голова Харківської обласної організації ВСВЕ, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Харламова Олена Вікторівна – експерт з МСФЗ, д-р екон. наук, професор кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, професор;

Лелюк Наталія Євгенівна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова,;

Крайвська Інна Анатоліївна – канд. екон. наук, старший викладач кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

THE GLOBAL VICISSITUDES OF THE CHANGING LANDSCAPE OF THE AMERICAN ECONOMY

Russell Tripplett, Ph.D., Angelo Azueta , University of North Florida

“It's clear that the medium and long-run fiscal challenges facing the country have to do with the rise of entitlement spending; they have to do with the longer-run imbalances that we've created in the structure of the system.” This quote by renowned American economist and Robert P. Gwinn, Professor of Economics at the University of Chicago's Booth School of Business, Austan Goolsbee, encapsulates the dynamic yet unstable condition of the current American economy. In the wake of the COVID-19 pandemic, which resulted in the debated “shortest recession in American history” and the unprovoked Russian invasion of Ukraine, the American economy has encountered rising inflation matched by severe disruptions in supply chain mechanisms. Mirroring the almost twenty-three percent decline in the S&P500 and the inversion of the US Treasury Yield Curve, Americans have been facing the threat of a looming recession which would result in what economists predict as the largest cut in cash flows across multiple business channels since the 2008 Housing Crisis.

All hope is not lost, as the recent publications for the third quarter reflect growth in the American economy after its significant shrinkage in the first half of the year. With GDP and consumer spending growing by 1% and 1.4%, respectively, why do many economists still agonize and dwell upon a major recession come 2023? The answer lies in the volatility of the economy that has been most eruptive since the start of the COVID-19 eruptive pandemic. The spike in interest rates by the Federal Government by just under 1% to counteract inflation is just one prominent example of how drastic measures have had to be taken to assuage an economic collapse. The vulnerability of the American economy has also translated across the pond, with the United Kingdom reporting the most significant overhaul in its financial sector for over thirty years. With China's economy still recovering from the global pandemic of 2020, the American economy has been leading the way once more as the exemplar of standards and response to externalities. There could be more supply shocks from China's COVID-19 lockdowns, which would likely keep inflation elevated.

With inflation expected to continue rising in the first half of 2023, the world watches on as its economic health has undoubtedly mirrored a global domino effect increasing the cost of living, scarcity of resources, and severe SKU irregularities.

Reference:

1. Austan Goolsbee. “America in the World Economy: What is the new 'Normal'?", 29. November 2022. World Affairs Council of Jacksonville. Adam Herbert University Center, University of North Florida, Jacksonville, Florida. USA

EFFECTIVE SYSTEM OF CUSTOMS CONTROL AS A COMPONENT OF ANTI-CORRUPTION MANAGEMENT IN THE SYSTEM OF ENSURING FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE

Ostapenko V. M., PhD in Economics, Associate Professor; Ivanova D. S., the graduate of higher education, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

An important aspect of the study of the essence of customs control and customs clearance of goods is the consideration of its organization. Effective organization and distribution of functions in the implementation of customs control is the key to ensuring the protection of the customs border of Ukraine and ensuring the financial and economic security of the state. It is worth noting that the directions of the organization of customs control should ensure the continuous development of regulatory mechanisms of control and improvement of the procedure of customs control in Ukraine.

Customs control is a set of measures carried out by the customs authorities within their competence in order to ensure compliance with the norms of national regulatory legal acts on customs affairs, international treaties of Ukraine concluded in accordance with the procedure established by law. At the same time, the form and scope of control shall be determined independently by the customs authorities [1].

It is known that today the means and technologies of customs control in Ukraine lag behind the modern needs of capacity and world standards of goods control. Control actually consists in comparing the data declared by the declarant about the goods, items, vehicle with the actual data. Therefore, the starting point for customs control is the submitted documents. According to Art. 56 of the Customs Code of Ukraine for the implementation of customs control, the necessary documents are submitted to the customs authority [2]: when crossing the customs border of Ukraine by goods and vehicles; when declaring goods and vehicles; when notifying the customs authority of the intention to move goods and vehicles across the customs border of Ukraine; when the customs authorities carry out other control functions in accordance with customs legislation.

The customs control procedure is carried out in the following stages (Table 1).

Depending on the type and nature of cooperation between customs authorities of neighboring countries, the following types of customs control are distinguished:

unilateral customs control (carried out only by one party, as a rule, before crossing the customs border. The customs authorities of one party trust the other party and do not conduct repeated customs control. This control system is also called simplified);

bilateral customs control, which is carried out independently by the customs of the two countries;

joint customs control, which is carried out simultaneously by the customs authorities of the two countries.

Additionally, there are single customs control and repeated customs control, which are carried out, as a rule, in respect of vehicles or goods, when the customs authorities have sufficient grounds for this. Single customs control is carried out when the customs border is crossed in one direction, and repeated - when vehicles cross the customs border twice within a short period [3].

Table 1 – Stages of customs control in Ukraine

Stages	The process of customs control
Stage I	Formal and logical control of the information declared in the documents using computer programs. Also, the correctness of filling in the shipping documents for compliance of the data specified in them with the provisions of the contract and other documents is checked
Stage II	Verification of the legality of payment and settlement transactions in foreign currency by the banking institutions specified in the declaration, compliance with foreign exchange legislation by participants of foreign economic activity
Stage III	Verification of the correctness of the calculation of customs payments and the provision of customs tariff preferences, the actual receipt of the declared payments to the relevant customs accounts
Stage IV	Checking the correctness of filling in the relevant columns of the customs declaration, on the basis of which customs statistics is formed
Stage V	Decision-making on customs inspection of goods by special customs officers for compliance with the information declared in the documents

Passing customs control is a necessary but not sufficient condition for completing customs clearance, because, in addition to customs control, goods and items transported across the customs border of Ukraine may also be subject to sanitary, veterinary, phytosanitary, radiological and environmental control. The main and most common form of customs control is the verification of documents and information required for such control - documentary control. During the implementation of such control, documents and information necessary for customs control are checked [4]. It establishes the availability of documents necessary for customs control of goods in accordance with the declared regime and names of goods, checks the correctness of filling in the shipping documents, the compliance of the information contained in them with the information contained in the foreign economic activity agreement and other documents submitted for customs control and customs clearance, checks the information and documents related to non-tariff regulation measures (licensing, certification, permits of other state bodies), payment documents, certificates of compliance with the requirements of the customs legislation, etc.

The customs authorities of Ukraine also are able to carry out actual control. The forms of such actual control are customs inspection and re-inspection of goods, hand luggage, luggage, vehicles, as well as personal inspection of citizens. Customs inspection and re-inspection of goods and vehicles is carried out by opening cargo premises, vehicles, containers and packaging. During the customs inspection, the name and quality of goods are established, their quantity is determined. Customs inspection is also used to detect the hidden movement of goods. A separate form of customs

control is the inspection of the reporting and accounting system of goods transported across the customs border of Ukraine, and inspection of the territories where goods and vehicles under customs control may be located. This provides for customs authorities to carry out actions at the enterprises to establish the compliance of documentation on these goods and vehicles.

When providing customs control, customs authorities have the right to orally question all individuals, including officials of enterprises, declarants and carriers, who transport goods and vehicles across the customs border of Ukraine or directly cross it at checkpoints on the customs border of Ukraine. Oral questioning may be carried out by customs officials in order to obtain information necessary for customs control and customs clearance.

Inspection of the territories and premises of temporary storage warehouses, customs warehouses, duty-free shops, territories of free customs zones and other places where goods, commercial vehicles subject to customs control are located, or activities are carried out, the control of which is entrusted to customs authorities (except for the housing of citizens), may be carried out by customs officials upon a written decision of the head of this body or the person performing his/her duties [3].

To sum up, customs control is a significant instrument of state security, including financial and economic security, which prevents the import of prohibited goods, products or substances. The main problem is the imperfection of customs legislation, as well as the lack of a regulatory framework in terms of customs control after the release of goods. The practical novelty is to highlight the components of customs reform to overcome the existing problems, including: adoption of new legislative acts; implementation of anti-corruption measures; automation of customs procedures; implementation of the «electronic customs» system; improvement of the existing risk management system, as well as providing users with up-to-date information on customs issues. Furthermore, the process of integration with the European customs system remains relevant, which should be accompanied by appropriate changes in the current legislation, reorganization of the work of customs authorities and provision of customs with the necessary technical and qualification equipment.

References:

1. Bilukha M. T. Mytnyi kontrol: orhanizatsiia i metodolohiia / M. T. Bilukha, T. V. Mykytenko // Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo). – 2014. – №1 (64). – p. 181 – 187.
2. Customs code of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (accessed 4 November 2022)
3. Bednarskyi O.P. Mytnyi kontrol ta mytne oformlennia tovariv: sutnist i prahmatyka realizatsii v Ukraini. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1068/1/.pdf> (accessed 4 November 2022)
4. The Law of Ukraine of 16.04.1991 № 959-XII «Pro zovnishnoekonomichnu diialnist». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (accessed 3 November 2022)

BLOCKCHAIN INDUSTRY AS A TOOL FOR MODERNIZING PUBLIC SERVICES

Radionova L. Ph.D., associate professor, Radionova O. Ph.D., associate professor, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Transformation the entrepreneurial idea into economic activity made market environment possible with further transfer of innovations to the B2B area, creation of new business structures, that enable business and the state act effectively for their own existence in a present competitive environment. Study conducted by the University of Texas found that 85% of business structures are entirely dependent on accounting and analytical resources generated in real-time by multidimensional management systems; 43% of companies that do not have a plan for uninterrupted functioning, in the event of a crisis situation are not able to resume their own activities. At the same time, the business entities that formed the plan of preventive measures in the field of information security, controlling, logistics, energy saving in the unforeseen circumstances, were significantly smaller, 2.5 times the loss of income. Mentioned actualization of the issue connected with introduction of international measures of business continuity and implementation of state programs of sustainable development by domestic enterprises.

In this context the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, with the support of the UN, launched national consultations on adaptation and localization of the development agenda until 2030 and 17 Sustainable Development Goals. According to the regulations, the effectiveness of management is based on the well-known doctrine of sustainable development, that proceeds from the main assumption – managerial decisions and their consequences must be based on the economic, social and environmental responsibility of the business. This approach defines the general vector of the ontogenesis of the business unit, that is based on four common scientific research areas: industrial ecology and economics, circular business models and product designs, environmentally friendly technologies and resource efficiency. It requires changes in theoretical and methodological approaches to accounting as a key management function. In the context of the orientation of the management system to the concept of sustainable development, the process of formation of accounting and analytical support goes to a qualitatively new level, which allows managing business processes that are responsible for changes in the structure of capital; promptly restore activity after the crisis; minimize financial losses; to equally meet the requirements of clients, shareholders, managers; to maintain a business reputation The analysis of modern scientific sources provided proves that the study of the accounting formation and analytical support for the sustainable development of business entities has traditionally been conducted in two areas - economic (managerial) and accounting. In the article we focus on the economic (managerial) aspect. The international analytical agency Gartner published its forecast, in which 10 trends in the development of the international economy and finance are presented. All of them, as noted by analysts of the agency, are united by a common theme – this is already taking place a digital revolution and its scope will grow over time. Among the "dozens of

Gartner" blockchain technologies for the first time were designated as a new phenomenon that could change the global economy and finances. Gartner analysts predict that by the turnover of the blockchain-based business will reach \$ 10 billion. At the same time, recognized that the technologists of the distributed registry are still far from maturity, but they express confidence that they have great potential in terms of cost savings in the area of financial services. It is argued that the blockchain can be used in any industry where you need to verify transactions [1]. Blockchain 2.0 is the second important step in the development of the blockchain industry, that in the fall of 2014 was still in the active formation phase. Since the Blockchain 2.0 space is still being developed, there are many different categories of it, descriptions and conceptualizations. The basic idea is that with the decentralized log of transaction records, you can register, confirm and transfer all types of contracts and property. Blockchain allows you to redefine all types of financial transactions, including operations with securities, stocks and company shares, crowdfunding tools, debt instruments, mutual funds, annuities, pension funds and various kinds of derivative financial instruments (futures, options, swaps, etc.). Publicly available documents can also be moved to a distributed journal of records: certificates of title to land and real estate, certificates of vehicle registration, business licenses, marriage certificates, and death certificates. With the help of the blockchain, you can confirm digital IDs, for example, driver's licenses, ID cards, passports and voter registration certificates. You can also store private documents, for example, IOUs, loans, contracts, betting, signatures, wills, powers of attorney and escrow. By means of the blockchain, verification of insurance certificates, certificates of ownership and notarization of documents can be performed.

Intangible assets, such as patents, trademarks, copyrights, reservations and domain names, can also be protected and transferred through a distributed journal of records. For example, to protect an invention, instead of registering a trademark or patent, it is possible to encode it in a distributed journal of records, with a date and time stamp. Therefore, it will be possible to confirm the existence of the invention at a certain point in time. Blockchain technology can be used to maintain registers of any kind, inventory and accounting of transactions with assets in the financial sector, various sectors of the economy and in cash payments; in operations with real (physical world objects) and intangible (votes, ideas, reputation, intentions, medical data and information) assets. Such use of blockchain technology creates opportunities for the development of various classes of applications in all business segments related to money, markets and financial transactions. The asset presented on the blockchain becomes a smart asset that can be traded through smart contracts. The main idea of smart assets is making deals with any property in blockchain-based models. Assets can be either material (home, car, bicycle, computer) or virtual, such as stocks, orders, or copyright (books, music, illustrations, and digital art images) [2]. A smart asset is an asset whose ownership is regulated by means of a blockchain using contracts in accordance with applicable law. For example, an appropriately configured smart contract can automatically transfer vehicle ownership from a financial company to an individual after all loan payments are made, which is automatically confirmed by other

smart contracts on the blockchain.

Similarly, you can, for example, change mortgage interest rates in a smart contract based on the blockchain, by checking the website or data element previously specified in the contract to obtain the interest rate on certain dates in the future. The idea of a smart asset is to manage the property and access to the asset, registering it as a digital asset in the blockchain and having access to the secret key. In some cases, real assets can literally be managed using the blockchain. The smartphone can be unlocked after confirming the user's digital ID encoded in the blockchain. Blockchain technology allows authentication and access verification in more subtle, flexible, and real-time configurable ways than are used now. This is achieved by the elegant integration of existing hardware solutions and digital software Internet technologies.

Dealing with smart assets using the blockchain is a completely new idea, to which users are not yet accustomed. Encoded property rights are implemented using code. The code is launched automatically by the technical infrastructure - this means that it is programmed to work depending on the code that is put in, and cannot deviate from it. If the code provides for the transfer of ownership, it cannot fail to occur. Thus, smart blockchain-based assets imply the possibility of implementing distributed decentralized asset management systems, as well as assets that are implemented using code. This can lead to a significant transformation of the legislation in the field of property ownership and to the simplification of any operations with property.

The principle of decentralization of the transaction log, underlying the blockchain technology, is a major factor in the context of smart assets and smart contracts. Giving the property of certain smart properties makes it possible to conduct operations with such objects without requiring a high level of trust. This reduces the cost of insurance against fraud and misconduct, but more importantly, it makes it possible to operate with much more significant amounts than previously accepted, since the parties do not need to trust each other. For example, you can lend money through the Internet, using the borrower's smart assets as collateral, making loans more competitive and profitable. In addition, there is a possibility that due to smart contracts executed in decentralized networks, the number of litigations can be significantly reduced. As is known, most of the litigations are related to contract disputes – 44% in the US and 57% in the UK. This can be avoided due to higher accuracy of drawing up agreements and introduction of automated mechanisms for their execution.

Summing up, we argued that the definition for blockchain technology has been given repeatedly, and yet blockchain is a safe, distributed, open and low-cost database technology, which may make it an ideal tool for modernizing public services. in e-government. There are many areas that are ready for experimentation and innovation. The first and most obvious field of application of the blockchain in e-government includes everything related to the verification and adjustment of various types of activities – licenses, permits, various types of transactions, processes, events. This technology allows convenient, safe and transparent management of such procedures.

References

1. Мелані Свон. Блокчейн: Схема нової економіки. К.: Олімп-Бізнес. 2017. 240 с.
2. Поппер Н. Цифровое Золото. Невероятная история биткойна или о том, как

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО І УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN

Андренко О. А., канд. екон. наук, Крайвський Б. Б., асистент, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Початок 21 століття характеризується становленням та інтенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (далі ІКТ) і діджиталізації суспільства, що кардинально вплинуло на політичний та соціально-економічний розвиток та державну безпеку окремих країн світової спільноти. Серед досягнень останніх років в області ІКТ слід виділити технологію blockchain, яка дозволяє в режимі реального часу ефективно обробляти великі масиви даних, що зберігається у вигляді системи блоків, де кожен наступний блок, крім доповненої інформації, містить у собі зашифровану інформацію про транзакції в попередніх блоках. Спочатку blockchain-технологія була спроектована для роботи з криптовалютами, але в міру розвитку вона широко використовується в банківській сфері, логістиці, соціології, державному управлінні, медицині, освіті, менеджменті тощо.

В економічній літературі все частіше шириться думка, що вітчизняний облік, а, відтак, й аудит, ґрунтуються на застарілих принципах і методах, не відповідають вимогам сьогодення та суперечать новій цифровій економіці, основне місце у якій належить інформаційним технологіям. Останнім часом з'явилася достатня кількість досліджень [1-7], які обговорюють можливості використання blockchain-технологій в управлінні великими підприємствами та корпораціями, у тому числі для організації ефективного фінансового та управлінського обліку. Багато дослідників вказують на те, що на сучасному етапі розвитку національної системи обліку найперспективнішими напрямками її вдосконалення є впровадження blockchain-технології, використання BigData та штучного інтелекту.

Цифровізація системи обліку з використанням blockchain-технології дозволяє скоротити витрати на оплату праці, мінімізувати помилки завдяки підвищенню якості формування та аналізу облікової інформації, прискорити процес обміну інформацією між стейкхолдерами, виключити її дублювання на різних серверах, підвищити рівень захисту даних.

Мета представленого дослідження – аналіз перспектив застосування технології blockchain в обліку великих підприємств, що становлять суспільний інтерес.

Суть технології blockchain полягає у ідеї розподіленого, децентралізованого зберігання записів у цифрових реєстрах (блоках). При проведенні конкретної операції між контрагентами (наприклад, це може бути постачання виробничому підприємству виробничих запасів від іноземного

постачальника після передоплати згідно з раніше укладеним договором) після формування транзакції послідовно створюється ланцюжок зашифрованих блоків (рис. 1).

Кожен блок пов'язаний з наперед заданим числом попередніх блоків, він ідентифікує всю інформацію, що міститься в ньому, і перевіряється перед додаванням в ланцюжок без участі сторонньої третьої сторони, яка контролює процес. Отже, blockchain надає кожному учаснику власну копію інформації, при цьому усі зміни відображаються в усіх копіях майже одночасно. Кожна транзакція записується у вигляді блоку даних, а кожен новий блок має зашифровану копію включеного в нього з попереднього блоку. Далі блоки сполучаються за допомогою криптографічних підписів для створення ланцюга дій або транзакцій із часовою міткою, розподілених і захищених від підробки.

Рис. 1 – Приклад реалізації технології blockchain в обліку

Завдяки використанню blockchain-технологій формування та списання дебіторських та кредиторських заборгованостей контрагентів відбуватиметься одночасно в однаковій оцінці в момент транзакції, що усувається необхідність

звіряння розрахунків. Первинні документи ні в паперовому, ні в електронному вигляді не будуть потрібні, тому що їх замінить транзакція в blockchain.

Очікуваний ефект від використання blockchain-технології у фінансовому та управлінському обліку наведено на рисунку 2.

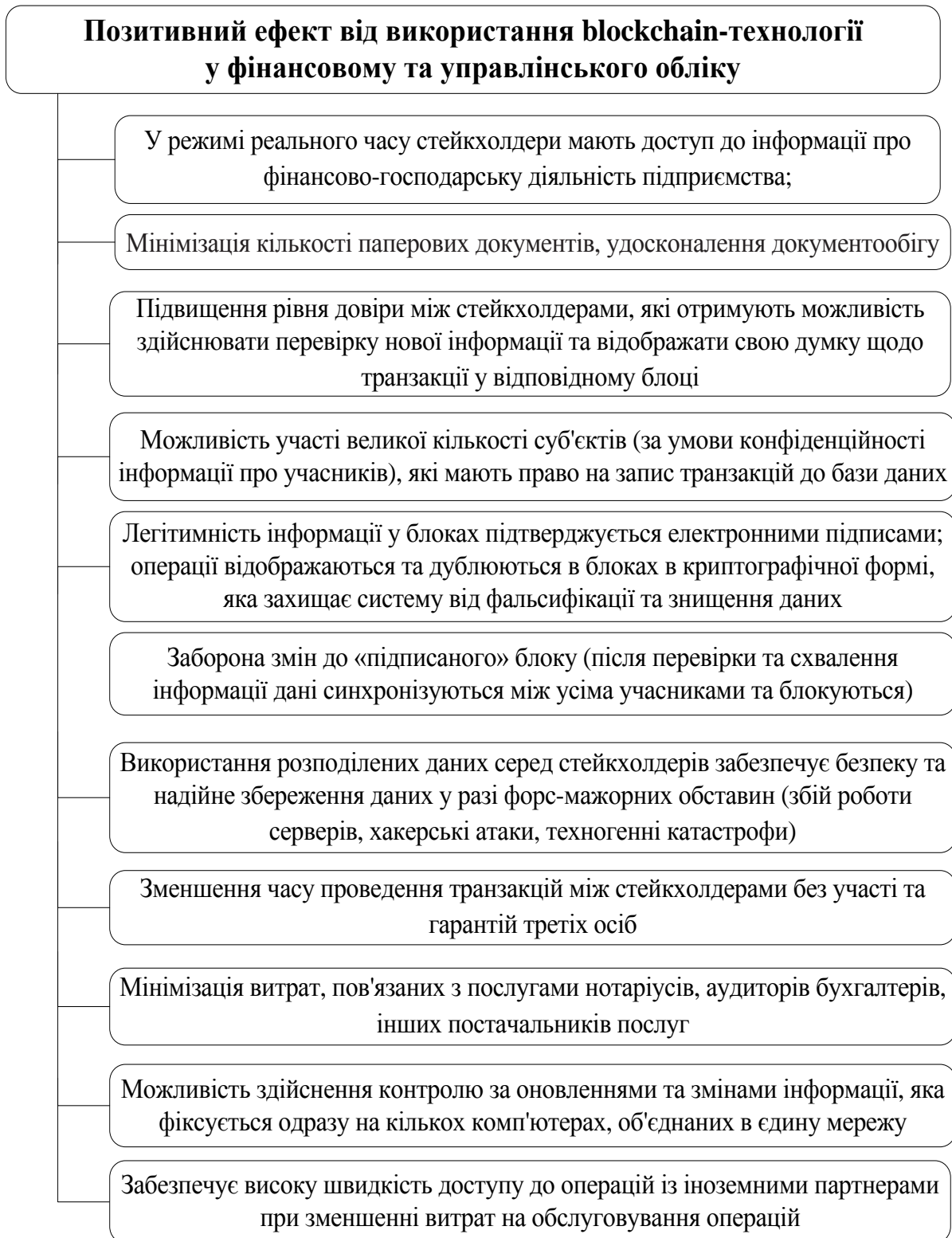

Рис. 2 – Ефект від використання blockchain-технології у фінансовому та управлінському обліку

Незважаючи на очевидні переваги, технологія blockchain не позбавлена певних недоліків та обмежень:

- при неправильному або неточному введенні інформації про транзакцію її не можна анулювати;

- рівень надійності та безпеки знижується, якщо більше половини технічних потужностей системи припадає на один пристрій;

- на початковому етапі впровадження blockchain-технологій необхідні значні витрати та інвестиції, пов'язані з придбанням якісного матеріально-технічного забезпечення, сучасних інформаційних технологій, ліцензованого програмного забезпечення, навчання персоналу;

- відсутність необхідного пакету нормативно-правових законів і постанов для законодавчого регулювання процесом цифровізації суспільства.

Впровадження blockchain-технологій – це трудомісткий та тривалий процес, оскільки навіть у світовій практиці є окремі програмні рішення, які реалізовані у конкретних підприємствах. На національному рівні потрібна розробка стратегії вдосконалення національної системи обліку з використанням технологій blockchain. На думку Пілевіча Д. С. [2], основними підготовчими етапами формування цієї стратегії є:

- систематизація інформації про необхідність цифровізації національної системи обліку, перспективності та переваг використання blockchain-технології;

- проведення SWOT-аналізу впровадження blockchain у систему обліку;

- оцінка очікуваних обмежень, загроз та недоліків імплементації такої технології, пошук шляхів їх усунення чи мінімізації;

- конкретизація необхідних інформаційних, матеріально-технічних, фінансових, кадрових ресурсів задля забезпечення ефективного застосування;

- визначення ключових показників ефективності використання технології blockchain в обліку;

- ідентифікація пріоритетних напрямів та сфер застосування blockchain;

- затвердження на законодавчому рівні нормативно-правового забезпечення (гармонізованого з європейськими нормативно-правовими актами) впровадження та використання сучасних інформаційних технологій, у тому числі технологій blockchain в обліку;

- розробка та реалізація стратегії вдосконалення національної системи обліку з використанням технологій blockchain;

- моніторинг проміжних результатів імплементації стратегії, внесення необхідних коректив та посилення державної підтримки підприємств, які застосовують інноваційні технології у своїй діяльності.

Таким чином, успішне впровадження стратегії потребує якісного та сучасного законодавчого, матеріально-технічного, кадрового, інтелектуального забезпечення та готовності підприємств та стейкхолдерів до цифрової трансформації управління.

Список використаних джерел:

1 Криворучко Г. В. Технологія блокчейн та перспективи її застосування в процесі бюджетування, орієнтованого на результат / Г. В. Криворучко // Вісник економічної науки

України. – 2018. – № 2. – С. 108-118

2 Пілевич Д. С. Теоретико-прикладні засади використання blockchain-технології в бухгалтерському обліку / Д. С Пілевич // Проблеми економіки. – 2020. – № 1 (43). – С. 267–274.

3 Дубініна М. В. Blockchain-технологія як засіб трансформації бухгалтерського обліку / М. В. Дубініна, С. В. Сирцева, О. В. Буганов О. В., Н. О. Тусова // Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». – 2018. – №12. – С. 75–80

4 Манчур І. М. Рівень використання блокчейн-технології підприємствами України в сфері бухгалтерського обліку та аудиту / І. М. Манчур // Економічний аналіз. – 2021. – Т. 31. № 3. – С. 183–189.

5 Ярошук О. Технологія блокчейн в бухгалтерському обліку та аудиту / О. Ярошук, І. Белова // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Випуск 3–4. С. 28–44.

6 Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій : монографія / Є. А. Карпенко, О. В. Карпенко, А. І. Мілька [та ін.]. – Полтава : ПУЕТ, 2021 . – 410 с.

7 Bonson E., Bednarova M. Blockchain and its implications for accounting and auditing. Meditari Accountancy Research. 2019. (5). 725–740.

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

*Ачкасова С. А., канд. екон. наук, доцент, Дмитрієнко О. А., магістер,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця*

Питання управління власним капіталом банку є актуальними з огляду на те, що це є елементом державного регулювання та нагляду за діяльністю банків, а також забезпечення конкурентоспроможності. Для оцінювання ефективності використання інструментів управління власним капіталом банку для забезпечення його конкурентоспроможності використано СППР Decision Making Helper.

У онлайн версії, тобто з максимальною кількістю – три критерії та три альтернативи [1].

Для внесення даних в СППР Decision Making Helper з метою прийняття рішення щодо оцінювання, визначено рівень, шляхом переведення стрілки на необхідну рейтингову оцінку. Рейтингову оцінку застосовано таким чином: від –5 «максимальне несприятливий» до +5 «максимально сприятливий», 0 – нейтральний [2].

Для оцінювання ефективності використання інструментів управління власним капіталом банку в умовах забезпечення конкурентоспроможності виділено такі критерії вибору: терміновість; транспарентність; цільовий ефект. Оцінюванню підлягали: блок А – горизонтальні злиття та поглинання, блок В – емісія акцій, блок С – спрямування нерозподіленого прибутку, результати яких наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Оцінювання ефективності використання інструментів управління власним капіталом банку для забезпечення конкурентоспроможності

Критерій/вага	Блок 1	Блок 2	Блок 3
	Горизонтальні злиття та/або поглинання	Емісія акцій	Спрямування нерозподіленого прибутку
Терміновість (+5)	+3	+4	+3
Транспарентність (+4)	+5	+4	+4
Цільовий ефект (+5)	+5	+4	+5

На підставі даних табл. 1, що визначені методом експертного ранжування, занесено інформацію в СППР Decision Making Helper, що наведено на рисунку 1.

Best Option: Option A "Горизонтальні злиття та/або поглинання"
High Score: +60%
Decision: rather positive, Option A "Горизонтальні злиття та/або поглинання"

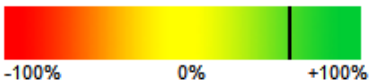
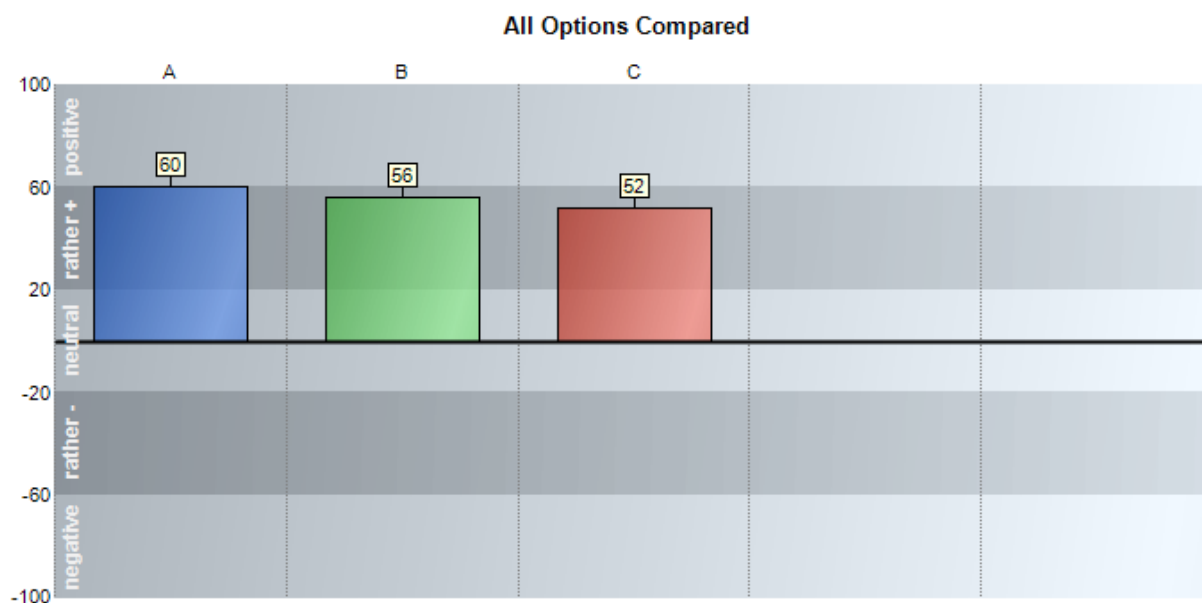

Рис. 1 – Результати СППР Decision Making Helper щодо ефективності використання інструментів управління власним капіталом банку для забезпечення конкурентоспроможності (побудовано із використанням Decision Making Helper за джерелом [2])

На підставі даних, що наведені на в табл. 1 та рис. 1, отримані результати використання СППР Decision Making Helper [2] для прийняття рішення щодо оцінювання ефективності використання інструментів управління власним капіталом банку для забезпечення конкурентоспроможності свідчать, щонайбільшу пріоритетність мають горизонтальні злиття та/або поглинання .

Список використаних джерел:

1. Achkasova S. Using the decision-making technology in organization of compliance in the sphere of accumulated pension provision / S. Achkasova // Technology Audit & Production Reserves. – 2020. – Vol. 5. – Issue 4(55) . – P. 19–27.
2. Decision Making Helper. Available at: <https://www.infonautics-software.ch/decisionmakinghelper/>

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ – СУЧАСНА ЗВІТНІСТЬ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Багрій К.Л., канд. екон. наук, доцент, Чернівецький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету

Існуюча концепція фінансової звітності направлена здебільшого на ретроспективне представлення фінансової інформації, не приділяючи уваги оцінці ризиків діяльності, стратегічним напрямкам розвитку, соціальним та екологічним аспектам діяльності, сталому розвитку тощо. Оприлюднення інформації щодо зусиль підприємства в питаннях вирішення соціальних та екологічних викликів створюють позитивний імідж, поліпшують ділову репутацію, служать додатковим свідченням надійності та сталого розвитку бізнесу. У зв'язку з цим у світовій практиці активно впроваджується формування інтегрованої звітності, яка поєднує фінансові та не-фінансові аспекти оцінки діяльності підприємства, будучи засобом додаткового розкриття облікової інформації.

Узагальнюючи досвід зарубіжних експертів щодо аналізу проблем, які виникають при підготовці інтегрованої звітності, Єршова Н. Ю. наводить такі: пошук рівноваги між дотриманням вимог прозорості та ризиками додаткового розкриття інформації; відсутність підтримки з боку вищого керівництва; забезпечення відповідності процесів підготовки інтегрованої та фінансової звітності; потреба підвищення якості кадрового забезпечення; часові обмеження; недостатність консультативної підтримки організацій, що спеціалізуються на розробці стандартів та нормативної бази з питань інтегрованого звітування [1, с. 453].

Зазначені проблемні аспекти впровадження інтегрованої звітності задають загальні тенденції її подальшого розвитку, служать орієнтирами для її вдосконалення. Такі тенденції, перш за все, є предметом дискусії ключових світових гравців з розробки стандартів інтегрованої звітності та надання послуг зі складання та верифікації такої звітності. Прикладами важливих ініціатив, направлених на заохочення міжнародного обговорення майбутнього інтегрованої звітності, є такі:

- проєкт Глобальної ініціативи зі звітності (GRI) «Звітність 2025» (Reporting 2025) [2];
- аналітичні звіти Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів (Association of Chartered Certified Accountants – ACCA) [3];

- аналітичні звіти компаній «Великої четвірки» (зокрема, Опитування KPMG щодо звітності з питань сталого розвитку (KPMG Survey of Sustainability Reporting) [4] та ін.

Так, прикладом налагодження глобального діалогу між різними інституціями щодо подальшого розвитку інтегрованої звітності є ініціатива Міжнародного комітету з інтегрованої звітності (IIRC) «Діалог з корпоративної звітності» (CRD), яка має на меті сприяти узгодженості, послідовності та порівнюваності між існуючими підходами до складання інтегрованої звітності. Даний проєкт покликаний створити платформу для комунікації щодо напрямів розвитку, змісту й оцінки поточного стану звітності, стандартів і відповідних вимог до її складання; визначення практичних засобів, за допомогою яких відповідні підходи, стандарти та вимоги можуть бути узгоджені.

У рамках проєкту «Звітність 2025» (Reporting 2025) опубліковано аналітичні матеріали «Тренди у сфері сталого розвитку та звітності у 2025: готуємося до майбутнього» [2], що в частині загальних тенденцій розвитку звітування окреслюють такі:

- компанії демонструватимуть свою активну прихильність до сталого майбутнього за допомогою звітності, яка має чітко пояснювати внесок компаній у вирішення реальних проблем суспільства;
- зв'язок між проблемами сталого розвитку та бізнес-моделями компаній стане сильнішим, що буде досягнуто значною мірою за допомогою регламентованих і нерегламентованих форматів розкриття інформації;
- розкриття інформації у звітності відбуватиметься з посиленням значення етичних цінностей;
- очікується, що звіти будуть коротшими й актуальними, але достатніми для пояснення контексту;
- посилення протидії дезінформації шляхом забезпечення балансу між точними даними, які можна підтвердити, та їх контекстним описом.

У частині формату звітності в даних аналітичних матеріалах зазначено такі тенденції розвитку [2]:

- звітування буде цифровим і в режимі реального часу;
- інформація про ефективність і вплив стане набагато доступнішою завдяки використанню потужних пошукових систем і програмного забезпечення;
- з метою забезпечення інформативності інформації у форматі інтегрованого звітування передбачається розширення системи показників;
- звітність буде сфокусована на спроможності компаній створювати цінність для суспільства;
- звітність буде демонструвати проактивне зобов'язання в досягненні сталого розвитку;
- звітність буде в інтегрованому форматі, що передбачає поєднання в одному форматі фінансових і нефінансових показників діяльності компаній.

У звіті 2020 р. за результатами опитування KPMG щодо звітності з питань сталого розвитку (KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020) також здійснено огляд глобальних тенденцій розвитку такої звітності [4]:

- Європейський Союз оновлює Директиву ЄС з нефінансової звітності та розглядає можливість розробки стандартів нефінансової звітності;
- Всесвітній економічний форум (The World Economic Forum) оприлюднив свою доповідь про загальні показники (21 індикатор) та відповідну звітність для сталого створення цінності;
- п'ять ключових організацій з розробки не-фінансової звітності (GRI, SASB, IIRC, CDSB, CDP) оприлюднили намір працювати разом у напрямку розробки комплексної корпоративної звітності;
- фонд МФЗ (The IFRS Foundation) отримав потужну підтримку з боку інших організацій щодо створення концепції глобальної нефінансової звітності.

За даними річного звіту PwC з огляду підходів до звітності за 2020 рік (PwC's Annual Review of Reporting Practices in the FTSE 350), 74% аналізованих компаній у своїй звітності згадували хоча б одну з концепцій не-фінансової звітності: GRI, SASB, SDGs. Разом із тим, лише 30% компаній інтегрували екологічну, соціальну й управлінську стійкість (Environmental, Social, and Corporate Governance – ESG) до бізнес-стратегії [5, р. 10]. Такі тенденції свідчать про суттєве зростання ESG-ініціатив та їх відображення в інтегрованій звітності, втім, інкорпорація даних концепцій у стратегію бізнесу ще недостатня.

В аналітичних звітах Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів [3] (Association of Chartered Certified Accountants – ACCA) здійснено огляд поточного стану та тенденцій і розвитку інтегрованої звітності за чотирирічний період (2016–2019):

- позитивна динаміка оприлюднення інтегрованої звітності загалом і ширше визнання концепції <IR> зокрема;
- у звітах, підготовлених відповідно до концепції <IR>, зростає кількість посилань на інші стандарти, рамки або протоколи звітності. Зокрема найбільш поширеною за посиланням є концепція GRI, а також дві системи звітності, які були розроблені нещодавно: рекомендації Робочої групи з розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом (Task Force on Climate-related Financial Disclosures – TCFD) та Цілей сталого розвитку ООН (UN's Sustainable Development Goals – SDGs);
- на відміну від загальної тенденції корпоративної звітності інтегровані звіти з часом стають коротшими або стислішими;
- більшість звітів визначає цільову аудиторію, яка рівномірно розподілена між постачальниками фінансового капіталу та іншими зацікавленими сторонами, що обумовлює зміст інтегрованої звітності;
- на основі експертної оцінки встановлено зниження якості інтегрованої звітності за останні чотири роки.

Отже, існування великої кількості стандартів та ініціатив з формування нефінансової звітності обумовлює ряд проблем теоретико-методичного, технічно-організаційного та інституційного характеру. Аналіз світових тенденцій розвитку інтегрованої звітності дозволяє стверджувати, що відбуваються процеси конвергенції та поступово здійснюється перехід від конкуренції за розподіл сфер впливу між ключовими організаціями у сфері

розробки стандартів до налагодження діалогу між ними з метою уніфікації, стандартизації й узгодженості між існуючими концепціями звітування. З іншого боку, спостерігається тенденція до розвитку інтегрованої звітності з урахуванням галузевої специфіки, що обумовлює потребу розробки галузевих стандартів інтегрованого звітування.

Список використаних джерел:

1. Єршова Н. Ю. Розвиток методологічних основ формування інтегрованої звітності. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2016. Вип. 1. С. 451–459. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/10861/1/РОЗВИТОК%20МЕТОДОЛОГІЧНИХ%20ОСНОВ%20ФОРМУВАННЯ%20ІНТЕГРОВАНОЇ%20ЗВІТНОСТІ.pdf>
2. Sustainability and Reporting Trends in 2025 – Preparing for the Future / GRI's Reporting 2025 Project: First Analysis Paper. May. 2015. URL: <https://csrjournal.com/wp-content/uploads/2015/06/Sustainability-and-Reporting-Trends-in-2025-Preparing-for-the-Future.pdf>
3. Martin R. Insights into integrated reporting 4.0: The story so far. URL: <https://www.accaglobal.com/uk/en/professional-insights/global-profession/Integratedreporting-4.html>
4. The time has come. The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/11/the-time-has-come.pdf>
5. Reporting on a changing world / PwC's Annual Review of Reporting Practices in the FTSE 350. July 2021. 30 p. URL: <https://www.pwc.co.uk/audit/assets/pdf/reporting-on-a-changing-world.pdf>

ПІДТРИМКА З БОКУ ДЕРЖАВИ СТОСОВНО ПРОБЛЕМНИХ ІПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Батракова Т. І., канд. екон. наук, доцент, Гурська А. Ю., магістр, Запорізький національний університет

З початку повномасштабної війни з боку росії на території України, вагомо збільшилася кількість проблемних кредитів для банків. Причинами цього стало те, що кредитні кошти були отримані на придбання майна, яке виступає заставою по кредиту, однак внаслідок війни позичальник втратив це майно та його платоспроможність знизилася.

З березня 2022 року по червень того ж року частка проблемних кредитів зросла з 305 млрд грн до 317,5 млрд грн (26,58% та 27,65% відповідно). Саме тому держава повинна реалізувати виважений та збалансований підхід до підтримки та вирішення проблеми непрацюючих кредитів [1].

У зв'язку з погіршенням фінансового стану позичальників, НБУ рекомендує банкам частіше пропонувати своїм клієнтам кредитні канікули або реструктуризацію боргу за споживчим кредитом. Суть кредитних канікул полягає у тому, що під час воєнного стану та 30 днів після його завершення, у разі прострочення позичальником платежів, споживач звільняється від сплати штрафів, пені та інших платежів, які передбачені укладеним договором. Однак, зобов'язання на повернення кредиту та відсотків залишається у повній мірі.

В індивідуальному порядку банк має право використовувати додаткові заходи підтримки або списання частини боргу, якщо за ним сплачено більше 80% всієї суми.

Але кредитні канікули також несуть загрозу як для банку, так і для позичальника, оскільки після закінчення воєнного стану та через 30 днів позичальник повинен буде сплатити всі прострочені суми за кредитом та відсотком, що були накопичені під час війни. Та в тому разі, якщо всі ці суми не будуть погашені, банк буде нараховувати штрафи, пені та інші платежі, що в майбутньому може призвести до судових спорів.

Що стосується іпотечного майна в умовах воєнного стану, то держава обмежила звернення стягнення на іпотечне майно в рахунок погашення кредиту. Та як наслідок, банки втрачають можливість виселяти мешканців з іпотечного майна та іпотечне майно не зможе реалізуватися на електронних торгах. Банк має змогу тільки отримувати рішення суду про звернення стягнення на іпотечне майно, але не виконувати це рішення. Однак після завершення воєнного стану, всі отримані рішення суду про вилучення майна, будуть приведені до виконання (виселення та вилучення житла).

У липні 2022 року Верховною Радою України був прийнятий законопроект стосовно підтримки позичальників, майно яких було знищено або пошкоджено внаслідок збройної агресії РФ. Відповідно до цього проекту, споживчі кредити можуть бути заморожені або прощені [2].

Якщо розглядати механізм замороження кредиту, то він планується надаватися позичальникам, які брали кредит на придбання житлової нерухомості або автомобіля. Існують декілька варіантів заморожки кредитів:

1) Якщо нерухомість знаходиться на тимчасово окупованій території або на території ведення бойових дій. Кредит заморожується при умовах, коли позичальник не знає про стан свого майна та не має змоги зібрати докази стосовно цілісності його. Позичальник звільняється від сплати боргу на термін до дев'яностого днів після скасування воєнного стану в Україні. Якщо позичальник подає усі документи, які засвідчують знищення чи руйнування майна, то він звільняється від сплати кредитного боргу до того моменту, як отримає компенсацію від держави. Відсотки, нараховані після 24 лютого будуть анульовані [2].

2) Якщо нерухомість знаходиться на підконтрольній території України, але пошкоджено чи знищено внаслідок збройної агресії РФ. Кредит заморожується при умовах, якщо позичальник надає заяву та документи, що підтверджують знищення чи руйнування майна, та позичальник звільняється від сплати боргу до тих пір, поки не отримає матеріальну компенсацію за втрачене майно. Відсотки, нараховані після 24 лютого будуть анульовані [2].

Однак буде існувати варіант анулювання кредити повністю тоді, коли житло зруйноване внаслідок атаки росії та воно є єдиним місцем для проживання всієї родини позичальника, та не перевищувати певні габарити. Також умовою є те, що автомобіль, що був у заставі є єдиним авто позичальника та об'єм двигуна не перевищує 2500 сантиметрів. І ще важливим показником

виступає відсутність простроченої заборгованості станом на 23.02.2022. Що стосується банку, то він отримує право отримати компенсацію від держави за втрачений кредит [2].

Частка непрацюючих кредитів у портфелях українських банків збільшується, що є початком великої кризи. Банки намагаються впоратися з боргами, але деяким з них навряд вдасться уникнути проблем.

Стан банківських установ прямопропорційно залежить від стану української економіки в цілому. Економічна активність знизилася на 30–40 %, тому очікується, що така ж частка кредитів стане проблемними. Це є потенційною проблемою для частини ринку, оскільки збитки від проблемних кредитів негативно відіб'ються на капіталі банків. З початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України НБУ послабив правила дотримання банками вимог до капіталу, однак жорсткіші вимоги можуть повернутися вже у 2023 році.

З 24 лютого 2022 року і до 1 липня того ж року діли кредитні канікули для всіх позичальників банків, тобто банки не рахували дні простроченої заборгованості. На початку жовтня були зафіксовані перші та одиночні випадки непрацюючих кредитів, що досягли 90-денної затримки. В основному причиною визнаних непрацюючих кредитів є ті випадки, коли банки не змогли вийти на зв'язок з позичальниками задля домовленості про реструктуризацію.

Можливість достатньо гнучко реструктуризувати борги позичальників дозволяє банківським системам демонструвати повільний зріст обсягів проблемних кредитів. Реструктуризація дозволяє тимчасово не визнавати збитки за проблемними кредитами і хоча б на папері зберегти прийнятні показники капіталу банків. У квітні 2022 року Державна служба статистики оцінила рівень збитків банків на 50–70 % грошових потоків за кредитами.

З початку війни рівень виплат по кредитах знизився до 50-60%, але протягом декількох місяців показники вирівнялися. Через високий рівень невизначеності нові угоди між банками та позичальниками є переважно короткостроковими проміжними варіантами.

Осіною Національний банк України зазначив спад вартості робочого кредитного портфеля що найменше на 20%. З березня по вересень 2022 року банки повинні були сформувати резерви під знецінення кредитів, взявши до уваги ризик неповерненості кредитних коштів. За даними НБУ сума резерву склала 93,2 млрд грн [1].

Реальну цифру непрацюючих активів у банківських установах можливо буде побачити в середині 2023 року. Національним банком України було заплановано оцінку якості активів, також окремо буде здійснюватися оцінка здатності нормалізувати фінансові показники, тобто життєздатність банків.

Так само як і під час кризи у 2014-2015 роках, банки будуть вимушені шукати гроші, на покриття збитків, оскільки НБУ від банків буде вимагати капіталізації та реструктуризації активів. Також НБУ очікує того, що більшість банків будуть мати змогу відновити свій капітал за допомогою прибутків майбутніх періодів,

однак є ризик потреби додаткової капіталізації від акціонера банками, які будуть мати можливість відновлювати капітал своїми зусиллями.

Що стосується банків з іноземним капіталом, то складається інша ситуація, а саме те, що велика кількість з них після початку війни зменшила обсяги нових кредитів та водночас збільшила ліквідність. Отже, західні фінансові групи мають змогу легко рекапіталізувати свої дочірні компанії.

Враховуючи успіхи Збройних Сил України на фронті за останні місяці, західні банки з достатньо великою ліквідністю зможуть піти на експансію. А враховуючи те, що вже 42% українського експорту оплачується в євровалюті, то скоріш за все це будуть банки Європи.

Війна тим чи іншим боком вплинула на діяльність усіх банківських та небанківських установ, спровокувавши необхідність у залученні підтримки з боку держави

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Офіційний вебпортал парламенту України, Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/225367.html>

ПЕРСПЕКТИВИ КРЕДИТУВАННЯ ТЕХНОПАРКІВ ТА ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ УКРАЇНИ

Батракова Т. І., канд. екон. наук, доцент, Кармазіна В. С., магістр, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

Технопарки є ядрами інновацій у державі та магнітами інвестицій по всьому світу. Для нашої країни, економіка якої функціонує в складних реаліях війни, розпочатої вторгненням російської федерації до території незалежної суверенної України 24.02.2022 р., саме активізація інноваційної діяльності є свіжим підходом для подальшої розбудови сильної держави. Хоча технопарки переживали застій до 2020 р., та наразі їх активне функціонування перебуває у статусі зародження епохи ефективної праці над фінансовою підтримкою даної сфери.

Слід зазначити, що недостатність грошової підтримки технопарків особливо відчутною стала у наш час, бо поступово українські інноваційні підприємства повертаються до більш менш повноцінного життя.

Донедавна джерелами фінансування цієї галузі були власні кошти ініціаторів-учасників, фінансування від Державного фонду розвитку громад та територій. Однак такі джерела були вкрай обмежені у можливостях, тому й до початку 2022 р. фундаментальним рушієм розвитку інновацій стали приватні інвестори.

Працюючими на такому виді фінансування є індустриальні технопарки В. Хмельницького: «UNIT.City», «LvivTech.City», «UNIT.City Kharkiv»; інноваційно-промисловий парк О. Ярославського «Еконополі-ХТЗ», що має бути

побудований до 2029 р. [1]

Зараз з'явився інтерес до цієї сфери в українських банків, західних партнерів, вітчизняних інвестиційних фондів, які залучають фінансування в цю сферу (UkraineInvest), виникли проєкти створення спеціалізованих фондів під егідою окремих міністерств, громадських об'єднань, Президента та КМУ. Так, Міністерство фінансів України співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями, які за допомогою банківських послуг планують видавати субкредити за більш низькими відсотковими ставками підприємствам технопарків.

У Державному бюджеті на 2022 р. було вперше закладено 400 млн грн на індустріальні парки, та заплановане збільшення суми на різні напрямки у наступному році, що має стати стимулом до появи інноваційних технопарків. Варто зауважити, що результативність буде оцінена не за кількістю парків, а за обсягом залучених інвестицій та створених робочих місць (прогнозовано 50 робочих місць на 1 га парку) [2].

Прикладом перспективи кредитування технопарків в Україні є створення муніципального індустріально-технологічного парку «Кристал» у м. Вінниця (вартість технопарку 103,5 млн грн), який має запрацювати на повну потужність у 2027 р. На його розбудову на території колишніх приміщень заводу «Кристал» за проєктом «Великого будівництва» В. Зеленського було виділено 4 млн грн від місцевої влади та 10 млн грн кредитних коштів із закладеного на 2022 р. Державного бюджету зі строком виконання робіт до 31 грудня 2022 р. Ціллю діяльності буде розвиток освіти («дитячий технопарк»), ІТ-галузь та стартап-новаторство (Центр розвитку підприємництва) зі створенням приблизно 1000 робочих місць у Подільському регіоні [3;4].

Перспективність активного ведення діяльності сьогодні в межах технопарків та індустріальних парків описано у ряді таких переваг:

1. Компенсація відсоткової ставки за кредитами. Таку компенсацію може бути надано за кредитами, які отримані з метою облаштування чи ведення бізнесу в межах технопарків;

2. Фінансування без зобов'язань повернення отриманих коштів. Таке фінансування надається за умови, що отримані кошти буде використано для облаштування парків та забезпечення будівництва інфраструктури (автошляхи, лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерні комунікації).

3. Компенсація витрат на підключення та приєднання до інженерно-транспортних мереж.

4. 21 червня 2022 року ВРУ ухвалила додаткові пільги для учасників індустріальних парків, серед яких звільнення від ПДВ та сплати мита при ввезенні устаткування, обладнання та комплектуючих до них матеріалів без права відчуження цього обладнання протягом 5 років; звільнення від податку на прибуток учасникам парку на 10 років за умови реінвестування тієї частини прибутку, яка звільнена від оподаткування; право органів місцевого самоврядування надавати пільги з місцевих податків [4;5].

Отже, позитивна динаміка розвитку сфери спостерігається у розмороженні процедури реєстрації нових індустріальних парків. З вересня подано близько 10 нових заявок на реєстрацію, які потребують фінансової підтримки у вигляді вигідного кредитування.

Наприклад, у червні 2022 р. Урядом вписано до відповідного реєстру індустріальний парк «Марамуреш» у Закарпатській області (спрямування на розвиток деревообробної промисловості та меблевого виробництва) та індустріальний парк «Л-ТАУН» у Київській області (спеціалізація на агропромисловості й машинобудуванні) [6].

Таким чином, індустріальні парки змогли вийти на новий щабель функціонування саме завдяки активізації процесу кредитування та фінансової допомоги паркам. У перспективі технопарки можуть зібрати навколо себе купу інноваційних підприємств, а це вплине на розвиток нашої держави. Але якщо в умовах війни не буде вжито додаткових заходів щодо покращення умов для роботи сучасних технопарків, то цілком можливою стане втрата можливості збагачення нашої держави за рахунок даної сфери.

Список використаних джерел:

1. Харламов П. Місце сили: навіщо Україні індустріальні та технопарки. *Електронний портал «Mind»*. URL: <https://mind.ua/publications/20204723-misce-sili-navishcho-ukrayini-industrialni-ta-tehnoparki> (дата звернення: 30.10.2022).
2. Кава О. У бюджеті-2022 передбачено 400 млн грн на індустріальні парки. *Електронний портал «GMK Center»*. URL: <https://gmk.center/ua/opinion/u-bjudzheti-2022-peredbacheno-400-mln-grn-na-industrialni-parki/> (дата звернення: 30.10.2022).
3. Чудновський В. За два роки і понад 100 млн грн у Вінниці побудують технопарк «Кристал». URL: <https://vn.20minut.ua/Podii/za-dva-roki-i-ponad-100-mln-grn-u-vinnitsi-pobuduyut-tehnopark-kristal-11278186.html> (дата звернення: 30.10.2022).
4. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk> (дата звернення: 30.10.2022).
5. Кирилко В. Новий виток розвитку індустріальних парків України. *Електронний портал «Property Times»*. URL: <https://propertytimes.com.ua/blogs/valeriy-kirilko/noviy-vitok-rozvitku-industrialnih-parkiv-ukrayini> (дата звернення: 30.10.2022).
6. Колдомасов І. Уряд зареєстрував два нових індустріальних парки. *Електронний портал «Економічна правда»*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/06/4/687818/> (дата звернення: 30.10.2022).

РОЗРОБЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ УПРАВЛЯЮЧОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ

Бондаренко М. Д., магістр, Київський національний економічний університет імені В. П. Гетьмана

Актуальність проєкту є активною компонентою життєвого циклу комплексних заходів, що впливають на організаційно-технологічну надійність та ризики відмови від компонентів. На кожній фазі менеджер проєкту має оцінювати ефективність прийнятих рішень, відстежувати зміни системи загалом,

формувати тактику управління проектом задля досягнення стратегічних цілей. Однак сучасні інструментальні засоби проектного управління не дозволяють розробляти стратегічні рішення щодо фаз проекту, а дозволяють вирішувати лише приватні питання планування та складання розкладів, розподілу фінансів, контроль їх витрачання, розробки документації, ідентифікації, аналізу та контролю ризиків, тобто вирішуються завдання управління окремими підсистемами проекту, оптимізуються розрізнені об'єкти та цілі проекту.

Проекти складатимуться з даних як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Дані проекту дуже цінні та допомагають ефективно керувати проектом. Таким чином, інформаційна система управління проектами (ІУСП) — це програмне забезпечення, яке використовується для зберігання, організації та контролю даних та інформації проекту [1].

Мета дослідження. Проаналізувати різновиди управляючих інформаційних систем для управління проектами.

Менеджери проектів можуть працювати над фокусом проекту за допомогою різних методів та інструментів. Наприклад, планування, оцінка, управління тощо допомогли зосередитися на меті проекту. З ІУСП ми маємо повний контроль над проектом. Крім того, вартість і час є двома важливими факторами, завдяки яким ІУСП забезпечує переваги впроєктах. Методології управління проектами можна розділити на традиційні, гнучкі, методології на основі процесу, управління змінами.

Основні характеристики управління проектами є:

- планування;
- управління ресурсами та закупівлями;
- ефективність проекту;
- звітування про прогрес і комунікація;
- бюджет і оцінка;
- інтеграція.

Планування – це одна з найважливіших функцій управління проектами. Коли ми починаємо проєкт, план і графік є двома важливими компонентами. На додаток до цього, ІУСП матиме інструменти планування, за допомогою яких можна буде контролювати проєкт. Члени команди матимуть розклад для відстеження своїх повсякденних дій. Як наслідок, планування проєкту стає легшим із ІУСП. Наявність ресурсів і витрати пов'язані з плануванням проєкту.

Управління ресурсами та закупівлями – ресурси проєкту можуть бути кількох типів, як-от людські ресурси, матеріальні ресурси, обладнання тощо. Ресурси своєчасно керуються та оновлюються, щоб уникнути марної витрати роботи або простою. Управління закупівлями також здійснюється за допомогою системи ІУСП. Це допомагає відстежувати витрати, витрачені як на ресурси, так і на закупівлі.

Ефективність проєкту – вимірювання ефективності управління є ще однією функцією, доступною в ІУСП. План проєкту можна змінити для досягнення успіху проєкту. Зміни мають бути корисними та не мають впливати на бюджет та часові рамки більшим чином. Отже, такі розрахунки, як «Очікувана оцінка

завершення», «Відхилення на завершення» тощо, допоможуть ефективно керувати проектами.

Звітування про прогрес і комунікація – звіти створюються для кожного завдання та проекту, щоб зрозуміти роботу. Таким чином, система ІУСП допоможе створити звіти про хід роботи для спілкування з різними членами команди та зацікавленими сторонами. Крім того, звіти будуть проаналізовані на відповідність будь-яким вимогам. ІУСП корисний для спілкування з різними членами команди проекту.

Бюджет і оцінка – це певна функція, яка заснована на плані та графіку проекту. Ці оцінки розраховуються для кожного завдання проекту. Крім того, це допомагає розрахувати загальний час для завершення проекту. Насправді це допомагає відстежувати поточний потік і витрати на проект. Оцінка повинна враховувати ресурси впроєкті, доступний час і бюджет з боку замовника.

Інтеграція – розбіжності в головному питанні при роботі з управлінням проектами. Це тому, що команди працюють у різних аспектах. Щоб подолати труднощі, ІУСП дуже допомагає підтримувати інтеграцію даних у проєкті. Крім того, система допомагає отримувати продуктивну та корисну інформацію з інтеграцією. Це також допомагає в ефективному керуванні завданнями вчасно[2].

В даній роботі ми досліджували сучасні інструментальні засоби проектного управління та їх характеристик, а саме: планування, управління ресурсами та закупівлями, ефективність проекту, звітування про прогрес і комунікацію, бюджет і оцінку, а також інтеграцію яку використовуємо для підтримки даних у проєкті. Визначили з чого складаються проекти внутрішнього і зовнішнього середовища. Розібрали методологію управління проектами на які типи вони поділяються.

Висновок: інформаційна система управління проектами корисна для подолання проблем, з якими стикається традиційна система, як-от керування даними та інформацією щодо проекту. Крім того, розрізненість проектної команди спричиняє такі проблеми, як відсутність координації та співпраці між командами. Спілкування та знання між іншими командами також відстають у традиційній системі управління проектами. Щоб подолати ці проблеми, була розроблена інформаційна система управління проектами як програмний інструмент, який менеджери проєктів можуть використовувати для керування проектом і спілкування з ним. Також допомагає отримати різноманітні інші переваги в управлінні проектами для керівників проєктів. Особливості та функції системи ІУСП роблять її корисною для ефективної роботи з нею команди для роботи поставлених проєктів. Оскільки управління проектами є основним завданням, інструмент який допомагає виконувати всі їхні завдання, буде корисним. Таким чином, це передове комп'ютерне програмне забезпечення допомагає менеджерам проєктів ефективно та результативно вирішувати завдання проекту, який повинен оцінювати ефективність прийнятих рішень, відстежувати зміни системи загалом, формувати тактику управління проектом задля досягнення стратегічних цілей.

Список використаних джерел

1. Introduction to Project Management Information System, By Lucy Brown, October 12, 2022 URL: <https://www.invensislearning.com/blog/project-management-information-system/>
2. Project Management Information System: Features and Advantages: By Jacob Gillingham, August 29, 2022 URL: <https://www.invensislearning.com/blog/project-management-information-system-2/>

БІОЕКОНОМІКА: ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Будякова О.Ю., канд. екон. наук, Київський національний університет технологій та дизайну

Сьогодні сучасна економіка стоїть на порозі нового етапу розвитку. Принагідно, що в 21 столітті людство зіткнеться з низкою глобальних проблем, пов'язаних з виснаженням запасів природних ресурсів й з необхідністю забезпечення швидко зростаючого населення продовольством, з проблемою надмірного накопичення в атмосфері парникових газів, в основному вуглекислому – CO₂. Всі ці проблеми досить значні і широко обговорюються в наукових та державних колах нашої країни. У зв'язку з цим виникає необхідність пошуку нових шляхів економії ресурсів та розвитку глобальної економіки.

Одним із напрямків таких шляхів є біоекономіка. Це поняття поєднує дві глобальні науки – екологію та економіку. Біоекономіка – це економіка, заснована на використанні біотехнологій для підвищення ефективності використання природних ресурсів та зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище. Біотехнологія як галузь знань і галузь промисловості, яка динамічно розвивається, покликана вирішувати багато ключових проблем сучасності, зберігаючи при цьому баланс у системі взаємовідносин «людина – природа – суспільство», як принципи біологічних технологій.

Проблеми нестачі їжі через зростання населення, виснаження корисних копалин, сировини, мінеральних та енергетичних ресурсів, зміни клімату, забруднення навколишнього середовища тощо вирішуються біоекономікою, наративом якої є використання природних ресурсів на відновлюваній основі в досягнення цілей сталого розвитку. Україна має значні знання, агропромисловий, лісовий, земельний та водний потенціал для запровадження біотехнологій і сталої біоекономіки, яка включає виробництво, експлуатацію та використання біологічних ресурсів, процесів і систем для забезпечення продуктів, процесів і послуг у всіх секторах економіки.

Дослідження показало, що Україна може створити сталу, інноваційну, ресурсоефективну економіку, інтегровану у світ, яка поєднує продовольчу безпеку зі сталим використанням відновлюваних джерел енергії та ресурсів для промисловості. Біомаса може замінити продукти викопного палива, а залишки та відходи, сільськогосподарську та лісову сировину можна використовувати для

забезпечення екологічно чистого виробництва.

Війна в Україні спровокувала світову кризу, наслідком якої стало зростання цін на продукти харчування, енергію та добрива, що негативно вплинуло на економіки 74 країн світу, що розвиваються із загальною чисельністю населення 1,2 млрд.

У післявоєнний період біоекономіка має бути пріоритетом для підтримки економічного відновлення України, оскільки стійка біоекономіка повертає ресурси в реальний сектор, створює робочі місця, сприяє екологічному виробництву та споживанню та оптимально використовує обмежені ресурси на циркулярній основі. [1, р. 19].

Біоекономіка має значний вплив і взаємопов'язана з цілями сталого розвитку. Основними компонентами сталої біоекономіки є соціальна, екологічна та економічна стійкість, у контексті кожної з яких формуються цілі. Зокрема, соціальна стійкість біоекономіки включає забезпечення гідних умов праці, дотримання прав працівників, освіти, соціальну інтеграцію та адаптивність; екологічні – продовольча безпека, боротьба зі зміною клімату, боротьба з деградацією земель, раціональне споживання, стійка інфраструктура, захист водних ресурсів; економічні – раціональне виробництво, додана вартість продукту, конкурентоспроможність, розвиток малого та середнього бізнесу, зайнятість, інновації.

Зроблено висновок, що у післявоєнний період біоекономіка має бути пріоритетом для підтримки економічного відновлення України та інтеграції в європейський простір, оскільки стійка біоекономіка повертає ресурси в реальний сектор, створює робочі місця, сприяє екологічному виробництву та споживанню, дозволяє оптимально використовувати обмежені ресурси на безвідходній циклічній основі [2, р. 65].

Сьогодні біотехнології є однією галузей світового господарства, яка найбільш динамічно розвивається та інвестиційно приваблива. За оцінками провідних фахівців галузі та експертів, у 2030 році біотехнології забезпечуватимуть 2,7% ВВП розвинених країн. Внесок країн, що розвиваються, у біотехнологію буде ще більшим. У 2030 році біотехнології забезпечуватимуть 80% медичних препаратів, 35% хімічної промисловості та 50% сільськогосподарського виробництва. До 2050 року світовий ринок біоенергетики становитиме 150 мільярдів доларів США. 30% загального світового попиту на енергію буде припадати на використання відновлюваних джерел. Ринок біомаси для задоволення попиту становитиме 150 мільярдів доларів до 2050 року США. За прогнозами експертів, світовий ринок біотехнологій у 2025 році досягне позначки в 2 трильйони доларів.

На даний момент це найбільш високотехнологічна частина економіки. Вона набула широкого поширення в багатьох країнах і розвитку, проте в Україні вона лише на стадії становлення, хоча наша країна має величезні можливості досягти успіху в цьому. Біотехнологія є дуже потужним ресурсом й засобом соціально-економічного розвитку регіонів, і абсолютно всіх територій України. В одних областях більший акцент можна зробити на сільському господарстві, в

других – на лісовому комплексі, в третій – на добувній промисловості чи рибальстві. Основною проблемою розвитку цієї галузі є недостатня комерціалізація за наявності наукового потенціалу. Більше того, неможливо заперечити той факт, що в Україні багато досліджень залишаються незатребуваними, а за кордоном, зокрема Канада та Норвегія, охоче запрошують наших фахівців для впровадження українських власних розробок.

У сучасних умовах глобалізації біоекономіка стає найважливішим напрямком розвитку діяльності світового господарства. Біотехнології відкривають перед людством нові можливості для створення інноваційних продуктів, здатних вирішити багато глобальних проблем, у тому числі в продовольчій безпеці, одночасно зменшуючи несприятливий вплив на навколишнє середовище.

Державна підтримка розвитку біоекономіки є необхідною, оскільки поява нового бізнесу у сфері біотехнологій дозволить створити нові робочі місця, збільшити додану вартість продукції, що виробляється в регіонах. Вже зараз біотехнології дозволяють якісно оновити виробничі процеси, використовується в багатьох галузях промисловості.

Таким чином принагідно, що підтримка економічного зростання та зростання добробуту населення в умовах глобалізації в довгостроковій перспективі можлива лише за умови впровадження нових технологій, що надає біоекономіка, які дозволяють вирішити поточні світові глобальні проблеми.

Список використаних джерел:

1. Олешко А. А., Ольшанська О. В., Будякова О. Ю., Бебко С. В. Напрями розвитку біоекономіки в перспективі післявоєнного відновлення України. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія «Економіка та менеджмент». 2022. № 28. С. 18-28. DOI: 10.33813/2224-1213.28.2022.2

2. Олешко А. А., Ольшанська О. В., Будякова О. Ю., Бебко С. В. Розвиток стійкої біоекономіки: досвід Європейського Союзу та можливості для України. Агросвіт. 2022. № 3. С. 64–69. DOI: 10.32702/2306-6792.2022.3.64

МЕТОДИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ ПРУЖНОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Світлана Бурлуцька, д-р екон. наук., проф, Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Послідовність шоків імпульсів, спричинених військовою агресією Російської Федерації завдали широкомасштабного руйнівного впливу на усі сфери суспільного буття – економічній, соціальній та екологічній. Світовий банк, Європейська Комісія та Уряд України у співпраці з партнерами 9 вересня презентували спільний звіт з об'єктивною оцінкою потреб на відбудову та відновлення України у розмірі \$349 мільярдів [1]. Ця цифра вважається попередньою, приблизною та за фаховою оцінкою є мінімальною. Саме в таких

умовах перед країною як ніколи постає завдання стабілізації та забезпечення свого сталого розвитку в умовах післявоєнного відновлення. Корінною відмінною у розумінні сталого розвитку розвинутими країнами та Україною є відповідні умови та спрямованість концепції. Приймаючи до уваги довоєнну точку розрахунку слід зазначити, що для розвинутих країн умовами переходу до сталого розвитку було високоефективне постіндустріальне виробництво та майже максимальна задіяність ресурсів, то для України це застарілі технології та загальна низька ефективність суспільного виробництва, низький рівень життя, незбалансованість кредитно-фінансової сфери. З точки зору спрямованості концепції – позиції більш схожі: бажання забезпечити безпечне існування соціально-економічних національних систем та забезпечити достатній рівень добробуту сьогоdnішнім та прийдешнім поколінням. Адже ж для розвинутих країн питання існування знаходиться у площині, де поєднується обмеження потреб та якісне вдосконалення вже досить ефективного виробництва. Для України – це проблема перебудови неефективної моделі суспільного виробництва та формування відповідної інституційної надбудови. Вважаємо, що запропонований концепт пружності може стати тією науковою базою для формування нового та удосконалення існуючого інструментарію забезпечення специфічної моделі сталого розвитку в Україні. Формування відповідного методичного забезпечення оцінки пружних процесів та механізмів національної економіки є необхідним етапом побудови стратегії виводу економіки країни з кризового стану та її подальшого післявоєнного сталого розвитку.

Загальна спрямованість дослідження передбачає переважно оцінку параметрів пружності сталого розвитку підсистеми забезпечення як базової складової національної соціально-економічної системи. Разом з тим, вектор сталого розвитку потребує обов'язкового урахування параметрів суспільно-інституційної та екологічної підсистеми. Формат дослідження обмежує можливості для розробки авторських методик оцінки пружності усіх предикатів підсистемної локалізації. Логічним буде використання наявних методик та підходів до оцінки стану оточуючого середовища, соціального розвитку та якості життя. В попередніх дослідженнях було доведено, що на поточному етапі розвитку національної економіки України найбільш прийнятним є техноцентричний механізм забезпечення пружності сталого розвитку спрямований на реалізацію моделі «дуже слабкої сталості» [2, 3, 4]. Таким чином, параметри соціальної та екологічної складової є не стільки цільовими, скільки обмежувачими. А отже, на першому етапі реалізації Стратегії пружного розвитку (етапу післявоєнної стабілізації) динаміка соціальних та екологічних індикаторів не повинні мати негативного тренду. Разом з тим, параметри інституційного середовища повинні мати позитивну динаміку. Склад таких інституційних показників відповідає рейтинговим оцінкам Стратегії сталого розвитку «Україна–2030».

Для загальної кількісної оцінки параметрів соціальної та екологічної складової пропонується використання «Методики вимірювання регіонального людського розвитку» затвердженою рішенням Президії НАН України та колеґії

державної служби статистики України №123-м від 13.06.2012 р. Доцільним є використання не інтегрованого індексу, а складових людського розвитку: відтворення населення, соціальне становище, комфортне життя, добробут, гідна праця, освіта [5]. Для первісної оцінки екологічної підсистеми можливе застосування складових інтегрального показника стану навколишнього природного середовища – показників стану земельних, водних ресурсів та атмосферного повітря [5, Додаток 2].

Окрему увагу слід приділити динамічному та статичному аспектам пружності у відповідному їм предикаті часової локалізації. В статичному розумінні економічну пружність слід розглядати як здатність соціально-економічної системи підтримувати свої функції під час шокowego збурення [4]. Таким чином, фундаментальною економічною проблемою, яка загострюється в контексті шоку, є ефективний розподіл ресурсів. Цей аспект інтерпретується як статичний, тому що може бути забезпечений без відновлення та реконструкції, і стосується не тільки поточного рівня економічної активності, але й майбутньої траєкторії розвитку. Ще одна ключова особливість статичної економічної пружності знаходить свій прояв, в першу чергу, в аспекті сукупного попиту та переважно зачіпає власників вхідних потоків ресурсів (споживачів), а не виробників (постачальників). Способи використання наявних ресурсів повинні бути максимально ефективними. При цьому контрастує аспект сукупної пропозиції, де, як правило, потрібне відновлення або реконструкція ключового вхідного капіталу. Отже, статична пружність потрібна розглядатися переважно з точки зору каналів формування сукупного попиту та кінцевого споживання.

Більш загальне розуміння проблеми інкорпорує динамічний аспект і пов'язане з динамічною економічною пружністю – швидкістю відновлення соціально-економічної системи від шоку до бажаного стану. На перше місце у такому розумінні виходить явище системної стабільності, яке відображає спроможність системи повертатися до певної «норми». Таке трактування пружності є більш складним, оскільки передбачає аналіз довгострокових інвестицій, пов'язаних з відновленням і реконструкцією, які є постшкочовими післявоєнними процесами. Динамічна пружність відноситься до постшкочових умов і реакцій та обумовлює терміни й витрати коштів на подолання наслідків шоку. Передшкочові заходи, пов'язані з статичною пружністю, навпаки спрямовані на скорочення можливих втрат шляхом їх нейтралізації. Інший спосіб ідентифікувати специфіку динамічної пружності полягає у тому, що вона є потоковою характеристикою економічного випуску протягом заданого періоду часу. Отже, статична пружність, відповідно, є характеристикою запасу. Так статична пружність основного капіталу (інфраструктури) пов'язана з здатністю «запасів» поглинати шоки і найкраще ілюструється термінами «опір або надійність».

Феномен статичної та динамічної пружності пов'язаний з об'єктом аналізу: короткостроковою та довгостроковою перспективою. У короткостроковій проміжок часу, на рівні окремого бізнесу або організації, деякі продуктивні вхідні потоки фіксовані, і, навпаки, у довгостроковій перспективі – змінні.

Фіксованим вхідним потоком є, як правило, основний капітал, тому що потрібен час для суттєвої зміни його вартості або якості. Змінним вхідним потоком, поперед усе, є трудові, природні ресурси й проміжні товари (їх вартість та обсяг досить волатильні в короткостроковому періоді).

У короткостроковій перспективі можлива ситуація незмінності вхідних потоків (навіть трудових або матеріальних), що характерно для статичної пружності при незмінності технологій та використанні існуючих ресурсів з максимальною ефективною віддачою. Динамічна пружність змінює продуктивність всіх вхідних потоків за рахунок збільшення виробничої потужності і, отже, відповідає довгостроковим перспективам. Таким чином, збільшення фіксованих (незмінних) вхідних потоків зменшує пружність системи та вірогідність, що соціально-економічна система досягне граничного рівня ефективного розподілу ресурсів.

В цілому, слід зазначити, що стратегія статичної пружності повинна бути спрямована на скорочення втрат від шокового збурення, а стратегія динамічної пружності забезпечувати прискорення процесу післявоєнного відновлення соціально-економічної системи.

Список використаних джерел:

1. UKRAINE RAPID DAMAGE AND NEEDS ASSESSMENT. August 2022, the World Bank, Government of Ukraine, European Commission. https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/ukraine-rdna_report_print.pdf.
2. S. V. Burlutskiy, Sv. V. Burlutskii, V. G. Margasova. THE RELATIONSHIP BETWEEN SHORT-TERM FLUCTUATIONS AND STAGES OF ECONOMIC CYCLE: THE CASE OF UKRAINE. Revista ESPACIOS. DOI://www.revistaespacios.com/a19v40n10/19401010.html, 2019. Vol. 40 (N° 10).
3. S. Burlutski, Sv. Burlutski, V. Margasova. Resilience indicators for measuring sustainable economic development. Journal of Life Economics. Istanbul. Vol.4. Issue 2, 2017. P.35-48. DOI. 10.15637/jlecon.203
4. Бурлуцька С. В. Стратегія забезпечення пружності сталого розвитку національної економіки: теорія та практика : монографія. Дніпро: Середняк Т. К., 2016. – 320 с.
5. Методика вимірювання регіонального людського розвитку: затверджена рішенням Президії НАН України та колегії Державної служби статистики України від 13.06.2012 р. № 123-м. URL : https://idss.org.ua/ukr_index/Methodika_ua.pdf.

ПОДАТКОВІ ЗМІНИ ТА ПІЛЬГИ НА ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Вергейчикова С.В., викладач обліково-економічних дисциплін вищої кваліфікаційної категорії Краматорського фахового коледжу технологій та дизайну, Яценко Є.Є., студентка спеціальності Облік і оподаткування Краматорського фахового коледжу технологій та дизайну

З початку розгортання повномасштабної війни росії проти України Парламент ухвалив суттєві зміни до законодавства, що передбачають значне послаблення оподаткування для бізнесу на період воєнного стану.

Воєнний стан – це період невизначеності і зростаючих ризиків для всіх бізнесів. З дня запровадження воєнного стану Верховна Рада України активно вносить зміни до податкового законодавства. Зокрема, після 24 лютого 2022 року набрали чинності вже 3 закони, які вносять зміни до Податкового кодексу України. Зокрема, Закон України від 03.03.2022 № 2118-IX, «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану»; Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX, «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану»; Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX, «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану». Основні зміни щодо нового законодавства наведено нижче.

Введено податок 2 % від обороту для бізнесу (новий формат єдиного податку третьої групи), як альтернатива сплати ПДВ та податку на прибуток.

Право на використання спрощеної системи оподаткування з 01 квітня 2022 року до припинення дії правового режиму воєнного стану отримують всі юридичні та фізичні особи - підприємці з оборотом до 10 млрд. грн. на рік за виключенням наступних:

- суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи - підприємці), які здійснюють: діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора); обмін іноземної валюти; виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (крім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів в ємностях до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин); видобуток, реалізацію корисних копалин;

- страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів;

- представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичної особи, яка не є платником єдиного податку;

- фізичні та юридичні особи - нерезиденти.

Для переходу на спрощену систему оподаткування за ставкою 2% необхідно до останнього числа місяця, що передує періоду переходу (для новоутворених суб'єктів господарювання - протягом 10 днів з дати реєстрації) подати до податкового органу за місцем податкової адреси відповідну заяву.

Податки для ФОПів 1 та 2 групи повністю скасовано на час воєнного стану.

Дозволено формувати податковий кредит із ПДВ без зареєстрованих податкових накладних (за умови їх реєстрації протягом 6 місяців після завершення дії правового режиму воєнного стану).

Звільнення від плати за землю, екологічного податку та податку на нерухомість.

Під час воєнного стану було внесено зміни щодо правового регулювання питань, пов'язаних з митним оформленням товарів та роботи митних органів.

Основними змінами, що стосуються бізнесу можна назвати наступні.

Звільнення на період дії режиму воєнного стану від оподаткування товарів та транспортних засобів ввізним митом та ПДВ.

Від ввізного мита звільняються всі суб'єкти господарювання, від оподаткування ПДВ – суб'єкти господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку I, II та III (крім тих, що сплачують 3% доходу у разі сплати ПДВ) груп, окрім тих, хто ввозить товари та транспортні засоби з країни-агресора або з тимчасово окупованої території. Пільги також не стосуються таких товарів як алкогольні напої та тютюнові вироби.

Звільнення на період дії воєнного положення від оподаткування митними платежами операцій із ввезення товарів, кінцевими отримувачами яких є правоохоронні органи, Міноборони, ЗСУ, добровольчі формування тощо.

Спрощена процедура звільнення від оподаткування ПДВ лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них.

Наразі не потрібно отримувати довідку від МОЗ чи особи, уповноваженої на здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я. Також розширено перелік лікарських засобів, що закуповують для виконання програм та здійснення централізованих заходів з охорони здоров'я.

Встановлено спрощений порядок декларування товарів шляхом подання попередньої митної декларації, яка містить всю необхідну інформацію для випуску товарів.

Спрощений порядок може бути застосовано зареєстрованими платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи (крім (крім тих, що сплачують 3% доходу у разі сплати ПДВ).

Влада вживає низку заходів для мінімізації негативних наслідків. Проте інколи ці заходи занадто радикальні й не до кінця продумані. Від цього страждає податкова визначеність, а з нею і передбачуваність не тільки для платників податків, а й для контролюючих органів. Основні зміни:

- зупинення перебігу строків, передбачених податковим законодавством та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи;

- всеохопний мораторій на податкові перевірки;

- звільнення від відповідальності за порушення податкового законодавства в період дії воєнного стану;

- акт за результатами камеральної перевірки надсилається в електронний кабінет платника податків з одночасним надсиланням інформації про цей акт на електронну пошту;

- дозвіл на проведення фактичних перевірок після отримання від державних органів або споживачів інформації, яка свідчить про можливі порушення платником податків законодавства про ціни та ціноутворення;

- у разі втрати або неможливості вивезення первинних документів платник податків / податковий агент подає до контролюючого органу

повідомлення (обставини, податкові періоди, за які втрачено документи, їх перелік);

- мораторій на проведення документальних перевірок періодів, зазначених у повідомленні про неможливість вивезення / втрату документів;
- дозвіл на проведення під час дії воєнного стану камеральних перевірок у разі бюджетного відшкодування ПДВ та фактичних перевірок.

Внаслідок активних бойових дій на значній території вітчизняний бізнес перебуває у дуже складній фінансовій ситуації. За даними Європейської бізнес асоціації, 68% компаній працюють частково або з деякими обмеженнями. Згідно із заявою Міністра фінансів Сергія Марченка, внаслідок війни Україна втратила вже близько 30% економіки. Велика кількість активів бізнесу через війну недоступна. Але, аналізуючи помісячний приріст ключових податків та зборів, очевидне поступове покращення з травня. Загалом, станом на вересень, зберігається позитивний приріст по всіх податках та зборах, окрім плати за землю. Бізнес адаптувався та сплачує податкові платежі, державна податкова служба, в свою чергу, активізувала роботу щодо стягнення податків та зборів, відновились надходження рентної плати, ПДФО стабільно зростає, порівняно із 2021 роком (внаслідок значної кількості військовослужбовців з гідним грошовим забезпеченням). При цьому, внаслідок скасування загальнодержавного акцизу на пальне (встановлення ставки на рівні 0 євро за 100 літрів), місцеві бюджети, які з 1 січня 2017 року отримують певну частку (13,44%) від надходжень загальнодержавного акцизу (змінено механізм зарахування акцизу з пального через перерозподіл з державного бюджету), відчули значні втрати цього виду надходжень, що було зумовлено необхідністю врегулювання ситуації на ринку пального. Разом з цим, Президент вже підписав Закон щодо відновлення оподаткування нафтопродуктів та встановлення нових ставок на акциз із нафтопродуктів (бензин - 100 євро за 1000 літрів, дизель - 100 євро за 1000 літрів, біопаливо - 100 євро за 1000 літрів, газ - 52 євро за 1000 літрів).

Найбільш постраждалими від війни в Україні сферами бізнесу є в першу чергу ті, в яких неможливо організувати дистанційну роботу, а саме туристична, аграрна, морські перевезення, сфера послуг. Найменш постраждалою виявилась ІТ-галузь, бо для більшості фахівців цієї сфери для ефективної праці неважливо місце їхнього розташування. Роботодавці в багатьох випадках готові компенсувати своїм працівникам проживання, харчування в безпечних містах України та за кордоном для того, щоб вони могли працювати та забезпечувати безперервність бізнес процесу.

Бізнес аграрних підприємств прив'язаний до конкретної території та міста розташування земельних ділянок. Крім того, аграрний бізнес прив'язаний до термінів початку робіт у полі, які залежать тільки від погодних умов та не можуть бути відкладено або перенесено, оскільки це призведе до втрати врожаю.

Тому питання щодо надання державної підтримки бізнесу, зокрема податкових та митних пільг є вчасним та актуальним. А зниження не лише ставок, а й витрат на адміністрування податків в умовах воєнного часу може бути виправданим.

Список використаних джерел:

1. Аналіз виконання державного та місцевих бюджетів за 9 місяців 2022 року. <https://decentralization.gov.ua/news/15748>
2. Дайджест всіх податкових змін під час війни. <https://vkr.ua/publication/daydzhest-vsikh-podatkovikh-zmin-pid-chas-viyni>
3. Зміни до податкового законодавства в період воєнного стану <https://lcf.ua/thought-leadership/tax/zmini-do-podatkovogo-zakonodavstva-v-period-voennogo-stanu/#:~:text=%D0%9D%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BE%D1%94%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%83%20%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96,%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BE%D0%BA%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9F%D0%94%D0%92>.
4. Податки воєнного часу. Чого слід очікувати від змін у податковій системі, ухвалених з початку війни? <https://voxukraine.org/podatky-voennogo-chasu-chogo-slidochikuvaty-vid-zmin-u-podatkovij-systemi-uhvalenyh-z-pochatku-vijny>
5. Податкові зміни під час дії воєнного стану: новий Закон https://biz.ligazakon.net/analytics/211542_podatkov-zmni-pd-chas-d-vonnogo-stanu-noviy-zakon
6. Податкові та митні пільги воєнного часу для бізнесу. https://biz.ligazakon.net/analytics/210884_podatkov-ta-mitn-plgi-vonnogo-chasu-dlya-bznesu

ПОДАТКИ ВОЄННОГО ЧАСУ: ЗМІНИ ТА НАСЛІДКИ

Власова О.Є., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Військова агресія Росії проти України, окрім морально-психологічного удару на суспільство, суттєво вплинула на стан економіки країни та умови ведення бізнесу. Вітчизняний бізнес зазнав та продовжує зазнавати значних втрат, причому це стосується як підприємств, які провадили свою діяльність в регіонах, що наразі перебувають у зоні активних бойових дій, так й які знаходяться у відносно «спокійних» регіонах. Перші – або припинили роботу, знищені фізично, або працюють на неповну потужність та в надскладних умовах. А другі – зазнали відчутних негативних наслідки війни через порушення технологічних ланцюжків та логістичних зв'язків, втрату значної частки ринків збуту всередині країни, мобілізацію працівників (часто висококваліфікованих і затребуваних професій, замінити яких доволі складно), внутрішня і зовнішня міграція населення, відбулося порушення платіжного балансу підприємств, що вплинуло на їх платоспроможність.

Всі ці фактори негативно вплинули на економіку країни в цілому, адже саме робота бізнесу забезпечує податкові надходження до бюджетів яких конче потребує Україна внаслідок суттєвого збільшення фінансування оборони.

В таких умовах від держави вимагалось здійснення дуже обережних заходів податкового регулювання, які б з одного боку сприяли виведенню

бізнесу зі стресу, а з іншого боку – забезпечували оптимально можливі надходження податкових надходжень.

З огляду на це, офісом Президента та Урядом при підтримці Верховної ради України в березні та квітні 2022 року була запроваджена на час дії воєнного стану суттєва лібералізація умов ведення та контролю підприємницької діяльності та пом'якшене оподаткування. Так, у за березень - листопад 2022 року Верховна рада України, Кабінет Міністрів України та інші вищі виконавчі органи ухвалила низку законодавчих та нормативних актів щодо внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України, а також розробки механізму реалізації економічної політики держави в воєнний час.

Такі заходи стали потужним імпульсом податкової та регулятивної підтримки бізнесу, але й визвали велику дискусію та занепокоєння серед фахівців щодо розбалансування бюджету та обґрунтованого надання преференцій окремим галузям за рахунок інших. Ці занепокоєння підтвердилися протягом декількох місяців, що призвело до повернення влітку 2022 року частини податкових правил, які раніше були призупинені.

Основні зміни, що регламентують порядок діяльності та оподаткування суб'єктів господарювання на період воєнного стану в Україні умовно можна поділити на три основні блоки [1]:

- зниження тиску податкового адміністрування на бізнес;
- встановлення спеціальних механізмів оподаткування суб'єктів господарювання на період воєнного стану;
- стимулювання гуманітарного та благодійного руху.

Перший блок змін стосується питань щодо:

- проведення податкових перевірок;
- застосування штрафних санкцій;
- відтермінування граничних термінів подання фінансової звітності, яка підтверджена аудиторським висновком, а також податкової звітності;
- відтермінування граничних строків обов'язкового розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників.

Другий блок воєнних змін в податковому законодавстві пов'язаний з:

- впровадженням спеціальної групи єдиного податку за ставкою 2% (далі – спеціальний ЄП) та звільнення від оподаткування єдиним податком підприємців на 1й та 2й групах;
- спочатку обнулювання, а потім повернення хоча в зменшеному розмірі ставки акцизного податку на пальне;
- скасування оподаткування земельним податком та орендною платою за землю з березня 2022 року до кінця року наступного, за яким скасовано воєнний стан на територіях, де ведуться бойові дії, на тимчасово окупованих територіях, за переліком Кабінету Міністрів України;
- відміна сплати мінімального податкового зобов'язання за 2022 та 2023 роки на територіях, де ведуться бойові дії, на тимчасово окупованих територіях, за переліком Кабінету Міністрів України;

– скасування оподаткування екологічним податком та податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за 2022 рік на територіях, де ведуться бойові дії, на тимчасово окупованих територіях, за переліком Кабінету Міністрів України та інші.

Третій блок воєнних змін, складає введення пільгового режиму оподаткування здійснення благодійної та гуманітарної діяльності для створення сприятливих умов для функціонування різноманітних громадських організацій, благодійних фондів та фандрейзингових платформ для збору донатів та іншої допомоги на потреби ЗСУ, ТРО, а також підтримки постраждалого населення.

До таких податкових пільг відносяться:

– звільнення від оподатковується ПДВ пального, переданого ЗСУ або ТРО, як гуманітарна допомога, а також завезення такої гуманітарної допомоги із-за кордону;

– звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором цільової благодійної допомоги, що надається учасникам бойових дій та особам, які проживають на території бойових дій, вимушеним переселенцям та особам, які постраждали від нападу РФ;

– надано право на отримання податкової знижки в обсязі благодійної допомоги на суму не більше 16% річного доходу та відносити благодійну допомогу на витрати діяльності у 2022 році;

– звільнено від оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором благодійну допомогу виплачену членам сімей поранених та загиблих учасників бойових дій;

– визначено перелік послуг і коштів, які не включаються до оподаткованого доходу волонтера чи учасника неурядової організації, якщо вони отримані від благодійних організацій та громадських об'єднань, зареєстрованих в Реєстрі неприбуткових установ та організацій.

Зрозуміло, що не усі перераховані воєнні зміни податкового законодавства позитивним чином вплинули на пожвавлення бізнес-середовища та загальне податкове навантаження суб'єктів господарювання.

Однією з найпривабливіших змін податкового законодавства в воєнний час є впровадження спеціальної групи єдиного податку за ставкою 2% від обороту замість податку на прибуток (18%) та ПДВ (20%).

До основних переваг такої спеціальної групи єдиного податку можна віднести:

– доволі низька ставка ЄП – 2% від доходу;

– ліберальні умови переходу на застосування такого режиму оподаткування, зокрема:

– відсутні обмеження щодо кількості працюючих у господарюючого суб'єкта, максимального обсягу річного доходу, а також організаційно-правової форми, що дозволило його застосування не лише малими й середніми, а й доволі великими підприємства, будь-якої організаційно-правової форми;

– незначні, порівняно зі звичайним спрощеним режимом, обмеження щодо видів діяльності;

– значне скорочення часу обліковців на ведення бухгалтерського та податкового обліку та подання звітності, оскільки спрощений режим оподаткування висуває значно менше вимог щодо документального оформлення та відображення в обліку господарських операцій;

– звільнення платників спеціального ЄП від нарахування та сплати ПДВ, у тому числі - імпортного.

Головними із недоліків спеціального ЄП є наслідки для суб'єктів господарювання при поверненні на загальну систему, особливо це стосується платників ПДВ, яких при поверненні зобов'язали нарахувати додаткові податкові зобов'язання за операціями з продажів товарів, що відбулися під час дії спеціального ЄП, якщо за такими товарами був раніше відображений податковий кредит. Це значно підвищує податкове навантаження з ПДВ на такі підприємства під час їх повернення до раніше застосованого податкового режиму. Саме це, нівелює привабливість для багатьох підприємств спеціального єдиного податку за ставкою 2%.

Відчутні преференції від застосування спеціального ЄП отримали імпортери, які припинили платити ПДВ, що значно погіршило конкурентоспроможність українських компаній – виробників, оскільки останні продовжили його сплачувати. Ця пільга була скасована з 01 липня 2022 року Законом від 21.06.2022 № 2325 [2].

Тобто на фоні відчутних переваг від застосування спеціального ЄП, означені недоліки значно скорочують коло зацікавлених в його застосуванні, особливо серед вітчизняних виробників. Тому зрозумілими є дані щодо популярності спеціального ЄП серед підприємств роздрібної торгівлі та послуг, оскільки саме ці галузі не мають великих залишків товарно-матеріальних цінностей, як на початок застосування спеціального ЄП, так й на кінець.

З 01 квітня 2022 по 30.06.2022 діяло звільнення від імпортного ПДВ та інших митних платежів при розмитненні автомобілів. Воно діяло для всіх суб'єктів господарювання та фізичних осіб, які імпортували автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли, транспортні засоби, які призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів. Підставою для такого звільнення був уже вилучений п. 69.24 Підрозділу 10 Інших перехідних положень ПКУ [1].

Протягом квітня-червня 2022 року надані пільги зі сплати податків на митниці майже вдвічі перевищили суми надходжень від митниці за цей період до загального та спеціального фондів державного бюджету. Наприклад, за даними Державної митної служби, сума пільг із ввізного мита, акцизу та ПДВ на ввезення автомобілів за ці три місяці становила 26,1 млрд грн, у 14,8 млрд грн обійшлися пільги на пальне – нульовий акциз та зниження ПДВ до 7% [3].

Протягом перших місяців великої війни законодавці значно знизили податкове навантаження на фізичних осіб-підприємців. З 1 квітня 2022 року і до завершення дії воєнного стану підприємці першої та другої груп можуть не сплачувати єдиний податок і не заповнювати декларацію платника єдиного

податку. Крім того, їм дозволено не сплачувати ЄСВ за себе і за мобілізованих до Збройних сил України працівників.

Така воєнна лібералізація оподаткування фізичних осіб – підприємців, а також запровадження пільг щодо сплати податків на землю, нерухомість та економічного податку, призвела до погіршення стану наповнення місцевих бюджетів, які зараз активно використовуються на підтримання та ремонт постраждалої інфраструктури, а також загальну підтримку та відновлення постраждалих громад. Особливо це стосується громад, які знаходяться на територіях, де ведуться бойові дії.

Втрати бюджетів місцевого самоврядування через встановлення окремих преференцій в оподаткуванні платників єдиним податком, в тому числі і земельним податком, передбачається компенсовані за рахунок збільшення субвенцій з державного бюджету та від іноземних донорів, а також надходжень по платниках із більшими обсягами річного доходу.

В умовах подальшої активної цифровізації державних послуг на шляху до створення «електронної держави» обґрунтованими та нагальними є зміни, прийняті Верховною Радою України відповідно до Закону щодо запровадження податкових пільг для індустріальних парків [4].

Вони передбачають звільнення від оподаткування:

- ПДВ та ввізним митом імпорту нового обладнання (без права його здавання в оренду чи користування третім особам);
- звільнення від податку на прибуток протягом десяти років (якщо сума податку інвестується у виробництво);
- надання права органам місцевого самоврядування встановлювати пільгові ставки податку на нерухомість і плати за землю.

Слід зазначити, що такі зміни до Податкового кодексу України планувалися ще під час ухвалення оновленого Закону «Про індустріальні парки» [5].

Важливим для реалізації цих норм буде ухвалення підзаконних актів, які унормують процедури реєстрації індустріальних парків та отримання пільг, щоб зменшити можливі зловживання. На сьогодні згідно Реєстру індустріальних парків, в Україні зареєстровано 55 таких промислових майданчиків.

Підводячи підсумки, можна констатувати, що не усі зміни податкового законодавства, внесені протягом березня – жовтня 2022 року мали позитивний ефект на пожвавлення бізнес-середовища та сприяли наповненню бюджету. Наприклад, введення спеціального ЄП для усіх, більше шкодить бюджету і значній частині підприємств, ніж сприяє пожвавленню бізнес-середовища. У свою чергу, пільги для гуманітарної та благодійної діяльності навпаки значно спростили та активізували таку діяльність, що є конче необхідним зараз.

На нашу думку, радикальне зниження податків в умовах значної потреби держави в фінансових ресурсах є не наразі. Більш актуальними є непрямі методи стимулювання бізнесу, наприклад, допомагаючи вітчизняним підприємствам виходити на зовнішні ринки.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n4496> (дата звернення:10.11.2022)
2. Закон України від 21.06.2022 № 2325 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20#Text> (дата звернення:10.11.2022)
3. Альона гришко, олександра бетлій Податкові послаблення для парків, ФОПів та інших під час війни. Що залишити, а що переглянути? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/18/692753/>
4. Закон України від 21.06.2022 № 2330-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустриальних парків в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#n2> (дата звернення:10.11.2022)
5. Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI «Про індустриальні парки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text> (дата звернення:10.11.2022)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗМІСТУ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ІНДИКАТОРУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Уткін М. В., Таранушенко Є. В. магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Розвиток світової економіки на сучасному етапі здійснюється під значним впливом глобалізаційних процесів, стрімким розповсюдженням новітніх засобів комунікації та інформаційних технологій, зростанням загроз глобальних фінансових криз. Відбуваються також зміни ідеології ведення бізнесу в напрямку відповідності соціальним, демократичним та етичним цінностям. У таких умовах суб'єктам господарювання важливо мати таку систему звітування, яка відповідала би сучасним вимогам та забезпечувала б задоволення інформаційних потреб широкого кола користувачів.

Традиційна фінансова звітність за своєю формою і змістом містить дані лише про історичні факти фінансового стану підприємства та результатів його діяльності, що значно звужує коло питань, які можуть бути вирішені на підставі аналізу фінансових показників наведених в ній. Окрім запиту на фінансові показники, зі сторони ключових стейкхолдерів спостерігається зосередження уваги на ключових аспектах діяльності бізнесу таких як соціальна значимість, екологічна чутливість, майбутні результати, стратегічне бачення ризиків і можливостей господарюючого суб'єкта.

У зв'язку з цим у світовій практиці активно впроваджується формування інтегрованої звітності, яка б поєднувала фінансові та нефінансові аспекти оцінки діяльності суб'єктів господарювання.

Ретроспективний аналіз трансформації фінансової звітності в інтегровану, є предметом дослідження багатьох українських та зарубіжних науковців, серед яких: К. Безверхий [1], І. Белова [2], С. Голов [3], О. Костенко [4], С. А. Adams [5], De Villiers С. [6], F. Vitolla [7] та ін.

Інтегрована звітність за своїм змістом значно розширює можливості фінансової звітності, поліпшуючи її якість і здатність щодо відображення факторів істотного впливу на подальший розвиток бізнесу. Крім того, така модель звітування служить додатковим засобом захисту прав людини та посилює наглядову функцію з боку суспільства.

Вперше інтегрований звіт з'явився в середині 2000-х років внаслідок впровадження концепції вартісно-орієнтованого управління в практичну діяльність іноземних компаній. Розробником інтегрованого підходу до формування звітності є Міжнародний комітет з інтегрованої звітності (International Integrated Reporting Committee, IIRC), який об'єднав представників сфери корпоративного управління, бухгалтерського обліку, інвестування та управління. Цей комітет був створений у 2010 році для нагляду за розробкою загальноприйнятих на міжнародному рівні «Основ» інтегрованої звітності, а також «допомоги бізнесу з холістичним (цілісним) баченням його стратегії та планів, прийняття обґрунтованих рішень та управління ключовими ризиками з метою забезпечення довіри інвесторів та стейкхолдерів та поліпшення майбутніх результатів» [8].

Сучасні світові тенденції розвитку звітності також пов'язані з подальшим розвитком інтегрованої звітності та поступовою консолідацією зусиль ключових глобальних організацій у сфері уніфікації, стандартизації й узгодженості між існуючими концепціями звітування. Про це свідчить активна реалізація низки глобальних ініціатив у цій сфері:

- Діалог з корпоративної звітності (Corporate Reporting Dialogue – CRD), який був запроваджений IIRC у 2014 році та припинив свою роботу в 2021 році посиляючись на успіх своєї місії з огляду на майбутню консолідацію Фонду МСФЗ, Ради зі стандартів інформації про клімат (CDSB), ініціативою CDP і Фондом звітності про цінності та IIRC в рамках новоствореної Ради з міжнародних стандартів сталого розвитку (ISSB) та проведення заходів з розробки стандартів сталого розвитку [9];

- Глобальна ініціатива зі звітності (GRI) ще в 2015 році опублікувало аналітичні матеріали «Тренди у сфері сталого розвитку та звітності у 2025: готуємося до майбутнього» [10], в якому визначила тенденції розвитку інтегрованої звітності, а у липні 2021 року ця організація оголосила про участь в ролі співконструктора нових стандартів звітності щодо сталого розвитку ЄС, які зараз розробляються Європейською консультативною групою з фінансової звітності (EFRAG);

- Європейський Союз оновлює Директиву ЄС з нефінансової звітності та розглядає можливість розробки стандартів нефінансової звітності;

- Всесвітній економічний форум (The World Economic Forum) оприлюднив свою доповідь про загальні показники (21 індикатор) та відповідну звітність для сталого створення цінності;

- фонд МСФЗ (The IFRS Foundation) отримав потужну підтримку з боку інших організацій щодо створення концепції глобальної нефінансової звітності.

Україна також не стоїть осторонь трендів щодо розширення інформаційної наповненості звітності, що подається вітчизняними підприємствами. Так, у 2017 році були внесені доповнення до Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [11], де з'явилося визначення сутності «звіту про управління» та потреба його подачі разом із фінансовою звітністю. Також роком пізніше, у 2018 році, Міністерством фінансів України було розроблено і затверджено Методичні рекомендації зі складання звіту про управління, в якому пропонується структура звіту та норми і напрямки розкриття інформації для вітчизняних підприємств [12].

Включення до складу звітності звіту про управління це намагання нашої країни послідовно рухатися шляхом євроінтеграції та наближати (адаптувати) вітчизняне законодавство до законодавства Євросоюзу. Складати такий звіт вимагає Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і пов'язані з ними звіти певних типів компаній» від 26.06.2013 р. № 2013/34/ЄС.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» під звітом про управління слід розуміти «... документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності» [11].

Виходячи з такого трактування, звіт про управління покликаний забезпечити ключових стейкхолдерів тією інформацією, яка є відсутня і не може бути представлена у фінансовій звітності. Іншими словами, такий звіт є доповнюючим до фінансової звітності, що в сукупності формує інтегровану звітність.

Формування інтегрованої звітності здійснюється на основі інтегрованого мислення, що передбачає дослідження взаємозв'язку між факторами, що впливають на здатність корпорації створювати цінність протягом часу, у тому числі:

- капітали, що використовуються підприємствами та перебувають під їх впливом;
- здатність управлінської структури підприємств оцінити стійкість своєї діяльності до короткострокових збоїв та своєчасно реагувати на потреби заінтересованих сторін;
- побудову бізнес-моделі та стратегію, як відповідь на можливі ризики та зміни зовнішнього середовища;
- фактори створення цінності, заходи, діяльність (фінансова та інша) та результати.

Концепція інтегрованої звітності передбачає, що цінність не створюється лише силами підприємства та визнає, що:

- на цінність підприємства суттєво впливає зовнішні фактори (економічні, технологічні, екологічні, суспільні зміни);
- цінність створюється у вигляді дій багатьох осіб – співробітників, бізнес-партнерів, професійних спільнот;

– створення цінності залежить від наявності, доступності, якості ресурсів і від управління ними.

В інтегрованому звіті може бути подана наступна інформація:

- стратегія, цілі, завдання діяльності;
- загальна концепція розвитку;
- філософія, цінності організації;
- основні показники діяльності і т.п.

В результаті користувачі інтегрованої звітності зможуть отримати не лише оцінку фінансового стану та фінансових результатів діяльності учасника ринку, але також побачать ефективне використання матеріальних та трудових ресурсів, зможуть оцінити рівень соціальної відповідальності власників та керівників організацій.

Фокусування на ресурсах, які компанія споживає та створює: фінансових, виробничих, людських, інтелектуальних, природних тощо є одним із характерних рис інтегрованої звітності. Тому важливим етапом на шляху впровадження інтегрованої звітності є обґрунтований добір фінансових та натуральних показників.

На основі аналізу наукових дискусій про структуру інтегрованого звіту, які ведуть науковці-економісти, глобальна коаліція регулюючих органів, інвесторів, компаній, розробників стандартів, бухгалтерських фірм та незалежних професійних організацій, були виявлені його основні компоненти, що дозволяють надавати інформацію про створення вартості, які представлені в Міжнародному стандарті з інтегрованої звітності, який в 2021 році був оновлений шляхом:

- спрощення форми необхідної заяви про відповідальність за інтегрований звіт;
- поглиблення розуміння необхідності якості та цілісності основного процесу звітності;
- окреслення більш чіткої різниці між підсумками та результатами;
- акцентування уваги на збалансованому звітуванні про результати та сценаріях збереження й розмивання цінності [13].

Елементи змісту інтегрованого звіту пов'язані між собою та не є взаємовиключними (табл. 1), а також можуть містити показники, розраховані у системі збалансованих показників.

Таблиця 1 – Структурні елементи інтегрованої звітності

Структурні елементи	Зміст
1	2
Огляд організації та зовнішнє середовище	Предмет діяльності організації та умови її роботи, місія та стратегія, вплив аспектів правового, комерційного, соціального, політичного характеру
Управління	Опис структури управління організацією та здатності створювати вартість у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі

Продовження таблиці 1

1	2
Бізнес-модель	Опис системи (процесу) трансформації ресурсів у процесі комерційної діяльності у конкретні продукти та результати, спрямовані на досягнення стратегічних цілей
Ризики та можливості	Конкретизація ризиків, що існують в організації, їх оцінка та дії з управління ризиками
Стратегія та розподіл ресурсів	Напрями та способи розвитку організації у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі
Результати діяльності	Факт та прогноз кількісних та якісних результатів діяльності організації (наприклад, у формі системи збалансованих показників)
Перспективи на майбутнє	Потенційні складності та невизначеності при реалізації стратегії, варіанти їх впливу на організацію
Основні засади підготовки та презентації звіту	Опис процесу визначення суттєвості організації, меж звітності, застосовуваних методів визначення оцінки суттєвих факторів
Загальні рекомендації щодо підготовки звіту	Організація повинна описати суть факторів, не розкриваючи даних, які могли б завдати шкоди конкурентній переваги. Розкриття інформації про види капіталу

Таким чином, інтегрована звітність – це новий формат звітності, який полегшує розширення інвестиційної активності підприємств та пошук нових джерел капіталу. Вона покликана скоротити розрив між реальним змістом корпоративної звітності та очікуваннями інвесторів. Розвиток культури складання інтегрованої звітності та впровадження інтегрованого мислення, спрямованого на ефективний та продуктивний розподіл капіталу, сприятиме фінансовій стабільності та сталому розвитку економіки як основи ділової практики.

Список використаних джерел

1. Безверхий К. Генезис інтегрованої звітності у світі. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2017. № 3 (85). С. 87–96.
2. Белова І., Семенишена, Н. Інтегрована звітність інституційних одиниць: інтерпретаційне поле концепту. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. № 1 (2). С. 16–32.
3. Голов С. Ф., Костюченко В. М., Кузіна Р. В. Інтегроване звітування: концепція, методологія та організація: моногр. Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2018. 252 с.
4. Костенко О., Кравченко О., Овчарова Н., Олексіч Ж., Дмитренко А. Інтегрована звітність у процесі прийняття інвестиційних рішень: бібліометричний аналіз наукового ландшафту. *Agricultural and Resource Economics*. 2021. Vol. 7. No. 2. С. 141–159.
5. Adams C. A. (2015). The international integrated reporting council: a call to action. *Critical Perspectives on Accounting*. Т. 27, 23–28.
6. De Villiers C., Sharma U. A (2020). Critical reflection on the future of financial, intellectual capital, sustainability and integrated reporting. *Critical Perspectives on Accounting*, 70, 101999.

7. Vitolla F., Raimo N., Rubino M. (2019). Appreciations, criticisms, determinants, and effects of integrated reporting: A systematic literature review. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. Т. 26. № 2, 518–528.

8. Марк Блейні Стюарт Інтегрована звітність – поверніть упевненість своїм інвесторам! Вісник МСФЗ: Світовий досвід. Українська практика. URL: https://msfz.ligazakon.ua/magazine_article/FZ001253

9. Corporate Reporting Dialogue dissolves, as global harmonization efforts take hold URL: <https://www.cdsb.net/news/corporate-reporting/1296/corporate-reporting-dialogue-dissolves-global-harmonization-efforts>

10. Sustainability and Reporting Trends in 2025 – Preparing for the Future / GRI's Reporting 2025 Project: First Analysis Paper. May. 2015. URL: <https://csrjournal.com/wp-content/uploads/2015/06/Sustainability-and-Reporting-Trends-in-2025-Preparing-for-the-Future.pdf>

11. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/ed20210701#Text> (дата звернення: 04.11.2022)

12. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> (дата звернення: 04.11.2022)

13. IIRC оновила Міжнародні стандарти інтегрованої звітності URL: <https://www.pabu.com.ua/ua/mediacentr-3/profesiini-novyny/1988-iirc-onovylyla-mizhnarodni-standarty-intehrovanoi-zvitnosti>

ЗРОСТАННЯ РИЗИКУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЗМІН ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

Вовченко А. О., аспірант, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків

Питання впровадження ризик-менеджменту у діяльності підприємств завжди є актуальними, особливо для управління фінансовими ризиками. Для останніх, факторами суттєвого впливу, є: політичні, економічні, податкові фактори тощо. Для підприємств, важливим аспектом фінансового управління, є адаптація до нових умов економічного середовища.

В наш час, попри колосальну іноземну підтримку, потуги уряду та Національного банку, на українських підприємців чекають “темні часи”. Багато підприємств та підприємців, на превеликий жаль, не зможуть пристосуватись до нового економічного середовища.

Посилення впливу несприятливих факторів на показники функціонування підприємств призведе до зростання їхньої неплатоспроможності, настанню ризику неплатоспроможності та спонукатиме до припинення їхньої діяльності.

За даними порталу Prozzoro лише 48% опитаних бізнесів зараз працюють. У Західній Україні продовжують працювати 62% підприємств, Центральній — 55%. Водночас, серед усіх підприємств, які продовжують роботу, 85% відзначило скорочення кількості замовлень [1].

Парадоксально але у жовтні було зареєстровано 21,3 тисячі фопів та 3,2 тисячі компаній.[2] Кількість реєстрацій нових бізнесів також може бути показником мінімізації менеджментом ризиків неплатоспроможності.

Це підтверджується зростанням на 70% до січневих показників

популярності пошукового запиту “Процедура банкрутства” (на основі даних з Google Trends станом на 15.11.2022)

За даними Національного банку України [3] у жовтні бізнес погіршив очікування щодо своєї економічної діяльності. Негативний вплив повномасштабної війни на пропозицію товарів, наявні логістичні проблеми, подальше руйнування енергетичних потужностей та зниження реальних доходів населення стримують відновлення економіки та зумовлюють погіршення очікувань підприємств усіх секторів. Про це свідчить індекс очікувань ділової активності (надалі - ІОДА), що представлений на рис. 1.

Як видно з рис. 1, підприємства економіки України зіткнулися з ризиком неплатоспроможності та можуть мати ознаки, що призведуть до відкриття процедури банкрутства. Наслідками цього може стати фінансова відповідальність власників та керівників, зовнішнє управління бізнесом та відчуження майна.

Отже, питання запобігання ризику неплатоспроможності підприємства є актуальним, як і питання нівелювання негативних наслідків припинення діяльності або банкрутства.

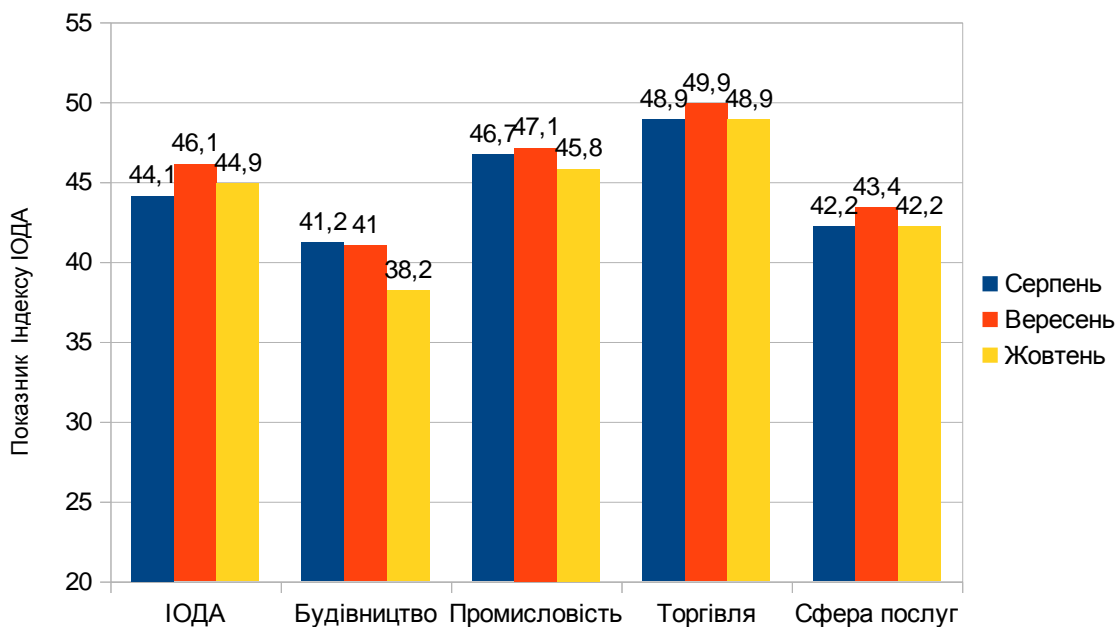

Рис. 1. Індекс очікування ділової активності в розрізі галузей станом на листопад 2022 р. (Розрахунок показників ІОДА здійснюється за методологією побудови дифузійних індексів – суми часток “позитивних” (зростання) відповідей та половини часток “нейтральних” (без змін) відповідей).

(побудовано на основі даних за джерелом [3])

Саме тому, доцільним у системі фінансового управління підприємством, приділити більше уваги фінансовому контролінгу в системі управління підприємством, перевірити розмір фінансові активи та зобов'язань, вартість чистих активів, підписати додаткові угоди про відстрочку боргів. Це надасть

зможу управляти поточною заборгованістю, переводячи частину у категорію довгострокових зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Оpendатабот “Парадокси жовтня: стагнація роботи бізнесу й, водночас, черговий бум реєстрацій нових компаній та фоп”

URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-in-war-october> (дата звернення 15.11.2022)

2. Опитування бізнесу від ДП “Прозорро” URL: <https://bit.ly/prozorro-poll> (дата звернення 13.11.2022)

3. Сайт НБУ “Щомісячні опитування підприємств України” Щомісячний індекс очікувань ділової активності (ЮДА)

URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/schomisyachni-opituvannya-pidpriyemstv-ukrayini-serpen-2022-roku> (дата звернення 13.11.2022)

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА БУДІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ В КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІЙ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Гавриличенко Є. В., канд. екон. наук, доц., Фоменко Д. П., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Будівельна галузь – одна з найважливіших складових частин економіки України, тим паче останнім часом коли в Україні йде повномасштабна війна. Сучасний стан економіки України характеризується необґрунтованими політичними подіями, неконтрольованими інфляційними процесами, нестабільністю соціальних зав'язків та іншими не сприятливими для розвитку економіки чинниками, Будівництво створює велику кількість робочих місць, споживає продукцію багатьох галузей та від її ефективного функціонування залежить подальший розвиток усієї економіки України.

На сучасному етапі розвитку України, коли економіка країни зіткнулася з повномасштабною війною, здійснюються значні зміни в системі управління підприємствами, які зумовлені ринковими перетвореннями в економіці України. Перед керівниками підприємств загострилась необхідність оцінки ризиків, їхнього прогнозування та створення ефективної системи управління ними. Одним із дійових інструментів побудови ефективної системи управління ризиками підприємства є організація функції внутрішнього аудиту.

Проблеми організації та методики внутрішнього аудиту висвітлені в працях вчених: Білухи М.Т., Бутинця Ф.Ф., Бурдю І.М., Дмитренко О.М., Івахненкова С.В., Кулик С.Б., Шишкова Н.Л., Давидова Г.М., Дороша Н.І. та інших. Проте питання організації й методики внутрішнього аудиту системи управління ризиками на будівельних підприємствах вимагають додаткових досліджень, оскільки процеси у будівництві мають більш динамічний характер, ніж в інших сферах виробництва. Втім, обґрунтування доцільності створення служби внутрішнього аудиту на будівельному підприємстві, які

забезпечують умови для ефективного використання результатів роботи цієї служби для управління з визначенням можливих ризиків, потребують подальших досліджень.

Необхідність створення та функціонування на будівельному підприємстві окремої форми управлінської діяльності такої як, внутрішній аудит є безперечною. Внутрішній аудит є універсальним та дуже широким поняттям щодо предмету, об'єктів, напрямів та обсягів контролю.

Варто зазначити, що питання щодо впровадження внутрішнього аудиту на будівельному підприємстві вирішує його власник або керівник. Але організація аудиторської служби ще не гарантує ефективного виконання нею визначених функціональних обов'язків. У цьому випадку важливою передумовою є створення цілісної системи внутрішнього аудиту з урахуванням усіх її найважливіших складових: організаційної та методологічної (рис. 1).

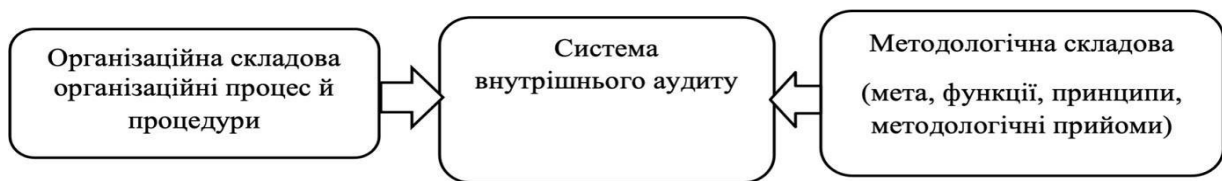

Рис.1. Складові системи внутрішнього аудиту на будівельному підприємстві

У високорозвинутих країнах світу відповідь підприємства на ризики передбачає виконання основних управлінських процесів: планування, виконання, моніторинг тощо. Ефективність організування та реалізації системи управління ризиками на підприємстві залежить від того, наскільки керівник компетентний у визначенні, розподіленні ролей та обов'язків між підлеглими та їх ефективному доведенні до кожного. Тому кожен працівник повинен керуватись такими положеннями, які мають бути викладені у посадових інструкціях. Такий підхід в свою чергу забезпечує можливість кожного нести відповідальність за наслідки ризиків для фінансової діяльності підприємства.

Управління ризиками складається з таких етапів:

- ідентифікація ризиків;
- кількісний аналіз ризиків;
- практична діяльність з управління ризиками.

Специфіка організації системи управління ризиками будівельного підприємства пов'язана з особливостями етапності будівельного процесу. А саме, підготовка будівництва, безпосередньо-будівництво та реалізація будівельної продукції. На кожному з цих етапів можуть виникати різні ризики, тому важливим завданням побудови системи управління ризиками будівельного підприємства є деталізація ризиків відповідно кожного етапу будівельної діяльності.

В цілому ефективно управління ризиками у господарюючого суб'єкта

залежить від трьох основних чинників:

- від усвідомлення керівництвом значущості даних процесів;
- від забезпечення безперервності процесу оцінки ризиків на всіх ланках організаційної структури;-від взаємодії менеджерів господарюючого суб'єкта з службою внутрішнього аудиту.

Під час проведення внутрішнього аудиту отримана інформація полягає саме в оцінці та інтерпретації даних про управління ризиками з метою надання впевненості власникам щодо відповідності реалізованих завдань визначеній меті та поставленим цілям, стабільного розвитку, збалансованості та захищеності фінансових інтересів підприємства та загалом досягнення його ефективного функціонування.

Виходячи із цього, внутрішній аудит підприємства має спрямовуватись на здійснення аналізу та оцінювання ефективності системи управління ризиками (на основі пошуку та виявлення можливих неправомірних дій в процесі ведення фінансово-господарської діяльності, недоцільного використання ресурсів, допущення помилок та прорахунків тощо) та використання найбільш прийнятних методів усунення ризиків на підприємстві.

На основі практики діяльності будівельних підприємств та досліджень вітчизняних вчених-економістів основними принципами внутрішнього аудиту будівельних компаній є: збалансованість; відповідальність; комплексність; своєчасне інформування про відхилення; розподіл обов'язків; дозвіл та схвалення; відповідність контролюючої та контрольованої систем.

З метою аналізу ефективності застосовуваної моделі управління ризиками аудитор аналізує ситуацію у господарюючого суб'єкта:

- практику виявлення ризику;
- практику оцінки ризиків;
- практику документування можливих ризиків;
- систему управління ризиками.

При організації внутрішнього аудиту необхідно також врахувати необхідність перевірки:

- доцільності (відповідні заходи у відповідному місці та у відповідності до ризику, якого це стосується);
- економічної ефективності (кошти на проведення заходів не повинні перевищувати очікуваного результату);
- комплексності та послідовності (усі працівники постійно й уважно дотримуються правил і не порушують їх за відсутності керівництва чи за наявності великих навантажень) та бути безпосередньо пов'язаними з цілями внутрішнього аудиту.

Таким чином, чітке передбачення ризиків будівельного підприємства та розуміння джерел їх виникнення, є необхідними передумовами прийняття рішень та здійснення ефективних заходів щодо їх мінімізації. Служба внутрішнього аудиту є невід'ємною частиною побудови системи управління ризиками будівельного підприємства, ефективний механізм забезпечення власників й керівників інформацією. Ефективність організації та

функціонування служби внутрішнього аудиту залежить від того, наскільки повно та якісно сформовані окремі складові його системи: організаційна та методологічна.

Список використаних джерел.

1. Бурдьо І.М. Особливості аудиту будівельних підприємств. Вісник Одеського національного університету. 2018. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2015_20_2%281%29_44 (дата звернення: 30.11.2022).
2. Даценко Г. В.. Управління ризиками при проведенні внутрішнього аудиту на підприємстві. 2021. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2021/3.pdf (дата звернення: 30.11.2022).
3. Кулик С.Б., Шишкова Н.Л. Особливості проведення аудиту витрат на підприємствахбудівельної галузі. Вісник соціальноекономічних досліджень. 2019. Вип. 3. С. 240 — 244. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/> (дата звернення: 30.11.2022).

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПРОМИСЛОВОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Голубцова К. К., Сагайдак-Нікітюк Р. В., д-р фарм. наук, Національний фармацевтичний університет

Фінансова логістика є одним з найважливіших елементів логістичної системи, основною метою якої є управління фінансовими потоками на підставі інформації про функціонування матеріальних потоків. Найважливішими інструментами в організації фінансової логістики є збирання, статистична оброблення й аналізування інформації про направлений рух грошових потоків, який забезпечує рух матеріальних потоків або ресурсів для нормального функціонування промислового фармацевтичного підприємства.

Метою дослідження є вивчення теоретичних засад управління фінансовими потоками промислового фармацевтичного підприємства.

У дослідженні застосовувалися методи узагальнення, аналізу та синтезу, контент-аналізу.

Розроблення ефективної стратегії управління фінансовими потоками є запорукою сталого розвитку фармацевтичних підприємств.

Найважливішими етапами побудови стратегії управління промисловим фармацевтичним підприємством вважаємо такі:

1. Бухгалтерський облік руху фінансових потоків, який проводиться на підставі звіту про фінансовий стан, звіту про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів.

2. Аналізування фінансових потоків на підставі проведеного бухгалтерського обліку з метою виявлення забезпеченості підприємства грошовими засобами, ефективністю їх використання та рівнем збалансованості потоків фінансових надходжень та виплат.

3. Прогнозування майбутніх фінансових потоків на підставі проведеного аналізу з урахуванням динаміки зміни виокремлених показників за період спостереження.

Нерозривний зв'язок матеріальних потоків із фінансовими обумовлює важливість оптимізації фінансової логістики.

Для побудови алгоритму аналізування ефективності фінансової логістики вітчизняних промислових фармацевтичних підприємств нами було обрано такі показники фінансової звітності: поточна дебіторська заборгованість за продукцію; поточна дебіторська заборгованість; поточна кредиторська заборгованість за продукцію; поточна кредиторська заборгованість; чистий дохід від реалізації продукції; собівартість реалізованої продукції.

У результаті порівняння обчислених прогнозних значень показників ефективності фінансової логістики промислових фармацевтичних підприємств, нами зроблено висновок, що найкращі результати при коротко- та середньостроковому прогнозуванні можуть бути отримані за допомогою ковзного середнього.

ПРОЦЕДУРА БАНКРУТСТВА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Горбунова А .В. канд. екон. наук, доцент, Краснощок Я. В, магістр, Запорізький національний університет

Війна вплинула на життя кожного українця. Після повномасштабного вторгнення до законодавства України було внесено досить багато змін, але до Кодексу України з процедур банкрутства чи до Господарського процесуального кодексу України не було внесено змін, незважаючи на це процедура банкрутства зазнала невеликих змін.

Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури [1].

Основні документи, що регулюють порядок ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності:

- Кодекс України з процедур банкрутства;
- Цивільний кодекс України;
- Господарський кодекс України;
- Закон України «Про господарські товариства»;
- Закон “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань” .

Окремого закону про банкрутство юридичних осіб не існує. Процедура банкрутства юридичної особи регулюється Кодексом України про процедури банкрутства.

Процедура банкрутства юридичних осіб, складається з таких етапів:

1. Досудова санація боржника. Перш ніж почати процедуру банкрутства, проводиться процедура, щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати засновник боржника, власник майна боржника, інші особи з метою запобігання банкрутству боржника шляхом прийняття організаційно господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до відкриття провадження у справі про банкрутство.

2. Відкриття провадження про банкрутство. Для відкриття провадження потрібно подати заяву в господарський суд, вона подається кредитором або боржником. Термін на подачу заяви – один місяць [2].

3. Порухення справи про банкрутство. Протягом 5 днів з моменту надходження заяви про банкрутство господарський суд вирішує його подальшу долю.

4. Призначення арбітражного керуючого. З метою забезпечення майнових інтересів кредиторів в ухвалі господарського суду про порушення провадження у справі про банкрутство або в ухвалі, прийнятій на підготовчому засіданні, вказується про введення процедури розпорядження майном боржника і призначається розпорядник майна.

5. Заходи забезпечення майна та виявлення кредиторів. На цьому етапі суд може розпоряджатися про передачу майна підприємства третім особам, задля його збереження. А також оприлюднюється інформація для кредиторів про порушення справи про банкрутства.

6. Попереднє судове засідання. Попереднє засідання господарського суду проводиться не пізніше трьох місяців після проведення підготовчого засідання. На ньому розглядаються вимоги кредиторів та виноситься рішення про грошові відшкодування [3].

7. Санація підприємства. Це система заходів з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, спрямованих на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника. У разі закінчення строків процедури санації, передбачених планом санації, і при відсутності клопотання зборів кредиторів про продовження термінів процедури санації у зв'язку зі схваленням відповідних змін до плану санації господарський суд визнає боржника банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру.

8. Ліквідаційна процедура відбувається протягом 15 днів з дня призначення ліквідатора. Відповідні посадові особи банкрута зобов'язані передати бухгалтерську та іншу документацію, печатки та штампи, матеріальні та інші цінності банкрута ліквідатору.

9. Закриття процедури банкрутства. Вона відбувається за тих умов, коли у судів та кредиторів немає претензій до боржника [2].

За даними Міністерства фінансів, за період з 24 лютого 2022 року господарськими судами України було відкрито 30 справ про банкрутство (неплатоспроможність) юридичних осіб. А ось боржниками було визнано 36 юридичних осіб, щодо одного боржника розпочато процедуру санації (відновлення платоспроможності) [4].

Що змінилося в процедурі банкрутства із введенням військового стану:

1. В умовах воєнного стану територіальна підсудність судових справ тих судів, які наразі не можуть здійснювати правосуддя, змінюється за розпорядження голови Верховного Суду. Наприклад, територіально підсудні справи господарських судів Миколаївської та Херсонської областей тимчасово, на період воєнного стану, розглядаються Господарським судом Одеської області.

2. Було впроваджено обмежений доступ до інформації, з міркувань безпеки, що свідчить про відкриття провадження у справі про банкрутство юридичної особи.

3. На разі розглядається внесення зміни до законодавства і щодо строків звернення керівника до суду з заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство на період воєнного стану в Україні, проте наразі змін ухвалено не було.

Отже, ми бачимо, що на сьогоднішній день процедура банкрутства юридичної особи у 2022 році в Україні в основному не змінилась. Але через воєнні дії і, як наслідок, вимушене переміщення та відсутність у деяких осіб можливості швидкого реагування можуть виникати складності [5].

З усього вищесказаного ми можемо зробити висновок, що процедура банкрутства юридичних осіб є досить складною та довгою процедурою, приблизно увесь процес може відбуватися від трьох місяців до декількох років.

Під час воєнного стану процедура не зазнала великих змін, але отримала ускладнення у вигляді, змін місць судового провадження, затримки проведення судових засідань, що затримують процедуру банкрутства, а також кредитори та боржники на разі не мають доступу до раніше всім загальнодоступної інформації. Окрім цього підприємствам також може бути складно виплатити відшкодування кредиторам, бо майно яким вони могли забезпечувати кредит може знаходитися на окупованій території або повністю зруйновано. Тому на нашу думку є досить доцільно розробити доповнення до Кодексу, щодо дій боржників і кредиторів у цьому випадку.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 04.11.2022).

2. Найчастіші запитання у банкрутстві юридичних осіб. *Nobili* :веб-сайт. URL: <https://nobili.ua/news/blog/naichastishi-zapitania-z-bankrotctva-01-022/> (дата звернення: 04.11.2022).

3. Процедура банкрутства підприємства юридичної особи. Західна консалтингова група :веб-сайт. URL: <https://zkg.ua/protsedura-bankrutstva-pidpryjemstva-yurydychnoji-osoby/> (дата звернення: 04.11.2022).

4. Нова процедура банкрутства для юридичних і фізичних осіб. Finbalance: веб-сайт. URL: <https://finbalance.com.ua/news/z-pochatku-viyini-vidkrito-65-sprav-pro-bankrutstvo-57-borzhnikiv-viznani-bankrutam> (дата звернення: 04.11.2022).

5. Банкрутство юридичних осіб під час війни. Домінанта : веб-сайт. URL: <https://dominanta-law.com/bankrutstvo-yurydychnykh-osib-pid-chas-viyny> (дата звернення: 04.11.2022).

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Гордієнко Н. І., канд. екон. наук, професор, Краснікова Н. Г., PhD in Economics, Мезін Д. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова

В сучасних умовах економічного розвитку держави в напрямку євростандартів надання послуг в сфері охорони здоров'я бюджетні установи та заклади охорони здоров'я втратили можливість виконувати свої функціональні повноваження. У зв'язку з цим, на теперішній час в Україні відбувається реформування бюджетних установ охорони здоров'я шляхом перетворення в некомерційні підприємства охорони здоров'я.

Відповідно до Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я України, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року №1013-р, основною стратегічною задачею є оплата діяльності постачальників медичних послуг за результатами їхньої діяльності, що змінює характер відносин між постачальником медичних послуг та їх замовником – відповідним розпорядником бюджетних коштів. Командно-адміністративна модель взаємовідносин між цими суб'єктами змінюється на контрактну модель, яка регулюється договорами. За договорами, розпорядник бюджетних коштів діє в інтересах пацієнтів та виступає третьою стороною-платником, а заклад охорони здоров'я (далі – ЗОЗ), який має ліцензію на здійснення господарської діяльності з медичної практики, є постачальником послуг. Контрактні взаємовідносини потребують надання комунальним ЗОЗ адміністративної та фінансової автономії шляхом реорганізації, тобто шляхом перетворення таких ЗОЗ у повноцінні суб'єкти господарської діяльності – комунальні некомерційні підприємства [1, 2, 3].

В умовах чинного бюджетного законодавства застосовують кілька варіантів організації фінансування ЗОЗ, перетворених у комунальні некомерційні підприємства шляхом реорганізації ЗОЗ – бюджетних установ: укладення договорів про медичне обслуговування населення відповідним розпорядником бюджетних коштів у порядку, передбаченому Законом про публічні закупівлі; фінансування з відповідного бюджету за бюджетною програмою, що передбачено Бюджетним кодексом України; надання фінансової підтримки КНП з місцевого бюджету.

На стадії перетворення змінюється повноваження суб'єктів господарської діяльності надані Бюджетним Кодексом України, а саме колишні ЗОЗ, які були розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня, перетворюються в КНП, які будуть одержувачами бюджетних коштів.

Головний розпорядник за погодженням з комунальним підприємством затверджує план використання бюджетних коштів на підставі кошторису розпорядника бюджетних коштів. Тобто, орган охорони здоров'я у своєму кошторисі передбачає суму витрат на підтримку КНП, яку виділила за

бюджетною програмою місцева рада. Ці кошти за планом використання бюджетних коштів передаються КНП на безповоротній основі. Тобто, КНП будуть отримувати субвенцію з бюджету на покриття наданих медичних послуг населенню, визначених державою, за договорами з державою в рамках своїх функціональних повноважень.

Зі зміною повноважень закладів охорони здоров'я змінюється й бюджетна і фінансова звітність та відповідно й організація бухгалтерського обліку доходів та витрат КНП. На відміну від ЗОЗ – бюджетних установ, планування діяльності яких відбувається відповідно до норм бюджетного законодавства, планування діяльності ЗОЗ – КНП відбувається відповідно до норм господарського законодавства України. Зокрема, особливості господарської діяльності КНП визначаються відповідно до вимог, встановлених Господарським кодексом України щодо діяльності державних комерційних або казенних підприємств, а також інших вимог, передбачених законом.

Однією з особливостей господарської діяльності державних підприємств є їх обов'язок складати і виконувати річний та з поквартальною розбивкою фінансовий план на кожен наступний рік. Фінансовий план є основним плановим документом, відповідно до якого підприємство отримує доходи і здійснює видатки, визначає обсяг та спрямування коштів для виконання своїх функцій протягом року відповідно до установчих документів. Такі плани зобов'язані розробляти і державні комерційні підприємства і державні некомерційні (казенні) підприємства. Основною метою складання річного фінансового плану підприємства є: визначення основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства; основних джерел та напрямів спрямування коштів для забезпечення потреб діяльності підприємства; реалізації розвитку підприємства; забезпечення витрат та виконання зобов'язань, включаючи зобов'язання перед бюджетами та державними цільовими фондами.

Відповідно до частини 10 статті 78 ГК України особливості діяльності КНП визначаються відповідно до вимог, встановлених щодо діяльності державних комерційних або казенних підприємств, згідно положення статей 75 та 77 ГК України, комунальні підприємства зобов'язані складати і виконувати фінансовий план. Строки і порядок розробки фінансових планів та контролю їх виконання державними підприємствами обумовлені ст. 75 ГК України та Порядком складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженим Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 02.03.2015 № 205. Фінансовий план складається на календарний рік із поквартальною розбивкою та підлягає затвердженню до 1 вересня року, що передує плановому року. Тобто, на відміну від ЗОЗ – бюджетних установ, ЗОЗ – комунальні підприємства не складають кошторису. Органи управління господарською діяльністю у комунальному секторі економіки є територіальні громади та органами місцевого самоврядування щодо суб'єктів господарювання, які належать до комунального сектора економіки. Згідно ст. 24 ГК України КНП є суб'єктами комунального сектора економіки. У зв'язку з чим, відповідна територіальна громада - власник

таких підприємств, повинен розробити свій локальний нормативний акт, яким врегулює питання форми, строків та порядку розробки і затвердження фінпланів, контролю за їх цільовим та ефективним виконанням КНП цієї громади.

Враховуючи вищевикладене, бухгалтерський облік виконання фінансового плану, затвердженого відповідною територіальною громадою, як власником таких підприємств, та плану використання бюджетних коштів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України 28 січня 2002 року № 57 в комунальних некомерційних підприємствах охорони здоров'я є найважливішим етапом фінансово-господарської діяльності.

Основними завданнями обліку КНП є: своєчасне, точне, повне відображення всіх господарських операцій у регістрах бухгалтерського обліку та використання виділених коштів субвенції за цільовим призначенням; ефективно та раціональне використання коштів субвенції за цільовим призначенням згідно плану використання та використання власних коштів КНП відповідно фінансовому плану; проведення інвентаризації матеріальних цінностей, грошових коштів і розрахунків; повнота, достовірність та своєчасність складання фінансової та бюджетної звітності; контроль за виконанням зобов'язань, наявністю і рухом майна, використанням матеріальних і фінансових ресурсів відповідно до фінансового плану та плану використання бюджетних коштів; економія внутрішніх резервів. Правильність організації обліку доходів та витрат забезпечить виконання основних завдань обліку КНП, повноту надходжень та їх економне та ефективно використання, достовірність надання інформації внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття управлінських рішень. Відображення в обліку витрат передбачає їх визнання і правдивої оцінки.

Реформа фінансування системи охорони здоров'я України потребує компетентного підходу, який набуває все більшої популярності як нове розуміння сутності медичного процесу в фінансово-господарській діяльності бюджетного закладу охорони здоров'я, перетвореного у комунальне некомерційне підприємство. Оскільки, бухгалтерський облік є складовою фінансово-господарської діяльності, потребує сучасних досліджень й облік адміністративних витрат на комунальних некомерційних підприємствах охорони здоров'я на стадії їх організації.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний Кодекс України: за станом на 08.07.2010 р. / ВВР України. Офіц. вид. 2010. 572 ст. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я України, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року №1013-р. 175ст. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1013-2016-%D1%80>.
3. Інструкція про складання і виконання розпису Державного бюджету України, наказ Міністерствам фінансів України від 28 січня 2002 року №57 у редакції від 26.11.2012, підстава z1186-17. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02>.

СВІТОВІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ КООПЕРАТИВНОГО СЕКТОРУ

Гринюк Н. А., канд. екон. наук, доцент, Державний торговельно-економічний університет

Уряди розвинених держав, визнаючи велику роль діяльності кооперативних підприємств в економіці своїх країн, створюють сприятливі податкові умови для функціонування і розвитку підприємств кооперативної форми господарювання.

Діючі системи оподаткування кооперативів зарубіжних країн враховують, з одного боку, статус кооперативних підприємств і цільову аудиторію їх обслуговування, а з іншого – створюють податкові преференції для тих видів кооперативів, в діяльності і розвитку яких зацікавлена держава.

Результати дослідження податкового законодавства зарубіжних країн свідчать про відсутність єдиного підходу до оподаткування кооперативних підприємств. Діючі податкові режими щодо кооперативних організацій, як правило, обумовлюються багатьма факторами: статусом кооперативу (неприбутковий/прибутковий), цільовою аудиторією споживачів (пайовики/непайовики), особливостями функціонування (вузько галузевий/універсальний), типом і видом діяльності тощо.

На сьогодні в світовій практиці можна умовно виділити наступні системи оподаткування кооперативних підприємств:

- єдина (загальна) система оподаткування для усіх видів підприємств незалежно від організаційно-правової форми;
- загальна система оподаткування, в межах якої застосовуються окремі пільги для кооперативних підприємств;
- особливі (спеціальні) режими оподаткування кооперативних підприємств.

Єдина система оподаткування використовується в країнах, де кооперативні підприємства функціонують на суто комерційних засадах (Австрія, Ірландія, Фінляндія, Норвегія, Швейцарія).[5,7] Кооперативи цих країн оподатковуються на загальних засадах і сплачують корпоративний податок за традиційними правилами. В той же час, кооперативні підприємства деяких країн сплачують і додаткові податки, зокрема податок на нерухоме майно.[7]

В межах загальної системи оподаткування в країнах, де кооперативні організації вдало поєднують комерціалізацію діяльності із соціальною спрямованістю (Швеція, Данія, Нідерланди) або спостерігаються тенденції до відродження кооперативних цінностей і принципів діяльності (Великобританія, Німеччина, Бельгія) застосовуються окремі пільги для кооперативних підприємств: диференційовано оподатковують дохід членів кооперативу, отриманий у вигляді дивідендів за свою участь у діяльності кооперативної організації (в деяких країнах - аж до повного звільнення від оподаткування дивідендів).[5,6,7] Інші країни як інструмент державної підтримки застосовують

пільгові ставки оподаткування прибутку (або навіть звільнення від оподаткування) окремих видів діяльності кооперативних підприємств (Німеччина, Франція, Данія, Польща, Румунія, Болгарія, Греція, Туреччина).[6,7] Так, останнім часом в системі оподаткування Німеччини з'явилися пільги для кооперативів, які використовують екологічно чисті технології та альтернативні джерела енергії.[7]

Законодавство Франції, визнаючи комерційний характер діяльності кооперативних підприємств, в той же час повністю звільняє від сплати податків на прибуток кооперативи, які працюють в певних галузях (ремісничі, транспортні, морські).[6] Для обслуговуючих, збутових та постачальницьких кооперативів Франції податкові пільги розповсюджуються на всі операції по обслуговуванню членів кооперативу. Якщо більш ніж 20% прибутку кооперативу отримано за рахунок діяльності, непов'язаної з метою його створення (відповідно до законодавства кооперативи можуть записати в свої статuti право на надання послуг третім особам, які не є членами, в максимальних рамках 20% від обороту), то податок на прибуток з цієї діяльності сплачується в повному обсязі, але за мінімальною ставкою податку на додану вартість.[5,7] Крім того, для цих видів кооперативів діють пільгові ставки податку на прибуток, спрямований в резервні фонди.

Кооперативи Греції оподатковуються на рівні комерційних структур за ставкою (35%), але звільняються від оподаткування будь-які інвестиції і членські внески до кооперативів.[7]

В деяких країнах податкові пільги спрямовані на підтримку діяльності вузькоспеціалізованих кооперативів. Зокрема, виробничі кооперативи Румунії отримали вилучення з оподаткованого доходу всієї суми реінвестованих прибутків.[7] В Болгарії державною підтримкою користується система споживчої кооперації, підприємства якої звільнені від сплати податку на прибуток.[5]

Досить цікава система оподаткування кооперативних підприємств діє в Туреччині. З одного боку, кооперативи, маючи статус юридичної особи, сплачують загальнодержавні податки (корпоративний, податок на додану вартість, на нерухомість, на придбання транспортних засобів). З іншого боку, споживчі і транспортні кооперативи звільняються від кооперативного податку за умови обслуговування тільки своїх членів, сплачуючи тільки податок на додану вартість за закуплені товари і послуги.[5,6]

Найбільшу умовну групу утворюють країни, в яких застосовуються спеціальні податкові умови для функціонування кооперативних підприємств і організацій (Італія, Іспанія, Португалія, США, Канада, Китай). [5,6,7] Діючі пільгові ставки оподаткування кооперативів залежать від багатьох факторів. По-перше, диференціація ставки прибуткового податку визначається галуззю діяльності кооперативу. По-друге, розмір сплати прибуткового податку залежить від рівня соціальних виплат кооперативу. По-третє, на оподаткування кооперативів впливає дотримання задекларованих цілей обслуговування членів.

Так, кооперативи Італії, маючи статус некомерційних товариств

взаємодопомоги, уникають подвійного оподаткування, звільнені від податку на корпорації протягом перших 10 років функціонування (в подальшому діє пільгове оподаткування), звільнені від податку на додатковий прибуток корпорацій та інших колективних утворень [6]. Крім того, в Італії діє система податкових пільг для членів кооперативу: передбачений мінімальний дохід пайовика, який не обкладається податком; повністю звільнений від особистого прибуткового податку дохід членів кооперативів, реінвестований у своє підприємство; звільнені від оподаткування отримані кооператорами привілейовані акції.

В якості стимулюючих заходів для кооперативних організацій Іспанії використовується знижена ставка податку на прибуток – 18% (замість встановленої ставки 35% для інших корпорацій). Діюче податкове законодавство Іспанії звільняє членів кооперативів від сплати податку з доходів фізичних осіб, звільняються від оподаткування дивіденди, якщо їх розмір не перевищує 15% [5,6]. Обслуговуючі кооперативи також звільняються від податку на майно і капітал.

Для португальської споживчої кооперації характерно розповсюдження так званих «змішаних» кооперативів, які характеризуються участю держави (як правило, володіє більш ніж 50% капіталу) і юридичних осіб (споживачів продукції/послуг). Згідно чинного податкового законодавства кооперативи Португалії звільнені від податку на корпорації, податку на прибуток, податку на капітал, додаткового податку, і податку на нерухомість, яка використовується для здійснення господарської діяльності [5,7].

Пільговим режимом оподаткування користуються кооперативні підприємства в США, де кооперація користується широкою підтримкою з боку держави. Федеральні закони США про податок на прибуток встановлюють вимоги, щоб податкове законодавство виконувалось або на рівні кооперативу, або на рівні клієнта, тобто кооператив може виступати в ролі податкового агента [5,6]. Грошові кошти, вкладені в кооперативний бізнес, не стають корпоративним доходом, а отже не обкладаються податками.

В основу системи оподаткування кооперативів Канади покладено задекларовану мету їх функціонування. Некомерційні кооперативи (неприбуткові корпорації) звільняються від оподаткування прибутку і, навіть, отримують відшкодування сплаченого податку на додану вартість. Комерційні кооперативи, сплачуючи загальні корпоративні податки (податок на прибуток підприємств і Федеральний податок на товари і послуги (податок на додану вартість), мають певні пільги: дивіденди по акціях сплачують з прибутків після оподаткування, але мають право на податковий кредит (що зменшує податковий тягар акціонерів); патронажні дивіденди відносяться на витрати і таким чином зменшують чистий дохід до оподаткування [5,6].

Спеціальні податкові режими Китаю засновані на державній підтримці певних видів і галузей діяльності. Так, китайські споживчі кооперативи, створюючись за державні кошти і пайові внески пайовиків, користуються певними пільгами: податки починають сплачувати від моменту отримання

прибутку або звільняються від оподаткування на п'ять років [6].

На сьогодні, характерною ознакою успішного соціально-економічного розвитку кооперативів зарубіжних країн є створення на законодавчому рівні системи податкових преференцій для різних форм і видів кооперативних підприємств.

В сучасних умовах глобалізації економіки розвиток вітчизняної кооперації неможливий без використання досвіду і умов діяльності кооперативних підприємств в країнах з розвинутою економікою. В Україні найбільш організованою частиною кооперативного сектору економіки є система споживчої кооперації. На сьогодні, на жаль, діюча згідно чинного законодавства система оподаткування доходів юридичних і фізичних осіб не враховує сутнісних характеристик результатів діяльності підприємств системи споживчої кооперації.

Прийняття життєво важливих законів України «Про споживчу кооперацію» [3] та «Про кооперацію» [2] створили необхідну законодавчу базу для забезпечення реалізації кооперативних принципів діяльності. Зокрема, ст.24 Закону України «Про кооперацію» було законодавчо закріплено право кооперативів реалізовувати товари пайовикам і некооперованим громадянам за різними цінами.[2] Ця норма закону відповідає, по-перше, статусу споживчого товариства як непідприємницької організації і, по-друге, створює умови для відновлення в Україні фундаментальної ідеї кооперації – реалізації товарів членам споживчого товариства за фактичною собівартістю.

Але законодавче визнання некомерційного характеру діяльності споживчої кооперації не знайшло адекватного відображення в механізмі оподаткування результатів діяльності споживчих товариств. На сьогодні сплата податку на додану вартість з обсягу товарів, реалізованих членам споживчого кооперативу (згідно з діючим формулюванням Податкового кодексу) порушує сутність непідприємницької діяльності кооперативних підприємств і штучно зменшує суму кооперативних виплат пайовикам.

Кооперативний принцип споживання виводить частину торгових доходів споживчого товариства зі сфери його комерційної діяльності і не дозволяє розглядати їх як торговельний прибуток. Перевищення фінансових коштів над фактичною собівартістю товарів, реалізованих членам споживчого товариства не можна вважати ні доходом, ні прибутком кооперативного підприємства, це скоріше сума авансових платежів, сплата яких обумовлена об'єктивною практикою обліку витрат. За економічною сутністю це - складова сукупних витрат кооперативного підприємства на реалізацію товарів, з яких не може сплачуватися податок на прибуток.

Подвійне оподаткування такого «прибутку», не врегульоване Податковим кодексом України [1], спотворює фундаментальну ідею кооперації і порушує принцип соціальної справедливості, оскільки по-перше, пайовики вже сплатили податок на свої доходи, які вони використали на придбання товарів і, по-друге, їх часткове повернення не пов'язане з процесом створення і перерозподілу доданої вартості.

В той же час, Цивільний кодекс України закріпив право споживчих товариств здійснювати таку діяльність і отримувати прибуток від продажу товарів і надання послуг громадянам, які не є членами споживчого товариства [4]. Таким чином, законодавчо визнано право споживчих товариств України здійснювати два види діяльності - непідприємницьку (основну) і підприємницьку (супутню). Беззаперечно, що з доходів, отриманих від підприємницької діяльності споживчі товариства зобов'язані сплачувати всі податки і платежі згідно діючого законодавства.

В таких умовах назріла життєва необхідність внесення відповідних змін (доповнень) до законів, а можливо і прийняття нових нормативно-правових актів щодо врахування особливостей господарської діяльності споживчих товариств при оподаткуванні їх результатів. Застосування досвіду оподаткування кооперативних підприємств розвинених країн світу сприятиме прискоренню адаптації системи споживчої кооперації України до ринкових умов господарювання і активізації кооперативної форми міжнародної інтеграції з огляду на євроінтеграційні пріоритети міжнародної економічної діяльності України.

Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755- VI/ Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Дата звернення: 14.11.2022).
2. Про кооперацію: Закон України від 10 лип. 2003 р. № 1087-IV. / Верховна рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-4> (Дата звернення: 14.11.2022).
3. Про споживчу кооперацію: Закон України [Електронний ресурс]: Закон України № 2265–XII-ВР від 10.04.1992 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-12> (Дата звернення: 14.11.2022).
4. Цивільний кодекс: України Закон України [Електронний ресурс]: Закон України № 435-IV (зі змінами) від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (Дата звернення: 14.11.2022).
5. Цимбал В.О. З досвіду кооперативних законодавств країн з розвинутою ринковою економікою. URL: <http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc.../282.pdf> (Дата звернення: 14.11.2022).
6. ICA Activities [Electronic resource]. – URL: <http://www.ica.coop/activities/index.html> (Дата звернення: 17.10.2022).
7. European Community of Consumer Co-operatives. Statistics, retrieved from [Electronic resource]. – URL: <http://www.eurocoop.org/en/members/statistics> (Дата звернення: 14.11.2022).

ПІДТРИМКА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Гришина Н. В., канд. екон. наук, доцент, Бронська В. С., Стройнова В. С., студент, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Ще 23 лютого підприємці по всій Україні планували своє майбутнє. Хтось хотів розширюватись. Хтось готувався найняти нового класного спеціаліста. Хтось взагалі хотів розпочати власну справу і зареєструвати ФОП у Дії за кілька кліків під час ранкової кави.

24 лютого ці плани перекреслило. Росія розпочала повномасштабну війну проти нас. Наші бійці чинять героїчний спротив вже четвертий місяць, а ми їх підтримуємо.

В історичних дослідженнях війна є, мабуть, однією з найбільш широко висвітлюваних сфер. Тим не менш, роль бізнесу у справах війни, за винятком оборонної промисловості, незважаючи на їхню важливість для суспільства, була предметом відносно малої кількості досліджень[1].

Щодо європейського та скандинавського досвіду бізнесу в умовах воєнного стану, то Британія запровадила прибутковий податок під час наполеонівських воєн, а Швеція та Фінляндія організували систему розподілу «indelningsverket» у сімнадцятому столітті. Система, запроваджена в 1620 році, вимагала від усіх парафій платити та постачати одного солдата на кожні 10 відповідних парафіян, таким чином видаляючи ці витрати з державного бюджету. Густав Адольф також запровадив карбування мідних монет (таким чином залишивши срібний стандарт для срібно-мідного біметалізму) для фінансування армії[2].

Центр розвитку інновацій, Офіс з розвитку підприємництва та експорту, національний проєкт Дія.Бізнес спільно з Advanter Group за підтримки Європейського Союзу та в межах Ініціативи для відновлення економіки, розвитку підприємництва та експорту України провели дослідження стану та потреб українського бізнесу під час воєнного стану, опитавши представників бізнесу та місцевої влади.

17% компаній повідомили, що працювали повний робочий день, 16% обмежили географію діяльності, 19% були змушені закрити деякі офіси/відділення/філії. Інші 29% компаній зараз не працюють, а 27% призупинили, але хочуть відновити діяльність. Лише 1% керівників мають плани закрити свій бізнес.

63% підприємств продовжують виплачувати зарплату працівникам у повному обсязі, а 45% здійснюють додаткові виплати. Лише 3% були змушені скоротити зарплату, а 1% змушені надати відпустку без збереження заробітної плати або були змушені звільнити персонал[3].

Щоб підтримати працівників, 68% виплатили зарплату на місяць і більше вперед, 29% відшкодували витрати на переїзд, 23% орендували житло в Західній Україні і 23% зробили це за кордоном, 1% замовили страховку для тих, хто продовжує їздити на роботу.

Всі підприємства намагаються підтримати Україну у воєнний час. Згідно з опитуванням, 41% компаній допомагають фінансово, 35% підтримують працівників, які захищають країну, 31% постачають продукти, 29% постачають послуги, 16% — ліки, 9% — засоби захисту/оборони[3].

Без працюючої економіки перемога у війні неможлива, на цьому постійно наголошують в уряді, який зробив низку кроків для підтримки бізнесу, як то зменшення податкового тиску та запроваджує чисельні програми підтримки малого та середнього бізнесу, в тому числі інформаційного характеру.

Раніше, щоб розпочати чи продовжити власну справу, необхідно було отримувати сотні дозволів чи ліцензій. Щоб спростити ці формальності, ми запустили еДекларацію. Це документ, який діє замість 374 дозвільних документів, які необхідні для роботи підприємців. Із еДекларацією це зробити набагато простіше — за декілька кліків, адже вона не потребує розгляду чиновником. Ви одразу можете почати працювати[4].

Будь-який бізнес — малий чи великий — не може бути повністю готовим до економічних наслідків, які несе із собою повномасштабна війна. Одне із пріоритетних завдань держави — надавати усю можливу підтримку. Від фінансів до консультацій. Саме за це відповідає сторінка "Підтримка бізнесу в умовах війни" на порталі Дія.Бізнес. Там зібрані державні й донорські програми та приватні ініціативи підтримки підприємців. Вони допоможуть зберегти бізнес, робочі місця та підтримати економіку України. Там можна дізнатися, як підприємцям отримати гроші за працевлаштування ВПО та як перевезти свій бізнес у більш безпечне місце за допомогою держави. Або отримати кредит на час воєнного стану за програмою "5-7-9%". Чи проконсультуватися щодо перезапуску власної справи.

Мікро та малі підприємства становлять фундамент економіки країни. Під час війни вони стають найуразливішими, на відміну від великих мережевих компаній. Тож спільно із програмою "EU4Business", Мінекономіки та Офісом з розвитку підприємництва та експорту був запущений грантовий фонд. Він розрахований на підтримку 300 підприємств, які розміщені в районі бойових дій, виїхали та розгорнулися у більш безпечному місці. Або постраждали, але все одно продовжують працювати. Відбором заявок займалася спеціальна комісія з незалежних бізнес-експертів. Розмір гранту — 125 000 гривень (еквівалент приблизно 4 тисяч євро).

Продовжує функціонувати мережа офлайн-центрів підтримки підприємців Дія.Бізнес по всій Україні. Більшість центрів Дія.Бізнес наразі функціонують як гуманітарні центри для координації допомоги. Центри Дія.Бізнес у Тернополі та Ужгороді функціонують у звичному форматі, але додатково допомагають підприємствам із релокацією, адаптацією до нових умов, рестартом і відновленням діяльності. Російські окупанти пошкодили новенький центр Дія.Бізнес у Бучі, відкритий наприкінці 2021 року. Після деокупації Бучі його почали відновлювати, а команда центру продовжує роботу в онлайн-форматі[4].

Також почали розширюватися і за кордон. Від початку повномасштабної війни Польща усіляко підтримує Україну на всіх можливих рівнях. Особливо у забезпеченні прихистку: для 3 мільйонів українців польські міста та містечка стали тимчасовим домом. Серед цих людей є чимало підприємців, що хочуть продовжувати працювати та підтримувати Україну. Тому вибір локації для виходу проєкту на міжнародний рівень був очевидним. Перший центр Дія.Бізнес у Варшаві працює в нестандартному форматі. Окрім фахових консультацій для підприємців, до центру можуть звернутися всі українці, які сьогодні в Польщі та потребують роботи, житла або оформлення документів[5].

В умовах війни отримати допомогу має бути максимально швидко та просто. Тому окрім центрів Дія.Бізнес офлайн, був запущений інноваційний формат гарячої лінії. Де б ви не перебували, ви можете отримати допомогу із пошуком роботи, відкриттям власної справи чи тимчасово перевезти свій бізнес за кордон. Після консультації кожен отримає індивідуальну дорожню карту зі списком корисних матеріалів, інформацію про контакт-центри та інші рекомендації. Поки проект працює як пілот, українців консультуватимуть фахівці центрів Дія.Бізнес щодо проживання та роботи у Польщі, Болгарії, Чехії, Словаччині, Словенії, Литві та Німеччині.

Наша зброя сьогодні — українське на полицях світових супермаркетів. Вихід на міжнародний ринок та пошук партнерів за кордоном — наразі нове актуальне завдання для багатьох українських компаній. Для його полегшення Офіс з розвитку підприємництва та експорту запустив окремий розділ "Експорт в умовах війни" на Дія.Бізнес. Тут можна знайти актуальну інформацію для підприємств, що готові постачати свою продукцію за кордон, а також подати заявку на включення компанії до Каталогу українських експортерів — онлайн-сервісу, який іноземні імпортери використовують як базу для пошуку партнерів в Україні. Також на Експортному напрямі Дія.Бізнес для налагодження міжнародних партнерств запустили англomовний розділ — "Buy Ukrainian products and services"[6].

Отже, економіка по всій країні не тільки продовжує працювати, але і з'являються нові підприємства, ФОПи. Бізнес повертається до роботи на тих територіях, де це можливо. Війна - це виклик для всіх, від того, як швидко ми відреагуємо та навчимося далі працювати в таких умовах, залежить наше майбутнє та держави в цілому. Тому потрібно підтримувати локальних виробників, щоб стимулювати розвиток нашої економіки. Адже економічний фронт сьогодні, як ніколи, важливий.

Список використаних джерел

1. Erik Lakomaa (2017) The history of business and war: introduction, Scandinavian Economic History Review. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03585522.2017.1397314>
2. Yun-Casalilla, B., O'Brien, P. K., & Comín, F. C. (2012). The rise of fiscal states: A global history, 1500–1914. New York: Cambridge University Press.
3. Стан та потреби бізнесу в Україні: відмінності в оцінках місцевої влади та бізнесу. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15213>
4. Підтримка бізнесу в умовах війни. ДіяБізнес. URL: <https://business.dii.gov.ua/wartime>
5. Огляд інструментів підтримки бізнесу в період воєнного стану в Україні. НІСД (Національний інститут стратегічних досліджень). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-biznesu-v-period-voyennoho-stanu-v-1>
6. ЯНЕЗ ШУШТЕРШИЧ, ЮРІЙ КОБАЛЬ, ПІТЕР ВОСТНЕР, VOX UKRAINE, ДЛІА ЕП. Як ЄС уже зараз може допомогти українському бізнесу. Інструменти підтримки, URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/05/17/687133/>

POWER BI ЯК ІНСТРУМЕНТ АВТОМАТИЗАЦІЇ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ

Іванова Н. С., д-р. екон. наук, доцент, Попова Ю. С., магістр, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Насьогодні бізнес-аналітика в тому вигляді, в якому вона зараз існує, більше не може задовольняти запити бізнесу через зростання великої кількості даних, які вже не можуть бути оброблені без автоматизації.

Найпершими з цією проблемою зіткнулися компанії, які через специфіку своєї діяльності генерують великі обсяги даних (Big Data), зокрема це ритейл, банки, FMCG, IT, логістика, страхові компанії. До цього переліку можна включити і компанії, які зібрали величезну кількість інформації за час своєї багаторічної присутності на ринку в сферах будівництва, агробізнесу, фармацевтичної галузі. Така накопичена інформація зазвичай зберігається в різних джерелах і важко піддається аналізу та обробці звичними засобами.

Сьогодні для збору даних, їх аналізу та подання звітів у гарній візуальній формі існують засоби Business Intelligence (BI).

Системи з «бізнес інтелектом» (BI) – це системи аналітики, які об'єднують дані з різних джерел інформації, перетворюють їх, і представляють у наочному вигляді, зручному для аналізу. Технології BI дозволяють обробляти великі неструктуровані обсяги даних для ухвалення керівництвом компанії бізнес-рішень [1]. Розуміння необхідності інтеграції засобів BI з бізнес-процесами поступово зростає, оскільки його застосування дає компаніям великі конкурентні переваги.

Найкращим інструментом для аналізу даних, представленим Microsoft, є Power BI, який складається з набору програмних сервісів та підключень.

Power BI – це комплексне програмне забезпечення бізнес-аналітики, яке дозволяє перетворювати розрізнені джерела даних на узгоджені, візуально привабливі та інтерактивні засоби аналітики, а також обмінюватись отриманою інформацією з користувачами.

До переваг впровадження Power BI належать [2]:

1) конкурентна перевага у прийнятті рішень. Аналітична платформа дозволяє перетворити дані на чіткий та конкретний звіт, представлений у вигляді візуалізованих діаграм та графіків, що дозволить бізнесу прийняти рішення, які дають конкурентні переваги;

2) швидке виявлення причин падіння прибутку та коригування бізнес-активності. При переході на автоматизовану аналітичну платформу Power BI компанії отримують можливість відстежити розвиток процесів та виявити недоробки та причини, що призвели до негативного результату – без жодних зусиль з їхнього боку, оскільки аналітичний процес є повністю автоматизованим. При цьому компанія може відслідковувати вузькі місця та потенційно збиткові активності, оптимізувати використання ресурсів, зменшувати витрати до достатнього для досягнення результатів мінімуму та контролювати свої витрати.

3) інсайти. Однією з головних переваг впровадження Power BI є розуміння того, що робити далі, та виявлення закономірностей, що базуються на конкретних фактах, а не припущеннях. Впровадження аналітичної платформи дозволяє виявляти негативні патерни та розробляти дійсно ефективні стратегії, що виводять компанії у топ-сегмент.

4) деталізація або гнучкість в створенні звітів. Дозволяє налаштувати практично будь-яку in-one-click деталізацію, змінюючи її параметри та візуальне уявлення, забезпечуючи гнучкість у роботі та прискорюючи прийняття рішень.

5) підвищення якості даних. Велика кількість неточно внесених даних до баз і просто пропущених даних, не дозволяють провести якісну аналітику стандартними інструментами, тому у Power BI – дані в більшості випадків можуть бути приведені до єдиного формату, зручного для аналізу та візуального представлення.

6) доступ до інформації. Для кожного співробітника компанії може бути призначений рівень доступу за створеними правилами. Це дозволяє співробітнику отримати доступ у тому обсязі, у якому він необхідний.

7) гнучкість вибору типу звіту. Power BI дозволяє створювати цільові звіти під кожен потребу і не завантажувати керівника звітами для аналітиків, а аналітикам – формувати звіти з більш детальною інформацією.

8) масштабування. Розвиток та розширення компанії пов'язане зі збільшенням обсягу звітності та трафіку документів, тому у разі наявності аналітичної системи це питання вирішується шляхом підключення до додаткових джерел даних та автоматичної візуалізації нових даних.

Power BI – це комплексне рішення, що складається з таких основних компонентів [2]:

1. Power BI Desktop – найпопулярніший із інструментів для отримання даних із різноманітних джерел (онлайн-сервісів, шлюзів та інших) та їх подальшої обробки (створення моделей даних, розробка звітів) згідно з поставленими завданнями. Зокрема Power BI Desktop надає такі можливості [3]:

– отримання даних. Їх можна імпортувати з найрізноманітніших джерел. Підключившись до джерела даних, можна відформувати дані відповідно до своїх потреб аналізу та звітування.

– створення зв'язків і доповнення моделі даних новими мірами й форматами даних. Коли ви імпортуєте принаймні дві таблиці, часто буває потрібно створити між ними зв'язки. У Power BI Desktop доступне діалогове вікно «Керування зв'язками», а також подання «Зв'язки», де зв'язки можна знаходити й створювати за допомогою функції автовизначення або вручну. Також дуже зручно створювати власні міри та обчислення або налаштувати категорії й формати даних, щоб поглибити та деталізувати аналіз.

– створення звітів. У Power BI Desktop доступне подання «Звіт». Тут можна вибирати потрібні поля, додавати фільтри, обирати графічні відображення з десятків доступних варіантів, формувати звіти за допомогою особливих кольорів, градієнтів і кількох інших параметрів. У поданні «Звіт» доступні ті самі ефективні засоби створення звітів і візуалізації, що й під час створення звіту на

веб-сайті.

– збереження звітів. Виконану роботу можна зберегти як файл Power BI Desktop. Такі файли мають розширення PBIX.

– передавання або публікування звітів. Створені й збережені звіти можна передавати на сайт Power BI. Також звіти можна публікувати на сайті просто з інтерфейсу Power BI Desktop.

2. Power BI Service – онлайн-сервіс із загальним доступом, призначений для публікацій звітів та обміну ними, а також для співпраці з клієнтами або партнерами;

3. Power BI Report Server – локальний сервер компанії, який має ті ж можливості, що й Power BI Service;

4. Power BI Gateway – службовий компонент, який необхідний для підключення та надання доступу до локальних даних у захищених корпоративних мережах;

5. Power BI Mobile – вбудований мобільний додаток, який дозволяє переглядати звіти та інформаційні панелі на смартфоні, планшеті, ПК.

6. Power BI Embedded – API-інтерфейс, який необхідний для вбудовування візуальних компонентів у додатки, встановлені у користувача.

Перевагою роботи з вище наведеними програмами, які надають інтерактивний, динамічний та мобільний доступ до важливих для компанії даних, є те, що до них можна підключатися в будь-який час і з будь-якого місця. При цьому компанія самостійно вирішує, які компоненти використовувати в залежності від того, який результат має бути досягнуто за допомогою Power BI. Наприклад, співробітники відділу продажів можуть користуватися програмою Power BI Mobile, щоб відстежувати хід виконання квот продажу та заповнювати нові дані потенційних клієнтів, а розробники можуть використовувати API-інтерфейси для передачі даних у датасети або для інтеграції панелей моніторингу та звітності до кастомізованих програм.

Отже, можна стверджувати, що впровадження системи бізнес-аналітики повністю змінює концепцію управління компанією. Зокрема запровадження такої комплексної аналітичної платформи як Microsoft Power BI, по-перше, дає змогу об'єднати, систематизувати та впорядкувати всю управлінську та аналітичну звітність компанії, по-друге, дозволяє автоматизувати аналіз та візуалізацію даних з різних джерел, і по-третє, надає можливість вести online-моніторинг змін даних та заздалегідь реагувати на негативні тенденції та приймати високоефективні рішення.

Список використаних джерел:

1. Power BI: бізнес аналіз та візуалізація даних. URL: <https://finalytics.pro/inform/power-bi-analyz-vizualizatsiya/> (дата звернення: 12.11.2022).

2. Power BI як інструмент автоматизації бізнес-аналітики. URL: <https://techexpert.ua/power-bi-automation-tool/> (дата звернення: 12.11.2022).

3. Microsoft Power BI Desktop. URL: <https://www.microsoft.com/uk-UA/download/details.aspx?id=58494> (дата звернення: 12.11.2022).

ПРАКТИКА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ АНАЛІТИЧНИХ АЛГОРИТМІВ DATA MINING У СФЕРІ ЛОГІСТИКИ

Іванова Н. С., д-р екон. наук, доцент, Попова Ю. С., магістр, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Інтелектуальний аналіз даних і бізнес-аналітика йдуть рука об руку і часто використовуються компаніями разом. У логістичній галузі, де швидкий час виконання замовлення є ключем до збільшення частки ринку, дуже важливо приймати правильні рішення у потрібний час. Інтелектуальний аналіз даних не тільки допомагає уникнути виникнення ефекту «бичачого батоба», а й полегшує інтеграцію різних вертикалей у ланцюжок поставок.

Поняття “Data Mining” (добування даних) представляє собою «методи дослідження і виявлення “машиною” (алгоритмами, засобами штучного інтелекту) в сирих даних прихованих знань, які раніше не були відомі, нетривіальні, практично корисні, доступні для інтерпретації людиною» [1, с. 99].

Найпоширеніші методи інтелектуального аналізу даних [2]:

1) визначення асоціацій – це знаходження частих залежностей (асоціацій) між об’єктами або подіями;

2) класифікація – це підхід, який призначає елементи в наборах даних до різних категорій (популярні алгоритми: дерево рішень, класифікатори Байєса, k-найближчий сусід і логістична регресія);

3) кластеризація – це підхід, за якого елементи даних, які мають спільні характеристики, об’єднуються в кластери (кластеризація k-середніх, ієрархічну кластеризація та моделі Гауса);

4) регресія – це спосіб знаходження зв’язків в наборах даних шляхом обчислення прогнозованих значень даних на основі набору змінних (лінійна регресія та багатовимірна регресія);

5) аналіз послідовності та шляху, який передбачає, що дані також можуть бути отримані для пошуку шаблонів, у яких певний набір подій або значень призводить до пізніших;

6) нейронні мережі – це набір алгоритмів, що моделює діяльність людського мозку (особливо корисні в складних програмах розпізнавання образів, що включають глибоке навчання, більш просунуте відгалуження машинного навчання).

Наведені методи інтелектуального аналізу даних, а також аналітичні інструменти допомагають аналізувати дані з різних точок зору та надавати в реальному часі значущу інформацію, яка є надзвичайно корисною для реагування на ситуації, які, зокрема, впливають на ланцюг поставок.

Впровадження інтелектуального аналізу даних має вирішальне значення для покращення процесу прийняття рішень та створення конкурентоспроможних ланцюжків поставок, враховуючи темпи, з якими сьогодні зростають глобальні ланцюжки поставок (рис.1).

Рис.1 – Role of Data Mining in Supply Chain Management [3]

Інтелектуальний аналіз даних може допомогти підприємствам в сфері логістики:

- 1) своєчасно обробити величезні обсяги вихідних даних;
- 2) вибрати правильних партнерів по ланцюгу поставок;
- 3) виявити лазівки в ланцюжку поставок;
- 4) поліпшити структуру ланцюгів поставок.

Враховуючи вищенаведені фактори, впровадження адаптивної технології інтелектуального аналізу даних, що має працювати в режимах real-time та fraud-detection, для вітчизняного логістичного бізнесу буде мати своїм наслідком комплексну додаткову оптимізацію логістичних бізнес-процесів, отримання додаткових конкурентних переваг, а отже і підвищення інтегрованої стійкості компанії.

Дослідження наявного закордонного досвіду використання Data Mining в транспортній логістиці, виявило дуже обмежену практику використання для вирішення таких операційних задач, як [4, с. 126]:

- менеджмент трафіку дорожнього руху;
- управління перевантаженнями та перекриттями дорожнього руху;
- моніторинг та менеджмент стану дорожнього покриття;
- моніторинг сонних водіїв та водіїв із ознаками сп'яніння;
- розслідування нещасних випадків та дорожньо-транспортних пригод;
- глибокий багатовимірний аналіз даних просторового геопозиціонування;
- моніторинг та розпізнавання даних мережі відео нагляду;
- моніторинг комплексу безпекових даних на залізниці;
- моніторинг стану сервісного обслуговування транспортних засобів.

Насьогодні на вітчизняному ринку логістичних послуг розповсюджене традиційне використання технологій Data Mining, що сконцентроване виключно на рівні окремих операційно-функціональних OLTP активностей, яке для вирішення поставлених вище задач є абсолютно не достатнім. Зокрема, опубліковані результати проектів інтелектуального аналізу даних в транспортній галузі засвідчили використання послідовно інструментарію багатовимірної візуалізації, кластерного аналізу (неієрархічного), а опціонально – дерев рішень (в режимі класифікації) або правил асоціації [5].

Тому, з огляду на поточні умови, в яких знаходиться вітчизняна логістична

галузь, необхідне впровадження адаптивних алгоритмів Data Mining, які можуть збирати, аналізувати і вчитися на даних – це найкраще рішення не тільки для факторингу окремих показників, чутливих до зовнішніх змін, а й для реалізації функціоналу динамічного ціноутворення, на динаміку якого впливає головним чином зміна попиту на логістичні послуги. Модель динамічного ціноутворення дасть змогу знайти баланс між конкурентними цінами і витратами, між попитом і пропозицією на ринку логістичних послуг [4, с. 126].

Іншим важливим завданням застосування алгоритмів Data Mining є пошук закономірностей між накопиченою OLTP-інформацією в системі управління базами даних компанії та профілями клієнтів, зовнішніми економічними індикаторами, сезонністю, даними про геолокації, що дозволить в результаті побудувати адаптивну модель прогнозу попиту, а отже і запасів для його задоволення. Побудова і використання вищевказаних моделей для конкретної компанії в сфері транспортної логістики покращить оптимізацію та планування обсягів перевезень, складських запасів, маршрутів, тобто дозволить більш ефективно розподіляти всі ресурси логістичної компанії.

Враховуючи важливість оптимізації інформаційного управління логістичної компанії важливим є гібридне використання технологій Data Mining в рамках адаптивної логістичної інформаційної системи для вітчизняного бізнесу.

Отже, інтелектуальний аналіз даних став життєво важливим інструментом, який допомагає керувати ланцюгом поставок, оскільки він забезпечує безперебійну інтеграцію складних мереж, таких як виробництво, запаси та складування. Використання алгоритмів Data Mining для управління ланцюгом поставок полягає в тому, що компанії можуть помічати ринкові тенденції та точніше прогнозувати попит на продукцію, що дає їм змогу краще керувати запасами товарів і матеріалів. Менеджери ланцюгів постачання також можуть використовувати інформацію з аналізу даних для прийняття рішень щодо оптимізації складування, розподілу та інших логістичних операцій.

Список використаних джерел:

1. Яценко Р. М., Ніколаєв І. В. Інформаційні системи в логістиці : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2012. 232 с.
2. Що таке Data Mining (аналіз даних)? URL: <https://futurenow.com.ua/shho-take-data-mining-analiz-danyh/> (дата звернення: 13.11.2022).
3. Business Wire. URL: <https://www.businesswire.com/news/home/20201201005524/en/Supply-Chain-Management-Lessons-to-Drive-Growth-and-Profits-Using-Data-Mining-and-Analytics-Quantzig> (дата звернення: 13.11.2022).
4. Гращенко І. С., Краснюк М. Т., Краснюк С. О. Гібридно-сценарне застосування інтелектуальних, орієнтованих на знання технологій, як важливий антикризовий інструмент логістичних компаній в Україні. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Сер. Економіка і управління. 2019. №1, т. 30 (69). С. 121–129.
5. Der-Horng Lee, Shin-Ting Jeng, P. Chandrasekar. Applying data mining techniques for traffic incident analysis. URL: https://www.researchgate.net/publication/303497161_Applying_data_mining_techniques_for_traffic_incident_analysis (дата звернення: 13.11.2022).

АДАПТАЦІЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СИСТЕМИ СПІЛЬНОГО ТРАНЗИТУ

Калюжна М.В., здобувач вищої освіти СВО магістр, Остапенко В.М., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

12 вересня 2019 року Верховною Радою України було прийнято Закон України №78-IX «Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи», метою якого є імплементація в національне законодавство положень Конвенції про процедуру спільного транзиту відповідно до зобов'язань, взятих в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Існує декілька переваг щодо приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту та використання системи NCTS:

1. Можливість здійснювати обмін митною інформацією щодо транзитних товарів з 35 країнами світу, серед яких: країни ЄС, Велика Британія, країни Європейської асоціації вільної торгівлі (Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн і Швейцарія), Туреччина, Північна Македонія, Сербія та Україна.

2. Можливість використовувати єдину митну декларацію та єдину фінансову гарантію для перевезення товарів із країни відправлення до країни призначення, які є сторонами Конвенції.

3. Змога отримувати достовірну інформацію від митних органів країн-учасниць Конвенції про транзитне переміщення товарів, призначених в Україну, до моменту їх ввезення на митну територію України.

4. Перспектива запровадження спеціальних транзитних спрощень (загальна фінансова гарантія, звільнення від гарантії, авторизований вантажовідправник/вантажоодержувач, самостійне накладання пломб).

5. Запровадження простих та рівних умов для фінансових гарантів, а також новий продукт на ринку фінансових послуг – загальну фінансову гарантію.

Слід зазначити, що застосування системи спільного транзиту в Україні стало можливим з 1 жовтня 2022 року, після набрання чинності положення Конвенції про процедуру спільного транзиту [1]. Найголовнішою перевагою для підприємців є те, що для доставки товару з митниці відправлення до митниці призначення необхідно подавати одну декларацію, що значно прискорює процес проходження митних формальностей.

Більше того, в п.3.1 глави 3 Конвенції про процедуру спільного транзиту зазначено, що транзитна декларація має містити штрих-код, за допомогою якого можливо швидко знайти декларацію в системі. Фактично, інспекторам на митниці необхідно лише просканувати рідером бар код на декларації, що значно прискорює проходження всіх процедур.

Отже, після приєднання України до міжнародної транзитної системи (NCTS), процедури транзиту були приведені у відповідність до норм, які діють в ЄС. На рис.1 наведена інформація щодо нормативно-правових актів, якими регулюється режим спільного транзиту в Україні [2].

Рис.1 – Нормативно-правова база спільного транзиту (NCTS)

Як видно на рис.1, було запроваджено декілька постанов Кабінету Міністрів України та Держмитслужби України, які встановлюють основні засади організації та здійснення режиму спільного транзиту товарів митною територією України, порядок і умови переміщення таких товарів підприємствами митною територією України в режимі спільного транзиту, здійснення митних формальностей, застосування механізму гарантування сплати митного боргу, застосування спеціальних транзитних спрощень та інші особливості здійснення операцій режиму спільного транзиту.

Після приєднання до Конвенції, митниці ЄС і України матимуть в системі один транзитний документ. Це дозволяє митним органам контролювати товари на кожному етапі перевезення, що означає відстеження вантажів у різних юрисдикціях. Це має покращити боротьбу з шахрайством за допомогою товаросупровідних документів і збільшити обсяг доходів до бюджету.

Також необхідно чітко розуміти, як відбувається процес доставки вантажу відповідно до нових правил, а саме Конвенції про процедуру спільного транзиту. На рис.2 зображено процес поміщення товару під процедуру спільного транзиту у митниці відправлення.

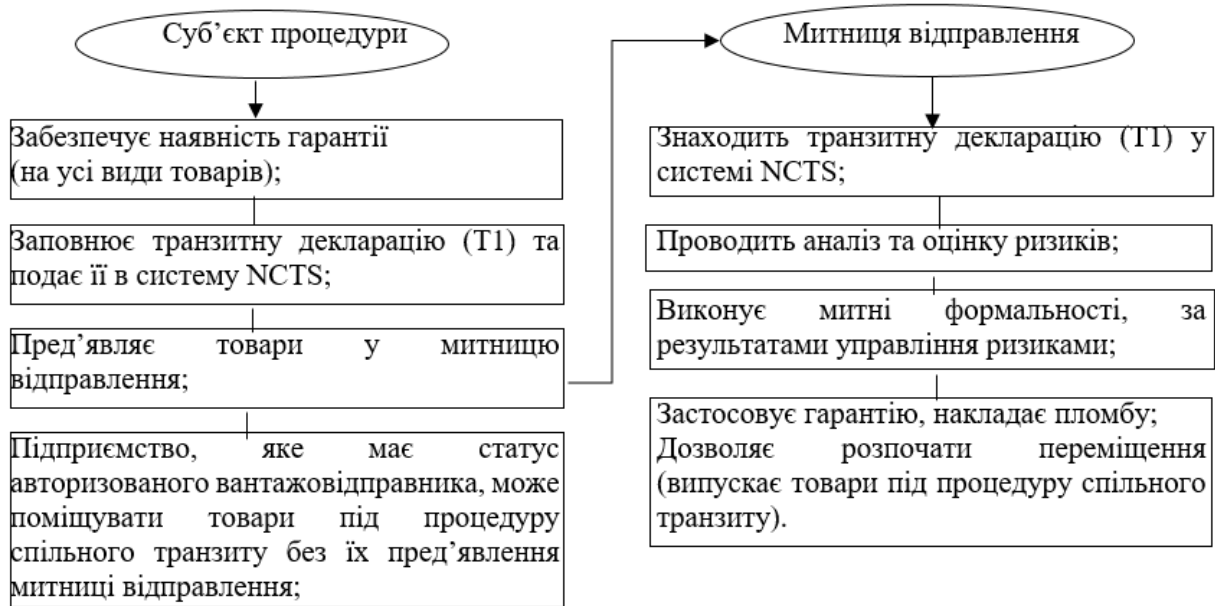

Рис. 2 – Поміщення товару під процедуру спільного транзиту і митниці відправлення

Як видно на рис.2, суб'єкт процедури має скласти транзитну декларації Т1, яка може бути складена відправником, одержувачем, перевізником, митним брокером або іншим суб'єктом, так як в Конвенції про спільний транзит не має чітких обмежень, хто виступає суб'єктом процедури.

Після відправки товару з митниці відправлення, перевізник має пред'явити транзитну декларації у митницях транзиту, яка в свою чергу реєструє перетин кордону товарами на основі відомостей операції спільного транзиту, отриманих від митниці відправлення та повідомляє про такий перетин кордону митницю відправлення.

На рис. 3 зображено завершення процедури спільного транзиту в митниці призначення.

Рис.3 – Завершення процедури спільного транзиту в митниці призначення

Отже, на основі рисунку 3 видно, що для підприємців є дуже вигідним отримання статусу авторизованого вантажоодержувача, так як в такому випадку товари не обов'язково пред'являти митниці призначення. Проте користуватися спрощеннями підприємства зможуть без отримання статусу АЕО, але після оцінки відповідності.

В свою чергу для митників також існують певні спрощення, наприклад, перевірка однієї декларації, сканування штрих коду декларації та її перевірка.

Слід додати, що на даний момент імпортери мають змогу обрати який тип декларації подавати:

1. Згідно системи спільного транзиту: T1, IM40AA;
2. Згідно Митного кодексу України: IM40DE, IMEE, IM40EA (до 07.11.2023).

Важливим є те, що згідно ст. 306 МКУ розрахунок суми забезпечення сплати митних платежів здійснюється виходячи з повних ставок митних платежів, без урахування будь-яких тарифних пільг (тарифних преференцій), податкових пільг, встановлених законодавством України для операцій з ввезення таких товарів на митну територію України [3].

Питання гарантування при процедурі спільного транзиту регулюється Конвенцією про процедуру спільного транзиту. Так, статтею 10(1) Конвенції визначено, що суб'єкт процедури повинен надати гарантію для забезпечення сплати боргу, який може виникнути щодо товарів, поміщених під процедуру спільного транзиту. При цьому передбачено, що гарантія може бути індивідуальною або загальною. Під час використання індивідуальної гарантії її сума забезпечує одну транзитну операцію (товари за однією митною декларацією) та не може використовуватися повторно. Загальна гарантія використовується до кількох транзитних операцій (у тому числі одночасних) щодо кількох митних декларацій, при чому після вивільнення частини зарезервованої частини суми загальної фінансової гарантії, така сума стає доступною для наступних транзитних операцій [1].

Таким чином, можна зробити висновок, що впровадження системи NCTS є важливим кроком до прискорення проходження товарів через кордон. Станом на зараз у системі зареєструвались понад 1100 трейдерів, близько 5 тисяч працівників митниці, подано більше 5500 декларацій. 13 компаніям присвоєно статус фінансового гаранта, а також розпочато надання українським підприємствам спеціальних транзитних спрощень.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про процедуру спільного транзиту URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#text
2. Нормативно-правова база спільного транзиту NCTS URL: <https://customs.gov.ua/rezhim-spilnogo-tranzitu-ncts>
3. Митний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#text>

РОЛЬ КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ РИЗИКАМ

Карпушенко М. Ю., д-р екон. наук, Карпушенко О. О., аспірант, Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова

Рівень нефінансових ризиків стає дедалі більше останні роки, а з цим збільшується і цінність для бізнесу комплаєнс-контролю. Поява системи комплаєнсу пов'язано з глобалізацією і інтернаціоналізацією світової фінансової системи, що обумовлено зростанням рівня нефінансових ризиків [1].

Метою комплаєнсу є зведення до мінімуму ризику залучення суб'єкта господарювання в процеси, які можуть обернутися для нього не тільки фінансовими втратами, але і втратою довіри з боку суспільства в особі регулюючих органів, інвесторів, партнерів, акціонерів та клієнтів.

Основні напрями реалізації комплаєнс- контролю наведені на рис. 1.

Рис. 1 – Основні напрями реалізації комплаєнс-контролю

Комплаєнс-контроль має багатоаспектний характер у всіх сферах діяльності суб'єкта господарювання. Об'єднує всі напрями контролю їх спрямованість на досягнення однієї глобальної мети - допомогти бізнесу уникнути ризиків банкрутства і забезпечити стійке і стабільний розвиток в часі, використовуючи при цьому свої специфічні методи і інструменти.

Система комплаєнс-контролю (рис.2) заснована на системному, попередньому контролі за подіями, які можуть привести до недотримання попередніх підрахунків і зведення до мінімуму ризику залучення компанії в процеси, які можуть обернутися для неї не тільки фінансовими втратами, але і втратою довіри з боку стейкхолдерів [2].

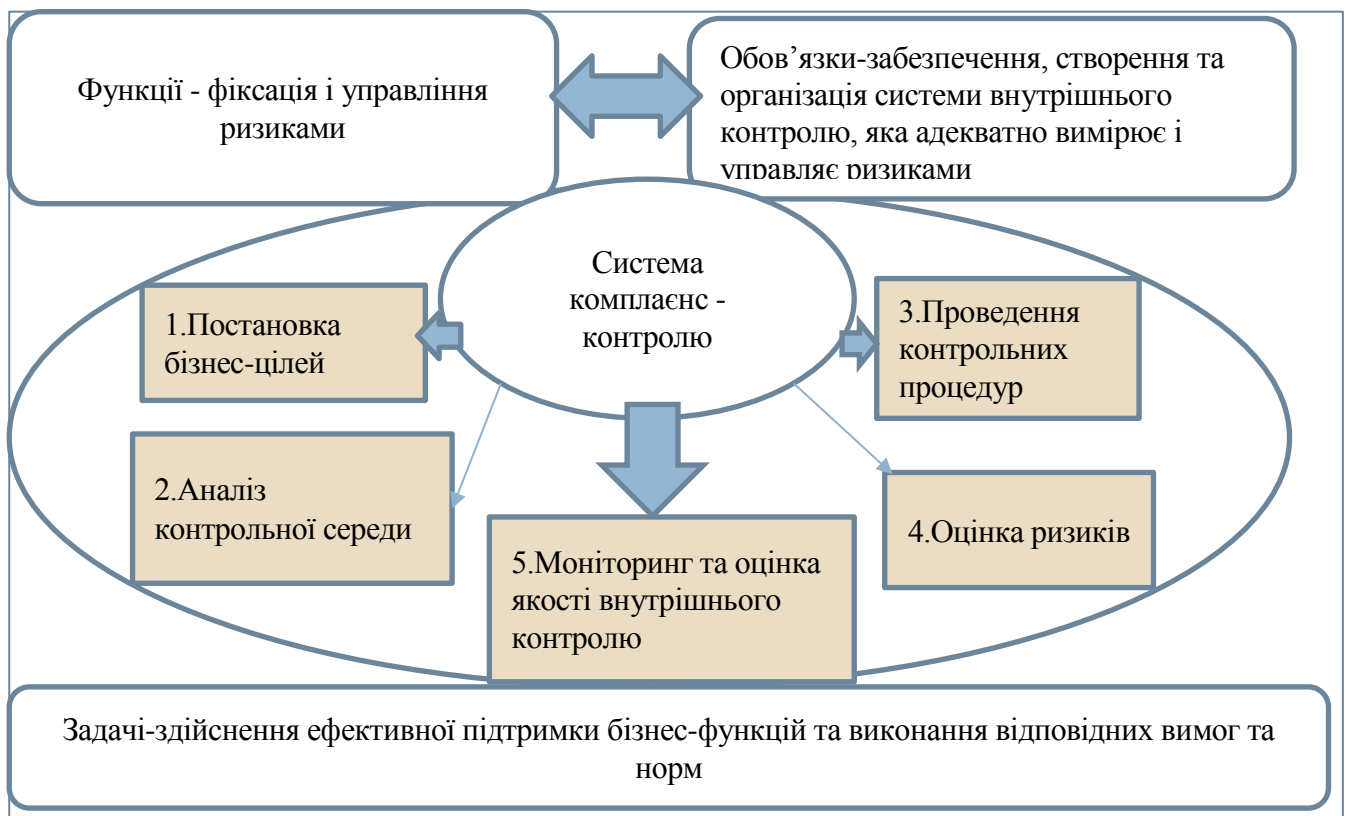

Рис.2 – Система комплаєнс-контролю

Таким чином, комплаєнс є інструментом здійснення контролю на підприємстві, а економічні вигоди від його застосування виправдані перш за все тими можливими витратами, які можуть виникнути при його відсутності.

Список використаних джерел :

1. Рудніченко Є. М. Загроза, ризик, небезпека: сутність та взаємозв'язок із системою економічної безпеки підприємства .Менеджмент. Підприємництво. – 2013. № 25, (1). С. 195-201.
2. Скриньковський Р.М. Економічна безпека підприємства: сутність, класифікація та система діагностики. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 3. С. 414-418.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

*Козловська С. Г., канд. техн. наук, Стовбецький О. М., магістр,
Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, м. Черкаси*

Економічна безпека є запорукою сталого розвитку як держави взагалі, так і суб'єктів господарювання зокрема. Це пов'язано з тим, що забезпечення безпеки національного господарства ґрунтується на забезпеченні економічного потенціалу кожного суб'єкту господарювання. Зовнішні та внутрішні загрози, які сьогодні існують, впливають на ефективність виробничих процесів, формування кадрового потенціалу, раціональне використання всіх видів ресурсів, фінансову стійкість та платоспроможність підприємств.

Крім того, нові економічні реалії, пов'язані із військовою агресією Росії, визначають підвищену увагу до питання забезпечення економічної безпеки не лише України, а і Європи.

Відповідно питання забезпечення безпеки країни та її окремих складових в сучасних умовах економічної, політичної нестабільності стає дуже актуальним.

Економічна безпека підприємства поєднує такі складові, як: фінансову, кадрову, політико-правову, техніко-технологічну, інформаційну, екологічну, ринкову, силову, інтелектуальну. Кожна із цих складових економічної безпеки підприємства має свій набір функціональних критеріїв і способів їх забезпечення. При цьому фінансову складову можна вважати основою економічної безпеки.

І якщо донедавна вчені загострювали свою увагу виключно на економічній безпеці, то наразі все більше вчених вказують на необхідність забезпечення фінансово-економічної безпеки як окремої складової системи економічної безпеки, яка має відповідати за безпеку держави.

Під фінансово-економічною безпекою певного суб'єкта господарювання, зазвичай, розуміють захищеність потенціалу такого суб'єкту господарювання у різних сферах діяльності від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення [1].

Метою забезпечення фінансово-економічної безпеки є розробка необхідних заходів для стабільного зростання як в короткостроковій так і в довгостроковій перспективі.

Для того, щоб досягти цієї мети, потрібно встановити основні фінансові інтереси, визначити ризики та загрози, а також реалізувати необхідні заходи для їх усунення.

Як зазначає Яременко С.М. «Питання фінансово-економічної безпеки носять системний характер, оскільки вони також пов'язані між собою між різними країнами, регіонами, суб'єктами господарювання, економікою, фінансовою політикою тощо» [2].

Фінансово-економічна безпека підприємства – це досить складна система, що має певний набір внутрішніх характеристик, які спрямовані на забезпечення

ефективного використання матеріальних, трудових, інформаційних та фінансових ресурсів.

Можна виокремити такі критерії визначення фінансово-економічної безпеки підприємства: функціональні (передбачають захищеність фінансово-економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз), статичні (визначають стан фінансово-економічного розвитку, який характеризується збалансованістю, стійкістю, стабільністю функціонування підприємства відповідно до його стратегічних цілей) та ресурсні (передбачають здатність фінансово-економічної системи забезпечувати безперервне виробництво, а також відтворювати необхідний обсяг матеріальних, трудових та фінансових ресурсів).

Діяльність із забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства має бути спрямована на захист фінансових ресурсів від різних видів загроз. Під загрозами фінансово-економічної безпеки розуміють події, які прямим чи опосередкованим чином, здатні негативно вплинути на економічну безпеку організації. Якщо застосувати неефективні методи та інструменти для діагностики ризиків та загроз підприємства, то надалі будуть ухвалені неефективні рішення, що призведе до погіршення діяльності підприємства, та в кінцевому підсумку до її припинення чи банкрутства.

Як показує аналіз, економічна безпека підприємств значною мірою залежить від їхнього фінансового стану, тому що фінансова підсистема є основною функціональною складовою економічної безпеки будь-якого суб'єкта господарювання.

Перехід економіки до ринкових відносин вимагає від керівників підприємств не лише розробки ринкової стратегії, але й безпеки, та обов'язково включає спеціальні програми по захисту інтелектуальної власності та економічної безпеки.

Необхідність постійного дотримання економічної безпеки зумовлена об'єктивно доступним для кожного господарюючого суб'єкта завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення основних цілей своєї діяльності. Рівень фінансово-економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно менеджмент і фахівці зможуть уникнути можливих загроз й усунути шкідливі наслідки певних негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовища.

У сучасних умовах економічної нестабільності основною метою побудови й функціонування системи економічної безпеки підприємства є захист від внутрішніх і зовнішніх загроз. Одним з основних чинників організації фінансового забезпечення підприємства є організація управління ними. Відповідно до цього під управлінням системою фінансової безпеки підприємства розуміється свідомий та цілеспрямований вплив з боку суб'єктів управління підприємством і його системою безпеки на суб'єкти безпеки, який здійснюється з метою спрямування їх дій на зниження рівня загроз і ризиків, а також запобіганню небажаним результатам фінансової діяльності.

Управління фінансовою безпекою підприємства – це система принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням

захисту його пріоритетних фінансових інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз.

До методів управління фінансово-економічною безпекою підприємства належать:

- організаційно-адміністративні – реалізуються за допомогою прямого впливу на об'єкт управління з використанням адміністративної влади і примусу;
- економічні методи – для них є характерним непрямий вплив на об'єкт управління через його економічні інтереси й створення матеріальної мотивації для осіб, відповідальних за стан фінансово-економічної безпеки підприємства;
- соціально-психологічні – як доповнення до організаційних, адміністративних та економічних методів, в основі їх реалізації – закони функціонування психіки людини;
- інституційно-правові – передбачають створення відділу економічної безпеки;
- інформаційні – реалізуються за допомогою механізму оперативного реагування на загрози інформаційної безпеки, а також при поширенні негативної інформації про підприємство.

Сьогодні кожне підприємство має чітко орієнтуватися в складних умовах ринкових відносин, правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку, володіти методологією управління системою фінансової безпеки з метою забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості.

Список використаних джерел:

1. Подольчак Н.Ю., Карковська В.Я. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 268 с.
2. Яременко С.М. Економічна безпека банків та способи її забезпечення // Фінанси, облік і аудит: збірник наукових праць. К.: КНЕУ, 2009. № 13. С. 136–145.

ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Коротаєва О.В., аспірант, Запорізький національний університет

Сталий розвиток підприємств в сучасній економіці в повній мірі залежить від інноваційної складової підприємств. Сучасна наука не має жодної догми. Існуючі в теорії і практиці підходи до управління інноваційною діяльністю підприємств і оцінкою рівня її розвитку не містять чітких, однозначних трактовок критеріїв вибору стратегії інноваційного розвитку, а також інструментів і методів стимулювання впровадження нововведень у конкретних ситуаціях.

Стратегія підприємства має відповідати таким критеріям:

- найвигідніший напрямок розвитку господарської діяльності;
- унікальність підприємства;

- ресурси (фінансові, трудові, матеріальні), необхідні для використання;
- можливий прибуток отриманий в результаті розвитку цих напрямів [1].

Протягом останніх років Україна не має ефективної інноваційної стратегії, яка б враховувалась та мала підтримку серед усіх категорій вітчизняних інноваторів та експертів. Дуже складною є ситуація в промисловості – в цьому напрямку всі уряди попередніх років не змогли запровадити суттєвих змін, а тренд загальної деіндустріалізації економіки країни став домінувати в останні роки. Події сьогодення, війна може остаточно поховати вже існуючі напрацювання науки та інновацій в промисловому середовищі. З другого боку вона надає нові можливості. Чи зможемо ми скористатись ними повноцінно і належним чином використати інноваційні екосистем, які є в останні роки? Чи можливо необхідно радикально змінити та перезавантажити такі відносини? [2].

Ефективна інноваційна стратегія підприємства має поєднувати різні підходи та враховувати як внутрішні, так і зовнішні чинники. Також інноваційні стратегії великих, середніх та малих підприємств будуть значно відрізнятися, враховуючи їх ресурси та можливості.

Сталий розвиток промисловості технологічно розвинених держав неможливий без розвитку авіаційної галузі України, яка продовжує займати одну із провідних ролей по розробкам у сфері авіації та належить до складу дев'яти країн, які мають замкнутий технологічний цикл створення і виробництва авіатехніки [3].

Менеджмент підприємства є основою ефективності підприємницької діяльності. Своєчасні та правильні управлінські рішення забезпечують повноту досягнення поставлених стратегічних цілей та подальший розвиток підприємства.

Сьогодні потрібні додаткові заходи щодо активізації виробничого, наукового та інноваційного потенціалу. Для прискорення активізації інноваційної діяльності промислового виробництва в сучасних умовах актуальним є використання у вітчизняній практиці позитивного зарубіжного досвіду щодо створення екосистеми інновацій, наповнених середнім і малим інноваційним бізнесом, для задоволення власних потреб і потужного експорту. Найпоширенішою практикою у цьому питанні залишаються індустріальні парки як ефективний інструмент впливу на соціально-економічний розвиток країни і на підвищення рівня конкурентоспроможності конкретного регіону.

Отже, кожен рівень планування на підприємстві повинен спрямовуватися на інноваційний розвиток. При цьому реалізація інноваційної стратегії на підприємстві полягає в організації управління інноваційними перетвореннями, що за своїм змістом поєднує в собі методи стратегічного, інноваційного управління та менеджменту проектів.

Список використаних джерел

1. Єпіфанова І.Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2019. 384 с.

2. Інноваційний розвиток в промисловості – що має змінити війна? [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.industry4ukraine.net/publications/innovacijnyj-rozvytok-v-promyslovosti-shho-maye-zminyty-vijna/>.

3. Карпов А.Л. Конкурентоспособность: тактика и стратегия промышленного предприятия: монографія [Текст] А.Л. Карпов. – Омск.: ОмГУ, 2009 – 180 с.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Котелевець Д. О., канд. екон. наук, докторант, Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая, м. Київ, Україна

Державне регулювання економіки – це складна система, яка у своєму ядрі є сталим об'єктом, що невіддільно пов'язаний із розвиток економічних відносин у суспільстві. Проте, в різних умовах економічного розвитку країн така система може набувати різних особливостей та специфічних рис. При цьому в будь-якому випадку ефективність функціонування такої системи є об'єктивно важливою складовою забезпечення розвитку економічних відносин.

Враховуючи надзвичайну важливість державного регулювання для розвитку економічних систем різних типів, нині ці питання активно вивчаються науковцями в усьому світі. Насамперед науковці намагаються обґрунтувати роль держави в розвитку таких систем, враховуючи специфічні риси їх функціонування. Також важливими є питання пошуку меж державного втручання в економічні процеси та початок роботи ринкових механізмів. При цьому в різних країнах державне регулювання повинно враховувати історичні, ментальні, культурні особливості розвитку окремих територій, держав та регіонів. Отже, державне регулювання економіки як об'єкт наукового пізнання є актуальним питанням для постійного поглиблення нових теоретичних та прикладних положень формування і здійснення такого регулювання.

Державне регулювання економіки є важливою складовою розвитку не лише господарських відносин, але й не завжди явно, опосередковано впливає і на розвиток інших соціальних систем [2; 12]. Світова економічна думка, визначаючи сутність державного регулювання економіки, у широкому розумінні поняття державного регулювання економіки трактує як державне втручання; у звуженій інтерпретації в поняття державного регулювання включають лише адміністративно-правову регламентацію підприємницької діяльності, що не відображає повною мірою сутність процесів державного регулювання [5]. погоджуємося з цією позицією і саме тому поділяємо думку Г. Третяк, яка зауважує, що «державне регулювання економіки – це створення приблизно однакових стартових умов для формування, становлення і розвитку індивідуума незалежно від його соціального походження і майнового стану (доступу до середньої, вищої освіти, медичного забезпечення, юридичного захисту), а також забезпечення функціонування непривабливих для приватного капіталу галузей, які, проте, потрібні суспільству» [10, с. 17].

Проведемо аналіз сутності державного регулювання економіки як однієї з можливих форм втручання органів державної влади в розвиток суспільних систем. Спочатку розглянемо сутність таких понять, як «регулювання», «державне регулювання» і з урахуванням отриманих результатів конкретизуємо зміст державного регулювання економіки.

Регулювання є одним із ключових процесів у системі впливу одних об'єктів на діяльність інших. Поняття «регулювання» походить із латини та означає «підпорядкування певному порядку» [5]. В Академічному словнику української мови регулювання розглядається як похідне явище від слова «регулювати» – впорядковувати що-небудь, керувати чимось, підкоряючи його відповідним правилам, певній системі [8].

Державне регулювання можна розглядати з декількох позицій. У Фармацевтичній енциклопедії надано таке трактування сутності державного регулювання – сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу державних установ та організацій на розвиток суспільного способу виробництва з метою стабілізації та пристосування до умов, що змінюються [26]. Наприклад, Н. Саніахметова зазначає, що державне регулювання – це заснована на законодавстві одна з форм державного впливу на економіку шляхом встановлення та застосування державними органами правил, спрямованих на коригування економічної діяльності фізичних та юридичних осіб, що підтримується можливістю застосування правових санкцій у разі їх порушення [7, с. 17]. Г. Смолин вважає, що державне регулювання – це комплекс форм і засобів централізованого впливу на розвиток економічних суб'єктів і процесів з метою стабілізації та пристосування існуючої економічної системи до умов, що змінюються, зокрема пристосування економічних відносин і господарського механізму до заходів та потреб розвитку продуктивних сил [9, с. 17].

Д. Миргородський вважає, що державне регулювання – це процес управлінського впливу держави на стан окремих сегментів ринку (реального ринку, грошового ринку, ринку праці, зовнішньоекономічного сегмента) за рахунок зміни мікро- і макроекономічних параметрів з метою досягнення збалансованого зростання (економічного зростання при повній зайнятості всіх факторів) економічної системи. Отже, державне регулювання – це система заходів держави для забезпечення виконання всіх своїх функцій [6, с. 92]. Погоджуємося з позицією Д. Миргородського, що державне регулювання є не тільки відносинами, їх системою, яка виникає з метою впливу на діяльність виключно економічних суб'єктів. Фактично в межах сучасного суспільства органи державної влади мають здатність впливати на функціонування всіх без винятку суспільних систем, використовуючи спектр різних методів і інструментів. Проте не завжди мета такого регулювання полягає у впливі на функціонування і розвиток господарських процесів. Наприклад, одним із видів державного регулювання є правове регулювання, яке, з одного боку, є невід'ємною складовою регулювання економічних відносин, але також охоплює і інші суспільні системи, які також на основі такого регулювання мають здатність розвиватися.

Враховуючи представлені положення щодо трактування сутності поняття «державне регулювання», розглянемо також особливості реалізації такого регулювання в економічних системах та конкретизуємо його зміст.

Сьогодні в науковій літературі можна зустріти значну кількість наукових підходів до розгляду сутності державного регулювання економіки. Враховуючи, що таке регулювання пов'язане з розвитком усіх без винятку економічних систем, то відповідно існує значна кількість наукових робіт у цьому напрямку, в межах яких конкретизуються змістовні та онтологічні ознаки такого регулювання. У значній кількості наукових праць вчені досліджують виключно особливості використання окремих елементів державного регулювання економіки для розвитку конкретних економічних систем. Саме тому в науковій літературі трапляються такі поняття, як «державне регулювання інноваційної діяльності», «державне регулювання підприємницької діяльності», «державне регулювання господарської діяльності», «державне регулювання розвитку регіонів» і т. ін.

Виокремлення та систематизація наукових концепцій до розгляду сутності категорії «державне регулювання економіки» дозволило при їх детальному розгляді конкретизувати основні підходи до трактування змісту такого регулювання. Розглянемо сутність таких підходів детальніше.

1. *Системний підхід* – сутність цього підходу полягає у розгляді державного регулювання економіки як цілісної системи, яка складається зі структурних компонентів, які в поєднанні визначають онтологічну природу такого регулювання.

2. *Комплексний підхід* – розгляд державного регулювання економіки як сукупності окремих компонентів, а саме методів, інструментів, важелів та принципів їх використання.

3. *Функціональний підхід* – сутність підходу полягає в розгляді державного регулювання економіки як однієї з функцій держави, яка повинна виконуватися для забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства. Прихильником такої концепції є, наприклад, О. Бородін, який зазначає, що «державне регулювання економіки – забезпечення динамічного економічного зростання в середньостроковій перспективі, а в довгостроковому плані підвищення конкурентоспроможності країни у світовому господарстві» [1]. О. Чечель зауважує, що «державне регулювання економіки – важлива функція державного управління... Основною метою такого регулювання є забезпечення сприятливих умов для сталого економічного розвитку та подальшого економічного зростання в Україні, досягнення соціальної стабільності, підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності країни» [13].

4. *Поведінковий підхід* – концепція, за якою державне регулювання економіки розглядається як певна діяльність органів державної влади, сутність якої зводиться до здійснення ними впливу на функціонування і розвиток інших економічних суб'єктів, тобто їх економічної поведінки з метою досягнення очікуваних результатів.

Таким чином, розглянувши окреслені вище підходи, на наше переконання,

державне регулювання економіки як об'єкт дослідження варто розглядати як цілісну систему, яка складається з відповідних, притаманних їй онтологічно компонентів, які взаємодіють між собою, реалізуючи базові функції такого регулювання, забезпечуючи досягнення його мети. Розгляд державного регулювання економіки як системи також дозволяє більш глибоко зрозуміти особливості такого регулювання, складність його формування і реалізації. Конкретизацію сутності системи державного регулювання економіки свідомо в межах цієї статті не будемо надавати, оскільки здійснення цього вимагає проведення додаткових наукових досліджень.

Проте аналіз різних підходів до розгляду змісту державного регулювання економіки дозволила виокремити такі змістовні ознаки такого виду регулювання:

- обов'язковість для розвитку – державне регулювання економіки є обов'язковим елементом забезпечення розвитку економічних відносин у межах національного господарства, стимулювання господарської поведінки економічних суб'єктів з метою формування умов для їх активного та стабільного функціонування;

- цілеспрямована детермінація – державне регулювання економіки спрямоване на розвиток тих або інших економічних систем і полягає у здійсненні органами державної влади та іншими інститутами цілеспрямованого впливу на умови такого розвитку;

- суб'єктна взаємодія – державне регулювання економіки це сукупність інструментів, за допомогою яких можна впливати на економічну діяльність, проте, в будь-якому випадку таке регулювання відбувається на основі не виключно директивної взаємодії між органами державної влади та суб'єктами господарювання, а досить часто і на основі взаємовигідної кооперації;

- системний характер – державне регулювання економіки з позиції системного аналізу є складною, багатокомпонентною системою, якій притаманні всі риси системності;

- процесний вимір – державне регулювання економіки – це діяльність, процес впливу на економічних суб'єктів з метою формування бажаної моделі їх економічної поведінки та ін. [3; 4; 14].

У межах дослідження розглянуто сутність категорії державне регулювання економіки. Зокрема встановлено, що окреслена дефініція є важливою складовою економічної науки, а саме регулювання, що здійснюється органами державної влади, невід'ємною складовою розбудови національного господарства. Для конкретизації змісту зазначеної категорії розглянуто зміст таких понять як «регулювання», «державне регулювання». Результати ґрунтовного аналізу наявних у наукових роботах підходів до розгляду сутності державного регулювання економіки дозволили виокремити значну кількість таких підходів, встановити наявність поліваріантності в поглядах вчених на зміст та природу такого регулювання. У підсумку було виокремлено окреслені підходи та проведено їх систематизацію, а саме ідентифіковано наступні основні концепції розгляду сутності державного регулювання економіки: системний підхід, комплексний підхід, функціональний підхід, поведінковий підхід.

Список використаних джерел:

1. Бородин О. Д. Еволюція теоретичних основ державного регулювання економіки. *International Scientific Journal*. 2015. № 8. С. 96–100.
2. Гонта О. І., Дубина М. В., Пілевич Д. С. Формування комплементарної інвестиційної політики України: виклики глобалізації та вимоги економічної безпеки : монографія. Чернігів : Чернігівський державний інститут економіки і управління, 2013. 184 с.
3. Жаворонок А. В., Холявко Н. І. Становлення малого і середнього підприємництва у забезпеченні соціально-економічного розвитку національної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 59-1. С. 62–67.
4. Жаворонок А., Марич А. Теоретичні основи розвитку інноваційного підприємництва у національній економіці. *Економічний дискурс*. 2020. Вип. 4. С. 104–110.
5. Колісник Г. М. Сутність державного регулювання в політиці сприяння управління витратами підприємництва. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 4. С. 88-92. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/22911/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%9C%D0%A3%D0%9A%D0%90%D0%A7%D0%95%D0%92%D0%9E.pdf>.
6. Миргородський Д. Ю. Теоретичні підходи до дефініції поняття «державне регулювання економіки». *Вісник НТУ "ХП"*. 2012. № 49. С. 90–98.
7. Саніахметова Н. О. Поняття державного регулювання підприємництва. *Українське комерційне право*. 2005. № 6. С. 10–17.
8. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/reghuljuvaty>.
9. Смолин Г. В. Державне регулювання господарської діяльності : курс лекцій. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 58 с.
10. Третяк Г. С., Бліщук К. М. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч. посіб. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 128 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%A2%D1%80%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BA.pdf>.
11. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua>.
12. Холявко Н. І., Гонта С. В., Дубина М. В. Освітні детермінанти формування ментального простору трансформації структури національної економіки : монографія. Чернігів : Видавець Бригинець О.В., 2019. 344 с.
13. Чечель О. Принципи та механізм державного регулювання економіки. *Демократичне врядування*. 2014. Вип. 13. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=DeVr_2014_13_8.
14. Шапошников К. С. Вплив інституційного середовища на інноваційний розвиток економіки регіону. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 29. С. 34–36.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК УМОВА ЙОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Краївська І.А., канд. екон. наук, Сорокіна Л.С., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Поняття «стійкість» походить з Латини. У перекладі з лат. мови термін *stabilis* означає стійкість і регулярність. Стейкий об'єкт характеризується такими визначеннями, як твердий, стейкий, міцний, непохитний, безпечний, незмінний,

послідовний, постійний. Саме, «фінансова» стійкість розглядається вченими-економістами як наявність фінансових ресурсів, за рахунок яких забезпечується стійкий економічний розвиток підприємства.

Фінансова стійкість підприємства оцінюється за допомогою абсолютних і відносних характеристик. За абсолютний показник фінансової стійкості відповідає наявність власних оборотних коштів. Наявність власного оборотного капіталу, за рахунок якого формується сума поточних активів, характеризує фінансову залежність підприємства та його стан за певний проміжок часу, обраний для аналізу.

Для оцінки фінансової стійкості найбільш поширеним методом є розрахунок фінансових коефіцієнтів. При використанні коефіцієнтного підходу кількість фінансових коефіцієнтів коливається від одного до шістнадцяти і більше. Але, згідно з Положенням про порядок здійснення 28 аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затвердженим Наказом Мінфіну України та Фонду державного майна України від 26 січня 2001 р. № 49/121, визначено лише чотири коефіцієнти фінансової стійкості, хоча з практичної точки зору доведено доцільність брати не менш семи [1].

Отже, основними коефіцієнтами для аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства виступають наступні:

- а) рентабельності;
- б) ліквідності;
- в) автономії, фінансової стійкості та незалежності;
- г) співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- г) оборотності капіталу.

Аналізуючи коефіцієнти, можна визначити сильні та слабкі сторони підприємства, вдається краще зрозуміти зв'язок між балансом і звітом про фінансові результати. Аналіз відносних показників підприємства наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Показники для аналізу фінансової стійкості підприємства

№ п/п	Показник	Формула розрахунку	Норматив
1	2	3	4
1.	Рентабельність сукупного капіталу	$\frac{\text{ЧП(р. 2350ф. 2)}}{\text{СК(р. 1900ф. 1)}}$	$\geq 0,14$
2.	Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{ЧП(р. 2350ф. 2)}}{\text{ВК(р. 1495ф. 1)}}$	$\geq 0,2$
3.	Чиста рентабельність реалізації продукції	$\frac{\text{ЧП(р. 2350ф. 2)}}{\text{ЧД від РП(р. 2000ф. 2)}}$	$\geq 0,3$
4.	Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{ОА(р. 1195ф. 1)}}{\text{ПЗ (р. 1695ф. 1)}}$	> 1
5.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ОА} - \text{З(р. 1195 - 1100ф. 1)}}{\text{ПЗ (р. 1695ф. 1)}}$	$> 0,6$
6.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{ГрК (р. 1160 + 1165ф. 1)}}{\text{ПЗ (р. 1695ф. 1)}}$	0,2 - 0,35
7.	Коефіцієнт автономії	$K_{\text{авт}} = \frac{\text{ВК(р. 1495ф. 1)}}{\text{П(р. 1900ф. 1)}}$	$\geq 0,5$

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
8.	Коефіцієнт фінансової стійкості	$K_{ф.с.} = \frac{ВК + Зд(р. 1495 + 1595ф. 1)}{П(р. 1900ф. 1)}$	0,85 – 0,9
9.	Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{ф.з.} = \frac{П(р. 1900ф. 1)}{ВК(р. 1495ф. 1)}$	≤ 0,5
10.	Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів (фінансовий леверидж)	$K_{з/в} = \frac{ЗК(р. 1595 + 1695ф. 1)}{ВК(р. 1495ф. 1)}$	< 0,25
11.	Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю	$K_{д/к} = \frac{ДЗ(р. 1125ф. 1)}{КЗ(р. 1695ф. 1)}$	≈ 1
12.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{ман} = \frac{ВOK(р. 1495 - 1095ф. 1)}{ВК(р. 1495ф. 1)}$	> 0,5

Необхідно регулярно проводити облік наявних і можливих ресурсів підприємства завдяки наведеним вище показникам та обов'язково додавати в аналіз показники, які зможуть більш точно продемонструвати особливості того чи іншого суб'єкта господарювання. Адже, фінансова стійкість є однією з найважливіших умов для забезпечення стабільного існування та розвитку суб'єктів господарювання, а також конкурентоспроможності на ринку та інвестиційної привабливості для інвесторів, постає показником необхідного рівня економічної безпеки. Підприємство має бути здатним організувати підтримку безперебійної роботи, завдяки найбільш точному обліково-аналітичному забезпеченню фінансової стійкості.

В умовах складної фінансово-економічної та соціальної ситуації в Україні, яка пов'язана із глобальними проблемами, такими як COVID-19 і воєнним вторгненням РФ на території України, підприємствам необхідно вживати всіх можливих заходів щодо стабілізації фінансово-господарської діяльності.

Таким чином, з удосконаленням обліково-аналітичного забезпечення фінансової стійкості підприємства, можна буде досягти довгострокових цілей не тільки підприємства, а і держави, що в майбутньому сприятиме стабілізації національної економіки та підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки на світовому ринку.

Список використаних джерел

1. Наказ «Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» від 26.01.2001р, N 121/5312. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text>
2. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз. Частина II. Спеціальні методи фінансового аналізу. Навч. Посібник. – Дніпро: НМетАУ, 2016. – 76 с.
3. Ткаченко І. П. Оцінка фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення / І. П. Ткаченко, І. А. Чувачалова, О. А. Чувачалов. // Ефективна економіка. – 2012.

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА БЕЗПЕКУ ФІНАНСОВОЇ СФЕРИ

Крись С.В., магістр, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Будь-яка комерційна організація зацікавлена у забезпеченні фінансової стабільності та стійкості своєї діяльності. Це є фундаментом для потенційного розвитку та розширення компанії. Фінансова стабільність обумовлена сукупністю властивостей найважливіших складових елементів суб'єкта господарювання: виробничої діяльності, організаційної роботи, фінансово-грошового обігу, матеріально-технічної бази, ресурсного забезпечення, кадрового та інтелектуального потенціалів, тощо [4].

В умовах нестабільності та кризових явищ у глобальній економіці значний інтерес становить дослідження елементів фінансової безпеки у теоретичній і практичній сферах.

Фінансова безпека підприємства – це базовий компонент економічної безпеки, що розглядається як здатність економічного суб'єкта забезпечувати фінансову рівновагу та високу ефективність в умовах трансформації зовнішнього середовища та наявності безлічі фінансових ризиків [4].

Сучасні реалії кидають нові і нові виклики для систем фінансової безпеки організацій. За допомогою спеціальних технологій можна перехоплювати інформацію, яка передається через комп'ютер, телефон, або навіть вербально. З розвитком комп'ютерних технологій та створенням комп'ютерних мереж як локальних, так і світового масштабу виникає проблема захисту джерел інформації у даних мережах. Кожне несанкціоноване проникнення у мережу організації може призвести до втрати інформації та її секретності, отже, і застосування цієї інформації у різних корисливих цілях.

У щорічних доповідях The Global Risks Report 2017-2021 років [3], представлених на щорічному Світовому економічному форумі, аналізується взаємний вплив найнебезпечніших ризиків у світовій економіці. Автори доповіді зазначають, що на ризик «крах фінансових механізмів чи інститутів», найбільший вплив мають чотири економічні ризики, три геополітичні, один соціальний і чотири технологічні [3]. Серед останніх відзначені такі:

- несприятливі наслідки технічного прогресу;
- критичне руйнування інформаційної інфраструктури;
- кібератаки;
- шахрайство у сфері інформаційних технологій та розкрадання даних.

Крім сприяння появі нових ризиків і загроз фінансово-економічній безпеці, інформаційні технології, що лежать в основі різних бізнес-процесів, також можуть сприяти їх вирішенню найефективнішими способами.

Серед технологій, що розвиваються, актуальних для розв'язку проблем фінансової безпеки, слід виділити наступні [1]:

- блокчейн;

- інтернет речей;
- роботу з великими даними (англ. Big Data);
- комплекс ідей, стартапів, технологій та інновацій у фінансовій сфері, об'єднаних назвою «Фінтех».

Блокчейн – це механізм управління, верифікації та розподіленого зберігання транзакційної інформації. Фундаментом безпеки блокчейну служить децентралізована система, яка зарекомендувала себе краще, ніж централізована, яка вразлива для атак [5]. Технологія блокчейн дозволяє зберігати дані про фінансові операції, юридичні зобов'язання, права власності, при цьому забезпечує повну прозорість та загальну доступність до інформації для ознайомлення, надійно захищена від будь-якого злому та спотворення.

Загальнодоступність та надійний захист блокчейну забезпечується завдяки використанню наступних складових:

- складних математичних алгоритмів;
- спеціальних програм криптографування;
- багатой кількості потужних комп'ютерів, що включені у систему майнінгу та між якими розподілена вся сукупність даних [5].

Інтернет речей є структурою пов'язаних в обчислювальну мережу датчиків, що забезпечують відстеження, взаємодію, та управління найрізноманітнішими предметами та системами. Області застосування цієї технології – це відстеження руху та стану фізичних об'єктів, здатних збирати дані та обмінюватися ними через Інтернет, управління поставаннями, отримання ринкової інформації в режимі реального часу, використання гнучких моделей ціноутворення.

Великі дані – це нове покоління технологій, призначених для економічно ефективного отримання корисної інформації з дуже великих обсягів різноманітних даних шляхом високої швидкості їх збору, обробки та аналізу. Застосування технологій великих даних у фінансовій галузі призначене для підвищення операційної ефективності, залучення клієнтів, управління активами, виявлення та мінімізації ризиків [2].

Сфера фінансових технологій («фінтех») включає розробку та практичне застосування інноваційних технологій у банківській сфері та інших сегментах фінансового сектора. Одним із провідних напрямків фінтеху є фінансова безпека бізнесу.

Фінтех-компанії, такі як Keyless [6] та Biocatch [7], працюють над системами аутентифікації та ідентифікації користувачів за біометрією, коли комп'ютерна система дізнається про людину по обличчю, сітківці ока, голосу або відбитку пальця.

Також активно розвиваються розробки нових платіжних систем на зразок Stripe, WePay, BlueSnap, а також систем від Samsung, Apple, Google. З появою цих технологічних рішень у бізнесу мінімізуються проблеми із проведенням платежів, конвертацією валюти, продажем чи купівлею товарів та послуг за криптовалюту. Всі операції виконуються миттєво та з високим рівнем безпеки як для клієнта, так і для платформи.

Таким чином, інформаційні технології мають серйозний вплив на безпеку фінансової сфери. Однак, не можна дати однозначної відповіді чи цей вплив є позитивним, або негативним. З одного боку, масштабні технологічні перетворення призводять до появи нових ризиків та загроз у фінансовій безпеці, з іншого – надають серйозну протидію появою нових технологій та методів, що сприяють їх нівелюванню та стабілізації економіки фінансової сфери.

Список використаних джерел

1. Дергачова В. В. Вплив сучасних інформаційних технологій на економічну безпеку підприємства / В. В. Дергачова, Я. О. Колешня. // ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК НТУУ «КПІ». – С. 431–437.
2. Луцишин А. В. Інформаційні технології для економічної безпеки підприємства / А. В. Луцишин. // Сучасні інформаційні технології та системи в управлінні, 36. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів. – 2017. – С. 130–131.
3. Global Risks Report 2021 [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2022/> (дата звернення: 06.11.22).
4. Карачина Н. П. Теоретико-методичні засади визначення та оцінювання економічної стабільності підприємств / Н. П. Карачина, Л. Ю. Сорока. // Ефективна економіка. – 2015. – №11.
5. Касьянова Н. В. Управління економічною безпекою підприємства за допомогою цифрових технологій / Н. В. Касьянова, Н. М. Кравчук. // 2020. – С. 235–244
6. Keyless Website [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://keyless.io/> (дата звернення: 06.11.22)
7. Biocatch Website [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.biocatch.com/> (дата звернення: 06.11.22).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Куліш І. М., канд. наук з держ. упр., с. н. с., ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України»

З 2014 р. в Україні внаслідок воєнних дій забруднено понад 180 тис. кв. км земель, серед них населені пункти та сільськогосподарські угіддя.

Крім того, від війни постраждало понад 20 % природоохоронних територій України, збитки лише цього типу оцінюються у 1,35 трлн грн. Через лісові пожежі, внаслідок горіння нафтопродуктів і загоряння промислових об'єктів у повітря потрапляють небезпечні речовини. Починаючи з 24 лютого 2022р. кількість таких викидів перевищила 67 млн тонн. Для порівняння: у 2021 та 2020 роках вони склали лише 2,2 млн тон на рік. Загалом в Україні вже постраждало 3 млн га лісів (деякі з них втрачені назавжди), це майже третина лісового фонду нашої держави [1].

У зоні ризику опинились 2,9 млн га Смарагдової мережі – території, що є значною частиною природоохоронної мережі Європи, що охороняється у межах законодавства ЄС та Ради Європи. Майже 0,6 млн га водно-болотних угідь міжнародного значення, що входять до 16 об'єктів охорони Рамсарської

конвенції перебувають під загрозою [2].

Близько 20 % територій України перебувають під тимчасовою окупацією або на них ведуться бойові дії, це означає наявність масштабного забруднення, до основних видів належать:

- уламки металоконструкцій, будівель та споруд;
- витoki паливно-мастильних речовин;
- продукти згорання;
- шкідливі речовини біологічного та хімічного походження;
- боєприпаси, що не вибухнули та невикористані, вибухонебезпечні речовини.

Остання група є найбільш небезпечною.

Російські окупанти щодня випускають по українських позиціях та населених пунктах від 40 до 50 тисяч артилерійських снарядів всіх типів та калібрів [3], з них близько 10 % не вибухає, частина потрапляє у лісові території та лісосмуги. Крім того, під час відступу російські війська мінують території, у т.ч. лісові, встановлюють велику кількість розтяжок, пасток. Тому відвідування лісів в регіонах, де відбувались або досі тривають бойові дії, у окупованих та звільнених областях, становить небезпеку.

Серед найбільше постраждалих регіонів: Чернігівщина – приблизно 400 тисяч гектарів, Сумщина – 290 тисяч, Луганщина – 200 тисяч, Київщина, Житомирщина та Харківщина – 120-160 тисяч гектарів [4].

До припинення бойових дій неможливо у повному об'ємі визначити усі втрати навколишнього середовища. Спеціалісти вказують різні суми, необхідні на відновлення знищеної екології, але, зважаючи на те, що різних ускладнюючих ситуацію чинників дуже багато, наприклад, ніхто не враховує втрачені потенційні прибутки від діяльності, пов'язаної із сільським господарством та туризмом, є підстави припускати, що кінцеві суми значно перевищать початкові.

Після закінчення холодної війни міністерство оборони США закрило, з подальшим перепрофілюванням, близько 100 великих військових баз та багато менших. Незалежно від кінцевої мети, з якою планувалось використовувати ці землі, усі об'єкти проходили процес відновлення навколишнього середовища задля безпечного використання. Було виявлено велику кількість боєприпасів, що не вибухнули (unexploded ordnance (UXO)): артилерійські снаряди, бомби, ракети, ручні гранати тощо. Для оцінки загальної вартості робіт із знешкодження, у США була розроблена спеціальна програма Remedial Action Cost Engineering Requirements (RACER), що у залежності від складності очистки визначала необхідність використання одного з альтернативних протоколів. Найдорожчий з них оцінювався у 1,1 млрд доларів, найдешевший – 35 млн доларів. У середньому, для однієї земельної ділянки вартість визначалась у межах 84-120 млн доларів [5].

Орієнтуючись на існуючі у світі напрацювання у цій сфері, перед тим, як розпочати відновлення навколишнього середовища України, необхідно буде підготувати території. Це означає, що в першу чергу потрібно буде здійснити наступні дії:

1) Очистити район бойових дій:

- від боєприпасів, що є у відкритому доступі (на позиціях, у покинутих чи зіпсованих транспортних засобах);

- від боєприпасів, що знаходяться на землі (артилерійські снаряди, бомби, протитанкові міни тощо).

2) Очистити території від касетних боєприпасів, що заборонені міжнародними конвенціями, але використовуються російськими військами (ракетною артилерією).

3) Провести розмінування протипіхотних мін, що заборонені міжнародними конвенціями, але використовуються російськими військами.

4) Провести розмінування протитанкових мін, що становлять суттєву проблему для сільського господарства.

Для того, щоб розпочати очистку територій, спочатку доведеться провести складну підготовчу діяльність, зокрема, обстежити та облікувати забруднені боєприпасами, вибухонебезпечними та отруйними речовинами площі, з цією метою застосовують: пробні зондування, історичні, документальні, картографічні та інші дослідження, опитування очевидців тощо. Ця діяльність регламентується «Міжнародними стандартами протимінної діяльності IMAS» розробленими Службою ООН з питань протимінної діяльності.

Міжнародні стандарти для програм у сфері гуманітарного розмінування були вперше запропоновані робочими групами на міжнародній технічній конференції, що проходила у Данії, у липні 1996 р. Тоді були встановлені критерії для всіх аспектів процесу розмінування, рекомендовані стандарти й узгоджене нове універсальне визначення поняття «розмінування». Наприкінці 1996 року принципи, запропоновані у Данії, були розвинені робочою групою під керівництвом ООН і з'явилися «Міжнародні стандарти для проведення операцій з гуманітарного розмінування» (1997 р.). З того часу сфера застосування стандартів була розширена з метою включення інших елементів протимінної діяльності та відображення змін, внесених до операційних процедур, практики і норм. Ці стандарти були перероблені і перейменовані на Міжнародні стандарти протимінної діяльності (МСПМД (IMAS)) [6, с. 4]. Увесь пакет IMAS складається із 40 керівництв, і їх усіх необхідно буде дотримуватись під час процедури очищення територій.

Про повномасштабну очистку земель України говорити ще рано, однак, з метою забезпечення сільськогосподарським виробникам доступу до збору врожаю, лише у Чернігівській області працювали 70 піротехніків та 27 одиниць спеціальної техніки. Було виявлено та вилучено (знешкоджено) понад 36 тис. одиниць вибухонебезпечних предметів, обстежено більше 37 тис. га територій Чернігівського, Ніжинського та Прилуцького районів [7]. Однак ці роботи стосувались тільки полів, а очистити доведеться усі регіони. Повне знешкодження вимагатиме прикладення набагато більших зусиль та техніки, тому, на жаль, сьогодні трапляються випадки ураження аграріїв та пошкодження/знищення сільськогосподарської техніки внаслідок наїзду на протитанкові міни, що масово встановлюються російською стороною на полях

України.

Загалом, на майбутнє можна прогнозувати великі матеріальні та трудові витрати, адже для очищення тільки земель сільськогосподарського призначення (їх площа становить 25 тис. кв. км), із врахуванням залучення усіх наявних ресурсів, орієнтовно необхідно близько 10 млн людино-днів (при 8-годинному робочому дні); витратити на людино-день, включаючи техніку, – 200 євро. Таким чином, вартість розмінування сільськогосподарських площ України становитиме понад 2 млрд євро.

Список використаних джерел

1. Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів. Рахункова палата. 06.11.2022. <https://www.facebook.com/photo?fbid=463112225924605&set=a.265372909031872>.
2. Зруйноване довкілля і виснаженні агресором природні ресурси. WWF-Україна. 06.11.2022. <https://www.facebook.com/wwfukraine/posts/pfbid0zqS4n7wgWoxYe7DTTyL8BpfXuXLqmPdH ZVyoLWZ6mb1zWtXciX9DEkYvTUw3RpJl>
3. Подоляк розповів, скільки снарядів окупанти щодня випускають по Україні. Слово і діло. 27.08.2022. <https://www.slovoidilo.ua/2022/08/27/novyna/bezpeka/podolyak-rozpoviv-skilky-snaryadiv-okupanty-shhodnya-vypuskayut-po-ukrayini>
4. Як бойові дії впливають на екосистеми, та чи зможе природа відновитися самостійно. 18.09.2022. <https://shotam.info/viyna-ne-zakinchuietsia-na-linii-frontu-yak-boyovi-dii-vplyvaiut-na-ekosystemy-ta-chy-zmozhe-pryroda-vidnovytysia-samostiyno/>
5. Gibson J. MacDonald, Mendez C. The Cost of Cleaning Up Unexploded Ordnance. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2005. https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB9124.html.
6. МСМПД (IMAS) 01.10. Керівництво по застосуванню Міжнародних стандартів протимінної діяльності (МСПМД). Друге видання 01 січня 2003 р. Поправка 8, червень 2013 р. Служба ООН з питань протимінної діяльності (UNMAS, ЮНМАС). New York. 28 с.
7. Волинські сапери розмінують Чернігівщину. Конкурент. 30.07.2022. <https://konkurent.ua/publication/101158/volinski-saperi-rozminovuut-chernigivschinu-foto/>.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ОЩАДЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Лаготюк В.О., канд. екон. наук, Гоменюк В.М., студентка, Чернівецький фаховий коледж технологій та дизайну, м. Чернівці

Ощадливе виробництво – концепція менеджменту, яка була створена на японському підприємстві “Toyota” і заснована на неухильному прагненні до усунення всіх видів втрат. Ощадливе виробництво передбачає залучення у процес оптимізації бізнесу кожного співробітника і максимальну орієнтацію на споживача [1].

У складні часи, коли економіка України переживає кризу, вітчизняним підприємствам необхідно знаходити способи для виживання. У періоди спаду і депресії підприємства переосмислюють свою роботу, щоб через модернізацію та зміни забезпечити поживлення і підйом. Можливо, саме ощадливе виробництво допоможе їм у цьому.

Основи ощадливого виробництва входять у філософію Кайдзен, що була описана Масаакі Імаї. Ця філософія з часом була удосконалена і адаптована до багатьох сфер виробництва, тоді як в Україні ощадливим виробництвом займаються лише одиниці.

Науковцями пропонується два способи впровадження ощадливого виробництва.

1. Застосування набору інструментів, що можуть конкурувати між собою (5S, Kanban, Poka-yoke, Value stream mapping, Total productive maintenance, Gemba, Production flow analysis, JIT), що можуть конкурувати між собою.

2. Другий спосіб впровадження називається «Toyota Way» [3]. Він заснований на поліпшенні виробничого потоку або плавності роботи, отже, муда (тобто, будь-яка діяльність, яка споживає ресурси, але не створює цінності для клієнта) усувається через належне функціонування всієї системи, а не через націлене скорочення витрат. Підприємства слідують цим двом способам. Використовуючи перший спосіб, підприємець намагається досягти результатів, змінивши якусь частину процесу без зміни системи. Другий же спосіб зміни цілої системи найчастіше є занадто дорогим, тому що передбачає обмін науково-технічними знаннями і досвідом, інжиніринг, покупку або перестановку техніки і обладнання, підвищення якості продукції, переорганізацію відділів підприємства.

Однак, незважаючи на відмінності і складності застосування ощадливого виробництва, провідні світові компанії, такі як «Toyota Motor Corporation», «Lockheed Martin», «Herman Miller», «Ford Motor Company» [5], використовують саме його. Прикладом успішного застосування ощадливого виробництва неяпонською компанією може стати «Lantech».

Серед українських підприємців важко виявити тих, хто впроваджує ощадливе виробництво. За результатами пошуку можна сказати лише, що в Україні проводяться тренінги за цією методикою, але до їх організації не мають відношення іноземні консультанти. Якщо розглядати впровадження як поступовий процес, то компанією, що починає працювати за ощадливим виробництвом, можна назвати ПАТ «Чумак». Зокрема, аспекти ощадливого виробництва ефективно реалізують компанії:

1. "Модерн - Експо" (Луцьк) дуже високий рівень впровадження системи ощадливого виробництва.

2. Меблева компанія "Прогрес" (Львів).

3. Меблева компанія "Вавілон" (Рівне).

4. JTI (Кременчук).

Застосування ощадливого виробництва полягає не у вартості заходів щодо впровадження, а в людському факторі. Різні люди, як і різні народи, сприймають інформацію по-своєму. Наприклад, в Японії підприємства використовують Кайдзен, а в Америці – ощадливе виробництво, що є обробкою японської філософії. Складно передбачити, як їх концепції будуть виглядати після застосування українськими підприємцями. Однак зародження Кайдзен саме в Японії не є випадковістю, адже горизонтальне професійне зростання,

самовдосконалення, самодисципліна, залучення до роботи, фокусування на клієнтах закладені у вихованні японців.

Термін «активне виробництво» був введений і офіційно представлений Інститутом дослідження конкуренції ім. Лі Якокки в 1991 році, що входить в спеціалізований підрозділ у Ліхайському університеті [5]. Щоб охарактеризувати цю концепцію, досить двох понять: персоналізація і швидка доставка. Тобто компанії в майбутньому будуть прагнути задовольняти споживача за постійно мінливих побажань в найкоротші терміни, причому якість повинна залишатися на високому рівні, а витрати – контролюватися.

Завдяки інноваціям компанії, що використовують активне виробництво, завоюють споживачів. «Інтерпайп» для виходу на зовнішній ринок застосовує саме концепцію активного виробництва. Він виробляє продукцію під індивідуальні вимоги клієнта за типорозмірами та сертифікаціями. Постійно оновлюючи сертифікацію якості за продукцією і технологіями, він обганяє конкурентів. Активне виробництво слід розглядати як майбутнього приймача ощадливого виробництва, яке складає його основу. Виконання замовлення за виробничими групами, висока якість, постійне оновлення і фокусування на клієнтах – це ті ідеї, що були почерпнуті приймачем у засновника.

Таїті Оно вважається батьком виробничої системи Тойоти і став засновником популярної у всьому світі концепції Ощадливе виробництво [4].

В процесі вивчення діяльності підприємств для впровадження системи ощадливого виробництва чи її елементів, доцільно визначити сферу діяльності, де виникають найбільші витрати. Саме втрати є проблемними сферами ощадливого використання ресурсів і ефективності їх перероблення в процесі виробництва.

Таїті Оно виділяє такі види втрат у діяльності кожного підприємства, які подано на рисунку 1.

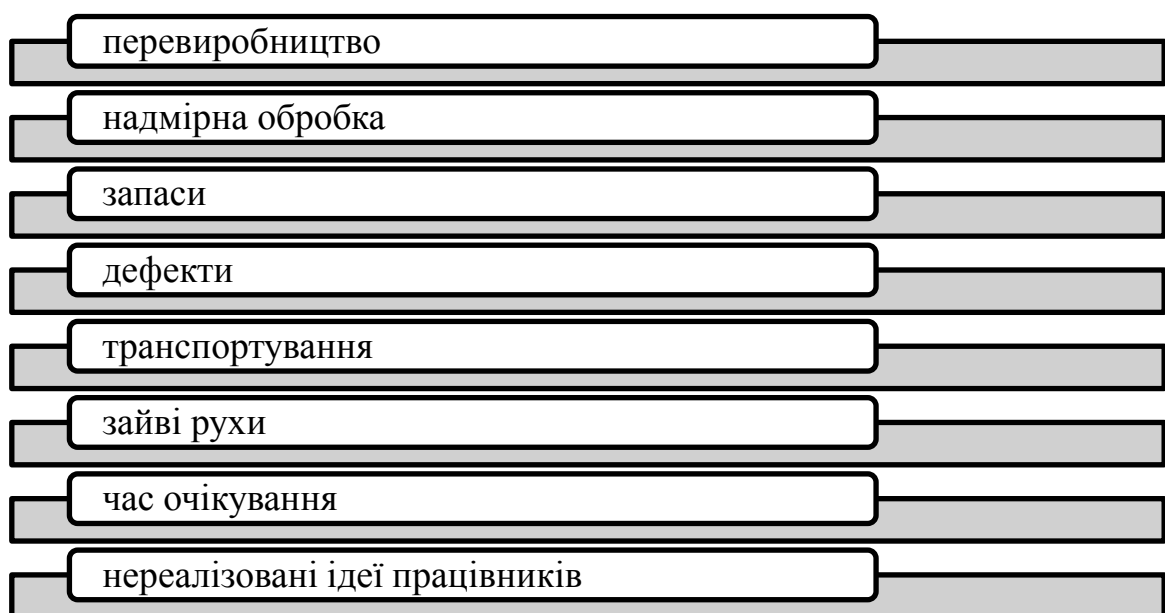

Рис. 1 – Втрати у діяльності підприємства

На нашу думку, важливим є врахування не лише виробничих втрат, але і втраченої вигоди від неврахування продуктивних ідей працівників, що дало б змогу підвищити ефективність виробництва, оптимізувати витрати, а також досягнути вищого рівня конкурентоспроможності.

Вважаємо за доцільне зазначити, що правильне застосування ощадливого виробництва дасть змогу:

- скоротити тривалість розробки продукції і виробничого циклу;
- підвищити продуктивність праці;
- скоротити запаси незавершеного виробництва;
- значно поліпшити якість продукції і знизити відсоток браку;
- підвищити ступінь задоволення споживачів;
- покращити рівень комунікацій в колективі і довіри до керівництва;
- скоротити оборотність оборотних коштів і час переналагодження;
- скоротити знос обладнання, витрати на його відновлення і підвищити ефективність його використання.

Підводячи підсумок, необхідно сказати, що впровадження ощадливого виробництва на українських підприємствах можливо. Воно базується на переосмисленні цінності продукції, створенні потоку і системи витягування. Це порівняно недорогий спосіб оновлення, проте залежно від способу його впровадження будуть отримані різні результати. Інструментальний спосіб порушить наявну організацію контролю над виробництвом, і позитивний ефект від нього триватиме недовго. Водночас на зміну всієї системи буде потрібно більше витрат часу для ретельної підготовки співробітників і якісного аналізу реального стану підприємства, а також зв'язків і чинників, що впливають на нього.

Другий спосіб, незважаючи на тривалу підготовку, забезпечить міцне становище підприємства на ринку і буде створювати позитивний ефект протягом багатьох років. Складнощі з ним в українського підприємця виникнуть лише на етапах підготовки та першого практичного застосування.

Приклади концепцій, що були описані вище, – активне ощадливе виробництво. Можливо, варто було б звернутися відразу ж до нього, але тут виникають свої труднощі. Нову концепцію краще застосовувати, тільки якщо ринок продукції дуже швидко змінюється, а також присутні налагоджені надійні зв'язки з постачальниками. Іноді споживачу зовсім не потрібно вдосконалення продукції, якщо вона задовольняє його бажання в первісному вигляді. Пропонуємо вітчизняним підприємствам поступово і в одній чи кількох сферах впроваджувати концепцію ощадливого виробництва, а коли керівництво і працівники бачитимуть ефект – вони самі будуть прагнути змін у сфері якості виробництва, ефективності та оптимізації основних процесів.

Список використаних джерел

1. Єрохин С.А. Актуальність методології ощадливого виробництва в умовах світової економічної кризи / ЕКportal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ekportal.ru/page-id-1360.html>

2. Ощадливе виробництво // Wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Lean_manufacturing
3. Jones T. How 5 Companies Used Kaizen Effectively / T. Jones / Effex Management Solutions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.effexms.com/how-5-companies-used-kaizen-effectively>
4. Lean Manufacturing, LEAN [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/lean-manufacturing>
5. The 5S Playbook: A Step-by-Step Guideline for the Lean Practitioner Chris A. Ortiz, 2016 by Taylor & Francis Group, LLC, 78 p.
6. Ruffa, Stephen A. The going lean fieldbook : a practical guide to lean transformation and sustainable success / Stephen A. Ruffa. — 1st ed., 2011, 224 p.

ПОДАТКОВІ ЗМІНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІТ

Литвін А. В., ст. викл., Іванова Н. С., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

Податкові зміни в умовах воєнного стану - це економічна складова, яка складається з податків держави. Податки - це платіж, який знімається за допомогою держави з юридичних та фізичних осіб. Джерелом сплати податку – це сплата юридичних або фізичних осіб з власних доходів.

Війна – це велика витрата грошей держави. Через війну держава повинна забезпечити оборону держави за допомогою непомірних витрат. Для успіху у війні потрібно мобілізувати усі можливі ресурси, в тому числі і податки.

Податки є найпершим інструментом у фінансових ресурсів, також є багато інших інструментів, наприклад: позики, зовнішня допомога, інфляція податків, активи, скорочення видатків.

В історії перший податок на доходи (income tax) було запроваджено у США для профінансувати Громадянську війну. У Першій світовій війні, підняття ставки на податки досягала 77%, коли на початку воєнного положення податкові ставки були 7%. У Другій світовій війні, податки були більше. 1942 році податки досягали до 94%, а у Великій Британії під час війни податкова ставка досягала 99,25%. США подавала декларацію податків, яка досягала 4 млн. американців, а у 1945 році досягала ставка до 43 млн. У 1942 році було створено податок, який мав назву «Податок задля перемоги», за допомогою цього податку було покрито більше половину видатків уряду.

Завжди під час війни відбувається солідарність країн і Друга світова війна не став винятком. Для зміцнення культури було проведено сплата податків та проведення податкових реформ.

У сьогоденні часи Україна знаходиться під тиском воєнних дій, тому у 2022 році, зміна закону податків відбулася.

Закон України від 15 березня 2022 року № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану», відбулися такі зміни в податків як:

З 1 квітня 2022 року під час воєнних дій для фізичних осіб-підприємців (ФОП), платники єдиного податку I та II групи, сплата єдиного податку – добровільна. Якщо людина не бажає сплачувати податки, він просто не заповнює декларацію за певний період. Є такий варіант спрощеної системи оподаткування ФОП, які належать до II та III груп платників єдиного податку, а також юридичні особи, які належать до III групи. Такі групи можуть самостійно обирати платити їм ЄСВ за найманих працівників чи ні, яких призвали на військову службу Збройних Сил України.

З 1 квітня 2022 року ФОП та юридичні особи, в яких упродовж минулого календарного року дохід не перевищує 10 мільярдів гривень, можуть перейти на сплату єдиного податку III групи за ставкою 2 % із урахуванням такого:

- до таких платників єдиного податку не застосовуються будь-які обмеження щодо кількості найманих працівників;
- платники єдиного податку не є платниками податку на додану вартість;
- авансовий внесок єдиного податку сплачуються щомісячно до 15 числа за підсумками попереднього місяця;
- податкова звітність подається щоквартально у строки, передбачені для квартальної звітності [1].

При цьому не зможуть стати платниками єдиного податку суб'єкти господарювання, які:

- організують та проводять азартні ігри, лотереї та пари;
- займаються обміном іноземної валюти;
- виробляють, експортують, імпортують та продають підакцизні товари;
- здійснюють видобуток та реалізацію корисних копалин;
- займаються певними видами фінансової діяльності, зокрема страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, страхові компанії, інвестиційні фонди і компанії тощо [1].

З початку наступного календарного місяця, після закінчення воєнних дій, платник податку повинен повернутися на систему оподаткування, єдиного податку за ставкою 2%.

Відповідно до пункту 69.14 вищезазначеного Закону, тимчасово, на період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, у якому припинено або скасовано воєнний, надзвичайний стан, не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності), за земельні ділянки (земельні частки (паї), що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, та перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, а також за земельні ділянки (земельні частки (паї), визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди [3].

Податкова перевірка здійснюється за допомогою:

- здійснення касових операцій;

- дотримання норм законодавства щодо регулювання говіркого обігу;
- наявність ліцензій та свідоцтва;
- дотримання усіх вимог законодавства щодо оформлення трудових відносин;

- здійснення платників податків розрахункових операцій.

Інші перевірки заборонено проводити під час воєнних дій, якщо перевірки здійснювалися до 24 лютого, то такі перевірки повинні зупинитися до закінчення воєнного стану.

Під час воєнних дій забороняється:

- виписувати штраф, стосовно сплати єдиного внеску;
- здійснення покарань за порушення розрахункових операцій (винятком є: операційні операції під час продажів підакцизних товарів);
- держава звільняється від відшкодування, якщо це було зроблено незаконними діями.

Отже, податки у воєнний стан є дуже важливим, через те, що за допомогою податків, тримається фінансова-економічна піраміда. Податкові ставки були завжди фундаментом, тому під час воєнного положення. Перші дії будуть впливати саме на податки. Держава під час війни витрачає багато грошей на війну. Податки допомагають поповнювати казну у державі та спонсорувати на далі воєнні дії задля перемоги.

Список використаних джерел:

1. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/podatkovyi-zmini-pro-yaki-vartoznati> (дата звернення 30.10.2022).
2. ЗАКОН УКРАЇНИ. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану
3. Децентралізація. Особливості сплати земельного податку та орендної плати за землю під час воєнного стану. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15516#:~:text=Так%2C%20відповідно%20до%20пункту%2069.14,за%20земельні%20ділянки%20державної%20та> (дата звернення 30.10.2022).

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Литовченко О. Ю., канд. екон. наук, доцент, Буденна В. М., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Попри наявні вади сировинної споживчої моделі розвитку, вітчизняна економіка довела, що здатна тримати удар та адаптуватися до суттєвих форс-мажорних обставин, тобто підтримувати економічну безпеку держави на належному рівні. Втім, унаслідок повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022р. економіка України зазнала руйнівних змін. Так, за даними опитування «Advanter Group» станом на 10.06.2022 р., майже половина підприємств зупинені (18,7%) або майже зупинені (28,1%), загальні прямі втрати МСБ (малий і

середній бізнес) оцінюються у 83 млрд доларів США, бізнес-активність скорочується. Понад 10 млн українців (~25% населення) покинули свої домівки, у тому числі 7,5 млн виїхали за кордон. У результаті щонайменше 3 млн українців уже втратили роботу, а 53% населення ризикують її втратити (за даними ООН). Зростання рівня безробіття, за приблизними оцінками, перевищило 30%. Рівень заробітної плати, за експертними оцінками, знизився з 9 до 58% у різних сферах економічної діяльності, а заборгованість із заробітної плати перевищила 3 млрд грн. Видатки бюджету зросли майже вдвічі через збільшення витрат на оборону, підтримку бізнесу та гуманітарну допомогу.

За оцінкою збитку української економіки від вторгнення РФ, станом на 11 серпня 2022р., відновлення зруйнованих активів обійдеться в 188 мільярдів доларів, з яких прямі збитки, яких зазнала країна, становлять 110,4 млрд доларів США [1]. Але, на жаль, це сума лише мінімальних потреб щодо стабілізації рівня економічної безпеки держави.

Урядові програми підтримки та заходи щодо стабілізації соціально-економічної ситуації під час воєнного стану а також запроваджена нова економічна політика воєнного часу, вже дещо сприяли відновленню активності бізнесу. Її основними елементами стали:

- програма релокації підприємств на безпечну територію;
- формування державного замовлення на продукцію;
- впровадження низки важливих рішень з дерегуляції;
- нова податкова політика, спрямована на зменшення фіскального навантаження на підприємства;
- програми безвідсоткового кредитування для всіх сфер бізнесу;
- програма грошових виплат для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) «ЄПідтримка».

Для підтримки населення було запроваджено програми надання компенсації роботодавцям витрат на зарплату працевлаштованих ВПО та допомоги вимушеним переселенцям; запроваджено компенсації сім'ям, які прихистили в себе переселенців; забезпечено виплату всіх призначених субсидій, пільг та грошових соціальних допомог; спрощено процедуру надання допомоги з безробіття та реєстрацію безробітних в Державній службі зайнятості (ДСЗ) в умовах воєнного часу.

В процесі післявоєнної відбудови Україна може набути широкі можливості в трансформації та розвитку завдяки підтримці країн-партнерів. До того ж, країна має сильні й усе ще збережені традиційні можливості для забезпечення економічної безпеки держави та подальшого розвитку:

1) доступна власна сировина, зокрема, руда та продукція рослинництва (багатий родючий чорнозем та сприятливий клімат), збільшення перероблення якої допоможе змінити сировинний характер економіки;

2) диверсифіковане виробництво, що дає змогу направити енергію зростання одних галузей на розвиток та створення інших, а також модернізація якого в багатьох секторах потребує не створення виробничих циклів «із нуля», а лише переоснащення та розширення окремих ліній виробництва;

3) географічне розташування, що сприяє реалізації швидкої логістики й, відповідно, експортного потенціалу до країн Європи;

4) високий інтелектуальний капітал країни, який у тісній кореляції з виробництвом може забезпечити впровадження сучасних технічних, технологічних інноваційних розробок;

5) доступна електроенергія за ціною нижче європейської зі значною часткою «зеленої» енергетики.

В процесі післявоєнної відбудови Україна може набути широкі можливості в трансформації та розвитку завдяки підтримці країн-партнерів: вступ до ЄС, який може керувати зусиллями післявоєнної відбудови в Україні; поширення на Україну 4 свобод (критеріїв Європейського економічного простору): вільний рух товарів; вільний рух послуг, вільний рух капіталів, вільне переміщення робочої сили; високий рівень ІТ-розвитку в широкому колі сфер економіки та динамічне зростання креативних індустрій, які мають високий мультиплікатор доданої вартості; розвиток логістичних маршрутів через західний кордон, розбудова альтернативної морським шляхам транспортної логістики експортних поставок української продукції; досягнення енергетичної незалежності по газу та світлих нафтопродуктах; розширення державних та міжнародних програм підтримки бізнесу (у тому числі створення мікрокредитних та грантових ліній); поширення сучасних та екологічних технологій виробництва та ведення бізнесу, в тому числі серед МСБ; створення умов для виникнення нового бізнесу, в тому числі через реалізацію креативного та підприємницького потенціалу; підвищення мобільності робочої сили; розвиток підприємницької діяльності та впровадження нових активних програм на ринку праці; розширення доступу до ринків праці через розвиток міжнародної співпраці у сфері зайнятості [2].

Отже, незважаючи на всі складнощі, Україні в умовах війни вдалось зберегти відносну макроекономічну стабільність та подолати масштабну зупинку виробництва і вплив трудових ресурсів, спричинений переміщенням людей до безпечних місць, та, фактично, повернути ці процеси у зворотному напрямку. В майбутньому, Україна має досить непогану перспективу щодо відновлення власної економічної безпеки та подальшого розвитку економіки.

Список використаних джерел:

1. Післявоєнна відбудова України обійдеться в 190 млрд доларів – KSE // Слово і діло. Аналітичний портал, 11.08.2022.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2022/08/11/novyna/ekonomika/pislyavoyenna-vidbudova-ukrayiny-obijdetsya-190-mlrd-dolariv-kse>

2. Національна рада з відновлення України від наслідків війни / Матеріал робочої групи «Відновлення та розвиток економіки». / *Проект плану відновлення України (станом на липень 2022 року)*. 2022. - 81 с [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/economic-recovery-and-development.pdf>

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Литовченко О. Ю., канд. екон. наук, доцент, Лазарева Д. О., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Діяльність будь-якого суб'єкта пов'язана з безліччю існуючих ризиків і різноманітних кризових ситуацій, які можуть призвести до згубних наслідків. Існування ризиків є результатом того факту, що будь-яка людська діяльність пов'язана з потенційними втратами, невдачами, пошкодженнями та порушенням стабільності чи безпеки.

Оскільки економіка піддається постійним змінам, кожна організація може мати справу з існуючими ризиками в реальному середовищі та в реальному часі. Управління фінансами в організаціях також пов'язане з різними ризиками, які впливають на роботу та існування приватних і державних компаній. Управління дефіцитними ресурсами в обох типах організацій передбачає однакові правила економічної раціональності. Менеджерам приватних і державних компаній доводиться мати справу з подібними ризиками, але також з ризиками, які пов'язані з конкретними видами діяльності та різними методами фінансування.

Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовими ризиками досліджуються в працях багатьох вчених. До них відносяться: І.А. Бланк, О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко, Н.В. Сабліна, М.І. Діба та ін. Водночас багато організаційних питань щодо мінімізації фінансових ризиків ще недостатньо розроблені в теоретичному плані та потребують подальшого розгляду.

Управління ризиками – це складний процес, який передбачає визначення, управління, усунення та мінімізацію невизначених подій, які можуть мати вплив на організацію. Управління ризиками в організаціях повинні бути спрямовані на прийняття найкращих процедур для ідентифікації, оцінки та економічно ефективного управління ризиками. Інші цілі управління ризиками повинні включати усунення або зниження ризиків до прийняттого рівня та розробку систем моніторингу та опису існуючих і нових ризиків, які можуть мати негативний вплив на організацію.

Визначення цілей і задач системи управління ризиком є певним кроком у правильній організації захисту фірми від ризиків. Головною метою системи управління ризиками є забезпечення успішного функціонування фірми в умовах ризику і невизначеності. Це означає, що навіть у випадку виникнення економічного збитку, реалізація заходів для управління ризиком повинна забезпечити фірмі можливість продовження операцій, їхньої стабільності і стійкості відповідних грошових потоків, підтримки прибутковості і росту фірми, а також досягнення інших цілей. Крім головної мети, система ризиком має низку додаткових цілей. Насамперед, до них можна віднести: забезпечення ефективності операцій; встановлення придатного рівня невизначеності по відношенню до виникнення можливого збитку; законність дій та інші цілі. Склад

і зміст подібних цілей залежить від специфіки бізнесу і заходів щодо управління ризиками.

Завдання системи управління ризиком конкретизують поставлені цілі. Вони більш тісно пов'язані зі специфікою ризику і методами їх управління. Завдання виявлення можливих економічних ризиків є вихідним пунктом усієї системи управління ризиками. Основні групи завдань системи управління ризиками: виявлення можливих економічних ризиків та їх впливу на діяльність фірми; визначення принципів і процедур управління ризиками; оцінка фінансових втрат, пов'язаних з економічними ризиками; формування і реалізація програми управління ризиком, що включає перелік заходів для зниження і ліквідації несприятливих наслідків; оцінка ефективності методів управління ризиком.

Фінансовий ризик – це ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат, коли стан фінансової діяльності підприємства є невизначеним. Фінансові ризики можуть виникнути під час здійснення фінансової діяльності або фінансових угод. Управління фінансовим ризиком (ризик-менеджмент) як система включає три послідовні етапи: аналіз ризику, контроль ризику, фінансування ризику. Кожний із етапів ризик-менеджменту передбачає здійснення багатьох різноманітних заходів організаційно-фінансового характеру.

Аналіз ризику є комплексним етапом, протягом якого передбачається: ідентифікація ризиків; оцінювання ризиків кількісними методами; визначення послідовності подальших дій в конкретній ситуації. Першим кроком на етапі аналізу ризику є вивчення ситуації з точки зору того, наскільки ймовірна та чому вона присутня у суб'єкта господарювання (суб'єкта ризику).

На виникнення ризику впливає багато причин, які можна розділити на зовнішні та внутрішні фактори. Зовнішні причини, як правило, пов'язані з умовами навколишнього середовища, розташуванням суб'єкта господарювання в певному регіоні тощо. При цьому суб'єкт господарювання не має суттєвого впливу на зовнішні причини. До внутрішніх причин відносяться: статус і вид об'єкта нерухомості, характер технології виробництва, стан засобів запобігання ризику. Досить важливою внутрішньою причиною є рівень проінформованості суб'єкта господарювання про потенційний ризик та можливі наслідки виникнення цього ризику.

Суб'єктивне ставлення до ризику може бути негативним і позитивним. Негативне ставлення до ризику означає повне або часткове ігнорування ризику. Ця позиція дисципліни в теорії страхування характеризується і часто пояснюється концепцією уникнення ризику.

Після ідентифікації ризику та визначення сфери його поширення виникає потреба кількісно оцінити ризик. При цьому важливо брати до уваги два взаємопов'язані аспекти: максимальний розмір збитку, до якого може призвести даний ризик; імовірність настання події, яка може спричинити максимальний збиток.

Кількісна оцінка ризику відображає ступінь його економічної загрози.

Результати аналізу якісних та кількісних характеристик ризику є основою для визначення стратегії майбутньої антикризової діяльності, тобто подальших дій, які зводяться до встановлення контролю над ризиком або потребами у фінансуванні, що виникають в умовах кризи.

Наступним етапом процесу управління ризиками є контроль над ризиками, який має на меті повне або часткове їх усунення. Контроль ризиків здійснюється різними способами: уникненням ризику; зменшенням (мінімізацією) ризику, обмеженням (локалізацією) ризику; розсіюванням (поділом) ризику.

Уникнення ризику вважається найефективнішим, а також найскладнішим у реалізації. Це стосується фактичної діяльності з уникнення ризику. Якщо можливості раціонального уникнення ризику вичерпано, необхідно буде застосувати інші методи боротьби з ризиком. Одним із способів зробити це є профілактичні заходи, спрямовані на зниження ризику. Здійснення ефективної профілактичної діяльності потребує значних фінансових витрат на придбання різноманітних технічних засобів та проведення організаційно-технічних заходів щодо протидії виникненню ризиків.

У разі виникнення ризику, незважаючи на ретельні профілактичні заходи, буде вжито заходів, спрямованих на його обмеження (локалізацію). Можна розділити, щоб обмежити наслідки ризику. Поділ ризиків як форма контролю ґрунтується на тому факті, що компанії можуть обмінюватися пакетами акцій. Це дозволяє відмовитися від частини власного ризику та взяти на себе частину чужого ризику. Інакше кажучи, портфель активів компанії диверсифікований.

Всі перераховані вище методи управління ризиками застосовуються одночасно. Проте з погляду ефективності слід підтримувати оптимальне співвідношення цих методів.

Найважливішим кроком управління ризиками є покриття негативного впливу ризику фінансовими засобами. Кожна організація може фінансувати власні ризики або передавати ризики іншій організації за умови попередньої взаємної згоди. Самофінансування ризику, також відоме як самострахування, є формою прямого і незалежного покриття самофінансованих збитків.

Коли очікується, що втрати перевищать власні можливості економічного суб'єкта фінансування ризиків, він передає свою фінансову відповідальність за них іншим суб'єктам, які можуть фінансувати такі ризики при конкретній передачі ризику. Найбільш поширеною формою передачі умовного ризику є передача професіоналам, тобто страховикам. Суть страхування фінансових ризиків у тому, що за настанні страхового випадку спеціальна страхова організація (страховик) несе кошти, утворені з допомогою отримання страхових внесків від застрахованих осіб.

Отже, недостатня увага до проблеми існування фінансових ризиків може призвести до втрати прибутку, майна, грошей будь-якого економічного суб'єкта. Тому необхідно мати ефективну організаційну систему управління ризиками, яка дозволить вчасно їх ідентифікувати, оцінити та нейтралізувати. Мінімізувати дані ризики можна шляхом використання таких інструментів, як уникнення ризику, лімітування концентрації ризику, хеджування, диверсифікація, передача

та розподіл ризику, самострахування, страхування.

Список використаних джерел:

1. Диба М.І. Суть та види фінансових ризиків у системі ризик-менеджменту підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». - 2008. – № 635. - С. 22-28.
2. Землячова О.А., Савочка Л.С. Класифікація фінансових ризиків та методи їх зниження. Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. - 2012. – № 3. - С. 50-57.
3. Страхування: підручник. /Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ. 2002. - 599 с

ГАРМОНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ШЛЯХУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Литовченко О. Ю., канд. екон. наук, доцент, Нікітін С. О., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Бухгалтерський облік представляє собою частину господарського обліку, тому він не ізольований від інших облікових систем, відображає всі здійснені господарські операції, виявляє фінансові результати роботи підприємства, установи, організації, відображає господарські процеси, рух матеріальних та нематеріальних цінностей. Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

В економічній інформації про діяльність будь-якого підприємства зацікавлено багато користувачів: насамперед, саме підприємство; по-друге, велике коло зовнішніх користувачів (акціонери, інвестори, кредитори, покупці, тощо) до яких відноситься і держава. Через процес всесвітньої глобалізації стейкхолдери різних країн цікавляться справами один одного. Їх інтереси найрізноманітніші, вони змінюються залежно від конкретних запитів та вимог, а іноді мають суперечливий, конфліктний характер. Тому ведення бухгалтерського обліку, відповідно до стандартів, є дуже важливою умовою, розкриття достовірної інформації. Натомість, через становлення бухгалтерського обліку за національними стандартами суттєво ускладнюється процес глобалізації та виходу підприємств на міжнародні ринки. Відтак, щоб здійснити цей перехід, необхідні певні загальні норми (стандарти) для фінансової звітності. На сьогодні міжнародні стандарти представлені власне міжнародними стандартами фінансової звітності, міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та трактуваннями. Поступово, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку будуть замінені міжнародними стандартами фінансової звітності.

Згідно стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності

в Україні (Постанова КМУ № 911-р від 24.10.2007 р.), основними її напрямки є: законодавче регулювання порядку застосування міжнародних стандартів; офіційне оприлюднення міжнародних стандартів; формування інформаційно-аналітичної бази з питань застосування міжнародних стандартів; здійснення заходів щодо підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів і забезпечення високого рівня спеціалістів з бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання, які складають фінансову звітність за міжнародними стандартами; адаптація національної нормативно-правової бази з питань бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів; забезпечення ведення бухгалтерського обліку на єдиних методологічних засадах усіма суб'єктами господарювання шляхом застосування єдиного плану рахунків і визначення загальної номенклатури статей фінансової звітності; максимальне спрощення процедури ведення бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності для окремої категорії суб'єктів малого підприємництва, зокрема надання права таким суб'єктам застосовувати форму обліку, яка не передбачає застосування подвійного запису [1].

Для України характерна континентальна модель бухгалтерського обліку. Основними особливостями моделі є: орієнтація обліку і звітності на державні інтереси та діючу систему оподаткування; консервативність; тісні зв'язки з банками (основним джерелом капіталу компаній); детальна юридична регламентація фінансової та податкової звітності. Склалася багаторівнева система регулювання обліку та звітності, на формування якої значно вплинули економічні перетворення в країні, зміни умов господарювання, а також впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності. У більшості наукових джерел розрізняють такі рівні регулювання бухгалтерського обліку в Україні:

Перший рівень регулювання бухгалтерського обліку – законодавчий – визначає сутність бухгалтерського обліку, його завдання, основні поняття, що використовуються в обліку, порядок регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку і подання фінансової звітності.

До другого рівня регулювання бухгалтерського обліку можна зарахувати національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Плани рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про їх застосування.

Третій рівень – документи цього рівня розробляються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади у межах своєї компетенції відповідно до галузевих особливостей на базі національних П(С)БО. Вони мають рекомендаційний характер і не повинні вступати в протиріччя із Законом “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, планом рахунків бухгалтерського обліку та інструкцією про його застосування тощо. Зокрема, згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” [2] порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банках встановлюється Національним банком України відповідно до Закону “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” та міжнародних стандартів фінансової звітності.

Четвертий рівень – містить Наказ про облікову політику; робочий План рахунків; Положення про організацію управлінського обліку; Правила документообігу і технологія обробки облікової інформації тощо.

Наразі в Україні активно здійснюється модернізація системи бухгалтерського (фінансового) обліку в державному секторі, що сприятиме удосконаленню: управління державними фінансами; системи стратегічного бюджетного планування на середньостроковий та довгостроковий періоди; порядку складання і виконання бюджету; системи контролю за процесом виконання бюджету; інформаційно-аналітичної системи управління державними фінансами [1].

До сьогодні в Україні була побудована послідовна, логічна ієрархія нормативних актів з регламентації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що підтверджується наявністю відповідного закону, плану рахунків бухгалтерського обліку, положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Разом з тим, у регулюванні бухгалтерського обліку в Україні науковці виділяють ряд важливих проблем. Зокрема, зазначається, що Закон “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” не дає відповіді на питання, у чому полягає зміст державного регулювання бухгалтерського обліку, хто є його суб’єктом, а що – об’єктом. Держава не мала чіткого визначення суб’єкта, за яким визначена відповідальність за стан бухгалтерського обліку. Також вважається, що звітність вітчизняних підприємств невинувато оптимістична. Насправді стан більшості українських публічних компаній набагато гірший, ніж задекларовано у фінансових звітах. Інакше кажучи, залучення додаткового фінансування підприємством здійснюється шляхом фальсифікації фінансових звітів, тобто такі якісні характеристики фінансової звітності, як доречність і достовірність, ними не дотримуються [3, с. 41].

На сьогоднішній день суб’єктами нормативного регулювання обліку є Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів, Державний комітет статистики, Державна податкова служба, Національний банк та інші державні органи, які певним чином у межах своєї компетенції врегульовують окремі аспекти обліку.

Щодо практичного запровадження МСФЗ безпосередньо на підприємствах, то його можна здійснити лише за умови наявності спеціалістів із відповідними знаннями (які повинні навчатися відповідно до стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні). Це ж стосується і спеціалістів державних і незалежних контролюючих органів, на яких покладатиметься контроль правильності застосування стандартів та достовірності даних фінансової звітності.

На сьогодні формування професійних бухгалтерів і аудиторів здійснюється під впливом кількох інститутів: вищої освіти, професійної освіти та професійних ЗМІ. Якщо професійні організації та ЗМІ достатньою мірою долучені до питань впровадження МСФЗ і необхідно лише посилення їх ролі і активності для більш успішного переходу на застосування МСФЗ, то інститут вищої освіти потребує більш суттєвих змін на вимогу успішного запровадження

МСФЗ.

Отже, ізольований розвиток системи бухгалтерського обліку в Україні не можливий від світових тенденцій в умовах світової глобалізації. Законодавчі зміни, що відбулися останнім часом в плані реформування бухгалтерського обліку, є лише першими кроками до запровадження застосування МСФЗ в Україні. Вони потребують невідкладного здійснення ряду заходів на всіх рівнях ієрархії інституціонального забезпечення запровадження МСФЗ, успішна реалізація яких в результаті має сприяти поступовому входженню України до країн, що мають методологічний вплив на розвиток глобальної системи бухгалтерського обліку, особливо коли наша країна на шляху до вступу в ЄС. Це дасть можливість врахувати національні інтереси та інституціональні особливості розвитку вітчизняної економіки в плані більш привабливого та достовірного висвітлення цінностей притаманним вітчизняній економіці.

Список використаних джерел:

1. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-p>
2. Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", Закон України від 12.05.2011 р. № 3332-VI [Електронний ресурс].
3. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль : Екон. думка, 2016. – 360 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Лозиченко О.М., канд. екон. наук, докторант, Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая, м. Київ

Домогосподарства є ключовими економічними суб'єктами, які відіграють важливу роль у розвитку національного господарства. Одним із найважливіших компонентів впливу цих суб'єктів на розвиток економічних відносин є можливість формувати в межах національної економіки фінансові ресурси для розвитку національної економіки, що відбувається через механізм трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиційні ресурси.

Досвід розвинутих країн засвідчує, що без активного залучення заощаджень домогосподарств до фінансової системи не можливо створити міцний фундамент для забезпечення економічного розвитку в довгостроковій перспективі. Крім того, заощадження дозволяють отримати значну кількість мультиплікативних ефектів для всіх економічних суб'єктів, потрапляючи в тимчасове використання фінансовим установам [1, с. 51-52; 2]. Ці установи відіграють одну з ключових ролей у трансформації заощаджень у кредитні, інвестиційні кошти.

Враховуючи значний потенціал заощаджень домогосподарств до здійснення змін у системі національної економіки, актуальними серед учених

залишаються питання дослідження їх формування в домогосподарствах, ефективного залучення до фінансової системи, збереження реальної вартості та пошуку нових інструментів стимулювання мотивації цих економічних суб'єктів до здійснення заощаджень. Відповідно питання багатоаспектного впливу цих фінансових ресурсів на розвиток економічних процесів, окремих сфер, галузей та секторів національної економіки також є важливими та постійно потребують уточнення, поглиблення, враховуючи динамічний характер її функціонування.

Заощадження домогосподарств – сукупність тимчасово вільних фінансових ресурсів домогосподарств, які утворилися внаслідок перевищення доходів над витратами з метою отримання додаткового доходу або подальшого використання в майбутньому. Відповідно для формування таких ресурсів необхідно виконання багатьох умов. Це і можливість накопичувати заощадження домогосподарствами, їх зацікавленість у передачі таких ресурсів фінансовим установам і т. ін. Саме наявність мотиваційної складової, яка впливає на ощадну поведінку цих економічних суб'єктів, і формується під впливом значної кількості чинників. Погоджуємося з позицією А. Рамського, що «проблема заощаджень є однією із ключових в економічній теорії, а також у практичних аспектах фінансового забезпечення процесів відтворення капіталу та формування доданої вартості. Перетворення заощаджень у фінансовий ресурс відбувається через інвестиції» [3, с. 21].

Створення саме інвестиційних ресурсів у системі національної економіки завжди є актуальним завданням для органів державної влади, незалежно від стану економічного розвитку суспільства. У розвинутих країнах роль домогосподарств є ключовою у формуванні таких ресурсів. І. Сидор та О. Петрушка доцільно зауважують, що «інвестиційна діяльність фізичних осіб являє собою процеси, які підпорядковані певній логіці та закономірностям, передусім особливості інвестиційної діяльності фізичних осіб пов'язані із необхідністю відмовитися від сьогоденного споживання з метою отримання інвестиційного доходу в майбутні періоди. Рух заощаджень домогосподарств у сфері фінансово-кредитних відносин здійснюється через механізм страхування та/або придбання фінансових активів. Тобто зростання та розвиток національного виробництва можливий через мобілізацію вільних грошових ресурсів домогосподарств» [4, с. 144].

На рис. 1 представлено механізм формування домогосподарств у системі національної економіки. Розглянемо його сутність більш детально. Заощадження домогосподарств виникають за наявності двох найголовніших умов: формування тимчасово вільних коштів у результаті перевищення доходів над витратами та бажання цих суб'єктів не споживати додаткові ресурси, а відкласти споживання на майбутнє і зберегти певну частину власного доходу. Рішення про здійснення заощаджень приймаються домогосподарствами з урахуванням значної системи чинників зовнішнього та внутрішнього характеру. Саме впливаючи на такі фактори, органи державної влади мають змогу стимулювати прийняття відповідних рішень через створення умов як для зростання доходів населення загалом у системі національної економіки, стабільності економічної ситуації, так

і для зацікавленості цих суб'єктів у здійсненні заощаджень. Для цього необхідно використовувати весь спектр можливих методів, інструментів та важелів, які є в розпорядженні органів державної влади.

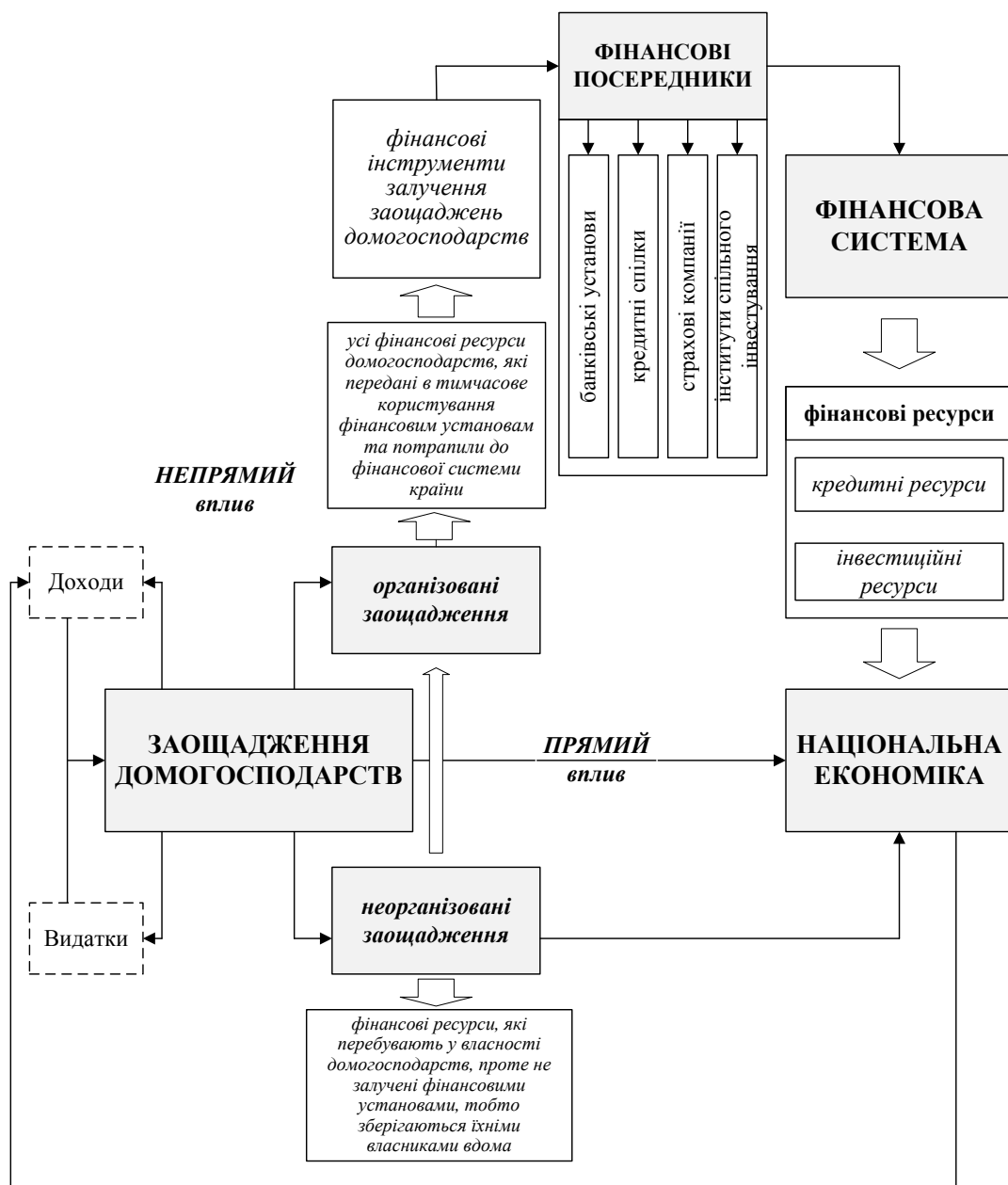

Рис. 1 – Модель формування заощаджень домогосподарств у системі національної економіки

Джерело: складено авторами з урахуванням [5; 6; 7; 8, с. 266-268; 10].

Прийняття домогосподарствами рішення про здійснення заощаджень ще не свідчить, що ці кошти потраплять до фінансової системи, а отже, і до економіки.

Значний обсяг заощаджень домогосподарства можуть зберігати вдома в різній валюті. Цей вид заощаджень прийнято називати неорганізованими. У більшості країн, які розвиваються і перманентно зіштовхуються з економічними,

політичними кризами, наслідки від яких деструктивно впливають і на функціонування фінансових систем, домогосподарства мають схильність тримати накопичені кошти вдома. Активізувати використання таких ресурсів у межах національної економіки є дуже складним завданням, особливо в тих країнах, де розвиток фінансового ринку перебуває на досить низькому рівні. Особливо складними стають окреслені питання в економіці замкнутого типу, у якій джерела фінансових ресурсів для економіки обмежені. Ю. А. Нужнова зазначає, що «заощадження населення у замкнутій економіці – це фактично єдине джерело надходження коштів на грошовий ринок. За його рахунок інші інституціональні одиниці можуть збільшити свої інвестиції або профінансувати бюджетний дефіцит» [9].

У межах дослідження поглиблено теоретичні аспекти впливу заощаджень домогосподарств на розвиток національної економіки. Зокрема, обґрунтовано, що такі заощадження є важливим елементом формування фінансових ресурсів для довгострокового економічного розвитку. Аналіз сутності заощаджень домогосподарств дозволив описати модель їх формування в системі національної економіки, уточнити види таких заощаджень (організовані, неорганізовані) та обґрунтувати особливості їх формування та роль в економічному розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Гонта О. І., Дубина М. В. Формування комплементарної інвестиційної політики України: виклики глобалізації та вимоги економічної безпеки : монографія. Чернігів, 2013. 184 с.
2. Лозиченко О. М. Роль домогосподарств у розвитку національної економіки. *Науковий вісник Полісся*. 2021. № 1(22). С. 47-58.
3. Рамський А. Ю. Сутність заощаджувальних процесів домогосподарств та їхній вплив на розширене відтворення ВВП. *Бізнес Інформ*. 2013. № 3. С. 21-29.
4. Сидор І. П., Петрушка О. В. Заощадження в системі інвестиційних ресурсів домогосподарство України. *Економічні студії*. 2019. №3 (25). С. 143-148.
5. Гонта О. І., Дубина М. В. Оцінка рівня спроможності регіонів до мобілізації внутрішніх джерел інвестування. *Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1, Економіка*. 2010. № 3(7). С. 67-78.
6. Дубина М. В., Тарасенко А. В., Тарасенко О. О. Сутність та особливості формування поведінки домогосподарств на ринку фінансових послуг. *Проблеми економіки*. 2021. № 4(50). С. 163-172.
7. Федішин М. П., Жаворонок А. В., Абрамова А. С. Основні тенденції ринку банківських послуг: кредитний та депозитний акцент. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 4(20). С. 412-425.
8. Дубина М. В. Інвестиційний ресурс системи парабанківських посередників як фактор розвитку національної економіки. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту: Серія "Економіка і управління"*. 2010. Вип. 16. С. 263-271.
9. Нужнова Ю. А., Кальницька К. Е., Біляєва О. В. Інвестування грошових коштів населення України та мотиви їх вибору. *Modern Directions Of Theoretical And Applied Researches '2015* (SWorld – 17-29 March 2015). URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer38/15.pdf>.
10. Шапошников К. С. Вплив інституційного середовища на інноваційний розвиток економіки регіону. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 29. С. 34-36.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ СПОЖИВАЧАМИ І ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

Мізік Ю. І., канд. екон. наук, доц., Сидоренко Р. І., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Військові дії завжди виступали окремою групою бізнес-ризиків, які загострювали світові кризові тенденції. З початку військової агресії на території України відбулись суттєві зміни в економіко-соціальному розвитку багатьох держав світу, але в першу чергу – в Україні. Зокрема, було запроваджено воєнний стан та часткова мобілізація; встановлено обмеження виїзду/в'їзду до країни та пересування всередині; посилено роль державного управління в надзвичайних умовах та в умовах воєнного стану; встановлені обмеження трудової діяльності; введені нові дистанційні форми праці та освіти. Все це ще більше поглибило існуючу кризу в житлово-комунальному секторі України. Увесь спектр наслідків ще достеменно не визначений та не відомий, проте вже очевидно, що пошкодження об'єктів критичної інфраструктури та несплата рахунків за житлово-комунальні послуги кінцевими споживачами матиме негативний вплив на весь процес постачання послуг.

В умовах існуючої кризи розрахунки з дебіторами та кредиторами на вітчизняних підприємствах водопостачання та водовідведення мають негативні показники, які характеризуються катастрофічними сумами заборгованостей та тривалими термінами їх погашення. За даними Держстату, борги за комунальні послуги станом на 1 січня 2022 року досягли 81,4 млрд грн. [1]. Під час війни платіжна дисципліна має особливий регіональний характер: на територіях, де йдуть активні бойові дії, сплачують не більше за 10%, у центрі України — 50-70%, залежно від області на заході України — близько 80-85%.

Крім об'єктивних причин збільшення заборгованості, на її накопичення також впливає відсутність внутрішнього контролю або його недосконала розробка. Оскільки організація внутрішнього контролю енергетичної компанії, яка передбачає рівень довіри до обліково-аналітичних показників зовнішньої та внутрішньої звітності, фахову складову виконання облікових, аналітичних та контрольних процедур.

Однією з важливих складових внутрішнього контролю для забезпечення ефективного ведення господарської діяльності енергетичних компаній є наявність внутрішнього аудиту розрахунків. Він не лише дозволить звести до мінімуму кризу неплатежів і ймовірність банкрутства, але й посідає значне місце при формуванні відносин з контрагентами.

Значну увагу практичним та теоретичним аспектам шляхів вдосконалення внутрішнього контролю підприємств розрахунків з дебіторами та кредиторами приділяли науковці. Незважаючи на достатню кількість робіт, питання обліку та аудиту заборгованості на підприємствах водопостачання та водовідведення

потребує подальшого дослідження з урахуванням впливу наслідків військової агресії на бізнес-процеси.

Під час підготовки і планування перевірки аудитор визначає мету та основні завдання перевірки. Метою внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами є встановлення об'єктивної інформації про суми зобов'язань, відображених у фінансовій звітності, складання думки про достовірність, законність, повноту та об'єктивність відображених у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності розрахунків.

До завдань внутрішнього аудиту заборгованості слід віднести:

- аналіз і оцінку організації та надійності системи внутрішнього контролю заборгованості;
- перевірка факторів, які впливають на збільшення заборгованості;
- виявлення рівня ризику виникнення безнадійної заборгованості;
- дослідження правильності, повноти та своєчасності відображення заборгованості в обліку;
- надання консультацій для подальшого покращення обліку заборгованості.

Для досягнення поставленої мети необхідно отримати аудиторські докази за допомогою використання різних прийомів та джерел. Основними джерелами внутрішнього аудиту розрахунків із споживачами і постачальниками на підприємствах водопостачання та водовідведення можуть бути законодавчі і нормативні акти, наказ про облікову політику, акти, журнали, облікові реєстри, звітність, відомості, платіжні доручення та ін.

Для ефективного проведення внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами аудитору необхідно визначити, які прийоми та методи будуть використовуватись для отримання аудиторських доказів, а також скласти програму аудиту розрахунків з постачальниками та споживачами.

Після визначення мети, завдань аудиту та вивчення предметної області перевірки необхідно скласти програму розрахунків відповідно до поставлених цілей. Програма перевірки повинна допомогти аудитору виявити існуючі порушення в системі обліку та викривлення розкриття інформації в фінансовій звітності. У таблиці 1 запропоновано порядок проведення та основні аудиторські процедури перевірки розрахунків із споживачами та постачальниками на комунальних підприємствах водопостачання та водовідведення.

Таблиця 1 – Порядок проведення внутрішнього аудиту розрахунків із споживачами та постачальниками

Етап	Задачі аудиту	Процедури аудиторської перевірки
1	2	3
Підготовчий	Оцінка системи бухгалтерського обліку і контролю на підприємстві	Перегляд матеріалів попередніх перевірок, узгодження плану перевірки з керівниками підприємства, попереднє ознайомлення з фінансовою звітністю та статутом підприємства, складання плану аудиторської перевірки.

Продовження таблиці 1

1	2	3
Перевірка	Перевірка відповідності бухгалтерського обліку діючому законодавству, з'ясування правильності відображення в аналітичних і синтетичних регістрах обліку інформації щодо дебіторської та кредиторської заборгованості.	<p>Контроль наявності, якості та реєстрації укладених договорів; звірка залишків по розрахунках за даними Головної книги, синтетичного й аналітичного обліку; перевірка правильності створення і використання резерву сумнівних боргів.</p> <p>Контроль повноти й реальності відображення господарських операцій по безготівкових розрахунках у первинних документах; контроль правильності розрахунків у первинних документах.</p> <p>Контроль відповідності та своєчасності облікової реєстрації; перевірка безнадійної дебіторської та кредиторської заборгованості; перевірка забезпечення зобов'язань.</p> <p>Перевірка претензійної роботи та інші питання, що стосуються аудиту дебіторської заборгованості і зобов'язань.</p>
Заключний	Складання на підставі результатів перевірки звіту внутрішнього аудитора і пояснювальної записки	Підведення підсумків аудиторської перевірки, систематизація робочих документів і записів, які були складені під час перевірки, розробка заходів та відповідних рекомендацій щодо усунення знайдених порушень, складання звіту внутрішнього аудиту і пояснювальної записки.

Для перевірки достовірності первинних документів необхідно провести зустрічні звірки різних документів, а також зробити письмовий запит у відповідні підприємства про стан розрахунків. Під час аудиту розрахунків необхідно встановити наявність договорів, звернути увагу на правильність застосування тарифів та цін. Аудитор проводить вибіркочну перевірку значних сум, вивчає господарські договори та первинні документи. За результатом перевірки аудитор робить звіт внутрішнього аудитора.

Чітких вимог до форми та змісту висновку законодавством не встановлено. Проте, з метою забезпечення єдиного підходу та зручності сприйняття інформації, рекомендовано складати висновок з трьох умовних частин: загальної, аналітичної та заключної.

Загальна частина висновку повинна містити таку інформацію: назву документа; назву структурного підрозділу (компанії), що перевірявся, напрям діяльності структурного підрозділу (компанії), керівника на час перевірки; прізвище, ім'я та по батькові всіх аудиторів, що брали участь у перевірці та залучених працівників; період, за який проводилася перевірка; склад, перелік документів, які підлягали перевірці; посилання на положення внутрішніх та

нормативних документів, які були використані під час перевірки; дату та місце складання висновку.

Аналітична частина висвітлює сам хід перевірки, зміст виконаної роботи. В цій частині має бути детально описано: що було об'єктом перевірки, які інформаційні джерела досліджувалися, які методичні прийоми і процедури аудиту при цьому було застосовано, які докази зібрано, які виявлено помилки, порушення та недоліки, що характеризують проведення відповідних фінансових операцій. Необхідно також викласти причини, що створили умови для здійснення порушень, та надати свої пропозиції про прийняття заходів щодо їх усунення.

У заключній частині на підставі проведених робіт має бути чітко сформульовано висновок внутрішнього аудитора про перевірені ним об'єкти аудиту.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Момот К. В., магістр, Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця

Питання забезпечення фінансово-економічної безпеки вітчизняних підприємств, які функціонують в умовах нестабільності, є досить актуальними на сучасному етапі розвитку нашої економіки. Останнім часом все частіше стають випадки недобросовісної конкуренції, рейдерських атак, промислового шпіонажу, фіктивного підприємництва, які є загрозою нормальному функціонуванню і розвитку підприємств. Фінансово-економічна безпека залежить від безлічі факторів, що виникають як всередині підприємства, так і за його межами. Невід'ємною складовою успішної діяльності та стабільного економічного розвитку українських підприємств є належний рівень фінансово-економічної безпеки.

Питання, що присвячені фінансово-економічній безпеці підприємств досліджували у свої працях О.Дубинська, Н.Бондарчук, М.Гуменчук, В.Дмитренко, О.Кубай, О.Заставнюк, А.Педько, Т.Белялов, І.Корінь, А.Ковальчук та інші.

Метою даної роботи є узагальнення теоретичних положень щодо сутності фінансово-економічної безпеки, її складових та напрямків забезпечення.

Враховуючи наукові здобутки у сфері фінансово-економічної безпеки, слід констатувати, що поняття «фінансово-економічна безпека підприємства» є складним і комплексним та не набуло єдиного підходу щодо його визначення.

Дубинська О.С. визначає фінансову економічну-безпеку підприємства як динамічний стан підприємства, який характеризується здатністю протистояти можливим зовнішнім і внутрішнім загрозам щодо його господарської і фінансової діяльності за рахунок реалізації комплексу організаційних та управлінських заходів для забезпечення безперервного та беззбиткового функціонування в умовах дестабілізуючого впливу навколишнього середовища [1, с. 115].

На думку Бондарчук Н.В. та Гуменчук М. фінансово-економічна безпека - це такий фінансово-економічний стан підприємства, який сприяє забезпеченню захищеності його фінансово-економічних інтересів від негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища і створенню необхідних фінансово-економічних умов для безперервної успішної діяльності та сталого розвитку підприємства [2].

Дмитренко В.І. стверджує, що фінансово-економічна безпека підприємства є складною системою, яка поєднує внутрішні компоненти, спрямовані на ефективне використання ресурсів за будь-яким напрямом [3, с. 74].

Розрізняють такі критерії визначення фінансово-економічної безпеки підприємства: функціональний, статичний і ресурсний.

Отже, аналіз окремих визначень щодо сутності фінансово-економічної безпеки показав, що в наведених формулюваннях спільним є трактування фінансової безпеки як такого фінансового стану підприємства, який характеризується стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз та передбачає найбільш ефективне використання наявних фінансових ресурсів підприємства.

Фінансово-економічна безпека підприємства залежить передусім від наявності правової системи його захисту та ефективного механізму забезпечення її реалізації. Важливим фактором безпеки підприємства є методи економічного регулювання з боку держави, і в першу чергу - податкова політика та податкова система. Основна умова безпеки підприємства - стабільність податкової політики.

Головна мета забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування зараз і високий потенціал розвитку в майбутньому [4, с. 70].

Основними цілями фінансово-економічної безпеки на підприємстві є такі:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи підприємства;
- підтримка фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- досягнення високої конкурентоспроможності;
- забезпечення високої ліквідності активів;
- підтримка належного рівня ділової активності;
- забезпечення захисту інформаційного поля і комерційної таємниці;
- ефективна організація безпеки капіталу та майна підприємства, а також його комерційних інтересів.

Нагальним є обґрунтування заходів забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Фінансово-економічна безпека відіграє значну роль у функціонуванні

будь-якого підприємства, особливо в нестійких умовах їх функціонування, яка виражається у проведенні наступних заходів:

- виконання цілей і досягнення поставлених завдань підприємства;
- доступ до економічних ресурсів і ринків;
- забезпечення достатнього рівня ефективності фінансово-економічної діяльності;
- створення передумов до стійкого розвитку;
- захищеність від зовнішніх та внутрішніх загроз та небезпек [5, с.296].

Вагоме місце в процесі підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства посідають економічні заходи, метою яких є покриття збитків та усунення причин їхнього виникнення, відновлення (збереження) ліквідності та платоспроможності, скорочення суми заборгованості, поліпшення структури оборотних коштів тощо.

Діяльність із формування надійної системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві може передбачати застосування таких економічних заходів:

- оптимізацію прямих та непрямих витрат діяльності;
- впровадження кошторисного фінансування та централізація коштів;
- економію ресурсів;
- зменшення дебіторської заборгованості;
- вдосконалення системи взаєморозрахунків;
- покращення системи стимулювання праці;
- покращення ціноутворення;
- оптимізацію джерел фінансування діяльності та розвитку підприємства [6, с.237].

Оскільки фінансово-економічна безпека є важливою складовою діяльності підприємства, то її система, механізм та забезпечення мають відповідати сучасним тенденціям розвитку та уміти адаптуватися до них.

Вибір напрямків підвищення рівня потенціалу економічної безпеки підприємств, відповідних стратегічних орієнтирів диференційованого зростання і достатнього рівня зони економічної безпеки, є найважливішим завданням кожного підприємства

На рівень фінансово-економічної безпеки впливають низка внутрішніх та зовнішніх факторів. До зовнішніх факторів належить економічна політика держави, нормативно-правове забезпечення, кон'юнктура ринку, стратегія розвитку держави, податкові та відсоткові ставки, інвестиційна активність, споживчий ринок, розвиток цифрового середовища та інші. Основними внутрішніми чинниками є виробництво та його технологія, інновації, потенціал персоналу та управління, інвестиційна активність тощо [7, с.153].

Таким чином, фінансово-економічна безпека є важливою частиною діяльності будь-якого підприємства незалежно від видів економічної діяльності, що значно впливає на їх рівень. Вона захищає діяльність підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз, здійснює контроль за ресурсами підприємства, протидіє існуючим та майбутнім небезпекам, які завдають шкоди діяльності підприємства. Вона має бути зосередженою на швидку зміну економічного

середовища та бути спроможною вчасно реагувати на такі зміни. Формування надійної системи фінансово-економічної безпеки підприємства забезпечує його стабільне функціонування і створює умови для зростання його економічного потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Дубинська О.С. Визначення рівня фінансово-економічної безпеки на підставі аналізу фінансової звітності підприємства / О.С.Дубинська // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. – Випуск 5. – 2021. – С. 112-122
2. Бондарчук Н. В., Гуменчук М. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення / Н. В. Бондарчук, М.Гуменчук // Ефективна економіка. – 2016 – № 11 - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_11_10
3. Дмитренко В.І. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств будівельної галузі: теоретичний та практичний аспект / В.І.Дмитренко // Підприємництво та інновації. – 2020. - №11-1. – С.74-79.
4. Кубай О. Г., Заставнюк О. А. Удосконалення фінансово-економічної безпеки в системі антикризового управління аграрного підприємства/ О. Г. Кубай, О. А. Заставнюк// Агросвіт. - 2022. - № 4. - С. 68–78
5. Бондарчук Н. В., А. С. Педько Фінансово-економічна безпека як запорука розвитку малого підприємства / Н. В. Бондарчук, А. С. Педько // Молодий вчений. – 2018 – № 10 (1) – С. 296–299.
6. Беялов Т.Е., Корінь І. В. Фінансово-економічна безпека підприємства та напрями її підвищення/ Т.Е. Беялов, І. В. Корінь// Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Вип. 2 (07).- 2017. С. 235—238.
7. Ковальчук А.М. Фінансово-економічна безпека підприємства в контексті адаптації до викликів цифрового середовища/ А.М. Ковальчук// Економічний вісник Дніпровської політехніки. – 2020. - №3(71). – С. 152-159

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Момот Т. В., д-р екон. наук, Говоруха К. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

В останні місяці наша країна працює над тим аби залучати якомога більшу кількість іноземних інвестицій в національну економіку. Залучення іноземного капіталу допоможе відбудувувати державу після закінчення війни, адже без іноземних інвестицій це буде надзвичайно складно. Для того щоб отримати стабільний та системний потік інвестицій необхідно забезпечити безпеку цих інвестицій. Одним зі струмуючих факторів для іноземних інвесторів є значний рівень корупції в Україні у різних сферах. Також запобігання та протидія корупції є досить актуальною темою для України підчас інтеграції до Євросоюзу та важливість наближення антикорупційного законодавства до Європейських стандартів. Таким чином, однією із основних проблем залучення іноземних

інвестицій в Україну є корумповані інституції, які заважають інвестувати та розвивати бізнес.

Актуальність даного питання полягає в дослідженні явища корупції, його впливу на рівень фінансово-економічної безпеки підприємства та можливості його подолання шляхом створення дієвої системи антикорупційної діяльності на підприємстві та можливого залучення позитивного міжнародного досвіду в сфері боротьби з корупцією. Післявоєнна Україна повинна бути привабливою для залучення іноземних інвестицій. Саме для цього кожний інвестор повинен бути впевненим у безпеці інвестицій, отже, потрібно захистити вже наявних та потенційних інвесторів. Неналежна увага до цього питання на рівні підприємств може призвести до загострення ситуації в країні, а саме збільшити рівень корупційних проявів, що призведе до зменшення кількості або навіть відтоку іноземних інвестицій з економіки України.

Залучення іноземного капіталу є важливим фактором для досягнення короткострокових та довгострокових цілей України та необхідним елементом подолання наслідків економічної кризи, що спричинені війною в країні. Державою встановлено ключові цілі залучення іноземного капіталу задля післявоєнної відбудови, а саме: відновлення пошкоджених та знищених підприємств, особливо критичної інфраструктури та виробничих підприємств; швидке відновлення економічної діяльності країни та нарощення її обсягів; повернення в Україну вимушених біженців [1]. Отже, проведення наукових досліджень щодо інформаційно-аналітичного забезпечення інвестиційної безпеки суб'єктів господарювання особливо в умовах післявоєнного відновлення країни є актуальним та своєчасним.

Проблеми забезпечення інвестиційної безпеки відображені в наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених. Так, О. Барановський був одним з перших вітчизняних вчених, хто здійснив спробу визначити систему індикаторів для кількісної та якісної оцінки інвестиційної безпеки держави [2]. В. Кириленко у своїй монографії розробив ґрунтовну методику оцінки стану інвестиційної безпеки [3]. С. Мошенський досліджував інвестиційну безпеку в системі держави, категорії інвестиційної безпеки, сутність і порядок розрахунку індикаторів [4]. У наукових працях висвітлено широке коло питань, серед яких слід назвати сутність категорії «інвестиційна безпека», її структуру, фактори впливу, методичні принципи оцінки. Проте, потребують подальшого обґрунтування та розробки питання щодо ведення антикорупційної діяльності на підприємствах задля забезпечення безпеки іноземних інвестицій в умовах післявоєнної розбудови та відновлення економіки України.

В рамках дослідження обґрунтовано теоретико-методичні засади забезпечення безпеки іноземних інвестицій в умовах післявоєнної відбудови економіки України, зазначено, що основною передумовою задля післявоєнної відбудови України за допомогою залучення іноземних інвестицій є забезпечення гарантій безпеки цих інвестицій, що дає можливість для економічного зростання країни.

Узагальнення підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств

дало можливість визначити, що безпека іноземних інвестицій має стати важливою складовою інвестиційної безпеки країни слід. Запропоновано визначити безпеку іноземних інвестицій як стан захищеності інвестора та його вкладень від внутрішніх і зовнішніх загроз, який дозволяє забезпечити мінімізацію втрат при наявних ризиках. Особливу увагу прилічено розробці рекомендацій щодо вдосконалення системи антикорупційної діяльності задля збільшення величини залучених іноземних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Відбудова економіки: напрямки, важелі, інститути. Економічна правда. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/25/686208/>
2. Барановський О. Філософія безпеки : [монографія] : у 2 т. / О. Барановський. – К. : УБС НБУ, 2014– . – Т. 1 : Основи економічної і фінансової безпеки економічних агентів. – 2014. – 831 с.
3. Кириленко В. Інвестиційна складова економічної безпеки : [монографія] / В. Кириленко. – К. : КНЕУ, 2005. – 232 с.
4. Мошенський С. Фондовий ринок та інституційне інвестування в Україні: вплив на інвестиційну безпеку держави : [монографія] / С. Мошенський. – Житомир : ЖДТУ, 2008. – 432 с.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Момот Т. В., д-р екон. наук, Личката К. А., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Заохочення та допомога у надходженні іноземного капіталу та технологій є невід’ємним джерелом забезпечення післявоєнної відбудови країни. Відомо, що активне інвестування стимулює зростання обсягів ВВП, відкриває унікальну можливість модернізувати країну, створює нові робочі місця та активізує ринок праці, у тому числі стимулює відкриття бізнесу для переміщених осіб, забезпечує розвиток соціальної інфраструктури та збільшує доходи населення, держави та суб’єктів господарювання. За попередніми оцінками експертів, з моменту повномасштабного вторгнення РФ прямі втрати малого та середнього бізнесу, за період бойових дій, складають 80 мільярдів доларів.

Відповідно до Плану відбудови України, аналогом "Плану Маршалла" - програми економічної допомоги європейським державам після Другої світової війни, потенційними джерелами фінансування, які, на думку експертів, можна використати для відбудови України є: фінансова підтримка урядів різних країн (надання різноманітних грантів, кредитів, гарантій за кредитами тощо); допомога від багатосторонніх установ (Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Європейського Інвестиційного банку тощо); приватні

джерела (допомога від приватних фондів та фізичних осіб) [1]. До речі, у плані Маршалла 90% коштів були грантами.

Проте, слід зауважити, що незважаючи на форму залучення інвестицій, основним чинником, що визначає їх надходження, є інвестиційна привабливість об'єкта інвестиційних вкладень, незалежно від того, чи є ним окремий суб'єкт господарювання, регіон, чи держава в цілому.

Залучення донорської допомоги суб'єктами господарювання має базуватися на прозорій системі обліково-аналітичного забезпечення оцінки інвестиційної привабливості. Таким чином, аналіз підходів до оцінки інвестиційної привабливості відіграє важливу роль у розробці рекомендацій щодо удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення підприємства.

Узагальнення підходів до визначення поняття інвестиційна привабливість підприємства дозволяє стверджувати, що серед науковців немає єдиної думки щодо визначення сутності «інвестиційної привабливості». Таким чином, можна виділити два основних підходи до визначення. Такі науковці, як В.В. Бочаров, А.Г. Загородній та Г.Л. Вознюк, Г.П. Лайко, Т.І. Лайко вважають «інвестиційну привабливість» якісною характеристикою інвестиційного клімату. В той час такі автори, як І.О. Бланк, П.Т. Саблук, М.І. Кісіль та М.Ю. Коденська, розглядають її як інтегральну характеристику компанії зі сторони ефективності використання активів та їх ліквідності, стану неплатоспроможності, фінансової стійкості.

Найбільш поширеним є підхід, відповідно до якого інвестиційна привабливість визначається як рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегрального оцінювання.

У ході дослідження оцінки інвестиційної привабливості підприємств було розглянуто основні методи та підходи до оцінки інвестиційної привабливості. Таким чином перший метод є інтегральна оцінка інвестиційної привабливості. Даними методом ми отримуємо всебічну оцінку інвестиційної привабливості підприємства, що є однозначною перевагою цього методу. Проте даний метод потребує значної кількості інформації.

Метод рейтингової оцінки є одним з найпростіших методів і є розповсюдженим в європейських країнах, розраховується оцінка фінансового стану за показниками платоспроможності, ліквідності, ділової активності, ймовірності банкрутства. Але існує складність вибору еталону для порівняння.

Наступним розглянутим методом був метод експертних оцінок, передбачає етап визначення експертами вагомості показників та аналіз показників в динаміці. Перевагами цього методу є поглиблений аналіз певних галузей економіки, а також можливість адаптації показників і факторів під потреби інвесторів.

Метод порівнянь передбачає поєднання оцінки впливу фінансово-економічних чинників та маркетингових показників діяльності підприємства. За допомогою даного методу можна визначити об'єктивну оцінку фінансової

ситуації та потенційних можливостей підприємства, але дані про поточний стан підприємства не завжди можна екстраполювати в майбутнє.

І останній з аналізованих методів, є диференційований метод, що передбачає обґрунтування рівня інвестиційної привабливості та положення підприємства на ринку. Основною перевагою даного методу є можливість визначення точки інвестиційної привабливості, проте він лише констатує факт інвестиційної привабливості, не враховуючи вплив вагомості кожного параметра результату оцінки.

Узагальнення підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств дало можливість систематизувати переваги та недоліки кожного з них та обґрунтувати доцільність удосконалення моделі обліково-аналітичного забезпечення прозорості оцінювання інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання для залучення донорського інвестування в процесі післявоєнного відновлення. Обмежений інвестиційний ресурс на відновлення бізнесу має базуватися на конкурентних засадах його розподілу, що визначається у першу чергу пріоритетністю інвестування відповідно до програми відновлення та прозорістю обліково-аналітичного забезпечення, що влаштує інвестора.

Список використаних джерел:

1. A BLUEPRINT FOR THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: URL: <https://cepr.org/system/files/2022-06/BlueprintReconstructionUkraine.pdf>
2. Дзеніс В.О. 1. Міжнародна інвестиційна привабливість підприємства [Електронний ресурс] / Дзеніс В.О., Дзеніс О.О., Шестакова О.А. // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – 2017. – Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/5_2017_ukr/6.pdf.
3. Кулик А. М. Економічна сутність поняття інвестиційної привабливості / А. М. Кулик, О. В. Корецька // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 7-11.
4. Рзаєв Г. І., Вакулова В. О. Методичні підходи оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2016. № 1. С. 141-149.
5. Єпіфанова І.Ю., Гладка Г.О. Інноваційний потенціал як передумова сталого розвитку підприємства. Сучасний політичний стан в Україні та 138 розвиток статистики й обліку в умовах глобалізації, загострення енергетичних проблем : колективна монографія. Дніпро: ДНУ імені Олеся Гончара. 2018. С. 20-31

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМАТИКИ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ (на прикладі м. КРИВИЙ РІГ)

Неізнана О.В., канд. екон. наук, доцент, Кот В.І., магістр, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

Як зазначає Закон України «Про основ містобудування» «містобудування (містобудівна діяльність) – це цілеспрямована діяльність державних органів,

органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян, об'єднань громадян щодо створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, яка включає прогнозування розвитку територій населених пунктів і територій планування, забудови та інше використання територій, проектування, будівництво об'єктів містобудування, спорудження інших об'єктів, реконструкцію історичних об'єктів при збереженні традиційного характеру середовища, реставрацію та реабілітацію об'єктів культурної спадщини, створення інженерної та транспортної інфраструктури» [1].

Значення містобудування для розвитку громади важко переоцінити, адже його завданням є створення для людей певного матеріального середовища, де їх потреби повинні задовольнятися у найбільш оптимальний спосіб шляхом проведення містобудівної політики.

Містобудування полягає і у розробці державних стандартів, норм і правил, пов'язаних з плануванням, забудовою й іншим використанням території; у підготовці і впровадженні містобудівної документації та інвестиційних програм розвитку населених пунктів, а також у створенні системи моніторингу і контролю за дотриманням містобудівної документації [2].

До компетенції виконавчого комітету Криворізької міської ради у сфері містобудування в особі Департаменту регулювання містобудівної діяльності та земельних відносин належить: «надання (отримання, реєстрація), відмова у видачі чи анулювання (скасування) документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, здійснення державного архітектурно-будівельного контролю у випадках та відповідно до вимог, встановлених законом» [1].

Законодавством регламентовано чіткий і послідовний порядок проведення уповноваженими особами органів архітектурно-будівельного контролю перевірки за дотриманням суб'єктами містобудівної діяльності законодавчих вимог при здійсненні будівельних робіт. За результатами проведення державного архітектурно-будівельного контролю складаються, зокрема, акт перевірки та протокол про правопорушення у сфері містобудівної діяльності (у разі виявлення порушень вимог чинного законодавства).

За правопорушення у сфері містобудівної діяльності передбачена процедура накладення штрафів згідно Закону України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» [3] та Порядку накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 06.04.1995 №244 [4].

Кошти, що сплачуються порушниками у сфері містобудівної діяльності надходять до бюджетів міст та територій, на яких “зафіксовано” правопорушення. Отже, слід зазначити, що орган архітектурно-будівельного контролю не тільки відповідає за дотриманням норм законодавства у сфері містобудівної діяльності, а й в частині своїх повноважень, наповнює місцевий бюджет такими видами доходів, як «Адміністративні штрафи та інші санкції».

Для прикладу, треба зазначити, що у 2019 році дохід бюджету м. Кривий Ріг від сплати штрафів за порушення у сфері містобудівної діяльності склав 1,3

млн. грн., а у 2020 році лише 823 тис. грн. Навіть, незважаючи на те, що у 2020 році частково сплачувались кошти по штрафам, які були накладені у попередніх роках, або тільки завершилися судові процеси по справам, відкритим також у минулих періодах (нажаль, дані за 2021 р. є закритими у зв'язку з військовою агресією Росії). Причиною такого різкого падіння показників доходів місцевого бюджету від діяльності архітектурно-будівельного контролю було призупинення дії постанови, що дозволяє проводити планові та позапланові перевірки у сфері містобудівної діяльності, а отже, меншої кількості накладання штрафів на правопорушників.

Конфлікти навколо містобудівної діяльності слугують ознакою кризи моделі управління містобудівним процесом. Простежується слабка роль громадськості у містобудівному процесі через відсутність механізмів реалізації контролю громадськості. Загалом, на думку авторів, багато проблем можна було б вирішити за рахунок кодифікації містобудівного законодавства (ухвалити Містобудівний кодекс) та врахування недоліків і суперечок безлічі відомчих нормативних актів.

Список використаних джерел

1. Про основи містобудування. Закон України № 2780-XII від 16.11.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#n61> (дата звернення: 14.11.2022)
2. Управління розвитком міста. Навч. посіб. / За ред. В.М.Вакулєнка, М.К.Орлатого. К.: Вид-во НАДУ, 2006. 352 с.
3. Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності. Закони України № 208/94-ВР від 14.10.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.11.2022)
4. Порядок накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності. Постанова Кабінету Міністрів України №244 від 06.04.1995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.11.2022)

ІНТЕГРАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Оgrenich Ю. О., д-р екон. наук, Матвієнко Д. О., магістр, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

Географічно Україна повністю розташовується у межах європейського континенту. Разом із цим, розвиток держави, у політичному та соціальному плані, повністю збігається з ідеалами, що наслідуює Європа. Тож, зважаючи на це, цілком зрозумілим є той факт, що напрямок на інтеграцію до Європейського Союзу є для України стратегічною ціллю. Шлях України щодо інтеграції з ЄС досить непростий, але він обов'язково буде пройдений.

За останнє десятиліття Україна майже досягла своєї цілі. Починаю від подій, що спричинили виникнення «Майдану» та до сьогодні, країна та її народ гідно демонструє приналежність до європейської культури та ідеалів. Особливо чітко це стало видно від початку російського повномасштабного

воєнного вторгнення на початку 2022 року. Саме після цих подій, питання надання Україні статусу члена на вступ до ЄС та подальший розвиток процедури вступу значно прискорилися.

«Для вступу до ЄС країна-кандидат повинна відповідати Копенгагенським критеріям. Вони вимагають, щоб в державі дотримувалися демократичних принципів, принципів свободи і пошани прав людини, а також принципів правової держави. Крім того, в країні має бути конкурентоздатна ринкова економіка і повинні визнаватися загальні правила та стандарти ЄС, включаючи прихильність цілям політичного, економічного і валютного союзу» [1].

«Україна, вступивши до ЄС, матиме вагомні стимули щодо зростання торгівлі, продовження реформування держави у різних сферах та виходу на якісно новий рівень розвитку держави. Головна перевага вступу України до ЄС полягає у можливості виходу країни на один рівень з провідними державами Європи» [2]. Окрім цього, це означає прийняття її до об'єднання вільних та економічно розвинутих держав. Як можна побачити з досвіду інших країн, вступ до ЄС має низку переваг для громадян і для бізнесу.

До економічних переваг, що Україна отримує вступивши до Європейського Союзу можна віднести наступні: зростання ВВП; збільшення робочих місць; підвищення заробітних плат; зростання внутрішнього ринку та внутрішнього попиту; прозорість правил оподаткування та бухгалтерського обліку; доступ до нового ринку споживачів [2]. Усе це здатне підвищити дохідну частину бюджету України та підняти рівень життя на якісно новий рівень. Проте, отримання вказаних переваг є можливим за умови здійснення ряду змін в Україні. Вони необхідні для того, щоб відповідати економічним, нормативно-правовим та соціальним нормам ЄС.

Положення правових актів ЄС повинні бути належним чином імplementовані в національне законодавство країни-члена ЄС. Це забезпечує однакове застосування тих положень оподаткування, які гармонізовані на рівні ЄС. «Податкова політика Європейського Союзу складається з двох компонентів: прямого оподаткування, яке залишається виключною відповідальністю держав-членів; непрямого оподаткування, яке впливає на вільний рух товарів і свободу надання послуг на єдиному ринку. Окрім зазначених компонентів, існують правила адміністративної співпраці, що забезпечують належне функціонування податкової системи» [3].

Відповідно до того, що ЄС має власну економічну зону, більша частина директив про непряме оподаткування встановлює рівні умови для компаній з усіх держав-членів союзу. Насамперед, це стосується податку на додану вартість та акцизів. Існує перелік директив ЄС, що повинні бути імplementовані до національного законодавства України.

Впродовж останніх років Україна вже впровадила в своє законодавство деякі стандарти, що стосуються ухилення від сплати податків та уникнення подвійного оподаткування. Впроваджені стандарти певною мірою відповідають європейським. Проте, ЄС у даному напрямку є більш вимогливим і потребує подальшого вдосконалення податкового законодавства України. Така ж ситуація

із директивами ЄС щодо ПДВ та акцизу (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні нормативно-правові акти ЄС у сфері оподаткування, норми яких необхідно впровадити в українське законодавство

Непряме оподаткування	Пряме оподаткування	Адміністративна співпраця
Директива ЄС з ПДВ	Конвенція про уникнення подвійного оподаткування та Кодекс поведінки	Регламент ЄС про адміністративну співпрацю з питань ПДВ
Директива ЄС щодо звільнення від сплати ПДВ		
Директива ЄС щодо відшкодування ПДВ	Директива ЄС щодо виплат відсотків та роялті	Регламент ЄС про адміністративну співпрацю з питань акцизних зборів
Директива ЄС з акцизного податку		
Директива ЄС щодо фіскального маркування газойлів та керосину	Директива ЄС щодо ухилення від сплати податків	Директива ЄС про збір податків
Директива ЄС щодо оподаткування підакцизних товарів	Директива ЄС щодо материнських та дочірніх компаній	
Директива ЄС щодо стягнення плати з важких вантажних транспортних засобів	Директива ЄС щодо механізмів вирішення податкових спорів	Директива ЄС про адміністративну співпрацю
Директива ЄС щодо непрямих податків з метою залучення капіталовкладень	Директива ЄС щодо гібридних невідповідностей	

Джерело: [3]

Як можна побачити директиви ЄС, які необхідно впровадити в Україні, спрямовані на посилення регулювання питань ПДВ, акцизів та уникнення можливого подвійного оподаткування чи ухилення від сплати податків. Варто зазначити, що Україна вже має податкову систему і законодавство, що орієнтовані та адаптовані до європейських норм. Саме тому прийняття зазначених нормативно-правових актів ЄС у сфері оподаткування не призведе до глобальних змін в економіці. Здебільшого, це врівноважить законодавчу базу України та ЄС стосовно податків.

«Окрім адаптації податкового законодавства України до законодавства ЄС, також постає питання щодо модифікацій адміністративного устрою. Зокрема, це стосується зобов'язання Державної податкової служби України підключитися до спеціальної захищеної мережі CCN/CSI, IT-систем для автоматичного збору та обміну податковою інформацією; системи обміну інформацією про ПДВ (VIES);

E-commerce та One-Stop Shop (OSS); системи моніторингу за переміщенням акцизних товарів контролю (EMCS). Податкові органи всіх держав-членів Європейського Союзу співпрацюють для обміну інформацією, проведення спільних заходів контролю та сприяння стягненню податкових боргів» [3]. Тісна співпраця цих органів має велике значення у питанні виявлення і зменшення податкового шахрайства.

У питанні розвитку податкового законодавства, Україні доцільно звернути увагу на приклади країн-членів ЄС. Враховуючи, що кожна країна має свої особливості податкової політики, Україна має змогу виокремити для себе найбільш доцільні складові. Ці складові повинні гармонізуватися із історичними, традиційними, культурними особливостями розвитку країни, а також особливістю менталітету народу України.

Попри перелічені переваги, слід врахувати той факт, що чергові зміни у податковому законодавстві можуть негативно сприйнятися суб'єктами господарювання. Ця ситуація характерна для України у зв'язку із мінливістю законодавчих актів щодо оподаткування. Разом із цим, вирішення даної проблеми доволі просте: прийняття директив та поступове впровадження їх положень у життя із супутнім наданням необхідних роз'яснень та строків на адаптацію.

Таким чином, Україна має податкову систему частково адаптовану до принципів Європейського Союзу, зокрема у питанні нормативно-правового та технічного забезпечення. Особливо важливим є той факт, що українська податкова система, у ході інтеграції країни до ЄС, не втрачає своїх особливостей. Якщо звернути увагу на податкові системи країн-членів Європейського Союзу, то можна помітити, що вони всі не схожі між собою. Кожна податкова система має свої особливості, проте їх поєднують однакові принципи Європейського Союзу. Членство у ЄС не позбавляє країну незалежності в прийнятті рішень. Завдяки цьому, Україна зможе продовжувати вдосконалення податкової системи не втрачаючи своєї індивідуальності. Ціль адаптації податкового законодавства України до принципів ЄС полягає в тому, щоб забезпечити чесні, прозорі та справедливі відносини у сфері оподаткування.

Список використаних джерел:

1. ЄС (Європейський Союз). Міжнародні економічні організації. Регіональні економічні організації. URL: <https://sites.google.com/site/economorganizations/opek/es-evropejskij-souz>.
2. Терещук А. Вступ України до ЄС: переваги для громадян та бізнесу. Сфери практики. ЗЕД. Liga zakon. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/211004_vstup-ukrani-do-s-perevagi-dlya-gromadyan-ta-bznesu.
3. Присяжна Л. Податкові зміни, що необхідні Україні для вступу в ЄС. Податки. Liga zakon. URL: https://biz.ligazakon.net/news/212565_podatkov-zmni-shcho-neobkhdn-ukran-dlya-vstupu-v-s.

ESG-ЧИННИКИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Островський І. А., канд. екон. наук, доцент, Трембак К. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Післявоєнне відновлення економіки України має спиратися на сучасні підходи до управління, зокрема, до інвестиційної діяльності.

Залучення інвестицій є невід'ємною частиною економічної діяльності. Впровадження екологічних, соціальних і управлінських чинників (ESG-чинники: E – environmental, S – social, G – governance) у бізнес-процеси компанії відображається на її інвестиційній привабливості. Їхнє узгодження допомагає розробляти й реалізовувати політику і практику відповідального інвестування, формувати портфель із урахуванням цінностей інвестора та зважувати ризики при прийнятті рішень. У цей час багато інвесторів прагнуть використовувати ESG-чинники в інвестиційному процесі поряд із традиційним фінансовим аналізом, приділяючи особливу увагу етичним міркуванням і цінностям. При цьому впровадження принципів ESG у бізнес-процеси служить для інвесторів індикатором здатності забезпечити стійкий приріст і прибутковість інвестицій.

Зростаючий інтерес інвесторів до ESG-чинників обумовлений тим, що ризики, пов'язані з ними, можуть вплинути на діяльність емітентів у довгостроковій перспективі. Тому при прийнятті інвестиційних рішень дані ризики повинні ретельно аналізуватися.

1. Оцінка ризиків інвестування стосується впливу, який виявляє компанія на навколишнє середовище. При цьому ухвалюється в розрахунки вуглецевий слід її продукції, використання шкідливих речовин у виробничих процесах, рівень вуглеводневих викидів, а також ступінь впровадження екологічних інновацій і поновлюваних технологій у виробництві.

2. Обговорюються соціальні критерії, у тому числі зміна соціальних умов усередині компанії (охорона праці, розвиток людського капіталу) і в суспільстві в цілому (відповідальність перед клієнтами, безпека продукції).

3. Розглядаються управлінські ризики в контексті ділової етики, податкової прозорості, різноманітності керуючого складу, прозорості управління та ін.

Слід зазначити, що оцінка діяльності компаній за допомогою ESG-факторів не є єдиним підходом для відповідального інвестування. Так, соціально-відповідальне інвестування (SRI, Socially responsible investing) допомагає інвесторам погоджувати економічно виправданий вибір із своїми особистими цінностями. У той час як ESG-підхід ураховує, як методи та політика компанії впливають на прибутковість і доходи в майбутньому, SRI-підхід фокусується на тому, як точно інвестиції відповідають цінностям окремого інвестора.

У свою чергу, імпакт-інвестування (Impact investing) орієнтовано більш на наміри, ніж на дохід. При цьому інвестиційні цілі містять сегменти ринку,

призначені для вирішення насущних проблем. Порівняно з ESG-підходом імпакт-інвестування може приносити більш низький прибуток.

Необхідно підкреслити тісний зв'язок концепції ESG-інвестування з концепціями сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності. В основі сталого розвитку сполучено економічні, екологічні й соціальні напрямки діяльності, у рамках яких компанії можуть вносити свій внесок у благополуччя нинішніх і майбутніх поколінь. Концепція корпоративної соціальної відповідальності припускає готовність компаній реалізовувати соціальні інвестиції й добродійність поверх того, що пропонують норми законодавства. Використання показників ESG для оцінки впливу компаній на навколишнє середовище й соціальну сферу відрізняє концепцію ESG від концепції корпоративної соціальної відповідальності й у той же час поєднує її з концепцією сталого розвитку. У цілому всі три концепції орієнтовані не стільки на досягнення корпоративних цілей, скільки на їхнє узгодження з інтересами суспільства й збереженням природи.

Мотивація інвесторів у використанні даних ESG у своїй діяльності обумовлена в основному стратегічними фінансовими причинами, у числі яких зростаючий попит клієнтів і розвиток інвестиційних продуктів. Також має значення етичний складник та ефективність принципів ESG для зміни поведінки компаній. Інформація з ESG застосовується інвесторами в основному для взаємодії з компаніями інтегрована й в моделі оцінки для перевірки інвестиційного портфеля. Хоча інвестори відзначають, що збір і аналіз відповідних даних вимагає більших матеріальних і тимчасових витрат, а також зовнішнього підтвердження й часто не містить необхідних подробиць. Крім того, ряд показників важко виміряти кількісно.

Проте частка інвестиційних процесів і продуктів на основі принципів ESG, а також практик їх інтегрування в бізнес-процеси неухильно зростає. Наприклад, коронакриза 2020-2021 рр. поставила ESG-інвестування, особливо в області корпоративного управління, перед новими викликами. Компанії вирішували питання, пов'язані із зміною своїх стратегій; відстеженням більш широкого набору операційних показників і показників ефективності; спостереженням за новим списком ризиків; осмисленням політики, що регулює компенсації; переоцінкою значення стану здоров'я й професійної перепідготовки співробітників.

МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ GRI – ЗРОЗУМІЛА МОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Петлиця О. О., викладач, Харківський державний автомобільно-дорожній коледж

В реальних умовах інформаційної економіки підприємствам доводиться реагувати на зростаючий запит користувачів інформації стосовно прозорості фінансової звітності, яка багато в чому обумовлена усвідомленням

транспарентності. В Україні транспарентність фінансової звітності, як і корпоративної загалом, поки що має відносну значущість тільки для великих компаній, оскільки у вітчизняній практиці традиційно існує тенденція до закритості й нерозповсюдження інформації, навіть тієї, яка зазвичай не вважається конфіденційною. Серед основних причин небажання компаній України повніше розкривати інформацію про свою діяльність у звітності є: конкурентна боротьба, великі затрати на формування звітності, а також низька культура в питаннях корпоративної етики. Тому важливість концепції розкриття інформації у фінансовій звітності підприємств як механізму забезпечення їх транспарентності сприятиме зростанню довіри до них з боку різних користувачів звітної інформації.

Метою цієї статті є дослідження організації формування звітності підприємства у відповідності до міжнародного стандарту GRI Standards (Global Reporting Initiative).

Стандарти допомагають компаніям проаналізувати та розповісти про їхній вплив на довкілля та соціум так, щоб задовольнити потреби багатьох зацікавлених сторін. Крім самих компаній, які звітують, стандарти GRI дуже актуальні для багатьох інших груп, зокрема й інвесторів, політиків, ринків капіталу та громадянського суспільства.

Стандарти розроблено як простий у використанні набір модулів. Вони містять як універсальні стандарти, так і специфічні.

Компанія може обрати для себе специфічні стандарти на основі теми, які важливо розкрити: економічні, екологічні чи соціальні. Новий стандарт дозволить адаптувати нефінансову звітність компаній під їх галузеву специфіку.

Завдяки звітності компанія може оцінити свою роботу та краще керувати впливом на людей і планету. Такий звіт може виявляти ризики та допомагати їх зменшити, показати нові можливості та підкреслити зони, де потрібно вживати додаткових заходів для того, щоб стати відповідальною компанією, якій довіряють у стійкому бізнес-середовищі.

Стандарти GRI допомагають організаціям зрозуміти їх зовнішній вплив на економіку, довкілля та суспільство. Це підвищує підзвітність і прозорість їхнього внеску у сталий розвиток.

Підготовка подібних звітів стала вже загальноприйнятою нормою у більшості розвинених країн як серед великих підприємств, так і малого та середнього бізнесу.

Використання стандартів GRI приведе звіт до єдиного, зрозумілого на міжнародному рівні формату. Компаній, які орієнтуються саме на нього, щороку стає дедалі більше. В Україні стандартами користуються лише кілька компаній, але їх кількість поступово збільшується.

Першими це зрозуміли компанії з українським капіталом. Можливо, через те, що їм потрібно було привернути увагу іноземних інвесторів і показати, що бізнес стійко розвивається попри труднощі в українській економіці та політиці. Поступово до них приєднався бізнес з іноземним капіталом і державні підприємства. Проте варто зазначити, що до цього списку входить третина

компаній із топ-25 платників податків. Але все одно загальна кількість звітів - незначна. Це означає, що більшість компаній не відчуває вигод і користі, які можна отримати з нефінансового звіту, зробленого за міжнародними стандартами [4].

Формування нефінансової звітності доцільно здійснювати за міжнародним стандартом GRI, тому що підготовка професійної корпоративної звітності дозволяє підприємству одержати наступні основні переваги: покращення ділової репутації; підвищення прозорості діяльності; підвищення привабливості для інвесторів; зростання довіри суспільства до підприємства; покращення стратегії підприємства; підвищення лояльності працівників; покращення відносин із органами державної влади; підвищення лояльності клієнтів.

Публічна звітність є інструментом позитивних змін, тому що: звітність допомагає визначити найбільш пріоритетні аспекти для оцінки та управління своїм впливом у найближчому майбутньому та в перспективі; є додатковим стимулом для впровадження нових практик корпоративного управління та інструментом систематизації збору нефінансових даних та включення розширеної бази показників для оцінки економічного, соціального та екологічного впливу; допомагає посилити взаємодію підприємства із внутрішніми та зовнішніми зацікавленими сторонами, а також вивести таку взаємодію на якісно новий рівень; сприяє покращенню ділової репутації підприємства за рахунок підвищення її відкритості та прозорості, а також зростанню довіри суспільства; допомагає підвищити лояльність працівників та клієнтів підприємства та покращити свою стратегію та оптимізувати роботу над програмою дій в розбудові стратегії корпоративної соціальної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Будько О.В. Принципи підготовки звітності зі сталого розвитку. URL: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/view/206259/207057>
2. Візіренко. С.В., Незнамова А.М. Транспарентність фінансової звітності як запорука інформаційного забезпечення стейкхолдерів. Сталій розвиток економіки. 2019. № 3
3. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку. URL: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/nacionalynepologhennya-standartu-1021081.html>
4. Звітність у сфері сталого розвитку GRI. URL: <https://bakertilly.ua/news/id40621>
5. Стандарти GRI для прийняття інвестиційних рішень. FinPost. URL: <https://finpost.com.ua/news/2148>

ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ЗМІНИ

Райковська І. Т., канд. екон. наук, доцент, Київський кооперативний інститут бізнесу і права, м. Київ

Сучасні умови господарювання на підприємствах України коригують їх

управлінську систему та організацію облікового процесу. Економічні суб'єкти у побудові системи бухгалтерського обліку мають певні свободи обрання методів облікового відображення та оцінки фактів господарського життя підприємства.

Відмітимо, що потреба розробки облікової політики стосовно операцій із забезпечення виконання зобов'язань підприємства та фактів їх зміни передбачає певну кількість проблем. По-перше, дослідженням формування положень облікової політики за операціями зі зміни зобов'язань підприємства практично не займалися, а вивчали в основному облікову політику стосовно їх виникнення та погашення. По-друге, оскільки дослідження даного питання відсутні є нерозробленою структура розділу положення про облікову політику щодо операцій із забезпечення та зміни зобов'язань. По-третє, наявні певні протиріччя та неузгодженості у нормативних документах, які регулюють облік операцій із забезпечення виконання зобов'язань підприємства та фактів їх зміни, що й свідчить про актуальність та практичну значимість даної проблеми.

Об'єктами облікової політики у більшості випадків є об'єкти бухгалтерського обліку (активи, власний капітал, зобов'язання, доходи, витрати та фінансові результати), її елементами є альтернативні варіанти обліку окремих об'єктів, передбачених нормативно-правовими актами (наприклад, визначення межі суттєвості при складанні звітності, методи оцінки вибуття запасів, методи нарахування амортизації основних засобів і т.д.) [1, с. 65]. У нашому дослідженні об'єктом облікової політики виступають зобов'язання та факти зміни зобов'язань, а елементом облікової політики є, наприклад, методи оцінки зобов'язань, перелік забезпечень майбутніх витрат та платежів, що створюються та ін. Вивчивши порядок формування положень облікової політики щодо операцій із виникнення та виконання зобов'язань підприємства, видно, що усі автори наводять традиційні елементи облікової політики згідно національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, такі, як методи оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг, методи визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом, методи оцінки зобов'язань в операціях пов'язаних сторін і перелік забезпечень майбутніх витрат та платежів, що створюються. Однак вчені не акцентують увагу на порядку облікового відображення та оцінки фактів зміни зобов'язань за різних умов, видах господарських договорів для потреб бухгалтерського обліку, виборі способу забезпечення виконання зобов'язань, порядку проведення інвентаризації зобов'язань та зберігання первинних документів і реєстрів обліку щодо операцій із виникнення та погашення зобов'язань та ін. Вважаємо дані елементи облікової політики стосовно обраного об'єкта бухгалтерського обліку досить вагомими, оскільки дозволить управлінському персоналу підприємства слідкувати за своєчасним погашенням та виконанням своїх зобов'язань.

Враховуючи неорганізованість та нерегульованість на практиці положень облікової політики стосовно операцій із забезпечення виконання зобов'язань підприємства та їх зміни, пропонуємо в Положенні про облікову політику виділяти наступні її елементи (табл. 1).

Таблиця 1 – Елементи облікової політики щодо операцій із забезпечення виконання зобов'язань підприємства та їх зміни

Положення облікової політики	Варіант (альтернативний чи безальтернативний)	Нормативний документ
1	2	3
Перелік забезпечень майбутніх витрат та платежів, що створюються	Забезпечення створюються для відшкодування наступних (майбутніх) операційних витрат на: <ul style="list-style-type: none"> – виплату відпусток працівникам підприємства; – додаткове пенсійне забезпечення; – виконання гарантійних зобов'язань; – реструктуризацію; виконання зобов'язань при припиненні діяльності; – виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів тощо 	п. 12 П(С)БО 11 [2]
Порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг	Оцінка ступеня завершеності операції з надання послуг проводиться: <ul style="list-style-type: none"> – вивченням виконаної роботи; – визначенням питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які має бути надано; – визначенням питомої ваги витрат, понесених підприємством у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній вартості таких витрат 	п. 11 П(С)БО 15 [3]
Методи визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом	Ступінь завершеності робіт за будівельним контрактом може визначатися за одним з наведених методів: <ul style="list-style-type: none"> – вимірювання та оцінка виконаної роботи; – співвідношення обсягу заведеної частини робіт та їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі; – співвідношення фактичних витрат з початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом 	п. 4 П(С)БО 18 [4]
Методи оцінки активів або зобов'язань в операціях пов'язаних сторін	Оцінка активів або зобов'язань в операціях пов'язаних сторін здійснюється такими методами: <ul style="list-style-type: none"> – порівнюваної неконтрольованої ціни; – ціни перепродажу; – “витрати плюс”; – балансової вартості 	п. 6 П(С)БО 23 [5]
Види господарських договорів для потреб бухгалтерського обліку	<ul style="list-style-type: none"> – залежно від змісту (про передачу майна, на виконання робіт, про надання послуг); – залежно від суб'єктного складу (з юридичними особами – резидентами і нерезидентами, з фізичними особами – резидентами і нерезидентами), – за ступенем юридичної завершеності (попередні, основні); – за кількістю сторін (двосторонні, багатосторонні); – залежно від валюти укладання (в національній та іноземній валюті) 	–

Продовження таблиці 1

1	2	3
<p>Порядок облікового відображення та оцінки окремих змін зобов'язань</p>	<ul style="list-style-type: none"> – при укладанні договору з валютним застереженням – визнається як факт зміни розміру грошових зобов'язань з оплати за товари та послуги з обов'язковим відображенням курсових (позитивних або негативних) різниць з кредиторської заборгованості на дату погашення заборгованості (на різницю вартості перерахунку валюти в рахунок погашення заборгованості та вартості оприбуткованих товарів); – при укладанні договору відступлення права вимоги – шляхом зарахування зустрічних вимог з використанням відповідних субрахунків позабалансового рахунку 03 “Контрактні зобов'язання”; – зміни зобов'язань за умови отримання знижки – шляхом зменшення балансової вартості матеріальних цінностей в разі, коли товар ще не був реалізований в звітному періоді. В інших випадках пропонується відображати суму отриманих знижок шляхом збільшення інших операційних витрат 	<p>–</p>
<p>Вибір способу забезпечення виконання зобов'язань</p>	<p>Види забезпечення виконання зобов'язань:</p> <ul style="list-style-type: none"> – неустойка; – порука; – гарантія; – застава; – притримання; – завдаток – право довірчої власності 	<p>глава 49 Цивільного кодексу України [6]</p>
<p>Порядок проведення інвентаризації зобов'язань</p>	<ul style="list-style-type: none"> – визначення основних обмежень при здійсненні інвентаризації виникнення та погашення зобов'язань підприємства; – дотримання умов проведення інвентаризації 	<p>–</p>
<p>Форми внутрішньої звітності щодо операцій із забезпечення виконання зобов'язань</p>	<p>розробляються на кожному підприємстві самостійно залежно від потреб управління та запитів внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації</p>	<p>–</p>
<p>Порядок зберігання первинних документів і реєстрів обліку щодо операцій із виникнення та погашення зобов'язань</p>	<p>визначення строків зберігання первинної та звітної документації щодо операцій із виникнення та погашення зобов'язань</p>	<p>–</p>

Таким чином, мікроекономічний рівень передбачає нормативне регулювання облікового відображення операцій із забезпечення виконання

зобов'язань та фактів їх зміни суб'єкта господарювання через вибір альтернативних варіантів бухгалтерського обліку певного об'єкта, які закладені в установчих і внутрішніх розпорядчих документах. Розробка облікової політики в розрізі об'єктів бухгалтерського обліку, зокрема, щодо операцій з виконання зобов'язань підприємства та їх зміни, повинна базуватися на правильному та чіткому виділенні її об'єкта та елементів. Так, врахування наведених вище пропозицій створить можливість уточнення деяких позицій трактування та оцінки зобов'язань підприємства та забезпечить однозначність підходів до облікового відображення фактів змін зобов'язань при укладанні договорів з контрагентами.

Список використаних джерел:

1. Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: Монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. с. 373. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8686/1/Кулик%20В.А.%20Монографія%20Облікова%20політика.pdf> (дата звернення: 17.11.2022).

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов'язання”: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00> (дата звернення: 17.11.2022).

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 17.11.2022).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 “Будівельні контракти”: Наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2001 № 205. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01> (дата звернення: 17.11.2022).

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 “Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін”: Наказ Міністерства фінансів України від 18.06.2001 № 303. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01> (дата звернення: 17.11.2022).

6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 17.11.2022).

УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ЇХ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Родченко С. С., доцент, канд. екон. наук, Лелюк Н. Є., доцент, канд. екон. наук, Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова

Військова агресія Росії проти України стала причиною руйнації інфраструктури селищ та міст, промислових та соціальних об'єктів окремих регіонів країни. Відновлення потребує значних інвестиційних вкладень. За підрахунками експертів для відновлення зруйнованої інфраструктури України знадобиться близько 100 млрд доларів США. Проте відновлення України

повинно не просто забезпечити просте відтворення зруйнованих об'єктів, а забезпечити розбудову української інфраструктури, що дасть можливість їй зайняти гідне місце у світовому господарстві. Тому таке відновлення повинно відбуватися на основі застосування новітніх технологій та здобутків сучасної науки та техніки. Зарубіжні партнери висловили готовність підтримати Україну на шляху відбудови, проте на цьому шляху доцільно максимально використовувати власний інноваційний потенціал регіонів.

Інноваційний потенціал регіону – це сукупність ресурсів, можливостей та організаційних здібностей, спрямованих на продукування, впровадження та використання інновацій з метою відновлення та забезпечення сталого розвитку регіону та країни в цілому. Інноваційний потенціал регіону складається із фінансово-інвестиційної, матеріально-технологічної (виробничої), науково-дослідницької, інтелектуально-кадрової, інфраструктурної складових. Фінансово-інвестиційний потенціал регіону – це здатність підприємств регіону залучати інвестиційні ресурси із зовнішніх та внутрішніх джерел. Матеріально-технологічний потенціал (виробничий) регіону визначає наявність наукових організацій, інноваційно-активних підприємств в регіоні. Науково-дослідницький потенціал характеризується обсягами науково-дослідницьких робіт у вартісному та кількісному виразі, структуру цих робіт за секторами економічної діяльності. Інтелектуально-кадровий потенціал регіону визначає можливості генерації і сприйняття ідей і задумів новацій і доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних і управлінських рішень. Інфраструктурний потенціал регіону характеризується наявністю розвинутої мережі закладів вищої освіти та наукових заходів, засобів зв'язку та мережею Інтернет, наявністю автомобільного, залізничного, морського сполучення і т.д.

За кожним напрямом проводиться оцінка за групою визначених показників. Оскільки індикатори інноваційного потенціалу вимірюються різними одиницями (відсотками, частками, особами, грошовими одиницями), їх необхідно трансформувати, нормалізувати. Нормалізація індикаторів при побудові інтегрального показника дає можливість їх порівняти, привести до однієї шкали, найчастіше в діапазоні від 0 до 1. Оцінка інноваційного потенціалу здійснюється із використанням інтегрального показника інноваційного потенціалу, який розраховується як середнє значення його складових.

Така методика оцінки інноваційного потенціалу регіону не тільки дає можливість оцінити його рівень, але й виявити проблемні місця за окремими складовими і усунути їх. Визначення проблемних місць дозволить точково впливати на проблему, що сприятиме раціональному використанню коштів інвесторів і дасть можливість досягти максимального ефекту.

На основі проведеної оцінки рівня інноваційного потенціалу доцільно розробити стратегію розвитку кожного регіону, виходячи із наявних переваг регіону. Зазначені стратегії необхідно узгоджувати із національною стратегією відновлення України.

Управління відновленням соціальної та виробничої інфраструктури України повинна відбуватися із врахуванням інноваційного потенціалу регіону,

загальнонаціональної стратегії відбудови та сприяти не тільки відновленню, а й стимулювати подальше економічне зростання та розвиток економіки.

ІНФЛЯЦІЯ ЯК РЕГУЛЯТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЄС

Роженко О. В., канд. екон. наук., доцент, наук. спів.; Юрченко М. Є., канд. ф.-м. наук, доцент, науковий співробітник, Клайпедський університет, Литовська республіка

За даними світового банку [1], у 2021 р. порівняно з 2020 р., найбільша позитивна динаміка інфляції по європейському регіону та країнам центральної Азії, що входять до ЄС, спостерігається в Литовській республіці, Латвії, Естонії, Польщі, також в Албанії та Північній Македонії – від 5 до 10%, у Норвегії та Туреччині – понад 10%. Станом на червень 2022 року, згідно з [2], Гармонізований індекс споживчих цін (НІСР) 9,6%, у розрізі країн - «лідерів» за цим показником є: Естонія, Литва, Латвія, із показниками: 22%, 20,5%, 19,2%, відповідно. У розрізі секторів, згідно з [3], даний показник ЄС характеризується найбільшим зростанням по: утримання будинків, водопостачання та водовідведення, електроенергія, газ та інше паливо; транспорт; їжа та неалкогольні напої, зі значеннями: 17,5%, 16%, 11,6% відповідно. «Більше специфічні форми інфляції стосуються секторів, ціни в яких змінюються напівнезалежно від загальної тенденції. «Інфляція цін на житло» стосується змін індексу цін на житло, тоді як «інфляція енергоносіїв» домінує вартість нафти та газу [4].

Дані показники формують необхідність вивчення факторів, які до цього призводять, що може стати основою вдосконалення державного регулювання національними економіками окремих країн на макрорівні та управління суб'єктами господарювання на мікрорівні, враховуючи національні інтереси та розвиваючи внутрішній економічний потенціал, що, у свою чергу, забезпечує підвищення рівня їх соціально-економічної безпеки та незалежності. Тенденції питомого показника, що спостерігаються, формують проблему соціально-економічного розвитку суспільства в окремих регіонах, є основним сигналом та джерелом необхідних політико-регуляторних впливів та змін. Загальноприйнятим оновленням даного механізму є вивчення показника, що досліджується, із застосуванням певної сукупності методів наукового пізнання, основними з яких є математичні, статистичні та економетричні методи.

Зазначимо, що, згідно з [5], сукупність високого рівня інфляції, що характеризується позитивною динамікою, низького економічного зростання з негативною динамікою та стабільно високого рівня безробіття, характеризується як stagflation or recession-inflatio.

Процес вивчення інфляції, як основа подальшого управління нею, та, як регулятор соціально-економічного розвитку ЄС, комплексний та

багатовекторний, для чого може використовуватись різноманітний управлінський інструментарій. Так, в науковій роботі [6], проведено емпіричний аналіз детермінантів інфляції у 28 європейських країнах, починаючи з 1991 року. Виділено фактори інфляції за різницею між їх короткостроковим та довгостроковим впливом.

Згідно з [7], досліджено взаємодії між інфляцією, інфляційною невизначеністю і цінами на паливо у 28 країнах ЄС. Виявлено позитивний вплив інфляційної невизначеності та ціни різних видів палива на інфляцію. Доведено, що зростання цін на нафту в різних режимах інфляційного таргетування не однозначне.

В результаті використання відповідного економіко-математичного інструментарію (тест причинності Granger та Вектор авторегресії), в роботі [8], визначено односторонній причинно-наслідковий зв'язок інфляції та безробіття, тобто: безробіття викликає інфляцію, але не навпаки. Інфляція і безробіття, в свою чергу, пов'язані з іншими визначальними чинниками, що пояснює об'єктивну необхідність проведення емпіричного дослідження обраного об'єкта.

Залежність виміру нерівності у доходах від темпів інфляції, темпів зростання, рівня зайнятості та відкритість економіки досліджено в роботі [9]. Доведено, що інфляція істотно позитивно впливає на нерівність доходів.

Досліджено вплив політики таргетування інфляції на інфляційні показники, приділяючи особливу увагу сталості інфляції, залежність поведінки темпів інфляції вища чи нижча за цільовий діапазон, згідно з [10]. Доведено позитивний вплив політики націлення інфляції на показники інфляції.

В роботі [11] вивчено вплив розосередженої інформації на інфляцію та інфляційні очікування з урахуванням наявної структури сукупних граничних витрат. Також, кількісно визначено суттєвий вплив розрізненої інформації на динаміку інфляції та її прогнозів.

Досліджено вплив інфляції та невизначеності інфляції на рівень економічного зростання, через канали цін та інвестиційних витрат, згідно з [12]. Доведено, що інфляція завдає шкоди економічному зростанню, а невизначеність інфляції не має однозначного впливу.

В науковому полі, також, існують дослідження щодо виникнення інфляції через інфляційні очікування або надмірне зростання грошової маси. В роботі [13] доведено: «M4 Granger викликає інфляцію та інфляційні очікування, а дисперсійне розкладання інфляції показує, що в той час як інфляційні очікування допомагають стимулювати інфляцію, після періоду від п'яти до восьми кварталів грошова маса домінує дисперсійне розкладання».

Таким чином, питання аналітичного вивчення інфляції в країнах з її найвищим рівнем та розробки відповідної стратегії управління нею є актуальними та значущими. Важливими характеристиками вирішення цих питань є формування репрезентативної сукупності даних та відповідного релевантного комплексу управлінського інструментарію.

Список літератури

1. Банк даних. Показники світового розвитку. URL: <https://databank.worldbank.org/>

reports.aspx?source=world-development-indicators#

2. Гармонізований індекс споживчих цін (НІСР) – рівень інфляції Європейського Союзу у вересні 2022 року по країнах. URL: <https://www.statista.com/statistics/225698/monthly-inflation-rate-in-eu-countries/>

3. Гармонізований індекс споживчих цін (НІСР) рівня інфляції Європейського Союзу у вересні 2022 року у секторах. URL: <https://www.statista.com/statistics/1242125/inflation-rate-eu-by-sector/>

4. Ieva Rubene and Gerrit Koester, Recent dynamics in energy inflation: the role of base effects and taxes. 2021. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2021/html/ecb.ebbox202103_04~0a0c8f0814.en.html

5. Kollewe, Julia. Inflation: what you need to know. The Guardian. 15 February 2011. Archived from the original on 4 December 2013. URL: <https://www.theguardian.com/business/2011/feb/15/inflation-q-and-a#ixzz2UgsEGuCM>

6. Lejla Čaklović, Adnan S. Efendić. Determinants of Inflation in Europe – A Dynamic Panel Analysis. Financial Internet Quarterly. Volume 16/2020, Vol. 3, P. 51 – 79. URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/fiqf-2020-0018>

7. Claudiu Tiberiu Albulescu, Stelian Stancu, Eugenia Grecu, Daniela Livia Trașcă. Inflation, Inflation Uncertainty and Fuel Prices in the EU. Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research, 2/2022, Vol. 56, P. 37-48. URL: <https://www.researchgate.net/publication/361436139>

8. Gatot Sasongko, Andrian Dolfriandra Huruta. The Causality between Inflation and Unemployment: the Indonesian Evidence. Business: Theory and Practice, 20/2019, P.1–10. URL: <http://btp.press.vgtu.lt>

9. Eleftherios Thalassinos, Erginbay Uğurlu, Yusuf Muratoğlu. Income Inequality and Inflation in the EU. European Research Studies, 1/2012, Vol. XV. URL: <https://www.researchgate.net/publication/360642255>

10. Eun-Son Lim. Does Inflation Targeting Policy Matter for Inflation Performance? Journal of Global Business and Trade. 2/2022, Vol. 18, P. 59 – 77. URL: <https://scholar.kyobobook.co.kr/article/detail/4010028883242>

11. Zhao Han, Xiaohan Ma, Ruoyun Mao. The role of dispersed information in inflation and inflation expectations. Review of Economic Dynamics. 2022. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1094202522000230>

12. Shelton M.T Mandeya, Sin-Yu Ho. Inflation, Inflation Uncertainty and the Economic Growth Nexus: a Review of the Literature. Folia Oeconomica Stetinensia. 22/2022, Issue 1, P. 172–190. URL: <https://sciendo.com/it/article/10.2478/fofi-2022-0009>

13. Matthews, K., & Ong, K. Is inflation caused by deteriorating inflation expectations or excessive monetary growth? Economic Affairs, 2022, 42(2), P.259–274. URL: <https://doi.org/10.1111/ecaf.12518>

ОБЛКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Розсильна Н.Ю., магістр, Ілляшенко О.В., д-р екон. наук, Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова

В сучасних ринкових умовах господарювання, щоб бути конкурентноспроможним, підприємству необхідно не лише мати позитивний фінансовий результат, а й забезпечувати достатній рівень платоспроможності,

ліквідності, прибутковості.

Фінансове становище підприємства, його показники ліквідності й платоспроможності безпосередньо залежать від наявності оборотних активів та ефективності управління ними. В свою чергу, ефективність управлінських рішень залежить від наданої аналітичної інформації. Тому на сьогодні є актуальним дослідження питання обліково-інформаційного забезпечення аналітичної діяльності в управлінні оборотними активами підприємства.

До основних джерел інформації аналізу на підприємстві належать дані оперативного, фінансового, управлінського та статистичного обліку.

Інформація розрізняється за характером і формою розміщення в ній відомостей. За цією ознакою всю вхідну інформацію можна поділити на три типи: облікова, позаоблікова та нормативно-технічна (рис. 1).

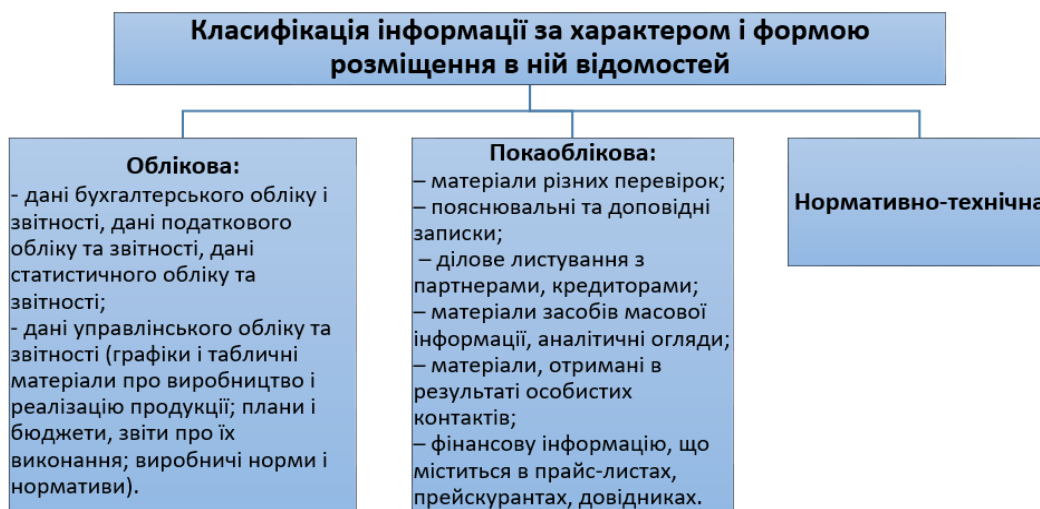

Рис. 1 – Класифікація вхідної інформації

Пуцентейло П. Р. вважає, що для створення цілісної системи інформаційного забезпечення необхідно визначити її зміст, об'єкт, джерела, сформулювати потоки інформації і вивести їх на відповідні рівні, визначивши в якій формі, де зберігається і використовується інформація [4]. Він пропонує поділити інформаційне забезпечення аналітичної діяльності на три рівні (рис. 2).

Рис. 2 – Характеристика рівнів інформаційного забезпечення аналітичної діяльності

На першому рівні інформаційною базою аналітичної діяльності в управлінні оборотними активами виступають облікові дані, які відображають фактичну кількість всіх складових оборотних активів. Основним джерелом інформації про наявність оборотних активів є первинні документи фінансова звітність. Інформація окремих форм звітності, яка застосовується для аналізу оборотних активів представлені в таблиці 1.

Одним із принципів формування фінансової звітності, прописаному в НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], є принцип безперервності діяльності, що передбачає ведення обліку, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі. Таким чином, облікова інформація виконує ретроспективну функцію, яка полягає в зберіганні інформації протяг тривалого періоду, що забезпечує наявність даних для наступного рівня інформаційного забезпечення.

Таблиця 1 – Інформація про оборотні активи, що міститься у формах фінансової звітності

Форма звітності	Інформація
1	2
1. Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Відображає інформацію про величину і склад оборотних активів на дату заповнення форми. Дозволяє простежити абсолютні і відносні зміни величини оборотних активів, структурні зрушення, розрахувати показники ліквідності.
2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Містить інформацію про фінансові результати: чистий дохід від продажу товарів; валовий прибуток; прибуток (збиток) до оподаткування; чистий прибуток (збиток) звітного періоду. Використовується при розрахунках показників оборотності та рентабельності оборотних активів.
3. Звіт про власний капітал	Дозволяє зробити висновки про динаміку фінансової стійкості організації. Представлена у звіті інформація по резервах дозволяє визначити фактичну величину окремих елементів оборотних активів і використовувати її при проведенні внутрішньогосподарського аналізу
4. Звіт про рух грошових коштів	Відображає інформацію про рух грошових коштів організації. Його дані дозволяють провести детальний аналіз факторів, що викликали зміну величини грошових коштів
5. Примітки до річної фінансової звітності	У розділі «Грошові кошти» зазначається інформація про залишки грошових коштів. У розділі «Забезпечення та резерви» відображається інформація, яка використовується при аналізі дебіторської заборгованості. У розділі «Запаси» описується інформація про всі види запасів: обсяги надходження за звітний період, обсяги вибуття, балансова вартість на кінець звітного періоду, можливі зміни у вартості на дату балансу. У розділі «Дебіторська заборгованість»

Форма звітності	Інформація
1	2
	вказується інформація по дебіторській заборгованості, що дозволяє здійснити аналіз величини, структури і руху дебіторської заборгованості.
6. Звіти управлінського обліку	Містить дані про: наявність грошових коштів на певну дату; обсяги продажів та його структуру; витрати та їх структуру, собівартість; складські запаси; планові показники запасів та результатів діяльності.

На другому рівні інформаційного забезпечення, використовуючи інформацію отриману на описовому рівні, оборотні активи групуються, визначається їх склад та структура, що дозволяє виділити найбільш істотні з них. Джерелом інформації на цьому рівні є дані управлінського обліку. Групувати оборотні активи можна за будь-якою класифікацією (рис. 3), що є доцільною на думку управлінців.

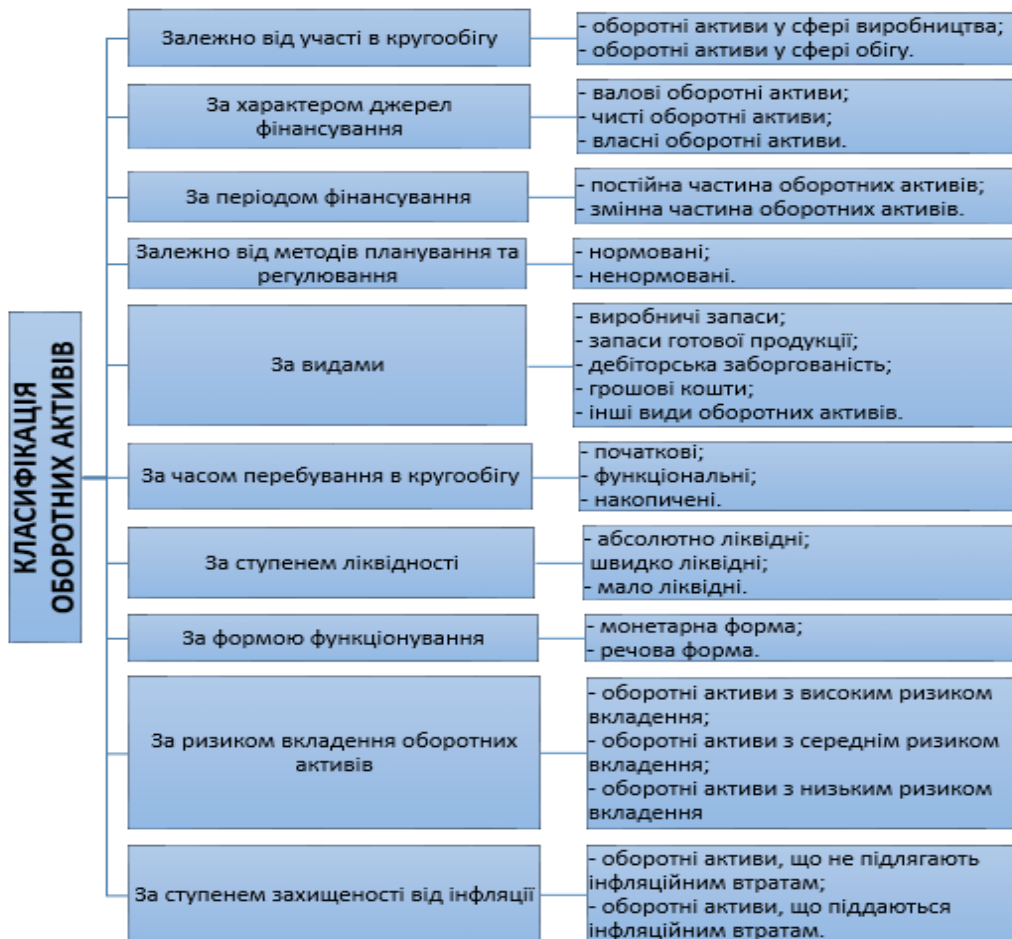

Рис. 3 – Групи та елементи класифікації оборотних активів

Третій рівень інформаційного забезпечення аналітичної діяльності є найбільш містким. На цьому рівні розраховуються показники ефективності використання оборотних активів та ліквідності підприємства. Система

показників представлена в таблиці 2. Для розрахунку показників використовуються дані Балансу та Звіту про прибутки та збитки.

Представлені якісні та кількісні показники дозволяють в подальшому проаналізувати результати використання оборотних активів, визначити зміни, виникнення і розвиток. Це дає можливість своєчасно виявити причини негативних явищ і прийняти відповідні управлінські рішення.

Таблиця 2 – Основні показники ефективності використання оборотних активів

Показник	Характеристика
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Характеризує ефективність використання підприємством усіх оборотних активів
Тривалість обороту оборотних активів	Характеризує середню кількість днів, необхідних для здійснення одного обороту оборотних активів
Рентабельність оборотних активів	Характеризує відносну прибутковість оборотних активів
Коефіцієнт покриття	Характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість

Отже, проаналізувавши кожен рівень інформаційного забезпечення аналізу оборотних активів для прийняття управлінських рішень, можна сказати, що основним джерелом інформації про оборотні активи є облікова інформація – дані бухгалтерського та управлінського обліку. Тому напрями покращення обліково-інформаційного забезпечення можуть бути:

- удосконалення аналітичного, синтетичного або первинного обліку;
- удосконалення існуючих або створення нових форм звітів управлінського обліку;
- впровадження автоматизованих інформаційних технологій в процесі бухгалтерського та управлінського обліку;
- створення внутрішньої системи контролю та моніторингу.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"- [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
3. Гринюк І.М. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal Vol. 2, No. 4, 2016. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://are-journal.com/are/article/download/64/68/>
4. Пуцентейло П.Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. Випуск 1-2. С. 74

РОЛЬ ВІЙСЬКОВИХ ОБЛІГАЦІЙ У ФІНАНСУВАННІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Рубанова С.Я., викладач обліково-фінансових дисциплін «спеціаліст вищої категорії», Шеїна С.Є., студентка Відокремленого структурного підрозділу «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»

В умовах воєнного стану економіка кожної країни потребує значних обсягів фінансових ресурсів. Під час такого періоду Уряд має спрямовувати свої зусилля на пошук альтернативних шляхів фінансування не лише соціальних (виплата пенсій, заробітних плат тощо), але й військових потреб держави. Враховуючи ситуацію України на даний час, одним із способів наповнення державного бюджету є акумуляція коштів різних економічних суб'єктів за допомогою облігацій внутрішніх державних позик, зокрема військових облігацій.

Факти використання військових облігацій були відомі ще до початку Першої світової війни. Такі цінні папери сприяли фінансуванню військових операцій у різних країнах (під час війни з Наполеоном Бонапартом, громадянської війни у США). За часів Першої світової війни існували так звані, «дитячі облігації», покупцями яких були школярі. Особливість цих фінансових інструментів полягала у тому, що кожна дитина могла придбати цю облігацію за нижчою ціною (різницю між номінальною вартістю покривали банки). У період Другої світової війни купівля військових облігацій мала примусовий характер. Наслідком цього стало те, що 10 % доходів державного бюджету склали саме внутрішні державні позики.

Облігації внутрішніх державних позик України (ОВДП) – державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій [1]. Військові облігації, в свою чергу, є видом цільових ОВДП, залучені кошти від яких спрямовуються на покриття фінансових потреб країни в умовах воєнного стану. Такі облігації можуть бути короткостроковими (терміном менше року) та середньостроковими (терміном більше року). Відповідно, чим менший строк обігу цього цінного паперу, тим нижча ставка доходності за ним.

Варто зазначити, що функціонують військові облігації лише в електронному вигляді, а їх номінальна вартість становить 1 000 грн. або 1 000 доларів США. Покупцями цього цінного паперу можуть бути фізичні та юридичні особи, резиденти та нерезиденти. Аукціони продажу облігацій

відбуваються щотижня у вівторок.

На сьогодні Міністерство фінансів України розміщує військові облигації терміном від 2-х місяців до 1,3 року, а відсоткова ставка коливається у межах 10-11 % у гривнях та 3,4 % у доларах США (табл. 1).

Таблиця 1 – Види військових облигацій за терміном обігу та відсотковим доходом

ISIN код військових облигацій	UA4000221436 (грн.)	UA4000225791 (грн.)	UA4000225668 (грн.)	UA4000225809 (грн.)	UA4000225775 (дол. США)
Термін обігу	2 місяці	6 місяців	1 рік	1,3 року	1 рік
Остання дата розміщення	22.03.2022	29.03.2022	22.03.2022	29.03.2022	15.03.2022
Відсоткова ставка	10%	10%	11%	11%	3,7%

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України було залучено більше 29 млрд. грн. та 12 млн. доларів США (станом на початок квітня 2022 р). Загалом, за допомогою цих інструментів, планується залучити 400 млрд. грн. до державного бюджету, основним покупцем яких виступатиме НБУ.

У сучасних умовах процедура купівлі військових облигацій максимально спрощена. Багато фінансових установ зменшили або скасували власні комісії за операції, що стосуються цих цінних паперів, а також відмінили обов'язковість підтвердження джерела походження доходу. Багато брокерів та банків – первинних дилерів почали працювати навіть із дрібними інвесторами (котрі купують облигації на суму від 1 000 грн. до 50 000 грн.). На сьогодні до банків та інвестиційних компаній, які не мають обмежень у мінімальній сумі купівлі військових облигацій, належать: Укресімбанк, Укргазбанк, ПУМБ, ІСУ, «Універ Капітал», «Dragon Capital». Однак не всі фінансові установи пішли на цей крок. Так, в Ощадбанку можна придбати облигації лише на суму не менше 50 000 грн.; у Приватбанку – не менше, ніж на 100 000 грн.; в ОТП банку – від 500 000 грн. [3].

Для інвестора основною перевагою купівлі військової облигації є те, що він отримує можливість фінансово допомогти державі в умовах воєнного стану і одночасно зберегти свої заощадження, тому що ці цінні папери характеризуються низьким рівнем ризику, адже повністю гарантовані державою. До того ж, для підвищення привабливості цього цінного папера, фактична ціна купівлі облигації нижча за номінальну і становить 990,77 грн. Ще однією з переваг таких фінансових інструментів є те, що отриманий за ними дохід не оподатковується. Однак існують певні ризики для власників військових ОВДП.

Одними із них виступають інфляційний та дефолтний ризик, адже під час воєнного стану інфляція може призвести до емісії коштів для погашення державою своїх потреб та зобов'язань, що тісно пов'язано із дефолтом.

Отже, сьогодні військові ОВДП відіграють важливу роль у забезпеченні державного бюджету фінансовими ресурсами. Під час воєнного стану залучені за допомогою них кошти спрямовуються на забезпечення армії та на фінансові потреби держави. Водночас для інвесторів військові облигації, з великою ймовірністю, не стануть прибутковим об'єктом вкладення грошових коштів, однак послугодують інструментом збереження коштів від інфляції та способом підтримки національної економіки.

Список використаних джерел:

1. ОВДП. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*: веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ovdp> (дата звернення 03.04.2022).
2. Військові ОВДП. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*: веб-сайт. URL: https://mof.gov.ua/uk/local_bonds_issued_during_the_war_time-572 (дата звернення 04.04.2022).
3. Ще один спосіб підтримати Україну. Як купити військові облигації. *The Village Україна*: веб-сайт. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/business/finance/324653-sche-odin-sposib-pidtrimati-ukrayinu-yak-kupiti-viyskovi-obligatsiyi> (дата звернення 04.04.2022).

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

Самойлова В. К., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В наші дні використання інформаційно – комунікаційних технологій набуває все ширшого значення. Для якісного обслуговування потреб громадян необхідно мати доступ до інформаційних ресурсів аби скоротити витрати часу на розв'язання задач, не пов'язаних з обслуговуванням. Тому, постає необхідність запровадження автоматичного контролю роботи з документами, що підвищило б якість роботи виконавців, зробило б терміни підготовки документів більш прогнозованими і керованими. Це можливо, за допомогою електронного документообігу.

Наказом № 839-21 від 28.10.2021 було затверджено «Порядок впровадження електронного документообігу в системі управління охороною праці». Документ набув чинності 26 листопада.

Закон України „Про електронні документи та електронний документообіг" визначив основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів. Ним встановлено, що електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа, зокрема, електронного цифровий підпису. Юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму.

Проте, закон також встановив певні обмеження на застосування

електронного документа як оригіналу. Зокрема в електронній формі не може бути створено оригінал свідоцтва про право на спадщину; інший документ, який, згідно із законодавством, може бути створений лише в одному примірнику (поки не буде створено централізованого сховища оригіналів електронних документів).

На сьогодні, в Україні спостерігається активний розвиток насамперед електронного уряду, зокрема запровадження більш досконалих систем електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису, надання послуг громадянам і бізнесу за допомогою Центрів надання адміністративних послуг тощо.

На даному етапі, головною проблемою при впровадженні такої системи є її масштабність. Одночасне впровадження може викликати зупинку діяльності органів влади, збої в роботі у підлеглих установах. Таким чином, перед введенням електронного документообігу необхідно оцінити готовність всіх органів державної влади і місцевого самоврядування, яких це торкається, до якісно нових технологій.

Ще однією проблемою є нестача фахівців, які володіють необхідними знаннями, вміннями та навичками, а також відсутність досвіду впровадження подібних систем. Проте, з часом цього можна уникнути. Знання та навички користування ІКТ можливо набути, особливо новим поколінням.

Проблема економічної безпеки – не достатня захищеність інформації і звітів українських компаній і підприємств перед загрозами з боку недоброчесних конкурентів.

Проблема національної безпеки – чим більш прозорою і відкритою стає діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, завдяки сучасним системам електронного документообігу та їх взаємодіям з іншими системами, тим більша ймовірність використання цієї інформації на шкоду суверенітету нашої країни. Особливо уваги заслуговують різноманітні кіберзлочини, зокрема хакерські атаки на сайти органів влади і місцевого самоврядування, віруси-шпигуни, які зчитують і передають інформацію зацікавленим особам з інших країн, ведення інформаційних війн за допомогою сучасних ІКТ тощо.

Говорячи про проблеми, важливо зазначити способи захисту електронного документообігу. Існують програмні та апаратні засоби. До програмних відносяться:

- паролі на право доступу до документа та його редагування;
- електронно – цифровий підпис;
- створення резервних копій;
- використання спеціалізованих програм для захисту документів.

Одним із видів апаратного способу захисту даних є використання спеціальних пристроїв-ключів, що являють собою пристрої різноманітної форми або звичайні предмети (ручки, посвідчення, картки тощо), в яких вмонтовано картку пам'яті з необхідною інформацією для доступу до комп'ютера чи програми. Ще одним різновидом апаратних способів захисту даних є біометричні технології. Під терміном „біометричні технології” (biometric

Technologies) слід розуміти сукупність методів і засобів, головна мета яких полягає в ідентифікації людини за ознаками, притаманними лише їй, як біологічного об'єкта. Наприклад, голос, відбитки пальців, структура сітківки очей є унікальними характеристиками особи, за якими цю особу можна розпізнати або ідентифікувати.

Отже, можемо зробити висновки, що хоча впровадження електронного документообігу має ряд проблем, загалом їх можна вирішити. Важливо розуміти, що для ефективної роботи органів публічного управління слід використовувати новітні ІКТ. Упровадження ЕДО (електронного документообігу) дає більші можливості для організації роботи з документами за умови переведення їх в електронний вигляд, а також сприяє прозорості й ефективності діяльності органів публічного управління. Таким чином, перед розгортанням СЕД необхідно виважено оцінити готовність всіх суб'єктів прийняття рішень до нових інформаційних технологій.

Список використаної літератури

1. http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/5_2021/6.pdf
2. Закон України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність” від 16.07.1999 р. / Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1999. – № 40. – С. 365.
3. https://minjust.gov.ua/m/str_7546
4. Закон України „Про електронні документи та електронний документообіг” від 6.10.1998 р.: Офіц. текст прийнятий Верховною Радою України 6 жовтня 1998 р. зі зм. та доп. станом на 1 вересня 2003 р.. – Офіц. вид. – К.: Вид. дім „Ін Юре”, 2003. – 10 с.
5. Закон України „Про електронний цифровий підпис” від 22.05.2003 р.: Офіц. текст прийнятий Верховною Радою України 22 травня 2003 р. – Офіц. вид. – К.: Вид. Дім „Ін Юре”, 2003. – 14 с.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

*Солодовнік О. О., д-р екон. наук, професор, Аверіна М. І., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Протягом останніх років постає проблема збільшення ризиків, загроз та небезпек підприємства, які безпосередньо обумовлені сучасними характерними особливостями вітчизняної економічної системи. Загальне розуміння ризику представляє собою ймовірність або загрозу втрати підприємством частини свого потенціалу, ресурсів, а також недоотримання доходів та збільшення додаткових витрат від операційної та фінансової діяльності [1].

Ризики та загрози діяльності підприємства поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх загроз можна віднести такі, як: навмисні та ненавмисні дії співробітників підприємства, що не входять до інтересів його комерційної діяльності (всі дії пасивності). До зовнішніх загроз можна віднести такі як: недобросовісна конкуренція (економічне шпигунство, некоректне відношення

до споживачів тощо); неспроможність ділових партнерів; протиправна діяльність раніше звільнених працівників підприємства та інше.

Для того, щоб протистояти всім внутрішнім, зовнішнім ризикам або загрозам на постійній основі, необхідно мати уявлення про слабкі та сильні сторони підприємства, а також вміти виявляти переваги (приховані резерви) та вразливі місця за допомогою аналізу та оцінки фінансового стану підприємства задля формування комплексу заходів, які покращать ефективність діяльності та його фінансовий стан. Для цього використовується обліково-аналітична інформація, якій відводиться центральне місце у складі інформаційного забезпечення.

Обліково-аналітична інформація базується на даних бухгалтерського обліку та відображає всі господарські операції, економічні відомості про осіб, факти, процеси, явища, які відбуваються на підприємстві та дані їх аналізу. Найбільшу питому вагу для здійснення діагностики підприємства надають дані бухгалтерського обліку, а саме: фінансова звітність, яка містить низку показників, що взаємопов'язані між собою та висвітлюють інформацію про реальний стан виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Саме тому підвищення значимості звітних даних, як джерела достовірної та об'єктивної інформації про фінансово-господарську діяльність набувають особливої суттєвості, як складової забезпечення системи обліково-аналітичної безпеки підприємства. Але окрім даних отриманих за допомогою бухгалтерського обліку, в аналізі господарської діяльності також широко застосовується планова і статистична (дані статистичного обліку) інформація та інші дані управлінського спрямування, до складу яких можна віднести: оперативну, фінансову, статистичну, технічну, технологічну, соціальну та інші види інформації, що необхідні для здійснення детального аналізу. Лише за допомогою поєднання всіх видів інформації досягається можливість зробити висновки фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому.

Обліково-аналітичне забезпечення є складовою інформаційного забезпечення підприємства і являє собою цілісну інформаційну систему, де головним є забезпечення якісною та своєчасною економічною інформацією зацікавлених користувачів. Відповідно до цього вона повинна відповідати певним вимогам, зокрема: точність, релевантність, конфіденційність, достовірність, повнота, цінність, своєчасність, ретроспективність, адекватність, багатофункціональність, стислість та ін. [2]. Зовнішні користувачі облікової інформації використовують узагальнену інформацію, яка надається у вигляді фінансової звітності, а внутрішні користувачі - облікову інформацію на основі поточних даних фінансового та управлінського обліку. Аналітична інформація найчастіше застосовується для аналізу фінансового стану та фінансово-господарської діяльності з метою визначення відхилень в поточній діяльності та прийняття рішень у майбутньому. Вона використовується однаково як зовнішніми, так і внутрішніми зацікавленими особами.

Для забезпечення максимального ступеня захисту підприємства від загроз та небезпек варто приділяти увагу основним засобам забезпечення ефективного

функціонування підприємства, одним з яких є діагностика мікросистеми підприємства (стан життєздатності та розвитку підприємства в цілому або його окремої складової – внутрішнє середовище, ресурсне забезпечення, окремий бізнес-процес або напрям діяльності, досягнуті результати, стан управління тощо). Діагностика дозволяє виявити ризики на ранніх стадіях за допомогою певного методичного набору та повинна проводитись не одноразово, а на постійній основі. Метою здійснення діагностики є проведення всеохоплюючого аналізу діяльності суб'єкту господарювання.

До основних завдань, які визначаються перед початком проведення діагностики, належать: проведення аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища; вивчення кризового середовища та виокремлення з сукупності ризиків тих ризиків, реалізація яких може нанести найбільшу шкоду діяльності підприємства; оцінка ймовірності настання кризових ситуацій; здійснення аналізу роботи підприємства та виділення проблемних місць; формування висновків за результатами аналізу, визначення стану функціонування об'єкту управління; пошук резервів, які можна використати для поліпшення або відновлення ситуації [3].

Слід зазначити, що діагностика має всебічний характер та може проводитися за різними видами та формами. Так, діагностика фінансового стану підприємства проводиться за двома видами: експрес-діагностика; поглиблена діагностика.

Загальні риси експрес-діагностики полягають у її швидкому проведенні, а також наданні загальної оцінки діяльності та фінансового стану підприємства. Вона дозволяє з'ясувати основні тенденції фінансово-господарської діяльності та на їх основі визначити напрями подальшого поглибленого оцінювання, якщо це необхідно. Для експрес-діагностики кризового стану підприємства використовуються прийоми вертикального та горизонтального аналізу, а також наступні обліково-аналітичні дані: основні форми фінансової звітності та дані бухгалтерського обліку, первинні документи, зведені відомості та реєстри обліку.

Поглиблена діагностика характеризується тривалим здійсненням аналізу та конкретизує і доповнює окремі процедури експрес-діагностики кризового стану підприємства, а саме: висвітлює детальну характеристику фінансового та майнового стану підприємства та результатів його діяльності у будь-яких періодах, допомагає виявити конкретні причини їх порушення, а також дозволяє коректно та всебічно розробити рекомендації задля їх покращення. Для поглибленої діагностики кризового стану підприємства використовується прийом поглибленого аналізу фінансового стану за допомогою розрахунку основних аналітичних коефіцієнтів оцінювання майнового стану, ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості та рентабельності Їх використання дає змогу оцінити різні сторони діяльності суб'єкта господарювання. Для поглибленої діагностики кризового стану підприємства використовуються наступні обліково-аналітичні дані: основні типові форми фінансової звітності, дані бухгалтерського обліку, первинні документи, зведені відомості та реєстри

бухгалтерського обліку, статистична звітність та дані управлінського обліку. Такий вид діагностики забезпечує повний комплексний аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання.

Водночас, виділяють наступні три форми проведення діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання: оцінювання діяльності підприємств, іншими словами, проведення аналізу показників, що визначають ефективність діяльності, згідно зі стратегічними цілями підприємства; здійснення експрес-діагностики фінансового стану підприємства, тобто проведення аналізу системи взаємопов'язаних показників, які визначають загальний фінансовий стан діяльності підприємства; здійснення контролю фінансових показників, що визначають наслідки фінансової діяльності, для нейтралізації негативної динаміки [3].

Отже, з одного боку, обліково-аналітичне забезпечення є інформаційною основою для ідентифікації та моніторингу ризиків і загроз підприємства, визначення рівня його фінансово-економічного стану, стадії розгортання кризи тощо, а з іншого – специфічним видом професійної діяльності в галузі забезпечення інформаційної безпеки підприємства. В процесі здійснення діагностики кризового стану підприємства використовують різноманітні методи, прийоми та моделі, застосування яких визначається конкретним випадком і залежить від того, на що саме направлено діагностику. На сьогодні не існує універсальної системи діагностики кризового стану підприємства, яка б абсолютно за всіма параметрами відповідала всім вимогам підприємств. Це зумовлено тим, що кожний суб'єкт господарювання ставить за мету такого аналізу відповідні чинники, що існують на даному підприємстві і залежать від: умов функціонування та впливу середовища, специфіки підприємства, галузевого клімату тощо. З урахуванням зазначеного, можна констатувати, що загальний спосіб оцінювання (в рамках існуючих видів та форм діагностики підприємства) має бути адаптований до специфіки функціонування підприємства. Це дасть змогу оцінити не лише підсумкові данні про результати роботи підприємства, а й дозволить сформулювати конкретні напрями підвищення ефективності його діяльності та, відповідно, покращення фінансового стану.

Список використаних джерел:

1. Аверіна М.І., Мізік Ю.І. Антикризовий менеджмент в забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємства. Матеріали XIV Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції «Сталий розвиток міст» (86-ї студентської науково-технічної конференції ХНУМГ ім. О. М. Бекетова) : в 4-х ч. / Ч. 3. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 371 с.

2. Бенько М. М. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства : підручник. Київ, 2021. 560 с.

3. Губарик, О., Юрченко, А. Обліково-аналітичне забезпечення діагностики функціонування підприємства та удосконалення системи економічної безпеки на основі покращення фінансового стану. Електронний журнал: *Економіка та суспільство*, 2021. Вип.32. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-26>

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ КАПІТАЛУ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Солодовнік О. О., д-р екон. наук, професор, Коваль В. А., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Надійна й ефективна банківська система, якій довіряють громадяни і бізнес, - одна з найважливіших умов забезпечення фінансової стабільності та сталого економічного розвитку країни. З початком повномасштабної війни на території України в лютому 2022 р. вітчизняна банківська система зазнала значних шоків, проте продовжує працювати і залишається високоліквідною. Водночас, банки фіксують рекордні збитки від подій операційного ризику, що має значний негативний вплив на достатність капіталу банків. Тому питання розробки ефективної моделі управління капіталом в сучасних умовах є надзвичайно актуальним для всіх вітчизняних банків. Запорукою його вирішення є забезпечення прозорості у відображенні в обліку операцій, що впливають на капітал банку. Маючи достатньо облікової інформації про капітал, керівництво банку зможе ефективніше реагувати на поточні виклики та забезпечити фінансову стійкість.

Капітал банку являє собою грошові кошти та виражена у грошовій формі частина нематеріальних, матеріальних та фінансових активів, що є у розпорядженні банків та використовуються ними для здійснення операцій з метою отримання прибутку. Відповідно до ст. 30 Закону «Про банки і банківську діяльність» Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами і доповненнями) регулятивний капітал банку складається з основного і додаткового капіталу.

Основний капітал банку включає сплачений і зареєстрований статутний капітал та розкриті резерви, що створюються або збільшуються за рахунок нерозподіленого прибутку, надбавок до курсу акцій і додаткових внесків акціонерів, а також загальний фонд покриття ризиків, який у свою чергу створюється під невизначений ризик від проведення банківських операцій, за винятком збитків за поточний рік і нематеріальних активів.

Розкриті резерви включають і інші фонди, які мають відповідати таким критеріям:

1. відрахування до фондів здійснюються з прибутку після оподаткування або з прибутку до оподаткування, скоригованого на всі потенційні податкові зобов'язання;

2. фонди і рух коштів до них та з них розкриваються окремо в опублікованих звітах банку;

3. фонди перебувають у розпорядженні банку для необмеженого і негайного використання у разі появи збитків;

4. збитки не можуть безпосередньо покриватися з фондів, а повинні проводитися через рахунок прибутків і збитків.

За умови затвердження НБУ додатковий капітал може включати: нерозкриті резерви; резерви переоцінки; гібридні (борг/капітал) капітальні інструменти; субординований борг. Сума таких коштів, включених у капітал, не може перевищувати 50% основного капіталу зі щорічним зменшенням на 20% його первинної вартості протягом п'яти останніх років угоди. НБУ має право визначати своєю постановою інші статті балансу банку для включення до додаткового капіталу, а також умови і порядок такого включення. Додатковий капітал не може бути більшим за 100% основного капіталу.

Мінімальний розмір статутного капіталу на момент реєстрації банку не може бути меншим:

1. для місцевих кооперативних банків — 1-го мільйона євро;
2. для банків, які здійснюють свою діяльність на території однієї області, — 3-х мільйонів євро;
3. для банків, які здійснюють свою діяльність на території всієї України, — 5-ти мільйонів євро.

Статутний капітал банку формується відповідно до вимог Закону, законодавства України та установчих документів банку. Перерахування розміру статутного капіталу у гривні здійснюється за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим НБУ на день укладення установчого договору. Формування та збільшення статутного капіталу банку може здійснюватися тільки через грошові внески. Грошові внески для формування та збільшення статутного капіталу банку резиденти України роблять у гривнях, а нерезиденти — в іноземній вільно конвертованій валюті чи в гривнях. За підсумками року на основі фінансової звітності банки зобов'язані коригувати розмір статутного капіталу на індекс девальвації чи ревальвації гривні за рахунок та в межах валових доходів або валових витрат банку відповідно до методики, установлені НБУ.

Для обліку капіталу відповідно до його складових (джерел) використовуються рахунки 5-го класу Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України. Капітал банку обліковується у 5-му класі Плану рахунків, який складається з двох розділів:

50 Статутний капітал та інші фонди банку

51 Результати переоцінки

Група 500 «Статутний капітал» включає рахунки:

5000 П Зареєстрований статутний капітал банку

5001 КП Несплачений зареєстрований статутний капітал банку

5002 КП Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)

5003 П Дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу

Залишки на рахунках 5001 та 5002 зменшують залишок за рахунком 5000, завдяки чому банківський баланс завжди дає реальну картину щодо суми сплаченого зареєстрованого статутного капіталу.

Капітал банку не може бути меншим за статутний капітал, необхідний для заснування банку. Формування капіталу розпочинається з формування статутного фонду банку. До реєстрації банку в належному територіальному

управлінні НБУ засновникам відкривається тимчасовий рахунок. Його призначено для зарахування грошових коштів, котрі вносять засновники як власну частку в статутному фонді, визначену чинним законодавством та установчими документами. Після реєстрації банку акумульовані кошти переказують на кореспондентський рахунок банку в установі НБУ.

У разі відмови в реєстрації кошти з тимчасового рахунка повертаються засновникам банку на їхню заяву в тижневий термін. Чинним законодавством забороняється використовувати для формування капіталу банку бюджетні кошти, якщо вони мають інше цільове призначення. Збільшення статутного капіталу банку відбувається після того, як усі учасники повністю виконали свої зобов'язання щодо оплати паїв або акцій, а попередньо оголошений підписний капітал повністю сплачений. Зменшення розміру регулятивного капіталу нижче за мінімально встановлений рівень можливе лише після погодження з НБУ.

З початком повномасштабної війни НБУ розгорнув багатопланові заходи з підтримки стійкості фінансового сектору, у тому числі банкам було заборонено розподіляти капітал, зокрема виплачувати дивіденди, відтерміновано активізацію буферів капіталу, тимчасово послаблені вимоги до управління проблемними активами та ін. За оцінками НБУ [1], більшість фінустанов мають достатній капітал, аби покрити значні втрати від кредитного ризику.

Водночас, оскільки такі втрати матимуть значний вплив на достатність капіталу банків, НБУ дотримується політики регуляторних послаблень, щоб допомогти банкам подолати кризу. Так, з кінця липня 2022 року НБУ знизив ваги ризику за незабезпеченими споживчими кредитами із 150% до 100% і, відповідно, банки зможуть використати накопичений запас капіталу, щоб покрити кредитні втрати.

Отже, капітал банків є важливим чинником стійкості банківської системи, фінансової стабільності та сталого економічного розвитку країни. Тому в сучасних надзвичайно складних умовах виникає потреба скоординованої діяльності керівництва банків та НБУ щодо забезпечення достатності капіталу банківської системи. Для вжиття своєчасних заходів щодо управління капіталом банку, адекватних новим викликам і загрозам, необхідно підвищити прозорість у відображенні фінансового стану банку та достовірність і своєчасність обліку всіх операцій, що впливають на його капітал. Це забезпечить керівництво банку та НБУ оперативною інформацією про реальний стан справ задля вироблення ефективних рішень щодо забезпечення фінансової стабільності окремого банку та банківської системи в цілому, а також післякризового відновлення фінансової системи України.

Список використаних джерел:

1. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2022 року. / Національний банк України.
URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report>

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стройнова В.С., Бронська В.С., бакалавр, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Опівночі 24 лютого мало хто вірив, що почнеться повномасштабне вторгнення Росії в Україну. Але, на жаль, із 05 години 30 хвилини 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан.

З того дня значна кількість підприємств була змушена тимчасово призупинити роботу. У таких областях як Чернігівська, Донецька, Луганська, Сумська, Херсонська, Харківська робота виявилася взагалі неможливою через жорсткі військові дії країни-агресора. За інформацією ООН, з 24 лютого Україну залишили понад 10,5 млн. людей. Дані про це поширює Офіс Верховного комісара ООН у справах біженців [1]. А саме велика кількість платоспроможних людей залишила країну, частина бізнесу продовжила працювати. Але жодна країна світу не може існувати без податків. Давайте просто уявімо, скільки податків втратила наша країна... Податки це важливий засіб стабілізації економіки. Згадаймо, що податок це частина зароблених грошей, яку має сплачувати до державного бюджету кожен громадянин. З тих 10 мільйонів людей більша частина жіночої статі, і представимо скільки чоловіків цих жінок залишилося в Україні та скільки чоловіків допомагає своїм дружинам переказуючи гроші закордон. І наші податки йдуть до інших країн. Хоча великими платниками податків до загального фонду державного бюджету сплачено 575,7 млрд. грн., це на 17,9% більше, ніж за відповідний період минулого року [2]. Перед системою оподаткування постали нові виклики, вирішення яких потребує швидкості та врахування майбутніх наслідків.

Законом України від 15 березня 2022 року № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» на період воєнного стану передбачено:

- право на застосування спрощеної системи оподаткування 3 групи за ставкою 2% суб'єктами господарювання з річним доходом до 10 млрд. грн. та без обмеження чисельності працівників (замість ставки 5% для неплатників ПДВ або ставки 3% для платників ПДВ);

- добровільну сплату єдиного податку платниками 1-2 груп.

Та удосконалено:

- норми щодо звільнення від податку на додану вартість у разі надання товарів на користь Збройних сил України та територіальної оборони;

- норми щодо відсутності коригувань з податку на прибуток за операціями з безоплатного надання товарів/коштів. Зокрема, додано заклади охорони здоров'я та сили цивільного захисту [3].

Така лібералізація оподаткування є вимушеним антикризовим заходом. Цими нововведенням може скористатися абсолютна більшість компаній в Україні, але, звісно, є й винятки. Наприклад, компанії, що здійснюють діяльність у сфері продажу підакцизних товарів, обміну іноземної валюти та азартних ігор.

Однією з особливостей застосування реформи воєнного часу спрощеної системи оподаткування є післявоєнне повернення. Після закінчення або скасування воєнного стану на території України платники податків, які обрали спрощену систему оподаткування, з першого дня місяця, що настає після закінчення воєнного стану або скасування воєнного стану, автоматично вважаються такими, що застосовують довоєнну систему оподаткування [4].

Для бізнесу податки це шоста проблема за пріоритетом. Пріоритетними проблемами є низька платоспроможність клієнтів та відсутність доступу до фінансових ресурсів. Саме ці проблеми вирішуються за допомогою податкової реформи.

Є ідея зробити країну інвестиційно привабливішою, особливо з податкової точки зору. В Україні зараз працюють над концепцією податкової реформи, що називається «10-10-10». Податкова реформа — це процес, за допомогою якого відбувається зміна податкових правил, що діють на певній території. Податкова реформа може вирішити певні проблеми української економіки. Сутність реформи полягає у зміні логіки оподаткування, покращенні умов інвестування в економіку України та знищенні економічного сенсу корупції [5]. Також пропонується посилення відповідальності за порушення податкового законодавства. Реформа ФОПів не торкнеться. Концепція передбачає повне скасування одноразового внеску та підвищення ставки військового збору з 1,5% до 3%. Всі основні податки будуть становити 10%, зараз основні податки становлять 18-20%. Загальне податкове навантаження скоротиться до 25-27% від ВВП. У цієї реформи є мінус, а саме збільшення повноважень податкової. Податкова зможе бачити рух коштів по рахунках в online режимі. Якщо хтось не платить податки, то його зразу ж зможуть оштрафувати. Тобто зникає банківська таємниця.

Економічні та фінансові кола розділилися на два табори: прихильників і противників цієї реформи. Прихильники вважають, що така модель може успішно працювати, якщо зробити бізнес максимально прозорим, прибрати пільги, спеціальні податкові системи. А головний аргумент противників цієї реформи – її впровадження призведе до зменшення надходження коштів до бюджету. Плюсами є прозорість та простота. За задумом розробників, ця реформа допоможе привернути увагу інвесторів і повернути бізнес, який разом із грошима громадян перебуває за кордоном чи у сплячому режимі. Щоб ця реформа була успішною, важливо зробити сплату податків обов'язковою для всіх, збільшити податкові зобов'язання та зробити так, щоб зарплата по максимуму була виведена в білу. Чи наважиться влада прийняти таке відповідальне рішення?

Крім цього, в нас виникає питання. В ЄС діє ПДВ, яка інтегрована для всіх учасників. Якщо ми йдемо в ЄС, то як це вплине на нас? Якщо дійсно скасують ПДВ в Україні, чи змусять нас повернутися до нього в процесі асоціації? Тим не менш, така система буде позитивною для економіки. А саме, вона дозволить поборотися з оптимізацією оподаткування.

Отже, війна перекроїла податкову систему України. Проблеми існували і існують у структурі податкової системи та в деяких неадекватних засобах її адміністрування.

Список використаних джерел:

1. Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine?fbclid=IwAR0tDw5ScPC33DmZMZ1jsDheqEYILBZ64rSYDPbJlweUedqf11HsSJiSMd0> (дата звернення: 08.11.2022).
2. Державна податкова служба України. Протягом січня – жовтня 2022 року до загального фонду державного бюджету надійшло 575,7 млрд гривень. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/628401.html> (дата звернення: 10.11.2022).
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 10.11.2022).
4. Сушко Д. Податкова реформа воєнного часу: які зміни до Податкового кодексу ухвалила ВР. Національний юридичний каталог України. Liga : BOOK. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/210044_podatkova-reforma-vonnogo-chasu-yak-zmni-do-podatkovogo-kodeksu-ukhvalila-vr (дата звернення: 12.11.2022).
5. Економічна правда. Зниження податків під час війни — на часі. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/13/691421/> (дата звернення: 14.11.2022).

КЛЮЧЕВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗАГРОЗ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Сухорукова Т. Г., канд. екон. наук, Куценко О. В., магістр, Український державний університет залізничного транспорту

Розвиток світової економіки в XXI столітті спирається на збільшення інвестицій в наукові дослідження і розробки, формування глобальних телекомунікаційних мереж та розвиток інформаційних технологій. Розширюється використання Інтернет – технологій.

Сьогодні очевидним є те, що інформатизація суспільства - це загальний і неминучий процес у розвитку людської цивілізації. Вчені підкреслюють, що потреби науково-технічного розвитку та практична діяльність більшості підприємств незалежно від галузевої належності актуалізують питання розроблення й упровадження інформаційних технологій [1].

Стрімкий розвиток інформатизації суспільства демонструє динаміка світового Інтернет-трафіку (рис. 1).

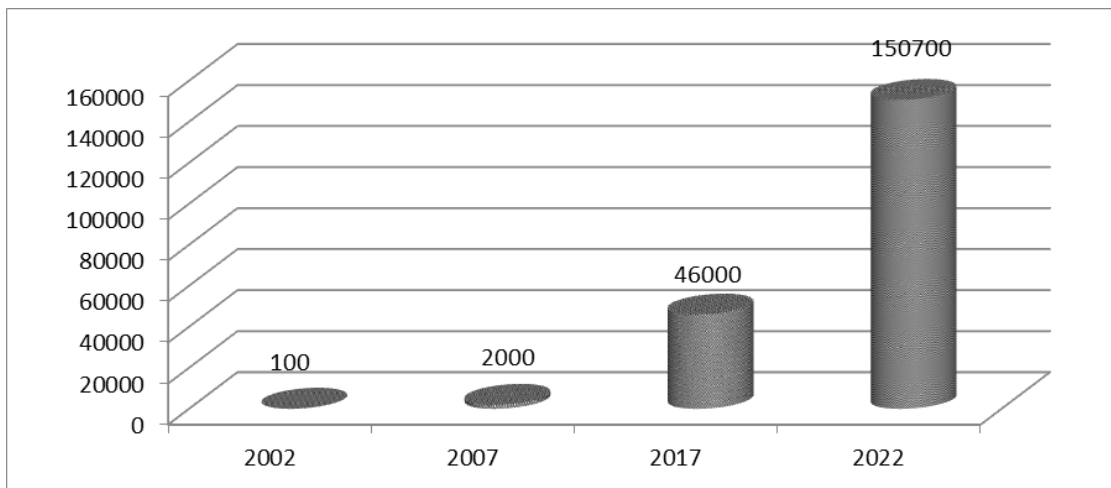

Рис. 1 – Світовий Інтернет-трафік, ГБ/с16 (складено за даними [2, с.12])

З іншого боку для багатьох підприємств різних галузей економіки пошук надійних агентів фінансово-господарських зв'язків стає запорукою фінансової стабільності та конкурентоспроможності. Це також додає «плюсів» до розвитку інформаційних технологій.

Інтенсивний розвиток інтернету стимулював процеси формування суб'єктів електронної комерції (ЕК). У загальному випадку сутність електронного бізнесу полягає в інтерактивному мережному зв'язку між виробниками, споживачами та постачальниками послуг, що забезпечується інтернетом.

У світовій літературі немає загальноприйнятого поняття "електронна комерція". Існує широкий розкид уявлень, від найзагальніших до вельми поглиблених. Основні визначення електронної комерції, якими оперує світова економіка, представлені в табл. 1.

Таблиця 1 – Тлумачення поняття «електронна комерція»

Науковець	Тлумачення поняття «електронна комерція»
Белозубенко В.С. [3]	сфера цифрової економіки, яка включає всі фінансові та торгові транзакції, що здійснюються за допомогою комп'ютерних мереж, і бізнес-процеси, пов'язані з проведенням таких транзакцій
Власюк Г.В. [4, с. 93]	вид торгівлі, який є маркетинговим процесом, що адаптується до нових ринкових правил
Базильська О.Я. [5, с. 68]	виробництво, розподіл, маркетинг, продаж або доставку товарів і послуг за допомогою електронних засобів
Центр Розумкова Т.В. [2, с.30]	ділова активність, що використовує можливості глобальних інформаційних мереж для перетворення основних бізнес-процесів, а також внутрішніх і зовнішніх зв'язків з метою створення прибутку

Як ми бачимо, вчені вносять свої особисті погляди на поняття «електронна

комерція», але усі погляди об'єднує одне - комп'ютерні мережі, маркетинговий підхід, просування товару.

Як відокремлений вид господарської діяльності ЕК має невеликий теоретично-практичний досвід. За різними оцінками ЕК існує трохи більше півстоліття. Проте, за цей період вона пройшла значну трансформацію.

На перших етапах ЕК була формою торгової діяльності, будучи одним з інструментів продажу. Вона відтворювала методи традиційної торгівлі за допомогою їх перенесу у віртуальне середовище. Не випадково деякі фахівці досі розглядають інтернет лише як середовище «для побудови комунікацій» [2].

«Всесвітня павутина» змінила наше життя, створила хвилювання в сфері ЗМІ та розваг, хоча спочатку не призвела до прориву в промисловості. Сучасна промислова революція проявляється в наростаючому симбіозі промислових і технологічних інновацій.

Слід зазначити, що електронна комерція має справу не з реальними товарами, а з інформацією про ці товари та пов'язаними з ними трансакціями. Продавці, посередники та покупці у віртуальному середовищі інтернету отримують вигоду не від угод з продажу товарів, а від надання інформаційних послуг, пов'язаних із укладанням таких угод. Це важлива відмінність електронної комерції від комерції традиційної [6].

Деякі фахівці розглядають ЕК як форму маркетингової діяльності та пов'язують її зі просуванням товарів.

Лідери найбільших компаній світу обґрунтовано вважають, що щоб щось отримати, потрібно спочатку щось вкласти. Саме цим пояснюються значні витрати компаній на просування товарів. У 2015-2020 рр. західні компанії MindBody, Salesforce, Bottomline Technologies, Tableau, Oracle і Johnson & Johnson мали маркетинговий бюджет, який становив понад 20% від їх доходу. А деякі з них витрачали близько 50%! Всі ці компанії відповідно зросли і в річному обчисленні.

Дослідження показують, що в даний час компанії витрачають приблизно 12% річного доходу на загальний маркетинг. Великі компанії виділяють на рекламу 13%, а більш дрібні компанії - близько 10% річного доходу [7].

Вітчизняні компанії виділяють 4% від свого доходу на заходи, пов'язані з просуванням товару. Примітне, що близько 35% всього маркетингового бюджету витрачається на цифровий маркетинг. Можна з упевненістю сказати, що за цифровим маркетингом майбутнє.

До числа передових методів просування товарів можна віднести розвиток Інтернет-маркетингу, який використовує всі традиційні аспекти маркетингу, але з певною специфікою. У цьому контексті слід відзначити досвід Amazon, який є найбільшим інтернет-магазином, але не має жодного традиційного магазину.

Дослідження основних заходів маркетингової політики ціноутворення в Інтернеті показали, що віртуальний простір сприяє появі нових методів і форм ціноутворення.

Використання Інтернет-маркетингу дозволяє скоротити витрати на просування товару за рахунок можливості застосування індивідуального

ціноутворення, а також за рахунок відкритості інформації про рівень цін у конкурентів.

З іншого боку, необхідно враховувати, що при використанні Інтернет-маркетингу бюджет збільшується за рахунок одноразових витрат, які пов'язані з розробкою Web-сайту.

При аналізі інструментів Інтернет-маркетингу слід також пам'ятати про використання таких засобів просування продукції:

- медійна реклама - розміщення інформації на рекламних майданчиках. Дана інформація впливає на споживача на підсвідомому рівні і охоплює досить велику аудиторію;

- реклама на віджетах уявляє собою програму, яка вбудовується в сайт. Віджет – це невелика графічна програма або супровідник до повноцінного програмного забезпечення, які виводяться на робочий стіл комп'ютера або головний екран смартфона (планшета). Інструмент віджету не сприймається, як засіб реклами, що має позитивну сторону;

- крос-брендинг - об'єднання двох брендів для збільшення пізнаваності обох брендів. В даному випадку значно скорочуються витрати на їх просування;

- блогінг - являє собою різновид сайту, який оформлений у вигляді обговорення конкретних питань;

- вірусний маркетинг - це поширення інформації в прогресії, близької до геометричній, де головним розповсюджувачем інформації є самі одержувачі інформації, шляхом формування змісту, який би притягнув нових одержувачів інформації за рахунок яскравої, творчої, незвичайної ідеї або з використанням природного або довірчого послання. Вірусний маркетинг дозволяє за досить швидкий час і при обліку мінімальних витрат інформувати потенційних споживачів [8].

Наведені теоретичні дослідження підтверджують перспективність ЕК.

Активний розвиток Інтернету стимулює розвиток ЕК, основні переваги та загрози якої наведено у таблиці 2.

Таблиця 2 – Переваги та загрози «електронної комерції»

Показник	Переваги	Загрози
1	2	3
Для організації	Глобальний масштаб	Є споживачі, які вважають за краще побачити товар перед покупкою та ставляться до нього з підозрою до онлайн-платежів
	Скорочення витрат	Конкуренція набагато вища, тому що будь-хто може запустити цей тип бізнесу
	Поліпшення ланцюжків постачання	Не всі продукти можна продавати через Інтернет із однаковою легкістю.
	Бізнес завжди відкритий (24/7/365)	Споживачі хочуть кращої ціни та кращого обслуговування, які важко отримати обидва завжди

Продовження таблиці 2

1	2	3
Для організації	Персоналізація	Якщо ваша сторінка (або сервер) вийде з ладу, ви не зможете пропонувати те, що продаєте, втрачаючи потенційні продажі
	Швидке виведення товару на ринок	
	Низька вартість розповсюдження цифрових продуктів	
	Повсюдність	Вартість доставки може бути дуже високою за невеликого обсягу
Для споживачів	Анонімність	Лояльність до покупця досить складна через широкий спектр конкуренції
	Великий вибір товарів та послуг	Безпека сайту може викликати у потенційних клієнтів багато питань
	Персоналізація	Якщо ви схильні відкладати справи на потім, дуже легко відволіктися на інші справи або справи, особливо якщо ти вдома. Важлива хороша дисципліна.
	Дешевші продукти та послуги	Є ризик фішингових атак (крадіжки ключів та паролів) та дій зловмисний
	Оперативна доставка	
	Електронна соціалізація	
	Широкий перелік послуг Зменшення «цифрового» розриву	Нетерплячість споживача. У звичайному магазині будь-які сумніви чи питання можуть отримати відповідь миттєво, на відміну від того, що зазвичай відбувається в Інтернеті.
Для суспільства	Підвищення рівня життя	Так само час для придбання товару настає не відразу, і коли людина поспішає, може навіть відмовитися від покупки продукту через те, що затримувати.
	Підвищення національної безпеки	
	Онлайн-продаж (замовлення) товарів (послуг) зменшує автомобільний трафік та знижує забруднення навколишнього середовища	

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Особливим стимулом розвитку електронної комерції в останні часи стали дії обмежувальних заходів у пандемічний період. Розвиток цифрових технологій, інтенсифікація продажів у віртуальному просторі, вдосконалення системи мобільних платежів, перехід із міжособистісної взаємодії у більшості сфер діяльності у віддалений формат є основними результатами дії пандемії у сфері електронної комерції [9].

Розглядаючи питання технологічного розвитку світової економіки не можна не вказати на негативні наслідки цього процесу. Стрімкий розвиток техніки і технологій призвело до того, що в певний момент часу людство

зіткнулося з проблемами перевищення негативного впливу техніко-технологічного чинника над його позитивними результатами.

Штучний інтелект і роботизація, Інтернет речей і 3D-друк, віртуальна і доповнена реальність, біо- і нейротехнології - ці новітні методи на очах стають частиною нашого повсякденного існування. Процес розвитку технологій в значній мірі безконтрольний, і це таїть в собі чималі ризики. Іншими словами, техніко-технологічний розвиток поставив на грань існування самого суспільства.

Війна на території нашої країни яскраво демонструє наслідки цього техніко-технологічного процесу.

Список використаних джерел

1. Наукова та інноваційна діяльність України: статистичний збірник, 2020. - URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/09/zb_nauka_2020.pdf (дата звернення: 10.10.2022)
2. Світова економіка: тренди, ризики, соціальні детермінанти // Центр Розумкова. - URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf (дата звернення: 5.10.2022)
3. Белозубенко В.С. Инновационная конкуренция: этимология и сущность понятия. – Электронный ресурс. – URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/35196/24-Belozubenko.pdf?sequence=1>
4. Власюк Г.В. Основы маркетинга: учебное пособие для студентов специальностей «Реклама», «Связи с общественностью» - М.: МИИТ, 2019 - 203 с.
5. Базилінська О. Я. Мікроекономіка: навчальний посібник для ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2016. - 349 с.
6. Панченко С.В. Управління бізнесом: підручник [Текст] / С.В. Панченко, В.Л. Дикань, І.В. Воловельська, В.О. Маслова; за заг. ред. В.Л. Диканя. - Харків: УкрДУЗТ, 2017. - 357 с.
7. Фомичёва Л.М. Маркетинг: учебное пособие / Л.М. Фомичёва, С.С. Железняков, М.А. Чаплыгина, Е.В. Безуглая, Юго-Зап. гос. ун-т., 2016. - 202 с.
8. Internet Marketing. - URL: <http://www.pwc.com/us/en/industry/entertainment-media/publications.html> (дата звернення: 14.10.2022)
9. Цуй Янь. Анализ новых моделей электронного бизнеса в Китае. Общество: социология, психология, педагогика. С-Пб. 2022. №1. С. 70-74

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Тесленко Н. Г., викладач вищої категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Житлово-комунальний фаховий коледж Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова»

Україна вже давно потребує повного переходу на міжнародні стандарти обліку і фінансової звітності, бо це є важливим моментом у розвитку держави та її активній співпраці з іноземними країнами.

В Україні продовжується реформування системи бухгалтерського обліку, яке потребує впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

МСФЗ – це ефективний інструмент підвищення прозорості та зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визначення доходів і витрат, оцінювання активів та зобов'язань [2].

У чому ж проявляється привабливість і необхідність переходу вітчизняних підприємств на міжнародні стандарти обліку? По-перше, використання єдиних міжнародних стандартів обліку забезпечує підприємства порівнянною і адекватною фінансово-економічною інформацією. Це значно спрощує сприймання й тлумачення інформації різноманітними користувачами. По-друге, перехід на міжнародні стандарти обліку дозволяє оперативно реагувати та впливати на зміни в інформаційному потоці, формувати правдиву інформацію для ведення обліку та складання звітності. Усе це значно покращить та спростить роботу підприємців і бухгалтерів. Застосування єдиних міжнародних стандартів дозволяє значно зменшити ризики для інвесторів завдяки зростанню довіри до показників фінансової звітності.

Таке впровадження впливає не тільки на систему обліку, але й на діяльність суб'єктів господарювання. Звісно, цей процес переходу зіштовхується з багатьма труднощами, але наявність переваг стимулює підприємства до подолання проблем, щоб отримати можливість:

- залучати до співпраці іноземних клієнтів і постачальників;
- отримувати кредити в іноземних банках;
- працювати у складі великих міжнародних компаній;
- стати більш інвестиційно привабливими;
- порівнювати діяльність свого підприємства та іноземних підприємств;
- забезпечення порівнянності звітності з будь-якими організаціями;
- більш легко отримувати прозору інформацію про суб'єктів ринку.

Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами дозволить зробити звітність підприємств зрозумілою для іноземних інвесторів, а отже й з'явиться можливість залучити додаткові обсяги інвестицій для їх розвитку.

Головні труднощі – це відсутність законодавчих регламентацій прямого застосування МСФЗ та ведення обліку з врахуванням їх вимог.

Також, у першу чергу, потрібно приділити увагу підвищенню професійної кваліфікації працівників у сфері правових питань, покращення знань іноземної мови. Усе це потребує від підприємств додаткових фінансових витрат. Не всі підприємства, маючи досвід роботи у вітчизняних реаліях, готові на оприлюднення інформації та прозоре ведення своєї діяльності. Тому держава повинна забезпечити інформаційну та фінансову підтримку процесу переходу на МСФЗ та розробити дієві засоби контролю за дотриманням МСФЗ.

Отже, процес впровадження МСФЗ в нашій країні сприяє економічному зростанню як підприємств, так і різних галузей діяльності. Усе це позитивно впливає на економіку країни та її подальший розвиток.

Список використаних джерел:

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі: практичний посібник / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра, 2001. – 840 с.

2. Стратегія застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні: Розпорядження КМУ № 911-р від 24 жовтня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Тищенко В. Ф., д-р екон. наук, проф., Грибанова А. І., студентка, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

За інформацією Міністерства економічного розвитку і торгівлі України основним торговельним партнером України в експорті товарів залишається Європейський Союз. Основним із чинників приросту торговельної співпраці є лібералізація торговельних процедур з боку Європейського союзу. Підприємці та експерти підкреслюють те що, митні та інші процедури, пов'язані зі здійсненням зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), залишаються складними для бізнесу. Експортери та імпортери стикаються з непередбачуваною торговельною політикою України, надмірною кількістю документів, непрозорістю при визначенні митної вартості та іншими перешкодами.

Митні питання та сприяння торгівлі в Угоді про асоціацію Україна-ЄС містяться в окремій главі, яка визначає зобов'язання України щодо процесів митної сфери та підтримки торговельній співпраці. Саме Україна взяла на себе зобов'язання ведення норми права ЄС у вітчизняне законодавство, що підвищить якість продукції та створить майданчик для розвитку високих сучасних технологій. В Угоді про асоціацію Україна-ЄС зазначено, запровадження нових норм механізмів співпраці на основі передового досвіду країн Європейського союзу [3].

У контексті виконання заходів з імплементації Угоди про асоціацію Україна-ЄС передбачається впровадження прозорості відповідних процедур та механізмів, їх електронізація та покращення доступу до сервісів. Більшість змін передбачаються в процесі затвердження нормативних документів Європейського союзу. Тож наведення фінансового порядку на митниці, боротьба з корупцією, модернізація технічної бази є питаннями державного значення [3].

Кожен з етапів проходження митних процедур є чітко регламентований та визначений нормативними документами, що дозволяє завчасно спланувати процес експорту чи імпорту продукції [5].

Спробуємо проаналізувати основні зобов'язання у митній та торговельній сферах щодо забезпечення прозорості та передбачуваності дій митних органів при здійсненні митних операцій на місцевому рівні, що дасть змогу визначити стан справ та краще розуміння напрямку подальших змін.

Серед основного:

- необхідність забезпечення, щоб законодавство, процедури, а також адміністративна спроможність відповідних адміністративних органів відповідали цілям ефективного контролю та підтримки сприяння законній торгівлі;

- забезпечити застосування єдиного адміністративного документа у цілях

митного декларування, застосування міжнародних документів, що використовуються у митній справі і торгівлі;

- відповідне торговельне та митне законодавство має бути стабільним та всеохоплюючим та, що положення і процедури мають бути пропорціональними, прозорими, передбачуваними, недискримінаційними, об'єктивними й мають застосовуватися уніфіковано та ефективно;

- необхідно забезпечити прозорість та загальнодоступність законодавства та процедур;

- забезпечити вчасні та постійні консультації з торговельними представниками стосовно законодавчих пропозицій та процедур, що пов'язані з митними та торговельними питаннями;

- зробити загальнодоступними відповідні повідомлення адміністративного характеру, зокрема вимоги агентства та процедури ввезення, години здійснення операцій та операційні процедури для митниць в портах і в прикордонних пунктах пропуску та контактних пунктах для інформаційних запитів;

- необхідно забезпечити, щоб відповідні митні та пов'язані з ними вимоги і процедури продовжували відповідати законним потребам торговельної спільноти, дотримуватися найкращих методів та залишатися такими, що якнайменше обмежують торгівлю;

- забороняють адміністративні платежі, що мають дію, еквівалентну ввізному (імпортному) або вивізному (експортному) миту та зборам;

- інформація щодо платежів та зборів має бути опублікованою через офіційно призначений засіб інформації і, коли це прийнято і можливо, через офіційний веб-сайт.

Усунення наявних митних перешкод у міжнародній торгівлі є першочерговим та невідкладним завданням, що забезпечуватиме вчасне виконання взятих Україною інтеграційних зобов'язань, активізацію міжнародної торгівлі, прогресивний розвиток національної економіки, вихід вітчизняних підприємницьких структур із кризового стану та покращення їхньої виробничо-господарської діяльності.

Митниця не повинна бути синонімом корупції та бюрократії. Її завдання – не створювати перешкоди для бізнесу, а, навпаки, за рахунок спрощення митних процедур залучати більші надходжень до Держбюджету. Щоб перетворити українську митницю на сервісну службу, прозору та об'єктивну, розпочали впроваджувати низку реформ, які базуються на передовому досвіді європейських країн.

Список використаних джерел

1. Іванченко О.С. Поняття переміщення товарів через митний кордон України. Митна справа. 2007. № 2.

2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Мельник О. Г., Адамів М. Є., Тодощук А. В. Реформування митної системи України в умовах європейської інтеграції: монографія. Львів: Міські інформаційні системи, 2018.

4. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

5. Приймаченко Д. В. Митна політика держави та її реалізація митними органами: монографія. — Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2006.

6. Южаніна Ніна. Що Верховна Рада збирається реформувати в українській митниці? Економічна правда. 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/02/23/671285/>.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Тищенко В.Ф., д-р екон. наук, Завгородня М.В., студентка, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Сучасні глобальні геополітичні процеси впливають на особливості формування та розвитку торгівельної та митної політики в Україні. Важливість дослідження даного питання полягає в можливості вдосконалення сучасної системи розвитку митного права та митної політики, як ключових інструментів розвитку міжнародної торгівлі в Україні. Питання організаційно-правового забезпечення митної політики пов'язана з широким колом проведених досліджень щодо можливості їх забезпечення.

Проблематика дослідження полягає у необхідності вдосконалення сучасних підходів щодо використання та формування ефективних механізмів розвитку та покращення митної політики в Україні. Саме на основі цих засад, якість розвитку митної політики залежить від ефективності правового механізму її регулювання та подальшого розвитку в умовах соціально-економічної нестабільності.

Існує значний взаємозв'язок між сектором зовнішньої торгівлі України та загальною макроекономічною ситуацією в державі. Купівельна спроможність громадян, а отже, і обсяги імпортової продукції, що продається в державі, знижується в періоди рецесії в державі. Зменшуються можливості експорту продукції з високою конкурентоспроможністю на європейському ринку, а тому зменшуються її загальні обсяги. Держава впливає на розвиток зовнішньоекономічних відносин за допомогою митної політики, яка є системою принципів і напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів і забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішній ринок, розвиток економіки України та її інтеграція у світове господарство. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики [5].

Реалізація регулюючої функції митної політики, яка полягає у здійсненні впливу держави на зовнішньоекономічні відносини для забезпечення реалізації національних інтересів та інтересів вітчизняних товаровиробників, є надзвичайно важливою в умовах посткризового відновлення нинішнього характерні для української економіки. Домінантою розвитку української зовнішньої політики є євроінтеграційні процеси та формування зони вільної торгівлі Україна-ЄС. Надання Європейським Союзом автономних торгових

преференцій Україні за два роки до набрання чинності Угодою про асоціацію; комплексний характер лібералізації торгівлі, втілений в угоді, яка виходила за межі взаємного скасування імпорتنих мит; забезпечення асиметричного характеру лібералізації тарифів протягом перехідного періоду дії угоди на користь товарів і послуг походженням з України; безпрецедентне встановлення ЄС безмитних тарифних квот на сільськогосподарську продукцію, яка зазвичай вилучається з режиму вільної торгівлі, та дія низки інших факторів у поєднанні з необхідністю пошуку альтернативних ринків збуту для часткової втрати ринку Російської Федерації, сприяли тому, що на сучасному етапі ЄС став найбільшим зовнішньоторговельним партнером України. Разом з цим, у структурі двосторонньої торгівлі між Україною та ЄС існують значні дисбаланси.

В українському товарному експорті переважають сировина та низькотехнологічні продукти первинної переробки (чорні метали, залізна руда, зернові, олійні культури, рослинні жири, дрова тощо), частка яких сягає 53,6% експорту до країн ЄС, тоді як частка машин та обладнання становить лише 14,2% експорту. Зворотна тенденція простежується щодо імпорту з ЄС – більше половини його вартості становить наукомістка високотехнологічна продукція (наземні транспортні засоби, електричні машини, виробниче обладнання, складні хімічні сполуки, фармацевтичні препарати) з високим рівнем додану вартість.

За даними Держприкордонслужби України, серед контрабандних товарів переважають автомобілі, тютюн і алкоголь. Варто зазначити, що масштаби контрабанди та масштаби тіньової економіки взаємопов'язані. При цьому обсяг останніх коливається від 30% до 50%. Це, у свою чергу, може бути «нормальним явищем» під час економічної рецесії (створення «подушки безпеки» та згладжування «гострих кутів» державної політики, але є вкрай негативним явищем під час економічного зростання. Це заважає перспективам розвитку і створює асиметрію [3].

Рішення просте – мінімізація людського фактору. Крім того, деякі з рекомендацій, зображено на схемі 1.

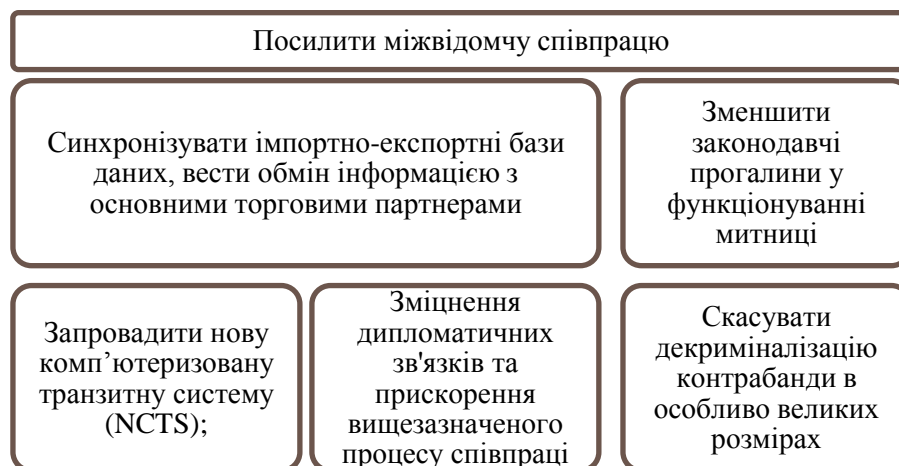

Схема 1 – Рекомендації забезпечення митної політики

*Джерело: складено автором

Як наслідок, контрабанда ще довго залишатиметься однією з головних причин втрат українського бюджету. Проблема досить багатогранна: з одного боку, намагання малого бізнесу вижити та конкурувати; з іншого боку, великі підприємства прагнуть мінімізувати витрати. Митники та чиновники, у свою чергу, прагнуть заробити гроші в умовах слабкості інституцій та відносної безкарності.

В Україні діє акцизний збір на обмежений набір товарів, таких як алкогольні напої, тютюнові вироби, автомобілі, мотоцикли, нафтопродукти. Акцизний збір однаково поширюється на імпортні та вітчизняні товари. У той час як акцизи в основному є специфічними, у випадку тютюнових виробів застосовуються як специфічні, так і адвалорні ставки. Високі акцизи заважають експорту в Україну вина і виноградних спиртних напоїв із США, а також автомобілів.

Загалом питання віднесення заходів нетарифного регулювання до зовнішньоекономічної діяльності є складним і багатогранним. Зберігаються тенденції до подальшої наукової розробки та розробки єдиних підходів. Специфіка цих заходів, насамперед, залежить від різноманітності проблем, які вирішуються шляхом їх реалізації, та цілей, які держава прагне досягти. Слід також зазначити, що деякі з цих заходів можуть бути встановлені поза механізмами та інструментами СОТ (в односторонньому порядку або на основі двосторонніх угод).

Збройна агресія Росії проти України та окупація Кримського півострова призвели до використання кількох нетарифних інструментів регулювання зовнішньої торгівлі між двома країнами. Україна застосувала класичний механізм обмеження імпорتنих операцій з державою-агресором.

Нетарифні інструменти регулювання зовнішньої торгівлі є традиційним способом підтримки державами своїх товаровиробників, захисту здоров'я населення, забезпечення стабільного соціально-політичного розвитку. Базуючись на протекціоністській політиці, яка почала формуватися в період усвідомлення необхідності захисту держав від недобросовісного імпорту, нетарифні бар'єри на сьогодні є переважно відповіддю держав на нові виклики та загрози. Вони покликані створити необхідне політичне, економічне, соціальне «середовище» всередині окремих держав. Вони (у деяких випадках) загрожують стабільному розвитку світової торгівлі та економіки, але є єдиною можливим заходом для держав, які перебувають у кризовому стані. Вони були адекватні нинішній кризі в країні,

Визначено, що українська економіка значно більше піддається різким коливанням економічної активності, тоді як розвиток економік країн ЄС є більш стабільним і передбачуваним без стрімких стрибків економічного розвитку.

Список використаної літератури

1. Іванов С. Принципи державної митної політики в Україні: поняття, зміст і критерії класифікації // Фінансове право. – 2018 – № 10. – С. 179 – 185.
2. Мужев О. О. Модель розвитку митної політики в Україні в контексті розвитку економічних процесів // Причорноморські економічні студії. – 2018. – № 27. С. 167 – 172.

3. Павлович-Сенета Я.П. Загальна характеристика й історичні форми державної політики у сфері державної митної справи / Я. П. Павлович-Сенета // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2017. – Випуск 4. – С. 254 – 262.
4. Гуцул, І. А. Митна політика зарубіжних країн : навч. посіб. / І. А. Гуцул. - Тернопіль : ТНЕУ, 2018. - 198 с.
5. Дубініна А. А. Митна справа : підручник / А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна, О. І. Зельніченко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 320 с
6. Мартинюк В. П. Митна система та економічна безпека держави: теорія і методологія : монографія / В. П. Мартинюк. – К. : Астон, 2010. – 256 с.
7. Лепеха О. М., Смоляр М. М. Здійснення митної політики в Україні на сучасному етапі. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. Вип. 3. 2019. С. 118 – 122.
8. Дячкін О.П. Суспільна небезпечність контрабанди і правова відповідальність за її вчинення / О.П. Дячкін // Форум права. – 2015. – №1.
9. Криміналістика // за ред. В. Ю. Шепітька. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2015.

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Тростянська К. М., канд. екон. наук, Овсяннікова Д. О., бакалавр
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

Інформаційно-аналітичне забезпечення є основою для ухвалення ефективних управлінських рішень, тож для точних прогнозів та своєчасного виявлення ризиків необхідно забезпечити фахівців якісною інформаційно-аналітичною базою. Проблемаам інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності присвячена значна кількість публікацій вітчизняних фахівців [1,2,3].

Глобалізаційні процеси сприяють накопиченню та поширенню масивів інформації різного складу. Ми живемо в інформаційному суспільстві, коли необхідні дані є у вільному доступі майже для кожної людини, однак їх якість та достовірність не завжди справджує очікування. Отже, під час вирішення завдання інформаційно-аналітичного забезпечення управління ризиками виникають певні труднощі, розглянемо їх.

Першою проблемою постає питання обсягу даних, що збираються. Сучасні організації, які керуються даними, збирають великий обсяг даних, тому ризик-менеджери та інші фахівці перевантажені кількістю зібраних даних. Організація може отримувати інформацію про кожен інцидент і взаємодію, які відбуваються щодня, залишаючи аналітикам тисячі взаємопов'язаних наборів даних. Тому існує потреба в системі даних, яка буде автоматично збирати та організовувати ланцюги інформації. Така система вивільнить співробітникам достатньо часу для обробки інформації та загалом пришвидшить процес аналізу.

Після вирішення питання обсягу інформації постає питання з їх значущістю та актуальністю у реальному часі, з такою кількістю доступних

даних важко отримати доступ до інформації, яка є найбільш необхідною. Навіть досвідчені аналітики можуть не повністю проаналізувати дані або зосередитися не на тих показниках, які дійсно додають цінності.

Крім того, якщо працівнику доводиться вручну переглядати дані, отримати інформацію про те, що зараз відбувається, у реальному часі може бути неможливо. Застарілі дані можуть мати значний негативний вплив на прийняття рішень. Для вирішення цього питання також необхідна система даних, яка збирає, організовує та автоматично сповіщає користувачів про тенденції. Така система полегшить створення звітів із відповідями на найважливіші запитання з необхідною точністю. Завдяки таким звітам і попередженням у режимі реального часу особи, які приймають рішення, можуть бути впевнені, що приймають рішення на основі повної та точної інформації.

Неабияке значення у процесі інформаційно аналітичного забезпечення є зрозумілість та ефективність подання даних, найкраще коли вони візуально представлені у вигляді графіків або діаграм. Ці інструменти неймовірно корисні, але їх досить складно створити вручну. Тому інформаційні системи дозволяють створювати звіти одним натисканням кнопки. Таким чином особи, які приймають рішення, матимуть доступ до необхідної інформації в привабливому та зрозумілому форматі.

Наступна проблема полягає в спробі проаналізувати дані з кількох незв'язаних джерел. Різні фрагменти даних часто містяться в різних системах, тому співробітники не завжди можуть прослідкувати та усвідомити це, що призводить до неповного або неточного аналізу. Об'єднання даних вручну забирає багато часу та може обмежити аналіз лише тим, що легко переглянути. Завдяки комплексній централізованій системі співробітники матимуть доступ до всіх типів інформації в одному місці. Це звільняє час, витрачений на доступ до кількох джерел, дозволяє перехресне порівняння та забезпечує повноту даних.

Переміщення даних в одну централізовану систему має невеликий вплив, якщо вони нелегко доступні для людей, які їх потребують. Особам, які приймають рішення, з питань ризик-менеджменту потрібен доступ до всіх даних організації, щоб зрозуміти, що відбувається в будь-який момент, навіть якщо вони працюють за межами підприємства. Доступ до інформації має бути найпростішою частиною аналізу даних. Ефективним рішенням може стати база даних, яка усуне будь-які проблеми з доступністю. Уповноважені співробітники зможуть безпечно переглядати або редагувати дані з будь-якого місця, ілюструючи організаційні зміни та забезпечуючи швидке прийняття рішень.

Однією з найвпливовіших проблем стає якість даних, яка забезпечує надійність результатів, бо немає нічого більш шкідливого для аналітики, ніж неточні дані. Основною причиною неточних даних є помилки, зроблені вручну під час введення даних. Це може призвести до значних негативних наслідків, адже аналіз використовуватиметься для впливу на рішення. Іншою проблемою є асиметричні дані: коли інформація в одній системі не відображає зміни, зроблені в іншій системі, залишаючи її застарілою. Тож знову виникає необхідність організувати дані в одну систему, де дані можна вводити автоматично за

допомогою обов'язкових полів або полів, що розкриваються, залишаючи мало місця для помилок людини. Системна інтеграція гарантує, що зміни в одній області миттєво відображаються на всій панелі.

Оскільки управління ризиками стає все більш популярним в організаціях, фінансові директори та інші керівники вимагають від ризик-менеджерів більшої кількості звітів та підвищення прибутковості. Комплексна система аналізу вивільнить ризик-менеджерам більше часу на обробку даних тобто і пришвидшить досягнення бажаного результату.

Але тут впливає ще одна проблема – обмежений бюджет. Відділ управління ризиками (якщо такий сформовано на підприємстві) часто є невеликим відділом, тому може бути важко отримати схвалення значних покупок, таких як система аналітики. Менеджери ризиків можуть забезпечити бюджет для аналізу даних, вимірявши рентабельність інвестицій у систему та обґрунтувавши переваги, які вона отримає.

Аналітика даних не може бути ефективною без організаційної підтримки як на вертикальному, так і на горизонтальному рівні організації. Менеджери ризиків будуть безсилі у багатьох справах, якщо не матимуть відповідних повноважень. Інші співробітники також відіграють ключову роль: якщо вони не надають дані для аналізу або їхні системи недоступні для менеджера з ризиків, буде важко створити інформацію, корисну для управління ризиками. Тому ризик-менеджерам потрібно надати необхідні повноваження та забезпечити доступом до джерел даних. Впровадження змін може бути складним, але використання централізованої системи аналізу даних дозволить легко повідомляти результати та ефективно досягати підтримки з боку багатьох зацікавлених сторін.

Деякі організації не в повній мірі аналізують ризики через недостатню компетенцію працівників. Це особливо актуально для підприємств, що не мають окремих підрозділів з ризик-менеджменту. Співробітники можуть не мати знань або можливостей проводити поглиблений аналіз даних. Цю проблему можна пом'якшити двома способами: звернення до аналітичної компетентності в процесі найму або наявність системи аналізу, яка проста у використанні.

Нарешті, аналітику важко масштабувати, оскільки організація росте та кількість даних, які вона збирає, зростають. Збір інформації та створення звітів стає дедалі складнішим. Система, яка може рости разом з організацією, має вирішальне значення для вирішення цієї проблеми.

Загалом, ми бачимо що всі вище перераховані проблеми можна вирішити застосувавши у роботі інформаційні системи, які значно полегшать роботу зі збору, впорядкування та аналізу даних.

Список використаних джерел:

1. Березняк Н.В. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності // Наука, технології, інновації. — 2018. — № 1 (5). — С. 37-42 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/150884>

2. Шапошников К.С. Роль і значення інформаційно-аналітичного забезпечення в системі регіонального менеджменту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/60.pdf

3. Шеїна Н.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління діяльністю підприємства / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6711/1/studentresearchjournal162-34.pdf>

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Тульчинська С. О., д-р екон. наук, професор, Солосіч О. С., аспірант, Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Сучасні підходи до забезпечення ефективного управління соціально-економічним розвитком характеризуються помітним домінуванням категорій знань та інновацій як ключових драйверів інтенсивного зростання, здатних сформувати потужний науково-технічний базис довгострокового економічного розвитку незалежно від рівня того чи іншого системного утворення. Разом з тим, варто розуміти, що наріжним каменем відповідних категорій є поняття інформації та інтелектуального потенціалу, які з одного боку, представляють собою першоджерело, а з іншого, інструментальний апарат механізмів реалізації ефективної політики зростання, формуючи тим самим фундаментальну основу процесів інтелектуалізації економічних процесів загалом. Слід відзначити, що становлення та перманентний розвиток глобалізаційних процесів є не менш важливим фактором, напроти, сприяючи виникненню відповідного синергізму дуальної взаємодії інтелектуалізації та глобалізації, оскільки саме за рахунок безумовних переваг останньої (таких як, можливості до вільного обміну результатами науково-технічної діяльності, спрощення доступу до знань, промислової кооперації, руху капіталів тощо) розширюється ресурсне поле можливостей та засобів розвитку інтелектуально-орієнтованих галузей, формування високотехнологічного продукту разом із подальшою його дифузією у інші сфери економічної діяльності.

Утім, попри наявність широкого спектру позитивних впливів у яких виявляють себе явища глобалізації та інтелектуалізації економічних процесів, актуалізуються не менш вагомі загрози принципово нової етіології, що вимагають специфічних заходів реагування та їх своєчасної превенції. Особливо важливими у даному контексті є питання забезпечення економічної безпеки інформації, оскільки, спрощено, інтелектуальний потенціал окрім кадрової компоненти, представлений різними формами інформаційного ресурсу високої економічної цінності, що в сучасних умовах, потребує, релевантного відповідному рівню цінності, захисту. Об'єктивними причинами актуалізації проблематики економічної безпеки інформації як окремого предметного поля

дослідження є посилення відповідних безпекових загроз, які виявляють себе у несанкціонованому доступі до інформаційних систем господарюючих суб'єктів, неправомірних формах економічної розвідки та шпіонажу з метою заволодіння інтелектуальним продуктом або інформаційним ресурсом, інформаційних атаках у публічному віртуальному просторі і т.д.

Таким чином, пропонуємо узагальнити результати проведеного дослідження систематизувавши основні напрямки забезпечення економічної безпеки інформації господарюючими суб'єктами у вигляді відповідних рекомендаційних заходів:

- здійснення внутрішньоорганізаційної регламентації та нормування порядку взаємодії, руху та розмноження інформаційних ресурсів у вигляді відповідних внутрішніх положень підприємства та інших юридично зобов'язуючих документів;
- організація чіткої фізичної та цифрової режимності у питаннях доступу персоналу до різних категорій інформаційного ресурсу підприємства;
- фіксація «цифрових слідів» взаємодії персоналу підприємницької структури із комерційно чутливою документацією у інформаційних системах підприємства, а також у зовнішньому інформаційному полі з метою попередження можливих небажаних витоків інформації;
- забезпечення закритості для сторонніх осіб будівель та приміщень, де зберігаються носії важливих відомостей [1];
- формування та перманентне вдосконалення багаторівневої системи захисту віртуальної інфраструктури від можливих кібератак та інших проявів зловмисного зовнішнього впливу на інформаційні системи підприємницької структури [2, с. 57];
- забезпечення загальної цифровізації як виробничих, так і стандартних облікових процедур на всіх рівнях посадової ієрархії, з метою організації зрозумілої та керованої системи контролю за інформаційним ресурсом та будь-якими формами взаємодії з ним;
- організація оперативного скринінгу зовнішніх інформаційних загроз у розрізі можливих неправомірних конкурентних дій націлених на порушення цілісності інформаційного середовища підприємницького утворення, а також інформаційних операцій у зовнішньому середовищі орієнтованих на погіршення іміджевого рівня підприємства серед потенційної аудиторії споживачів.

Отже, підсумовуючи викладений вище перелік рекомендаційних заходів щодо забезпечення економічної безпеки інформаційних ресурсів підприємства, можна стверджувати, що формування, підтримка та вдосконалення відповідної системи захисту потребує організованої взаємодії техніко-технологічної складової функціонування інформаційної інфраструктури підприємницького утворення, так і залучення ефективних адміністративних інструментів управління організацією.

Список використаних джерел

1. Дячков Д.В., Вовк М.О., Боскіна М.Г. Особливості техніко-технологічного менеджменту інформаційної безпеки Підприємства в умовах бізнес-середовища.

2. Тульчинська С. О., Солосіч О. С., Чорній В. В. Вплив діджиталізації управлінських процесів на систему забезпечення економічної безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 54–58.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ

Федотова Т. А., канд. екон наук, *Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського*

Проблемі економічної безпеки підприємства присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, підходи до трактування економічної безпеки, види та її складові розглянуто в працях таких науковців, як Т. Іванюта, І. Манцуров, О. Нусінова та Г. Ляного. Питання антикризового управління достатньо глибоко розглянули В. Василенко, О. Терещенко та ін. Серед зарубіжних науковців Ерроу К. Дж., Кауфман Д., Край А., Норт Д. та інші. Поняття «економічна безпека» Г. Ляний трактує як стан захищеності підприємства від негативного впливу внутрішніх та зовнішніх загроз, дестабілізуючих факторів, при яких забезпечується реалізація основних інтересів та цілей його діяльності [1].

Для кожного підприємства існують свої індивідуальні «внутрішні» та «зовнішні» загрози. Але разом з тим, на думку науковців, вказані категорії включають в себе окремі елементи, котрі допустимі майже кожному суб'єкту господарської діяльності. До зовнішніх загроз та дестабілізуючих факторів можна віднести, наприклад, протиправну діяльність конкурентів чи кримінальних структур, осіб, що займаються промисловим шпигунством або шахрайством тощо. А до внутрішніх можна віднести дії пасивності (у тому числі умисні і ненавмисні) співробітників підприємства, що суперечать інтересам його діяльності, наслідком яких можуть бути нанесення економічного збитку тощо.

Кількісний та якісний аналіз перелічених загроз дозволяє зробити висновок про те, що надійний захист економіки кожної фірми можна досягти лише за комплексного та систематичного підходу до її організації. З точки зору того ж Г. Ляного, системою економічної безпеки підприємства є комплекс організаційно-управлінських, технічних, профілактичних заходів, направлених на якісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз [1].

До задач системи економічної безпеки можна віднести: захист законних прав інтересів підприємства та його робітників, вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів, кандидатів на роботу, протидія технічному проникненню в злочинних цілях тощо. Основний зміст таких систем полягає у тому, що вона має носити попереджувальний характер, а основними критеріями її надійності та ефективності є: забезпечення стабільної роботи підприємства, попередження кризових ситуацій тощо. Особливістю та складністю при побудові системи

економічної безпеки є те, що її практична дія цілком залежить від людського фактору. На практиці, навіть за рахунок сучасних технічних засобів, професійно підготовленого начальника служби безпеки, на підприємстві може не бути досягнуто бажаних результатів до тих пір, поки кожен робітник не буде усвідомлювати необхідність заходів щодо економічної безпеки [2].

Щодо сучасного розуміння антикризового управління, то воно є доволі неоднорідним і багатозначним, зі значним діапазоном інтерпретацій. Зокрема, В.Василенко визначає антикризове управління як управління підприємством в умовах загальної кризи економіки, далі - як на управління підприємством, що потрапило в кризову ситуацію в результаті незадовільного управління [3].

Антикризове управління досить нове поняття для українського бізнесу, але необхідно щоб воно стало важливою та невід'ємною частиною діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, бо стан значної частини українських підприємств фахівці визнають як кризовий. Єдиного поняття до визначення антикризового управління підприємством немає. Таким чином у роботі Олега Терещенко антикризове управління підприємством розуміється як застосування специфічних методів та прийомів управління фінансами, які дозволяють забезпечити стабільне функціонування підприємства на основі управління зовнішніми та внутрішніми ризиками попередження та подолання кризи [4]

Основною метою антикризового управління є розробка й реалізація заходів, спрямованих на швидке відновлення платоспроможності та достатнього рівня фінансової стійкості підприємства задля уникнення його банкрутства. Причини криз можуть бути різноманітними, їх можна поділити на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх можна віднести: фінансово-економічну ситуація у країні, природні катаклізми, складну соціально-політичну ситуацію, несприятливий інвестиційний клімат; що стосується внутрішніх причин, то до них відносимо: непрофесійне управління, жорстка конкуренція, протиріччя у колективі, ризиковий розвиток підприємства (його стратегія).

Необхідно відзначити, що будь-яке управління у деякій мірі повинно бути антикризовим. Накопичений досвід західними країнами антикризового управління має велике значення для вирішення проблем, що стоять перед Україною, але слід враховувати, що цей управлінський досвід доводиться застосовувати в принципово інших умовах. Насамперед, антикризове управління практично вже склалося як певна наукова "протопарадигма" в умовах сформованої ринкової економіки з діючими законами конкуренції та стабільною соціально – політичною ситуацією. Щодо кожного підприємства, яке потрапило у кризову ситуацію не через форс-мажорні обставини, якісні зміни є обов'язковими, адже лише вони зможуть забезпечити його фінансову стійкість та конкурентоспроможність. Розробка концепції подолання кризи включає в себе: аналіз та оцінку стану підприємства; розробку стратегії по стабілізації, подоланню кризи підприємства тощо. У разі прийняття рішення про санацію підприємства під час провадження справи про банкрутство також необхідним є підтримання економічної безпеки підприємства. У цьому разі йдеться про поточну економічну безпеку, яка передбачає насамперед відсутність порушень

законодавства у судовому процесі, захист майна підприємства.

Можемо зробити висновок, що економічна безпека досягається лише за антикризового управління та впровадження антикризових заходів. Антикризові заходи можуть мати попереджувальний характер або полягати в подоланні кризової ситуації на підприємстві. Слід пам'ятати, що подолання кризового стану – це керований процес. Успіх його перш за все залежить від своєчасного виявлення кризи та застосування практичних заходів щодо її усунення.

Список використаних джерел

1. Лянной Г. Система экономической безопасности предприятия // ВOS – журнал о личной и коммерческой безопасности. – 2006. – №7. – С. 16-19.
2. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства / Т.М. Іванюта, А.О.Заїчковський. – К.: ЦУЛ, 2009. – 256 с.
3. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 504 с.
4. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві. – К.: КНЕУ, 2004. – 560 с.

МСФЗ ДЛЯ МСП ТА МСФЗ: МАНЕВРУВАННЯ МІЖ ЗБЛИЖЕННЯМ ТА ПРИДАТНІСТЮ ДЛЯ НЕПУБЛІЧНИХ КОМПАНІЙ

Харламова О.В., д-р екон. наук, доцент, професор кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

У вересні 2022 року Рада МСБО (далі – РМСБО) оприлюднила пропозиції щодо оновлення стандарту бухгалтерського обліку для малих і середніх підприємств. Головна мета на сьогодні - відобразити в МСФЗ для МСП вдосконалення повних стандартів МСФЗ, зберігаючи «малий» стандарт придатним для малих і середніх підприємств. В цілому РМСБО сфокусована на 12 ключових аспектах перегляду МСФЗ для МСП.

РМСБО пропонує внести зміни до параграфу 1.3(б), включивши до переліку банків, кредитних спілок, страхових компаній, брокерів/дилерів з цінних паперів, пайових інвестиційних фондів та інвестиційних банків як приклади суб'єктів господарювання, які часто відповідають другому критерію підзвітності громадськості, наведеному в параграфі 1.3(б). Для полегшення розуміння підстав для визначення публічної підзвітності РМСБО також пропонує роз'яснити, що суб'єкт господарювання з такими характеристиками, як правило, має публічну підзвітність:

(а) існує як високий ступінь зовнішнього інтересу до суб'єкта господарювання, так і широка група користувачів фінансової звітності суб'єкта господарювання (існуючі та потенційні інвестори, позикодавці та інші кредитори), які мають пряму фінансову зацікавленість у суб'єкті господарювання або суттєві вимоги до нього;

(б) користувачі, зазначені в параграфі а), залежать головним чином від

зовнішньої фінансової звітності як засобу отримання фінансової інформації про суб'єкт господарювання. Ці користувачі потребують фінансової інформації про суб'єкт господарювання, але не мають повноважень вимагати таку інформацію для себе. Такі зміни представляються цілком обґрунтованими і доцільними з метою більш чіткого опису сфери дії стандарту МСФЗ для МСП.

На основі раніше отриманих відгуків РМСБО пропонує переглянути Розділ 2 з метою приведення його у відповідність до Концептуальної основи фінансової звітності 2018 року. Водночас РМСБО пропонує, щоб у Розділі 18 "Нематеріальні активи, крім гудвілу" та Розділі 21 "Забезпечення та умовні зобов'язання" продовжували використовуватися визначення активу та зобов'язання з попередньої версії Розділу 2, яка базувалася на Концептуальній основі 1989 р., щоб уникнути непередбачуваних наслідків, пов'язаних з переглядом визначень активу та зобов'язання. Ця поправка залишається дискусійною.

РМСБО пропонує поправки для узгодження Розділу 9 з МСФЗ 10, визначаючи контроль як єдину основу для консолідації, яка застосовується до всіх суб'єктів господарювання, та пропонує зберегти спростовне припущення про наявність контролю, коли інвестор володіє більшістю прав голосу в об'єкті інвестування. Спростовне припущення є спрощенням моделі контролю і така поправка з високою ймовірністю буде підтримана.

РМСБО вже цікавилась серед стекхолдерів думкою заміни моделі понесених збитків для зменшення корисності фінансових активів у Розділі 11 "Основні фінансові інструменти" на модель очікуваних кредитних збитків, узгоджену зі спрощеним підходом у МСФЗ 9 "Фінансові інструменти". Відгуки містили припущення, що спрощений підхід в МСФЗ (IFRS) 9 все одно буде складним для застосування малими і середніми підприємствами і не призведе до істотних змін в сумі знецінення для типів фінансових активів, утримуваних типовими малими і середніми підприємствами, а саме короткострокової торгової дебіторської заборгованості. Тим не менш РМСБО сподівається, що модель очікуваних кредитних збитків надасть більш корисну і відповідну інформацію користувачам фінансової звітності, коли МСП утримують довгострокові фінансові активи. В результаті РМСБО пропонує:

(а) зберегти модель понесених збитків для торгової дебіторської заборгованості та активів за договорами у сфері застосування переглянутого Розділу 23 "Дохід за договорами з клієнтами";

(б) вимагати модель очікуваних кредитних збитків для всіх інших фінансових активів, що оцінюються за амортизованою вартістю, відповідно до спрощеного підходу в МСФЗ 9; та

(в) зберегти вимоги Розділу 11 щодо зменшення корисності інструментів власного капіталу, що оцінюються за собівартістю.

Тобто на сьогодні очікуються різні підходи до знецінення фінансових активів у МСФЗ звітності компаній, які складатимуть її за «малим» стандартом.

Щодо справедливої вартості РМСБО підтримує узгодження стандарту з визначенням справедливої вартості в МСФЗ 13 для забезпечення ясності і

поліпшення порівнянності фінансової звітності та включення до стандарту ілюстративних прикладів, в результаті чого очікується об'єднання вимог щодо оцінки справедливої вартості та відповідні вимоги до розкриття інформації в новому Розділі 12 "Оцінка справедливої вартості".

У відповідь на запит РМСБО щодо приведення визначення спільного контролю у відповідність до МСФЗ 11 "Угоди про спільну діяльність", зберігаючи при цьому три класифікації угод про спільну діяльність у Розділі 15 "Інвестиції у спільні підприємства" (спільно контрольовані операції, спільно контрольовані активи та спільно контрольовані суб'єкти господарювання), респонденти висловилися на користь узгодження визначення спільного контролю, проте в той же час висловили неоднозначні думки щодо того, чи слід узгоджувати вимоги до класифікації та оцінки з МСФЗ 11, чи зберегти вимоги до класифікації та оцінки, викладені в Розділі 15.

РМСБО пропонує узгодити визначення спільного контролю і зберегти вимоги до класифікації та оцінки, викладені в Розділі 15.

Суттєві зміни пропонує РМСБО в частині приведення Розділу 19 "Об'єднання бізнесу та гудвіл" у відповідність до методу придбання в МСФЗ (IFRS) 3 «Об'єднання бізнесу» шляхом:

(а) додавання вимог і вказівок для нового суб'єкта господарювання, утвореного в результаті об'єднання бізнесу;

(б) оновлення посилань при визнанні ідентифікованих придбаних активів та прийнятих зобов'язань при об'єднанні бізнесу для посилання на визначення активів та зобов'язань у переглянутому Розділі 2 "Концепції та основні принципи";

(в) роз'яснення, що покупець не може визнавати умовні зобов'язання, які не є зобов'язаннями;

(г) вимоги визнавати витрати, пов'язані з придбанням, як витрати;

(д) вимоги оцінювати умовну компенсацію за справедливою вартістю, якщо справедливую вартість можна достовірно оцінити без надмірних витрат або зусиль; та

(е) додавання вимог щодо придбання, яке здійснюється поетапно (поетапне придбання).

Щодо інших аспектів методу придбання РМСБО пропонує зберегти вимоги, викладені в Розділі 19, оскільки вважає, що

(а) керівництво в МСФЗ (IFRS) 3 щодо знову придбаних прав навряд чи буде доречним для організацій, які застосовують «малий» стандарт;

(б) обмеження оцінки неконтрольованої частки участі в об'єкті придбання пропорційною часткою неконтрольованої частки участі у визнаних сумах ідентифікованих чистих активів об'єкта придбання (а не введення можливості оцінки за справедливою вартістю) є доречним спрощенням; і

(в) збереження критеріїв визнання для нематеріальних активів, придбаних при об'єднанні бізнесу, врівноважує витрати та вигоди від окремого визнання цих статей, оскільки гудвіл, визнаний при об'єднанні бізнесу, амортизується.

Зауважимо, що відносно того, чи є поетапне придбання доречним для МСП

всередині самої РМСБО існують неоднозначні думки і тому виноситься на подальше обговорення.

Одним з найдискутованіших питань є, звісно, оренда. РМСБО вже зверталася до стейкхолдерів відносно того, чи потрібно узгоджувати МСФЗ для МСП і МСФЗ 16 «Оренда», правда шляхом спрощення деяких вимог до визнання та оцінки, вимог до розкриття інформації та формулювань МСФЗ 16. Зауважимо, що серед професійної спільноти немає однозначної думки з цього приводу і стейкхолдери пропонували РМСБО оцінити витрати і вигоди від приведення МСФЗ для МСП у відповідність з МСФЗ (IFRS) 16 «Оренда», навіть з урахуванням спрощень, а також і отримати більше інформації про досвід компаній, які застосовують МСФЗ (IFRS) 16.

На даному етапі РМСБО, ґрунтуючись на міркуваннях витрат і вигод, вирішила взяти таймаут для отримання більшого обсягу інформації про досвід застосування МСФЗ (IFRS) 16 організаціями, не пропонувати зараз поправки до розділу 20 і розглянути можливість внесення змін до МСФЗ для МСП з метою приведення його у відповідність з МСФЗ 16 під час майбутнього перегляду стандарту.

Водночас РМСБО очікує на зворотній зв'язок від професійної спільноти, зокрема про те, чи слід:

(а) приводити Розділ 20 у відповідність до МСФЗ 16 в даний час, адже це покладає на МСП навантаження, непропорційне вигодам для користувачів їх фінансової звітності, зокрема, враховуючи витрати на впровадження, які можуть понести укладачі фінансової звітності, витрати, які можуть понести користувачі фінансової звітності у разі відсутності інформації, та покращення фінансової звітності, яке буде досягнуто завдяки визнанню права орендаря на використання базового активу (та зобов'язання орендаря здійснювати орендні платежі) у звіті про фінансовий стан;

(б) запроваджувати можливі спрощення - наприклад, для визначення ставки дисконту та подальшої оцінки зобов'язання з оренди (переоцінки), що може допомогти спростити вимоги та зменшити витрати на впровадження зміненого розділу 20 (приведеного у відповідність до МСФЗ 16), не зменшуючи при цьому корисності інформації, що подається у звітності.

Ще однією зміною МСФЗ для МСП є видалення параграфу 22.7(а), який вимагав, щоб сума дебіторської заборгованості відображається у звіті про фінансовий стан як зменшення власного капіталу, а не як актив, якщо інструменти власного капіталу випускаються до отримання суб'єктом господарювання грошових коштів або інших ресурсів. Така вимога відсутня в повному комплекті МСФЗ, тому її видалення сприяє їх наближенню та цілком доцільне.

Перегляд розділу 23 "Дохід" (перейменований на "Дохід за договорами з клієнтами") є очікуваним і стосується можливих підходів до узгодження Розділу 23 "Дохід" з МСФЗ 15 "Виручка за договорами з клієнтами", що підтримує більшість стейкхолдерів. Тому РМСБО пропонує переглянути Розділ 23 з метою приведення його у відповідність до принципів і формулювань, що

використовуються в МСФЗ (IFRS) 15, впровадити п'ятиетапну модель МСФЗ (IFRS) 15 зі спрощеннями, які зберігають основні принципи МСФЗ (IFRS) 15 щодо визнання доходу. Ключове спрощення очікується в частині визначення того, чи є товар або послуга, обіцяні клієнту, відокремленими, що може вимагати судження. Щоб допомогти компаніям здійснити таку оцінку, РМСБО пропонує спростити вимоги параграфів 27-29 МСФЗ (IFRS) 15 шляхом:

(а) уточнення, що товар або послуга, які МСП регулярно продає окремо, можуть бути відокремленими;

(б) викладення критерію в параграфі 27(б) МСФЗ 15 простішою мовою та відображення мети критерію, зосередивши увагу на тому, чи є товар або послуга вхідним ресурсом, який використовується для виробництва об'єднаного об'єкта або об'єктів, що передаються клієнтові; та

(с) включення прикладів, які ілюструють фактори, що підтверджують цей критерій.

В частині виплат працівникам РМСБО пропонує виключити параграф 28.19. Розділу 28 «Виплати працівникам», який стосується спрощення оцінки зобов'язань за пенсійними програмами з визначеними виплатами, оскільки за відгуками стейкхолдерів цей параграф застосовують лише деякі суб'єкти господарювання, що робить його неактуальним. Тим не менш РМСБО остаточно не прийняла рішення про виключення і в разі, якщо цей параграф не буде виключений, Рада внесе додаткові роз'яснення щодо його застосування.

Нагадаємо, що поточна редакція МСФЗ для МСП з міркувань економії витрат містить спрощення та вимагає визнання всіх витрат на розробку як витрат, тоді як МСБО 38 "Нематеріальні активи" вимагає визнання нематеріальних активів, що виникають у результаті витрат на розробку, які відповідають визначеним критеріям, а саме, коли компанія може продемонструвати технічну здійсненність та комерційну доцільність. Проте не всі стейкхолдери з цим згодні, тому зараз дискутується питання щодо того, чи слід вносити зміни до МСФЗ для МСП для приведення його у відповідність до МСБО 38, включаючи оцінки щодо витрат та вигод, пов'язаних з таким приведенням у відповідність до МСБО 38.

Проведений огляд запропонованих змін свідчить про намагання РМСБО дійсно дотримуватися збалансованого підходу до наближення МСФЗ для МСП до повного комплексу МСФЗ зі збереженням наявних та додаткових спрощень, що має на меті не ускладнити процеси звітування непублічних компаній.

Список використаних джерел:

1. Exposure Draft IFRS for SMEs® Accounting Standard. Third edition of the IFRS for SMEs Accounting Standard. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/2019-comprehensive-review-of-the-ifrs-for-smes-standard/exposure-draft-2022/ed-2022-1-iasb-ifrs-smes.pdf> (дата звернення: 25.10.2022).

2. Exposure Draft IFRS for SMEs® Accounting Standard International Accounting Standards Board SMEs. Basis for Conclusions and Illustrative Financial Statements on Third edition of the IFRS for SMEs Accounting Standard. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/2019-comprehensive-review-of-the-ifrs-for-smes-standard/exposure-draft-2022/bc-ed-2022-1-iasb-ifrs-smes.pdf> (дата звернення: 25.10.2022).

3. Questions and Answers (Q&A) Exposure Draft Third edition of the IFRS for SMEs® Accounting Standard. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/2019-comprehensive-review-of-the-ifrs-for-smes-standard/exposure-draft-2022/faq-ed-ifrs-smes-third-edition.pdf> (дата звернення: 25.10.2022).

ПЕРЕДУМОВИ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНИМ ЗАГРОЗАМ В СИСТЕМНІЙ ІНТЕГРАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Цікало Є. І., канд. екон. наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка

Однією з характеристичних складових безпеко-орієнтованого управління підприємствами є загрози, які можуть дестабілізувати діяльність та вплинути на стан. Ефектоформуючі (результатоформуючі) показники діяльності і оцінні показники стану пов'язані, що дає змогу характеризувати ситуації за комбінованою категорією "ефектостан". Дослідженню піддаватимуться фактори, які спричиняють виникнення загрозових ситуацій в "ефектостані". Інформація про результати діяльності підприємств, з аналітичними оцінками її ефекту і стану, подається у фінансовому і нефінансовому вимірах в звіті про управління [1]. У ньому також вказуються ризики справдження і можливості подолання загроз. Звіт має інтегративний характер і передбачає висвітлення взаємозв'язків економічної, соціальної, екологічної діяльності в контексті сталого розвитку підприємств, а отже, враховує масштабність розповсюдження загроз. Для його складання прийнятні: стандарт інтегрованої звітності IFR, стандарти звітування про сталий розвиток GRI, галузеві бухгалтерські стандарти зі сталого розвитку SASB [2, 3, 4, 5].

Базовим, в контексті системної інтеграції, виступає стандарт IFR, в якому застосовано вартісно-орієнтований підхід (створення "вартості-цінності"), як критеріальний для наповнення діяльності (та інформації про неї) ціннісним змістом сталого розвитку, з врахуванням ризико-орієнтованого опрацювання і представлення інформації про загрози. Врахування цього підходу у безпеко-орієнтованому управлінні дасть змогу формувати інформаційно-аналітичну базу для прийняття рішень стосовно протидії загрозам в ході діяльності і в інтегрованому вигляді представляти звітну інформацію.

Водночас, треба відмітити прихильність підприємств, які запроваджують стандарти систем управління (ISO, ДСТУ), до створення інтегрованих систем управління на основі інтеграції стандартів, як умови їх ефективною реалізації. Від так процесний підхід (за методологією PDCA), який застосовується у запровадженні стандартів, повинен бути затребуваний в безпеко-орієнтованому управлінні. Загрози в порушенні стандартів та їхньої інтеграції повинні опрацьовуватися за змістовними характеристиками стандартів і відображатися у змістовних характеристиках звіту про управління.

Інтегроване подання у звіті інформації про "ефектостан" (результати господарських процесів і економічний стан) підприємства передбачає врахування інтеграційних процесів, як супровідних до господарських, і як таких, що формуватимуть інтеграційний стан. З допомогою інтеграційних процесів, господарські процеси набуватимуть інтеграційних ознак, що перетворюватиме їх в інтегровані. Показники господарських процесів доповнюватимуться показниками інтеграційних ознак (цільового, функціонального, організаційного, інформаційного, економічного, інструментально-прикладного видів інтеграції [6]). Від так економічний стан треба досліджувати в поєднанні (комплексно) з інтеграційним станом (як "економіко-інтеграційний" стан). Отже, дезінтеграційні прояви в системній інтеграції розглядатимуться як загрози для економічного стану. До того ж загрози досліджуватимуться на рівні порушень інтеграційних ознак та їх комплементарного впливу на показники діяльності. Потрібна облікова ідентифікація (реквізитна рецепція) інтеграційних ознак, і на цій основі – визначення ступеня інтеграції та його оцінка в поєднанні з оцінкою економічного стану.

Дезінтеграційні чинники виникнення загроз проектуватимуться на рівновагу і стійкість стану. В цій площині треба задіяти процедури самоорганізаційного впливу на утримання стану гомеостатичної рівноваги системи управління або безпечного дисипативного переходу в інший стійкий стан у форматі "дезінтеграція-реінтеграція" [7].

Безпекова робота потребуватиме стикування інтеграційних ознак із самоорганізаційними ознаками в процесах прийняття і реалізації рішень з реагування на дезінтеграційні загрози. Визначимо ознаки самоорганізаційного управління в загрозливих дезінтеграційних ситуаціях, виходячи з базових принципів самоорганізації систем. Природним підґрунтям появи загроз є ентропійність середовища функціонування підприємства. Для зменшення загроз необхідно домогтися відтоку внутрішньої ентропії на зовні, що зменшуватиме невизначеність в діяльності. В цьому принциповому ракурсі самоорганізаційні ознаки будуть представлені так: ідентифіковані причини і джерела невизначеності, які породили загрози; оцінено ризики діяльності та економічний вплив їхніх наслідків на зміну структури і стану інтегрованої системи управління; обґрунтовані можливості щодо забезпечення стійкості стану і структури системи у ситуаціях невизначеності.

Самоорганізаційне впорядкування системи принципово фокусуватиметься на атракторах локалізації інтеграційних ознак, разом з відповідними до них об'єктами управління (наприклад, бізнес-процесами), які були піддані деструктивним впливам. Самоорганізаційні дії в цих атракторах матимуть такі ознаки: ідентифіковані ("ехо-локалізовані" з допомогою моніторингового сканування) у конкретній ситуації ключові фактори загрозливого впливу та параметри структурного розповсюдження цих впливів; економічно оцінена фактична і потенційна напруженість загрозливого факторного навантаження на структуру і стан системи. Враховуючи спрямованість самоорганізації, за принципом когерентності, на досягнення узгодженого інформаційного

інтерферованого на економічній основі проходження рішень по налаштованій структурі для досягнення стійкого стану, самоорганізаційні ознаки формулюватиметься так: розроблені наскрізні рішення з протидії загрозам (за локалізованими інтеграційними ознаками) в інтегрованих бізнес-процесах, з врахуванням рефлексивних релевантно-взаємовигідних позицій для учасників, даючи змогу ідентифікувати і опрацювати інтеграційні і економічні характеристики процесів у ланцюжку рекурсивно визначеного і збалансованого проходження процесів по структурі, та впливаючи на формування результату і забезпечення стійкого стану системи.

Сила дезінтеграційних загроз може бути різною, що обумовлює адаптивну і кардинальну реінтеграцію. За принципом еволюційного переходу системи в стійкий стан самоорганізаційна ознака адаптивного характеру проявлятиметься так: розроблено заходи-рішення (алгоритми флуктуацій) з реалізації економічно доцільних структурно-інформаційно синхронізованих точкових керівних атракторних впливів, протидіючих дезінтеграційним загрозам, що дає змогу повернути систему у стійкий стан. За принципом революційного переходу системи, що передбачає кардинальну реінтеграцію, самоорганізаційними ознаками опрацювання загроз будуть: ідентифіковано біфуркаційні точки дезінтеграційної загрози (в інформаційному образі критичної ситуації); розроблено заходи-рішення із субстратного управління (за ключовими моментами ефективності) щодо реорганізації системи на основі її стратегічно вивіреної структурної оптимізації, з відповідним оновленням стану системи.

Застосування у безпеко-орієнтованому управлінні підприємствами самоорганізаційного підходу до протидії дезінтеграційним загрозам даватиме змогу підтримувати інтеграційний статус їхніх систем управління.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління. Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> (дата звернення: 15.10.2022)
2. International Integrated Framework Reporting. URL: <https://www.integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/> (дата звернення: 10.09.2022)
3. Resource center. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/> (дата звернення: 15.10.2022)
4. Value Reporting Foundation. URL: <https://www.valuereportingfoundation.org/#> (accessed on 15.10.2022)
5. IFRS Foundation completes consolidation with Value Reporting Foundation. 01 August 2022. URL: <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2022/08/ifrs-foundation-completes-consolidation-with-value-reporting-foundation/> (accessed on 15.10.2022)
6. Цікало Є. І. Інформаційно-економічні інтеграційні ознаки системи управління суб'єкта господарювання. *Ефективна економіка*. 2022. № 4. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10169> (дата звернення: 15.10.2022).
7. Цікало Є. Функціонування і розвиток інтегрованих систем управління в умовах динамічних змін // *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2016. Вип. 53. Ч.1. С.187-195.

ГАРМОНІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*Шаповал Г. М., канд. екон. наук, доц., Васищенко Ю. В., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Поширення процесу інтеграції української економіки у світовий економічний простір сприяє стандартизації та гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності. За останні роки відбулися деякі зміни в порядку відображення власного капіталу підприємства в обліку та звітності, спрямовані на наближення НП(С)БО до МСФЗ. Для цього необхідний детальний аналіз та оцінка змін в обліку, виділення існуючих облікових проблем, пошук шляхів удосконалення обліку власного капіталу підприємства. Це зумовлює об'єктивну необхідність вивчення міжнародного досвіду обліку власного капіталу та відображення його у звіті.

В численних працях вітчизняних науковців це питання розглядалося з різних точок зору, але наразі існує багато проблем щодо вдосконалення методів обліку власного капіталу з урахуванням сучасних вимог бухгалтерського обліку та міжнародного досвіду.

Важливим моментом дослідження є розгляд структури «власного капіталу» як складової капіталу та його організації, що обліковує кожне підприємство. За діючим Національним положенням бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», власний капітал включає такі структурні елементи: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); неоплачений капітал та вилучений капітал [1].

У міжнародній практиці власний капітал компанії можна поділити на дві частини за часом і джерелом формування:

1) Вкладений капітал – це сума коштів, вкладена власниками в процес організації бізнесу. Обсяг інвестованого капіталу може бути змінений тільки за рахунок додаткового інвестування або вилучення коштів власника.

2) Зароблений капітал – це сума грошей, яку власник заробляє і реінвестує в діяльність компанії. Це значення показує, наскільки збільшився чистий капітал компанії за весь час її існування завдяки діяльності компанії.

Найбільше в повній інформації про капітал зацікавлені акціонери, які купують акції компанії на ринку. Тому поняття власного капіталу в міжнародній практиці в основному розглядається для акціонерних товариств. Відповідно до вітчизняного законодавства іноземні акціонерні товариства можуть випускати прості та привілейовані акції з номінальною вартістю або без неї.

Отже, в міжнародній практиці виділяють нормативні резерви, тобто передбачені законодавством (в Україні таким є, наприклад, резервний капітал) та ненормативні (створені на основі рішення власників підприємства, наприклад, фонди соціального чи виробничого розвитку підприємства), а також резерви, які

відображають коригування збереження капіталу (до них можуть належати суми дооцінок або сума емісійного доходу) [2].

Класифікація власного капіталу за джерелами його утворення є досить важливою при визнанні його елементів та складанні фінансової звітності за МСФЗ та ПСБО. Істотних відмінностей між складовими фінансової звітності немає, проте порядок складання та зміст статей різні. Це пов'язано з тим, що в зарубіжній практиці поняття власного капіталу розглядається переважно для акціонерних товариств, а за міжнародними стандартами інформація про зміни власного капіталу розкривається у спеціальній формі звіту — звіті про зміни власного капіталу.

Тому міжнародні стандарти містять детальні вимоги щодо обліку випуску акцій, операцій з власними викупленими акціями та ін. Така інформація відображається в спеціальному звіті про зміни у власному капіталі, який є важливою частиною фінансової звітності компанії, а за національними стандартами - у звіті про власний капітал.

Розкриття інформації про власний капітал у фінансовій звітності українських компаній за національними стандартами мало чим відрізняється від міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Основна відмінність полягає в тому, що згідно з МСФЗ інформація про склад зареєстрованого капіталу та резервів повинна бути розкрита. Власний капітал у фінансовій звітності компанії показує підсумок розділу пасиву балансу, частини, де балансова вартість активів компанії перевищує її зобов'язання.

Як показує досвід, Україна пішла шляхом розробки національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), які ґрунтуються на основних концепціях МСФЗ. Вже сьогодні Міністерство фінансів поступово вносить зміни до Національних стандартів, наближуючи їх до міжнародних та зменшуючи прогалину між вітчизняною системою обліку та загальноприйнятою європейською [3].

Продовжуючи вивчати міжнародний досвід обліку власного капіталу, розглянемо особливості відображення його складових у бухгалтерських рахунках у різних країнах світу, як показано в таблиці 1.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика використання плану рахунків в зарубіжних країнах

Країни	Призначення класу в плані рахунків	Характеристика плану рахунків щодо власного капіталу
1	2	3
Польща	Для обліку власного капіталу використовують рахунки класу 8	80 «Засновницький капітал» - 801 «Статутний капітал» - 802 «Додатковий капітал» - 803 «Резерви» - 804 «Фонд переоцінки» - 806 «Резервний капітал»

Продовження таблиці 1

1	2	3
Молдова	Для обліку власного капіталу призначені рахунки класу 3 «Власний капітал»	<ul style="list-style-type: none"> - 31 «Статутний і додатковий капітал» та субрахунки: <ul style="list-style-type: none"> - 311 «Статутний капітал» (3111 «Статутний капітал», 3112 «Прості акції», 3113 «Привілейовані акції», 3114 «Вклади», 3115 «Паї») - 312 «Додатковий капітал» - 313 «Неоплачений капітал» - 314 «Незареєстрований капітал» - 315 «Вилучений капітал» - 32 «Резерви» (321 «Резерв по законодавству», 322 «Резерв по статуту», 323 «Інші резерви»); - 33 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» з субрахунками; - 34 «Неоплачений капітал» з субрахунками; - 35 «Підсумковий фінансовий результат»
Казахстан	Обліку власного капіталу у даному Плані рахунків призначений розділ 5 «Капітал та резерви», що містить 7 синтетичних рахунків та 15 субрахунків	<ul style="list-style-type: none"> - 5000 «Статутний капітал» (5010 «Привілейовані акції», 5020 «Прості акції», 5030 «Вклади і пай»); - 5100 «Неоплачений капітал» (містить 4 субрахунки); - 5200 «Викуплені власні інструменти капіталу»; - 5300 «Емісійний дохід»; - 5400 «Резерви» (містить 6 субрахунків); - 5500 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» (містить 2 субрахунки); - 5600 «Підсумковий прибуток (підсумковий збиток)».
США	в простому плані рахунків виділяють два розділи для обліку капіталу	<ul style="list-style-type: none"> - Фондові рахунки для індивідуальних підприємців та партнерств - 300 Капітал власника (Owner's capital) - 330 Внески до капіталу; - Фондові рахунки для корпорацій (Equity Accounts for corporations): - 300 Привілейовані акції, - 310 Звичайні акції, - 320 Додатковий капітал, 0 - 330 Нерозподілений прибуток, - 350 Викуплені в акціонерів
Україна	4 клас рахунків «Власний капітал та забезпечення зобов'язань», що містить 7 синтетичних рахунків та більше 20 субрахунків:	<ul style="list-style-type: none"> - 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» та субрахунки за видами капіталу; - 41 «Капітал у дооцінках» та субрахунки за видами капіталу; - 42 «Додатковий капітал» та субрахунки: <ul style="list-style-type: none"> - 421 «Емісійний дохід»; - 422 «Інший вкладений капітал» ; - 423 «Накопичені курсові різниці»; - 424 «Безоплатно одержані необоротні активи»; - 425 «Інший додатковий капітал»; - 43 «Резервний капітал» та субрахунки за видами капіталу; - 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки) » та субрахунки:

		<ul style="list-style-type: none"> - 441 «Прибуток нерозподілений»; - 442 «Непокриті збитки»; - 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»; - 45 «Вилучений капітал» та субрахунки: - 451 «Вилучені акції»; - 452 «Вилучені вклади й паї»; - 453 «Інший вилучений капітал»; - 46 «Неоплачений капітал» та субрахунки за видами капіталу.
--	--	---

В 2013 році в Україні пройшло реформування системи бухгалтерського обліку, було прийнято НП(С)БО 1, були внесені зміни у структуру та назви форм фінансової звітності у відповідності до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Введено такі статті балансу, як «зареєстрований капітал» і «капітал в дооцінках», введено поняття сукупного доходу і визначено його складові, які відображаються в розділі II звіту про фінансові результати. Це дооцінка (уцінка) необоротних активів, дооцінка (уцінка) фінансових інструментів, накопичені курсові різниці, частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств, інший сукупний дохід [4].

Розглядаючи класифікацію та облік власного капіталу в різних країнах світу, можна сказати, що в зарубіжній практиці поняття капіталу здебільшого пов'язане з акціонерними товариствами. Таким чином, коли власний капітал відображається у звіті, є детальна інформація про випуск акцій, операції з власним викупом акцій, опціони на акції тощо.

З метою удосконалення обліку статутного капіталу акціонерних товариств України субрахунок 401 «Статутний капітал» може бути доповнено аналітичними рахунками «Привілейовані акції» та «Прості акції», які використовуються для обліку загальної номінальної суми вартість випущених звичайних акцій товариства, що дасть змогу розрізнити інформацію для акціонерного товариства, які володіють різними частками капіталу. Щодо додавання та вилучення капіталу, то вважаємо, що у вітчизняній бухгалтерській практиці ці види капіталу представлені більш детально.

Власне управління капіталом у кожній країні має свої особливості та визначається багатьма факторами: з історичної точки зору воно закінчується основною формою власності підприємств країни. Незважаючи на те, що складові власного капіталу в більшості зарубіжних країн схожі (переважно практика формування різноманітних резервів і фондів, які належним чином реалізуються для забезпечення належного рівня платоспроможності та фінансової стійкості підприємства), вітчизняним бухгалтерам слід застосовувати позитивний досвід бухгалтерського обліку для відображення цього виду бізнесу на практиці. Це сприятиме покращенню фінансового забезпечення вітчизняного бізнесу, а також європейського економічного процесу інтеграції в національну економіку в цілому.

Отже, вивчаючи міжнародні аспекти та вітчизняну практику класифікації капіталу, можна розрізнити первинний капітал і накопичений капітал. Існують

певні відмінності у представленні компонентів власного капіталу в бухгалтерських рахунках для іноземних рахунків і національних рахунків, оскільки власний капітал є найбільш поширеним у зарубіжній практиці.

Нині триває процес гармонізації вітчизняних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, про що свідчать зміни в інформаційному наповненні фінансової звітності, особливо звіту про власний капітал. Проте в процесі поєднання світового та вітчизняного досвіду існують перешкоди в методологічних та організаційних характеристиках українського бухгалтерського обліку. Саме ці питання потребують подальшого вивчення та усунення для виходу вітчизняної економіки на міжнародну бізнес-арену.

Водночас сучасна економічна теорія доводить, що цей процес має здійснюватися відповідно до принципу адаптації з урахуванням інституційних особливостей та змін. У цьому контексті надзвичайно важливою є уніфікація власного обліку капіталу, стандартизація якого прямо не регламентується МСБО чи ПСБО, що не сприяє розвитку інвестиційного клімату та підприємницької ініціативи.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73.
2. Концептуальна основа фінансової звітності документ 929_009, прийняття від 01.09.2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009
3. Ціцька Н. Впровадження у практику міжнародних стандартів фінансової звітності [Електрон.ресурс]. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2013_04_18_19_kampodilsk/sekcija_3_2013_04_18_19/vprovadzhenja_u_praktiku_mizhna_rodnih_standartiv_finansovoi_zvitnosti/23-1-0-518
4. Пилипенко К. А. Власний капітал: облік та представлення в звітності за національними та міжнародними стандартами / К. А. Пилипенко, О. І. Дідик // Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (заочна форма). – Полтава : ПДАА, 2018. – С. 228 - 232.

ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ МОДЕЛІ КОНСОЛІДАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОВОЇ СКЛАДОВОЮ ПІДПРИЄМСТВА

*Юр'єва І. А., канд. екон. наук, Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

Проблематика інформаційної безпеки вже знайшла своє відображення у чинному законодавстві України. Зокрема, Конституція України та ряд інших нормативно-правових актів розглядають інформаційну безпеку на рівні з суверенітетом та територіальною цілісністю. Це стосується, насамперед, інфор-

маційної безпеки як складової національної безпеки. Однак з часом дедалі більше уваги дослідники приділяють інформаційній безпеці не лише на рівні держави, а й на рівні окремих суб'єктів правовідносин. Сучасна зміна технологічної парадигми розглядають як зрушення від технології, заснованої головним чином на вкладенні дешевої енергії, до технології, заснованої переважно на дешевих вкладеннях знання і інформації, що стали предметом і засобом праці. Особливу актуальність здобуває розробка комплексної моделі консолідації інформації ефективної адміністративної діяльності, що враховує емоційну компетентність аналітика консолідованої інформації, його емоційну "придатність" до функцій циклу консолідування інформації. Конкурентні переваги управління знаннями можуть бути досягнуті "перекладом" знань у загально прийнятні керівництва до дії. Зміст поняття "інформаційна безпека" пропонується розуміти, як виокремлений вид суспільної діяльності, пов'язаної зі створенням, обігом та використанням інформації певними суб'єктами, що знаходить вираз у нормах правил поведінки щодо її охорони, захисту, збереженню, підтриманню життєво важливих потреб, інтересів людей, соціальних спільнот, суспільства, держави, міжнародного співтовариства.

Інформація - це набір відомостей, що зменшує ступінь невизначеності в їх одержувача. Такі відомості включають дані, що не несуть корисної інформації витрати, що багаторазово збільшують тимчасові на витяг і обробку корисної інформації. Стосовно до керування бізнес-процесами, інформація - це необхідний (мінімальний) і достатній набір відомостей, на основі яких підготовлені фахівці можуть виконати даний бізнес-процес [1]. Економічні передумови до розвитку управління знаннями можна розділити на дві категорії. Перша, пов'язана із численними спробами обґрунтувати економічну доцільність або недоцільність інформаційних технологій, не виходячи при цьому за рамки традиційних економічних уявлень. Звичайно для оцінки економічної ефективності використовується показник повернення від інвестицій (Return on Investment - ROI) [1]. Інформаційний або технологічний підхід припускає, що сучасні організації, нагромадили гігантські обсяги даних про клієнтів, постачальників, операції та багато інше, що зберігаються в десятках операційних і транзакційних систем у різних функціональних підрозділах.

Застосовувані зараз розрізнені інформаційні технології і засоби для групової роботи, сховища даних, видобутку даних і тексту, телеконференції та системи дистанційного навчання гармонійно прогресують по шляху від "простих" обчислювальних операцій до обробки даних, виявленню схованих залежностей і правил, що і розуміється під менеджментом знань. Знання, у розрізі інформаційного підходу це точна інформація з даної проблеми.

Система, яка здатна надати точна відповідь на запит, і є система управління знаннями. У компанії повинне існувати єдиний інформаційний простір. Для кожного менеджера визначаються коло потреб, права доступу і параметри пошуку інформації усередині цього простору.

Відповідно до цієї кваліфікації, функціями аналітика консолідованої інформації із забезпечення ефективної адміністративної діяльності є:

- виявлення потреби зовнішнього оточення, осіб, що ухвалюють рішення, в інформаційних і інтелектуальних ресурсах;

- розробка планів і заходів щодо інформаційного забезпечення зацікавлених осіб;

- нагромадження, структурування і систематизація даних у предметній області діяльності організації, забезпечення їх довгочасного зберігання і оперативного використання, а також доступу до них зацікавлених осіб з обліком їх потреб і суспільних інтересів;

- формування інформаційних ресурсів організації на основі одержуваних і збережених даних;

- моделювання та аналіз схеми інформаційних і матеріальних потоків, структури, складу і властивостей організації з урахуванням її місії, а, що також відбуваються в організації та поза її процесами;

- забезпечення вірогідності і надійності джерел інформації;

- здійснення процесу витягу і придбання знань зі сформованих інформаційних ресурсів;

- забезпечення моделювання знань і їх комп'ютерне уявлення;

- структурування, систематизація, класифіковане знання для одержання нових знань;

- складання рефератів, анотацій, аналітичних і тематичних оглядів накопичених інтелектуальних ресурсів;

- контроль їх практичне використання отриманих знань;

- визначення обсягу і рівня поширення знань;

- розробка пропозицій і рекомендацій з ефективного використання інтелектуальних ресурсів для забезпечення відповідності організації її місії;

- забезпечення своєчасної, і в необхідній формі консолідації інтелектуальних ресурсів для підтримки прийняття рішень;

- розробка планів і заходів щодо інформаційно-аналітичної протидії, що попереджає, внутрішнім і зовнішнім негативним факторам, а також заходу щодо забезпечення сталого розвитку організації;

- організація виконання проектів з реінжинірингу консалтингових проектів;

- вибір і обґрунтування застосування типових і перспективних процесів і технологій і супровід процесу їх впровадження;

- удосконалювання форм і методів інформаційно-аналітичної і консультативної роботи [2].

Рішення інформаційних технологій підтримують правила, що супроводжують процес управління знаннями, допомагають зняти бар'єри на шляху розв'язання завдань формування єдиного робочого середовища, реалізації механізму відчуження, нагромадження, використання і модифікації знань, підтримки інновацій і доведення відомостей про них усім зацікавленим у них співробітникам.

- заочні комунікації не тільки зменшують необхідність витратити час на особисті зустрічі. Знання, отримані в процесі персональних заочних

консультацій, будуть збережені в системі разом з контекстом і можуть бути використані потім усім співтовариством або групою;

- доступ у будь-який час, у будь-якому місці не створює обмежень на тривалість заочних комунікацій і гарантує можливість одержання накопичених компанією знань у потрібний час, а не тільки в момент персонального спілкування або заходів, що забезпечують групові комунікації [3].

При всій своїй важливості, рішення інформаційних технологій не відіграють домінуючу роль у методиках управління знаннями. Таку роль відіграє формування корпоративної культури спільної роботи і загального доступу до даних. Однак, використання тільки лише гуманітарних технологій без залучення інформаційних технологій не приведе до ефективного управління знаннями.

Список використаних джерел:

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992. № 2657-ХІІ
[URL://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text)
2. Северина, С. В. Інформаційна безпека та методи захисту інформації. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки (1). с. 155–161.
3. OECD. Guidelines for the Security of Information Systems and Networks: Towards a Culture of Security. – Paris:OECD,2002. – 28 p.

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ФАКТОРИ ЇЇ РОЗВИТКУ В ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

Якушко І. В., канд. екон. наук, здобувач, Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая, м. Київ, Україна

У сучасному світі всі суспільні системи розвиваються в умовах становлення цифрової економіки. Процеси цифровізації відбуваються швидкими темпами й результати їхнього впливу відчувають усі економічні суб'єкти. Цілком зрозуміло, що цифрові технології мають колосальний потенціал власного розвитку, а отже, і потенціал формувати трансформаційні процеси у функціонуванні систем різної природи.

Цифрова трансформація нині вже є невід'ємною складовою розвитку економіки всіх розвинутих країн. Саме сучасні інформаційно-комунікаційні технології дозволяють отримувати економічні, соціальні та інші види ефектів від їх впровадження у функціонування саме економічних систем різних рівнів. Важливість використання окреслених технологій для розвитку господарських системи сьогодні вже не викликає сумніву. Саме тому питання цифрової трансформації економічних систем сьогодні активно досліджуються вченими в усьому світі. При цьому, враховуючи динамічний процес розвитку зазначених технологій, відкриваються постійно нові можливості їх використання в роботі суб'єктів підприємницької діяльності, які функціонують у різних галузях та сферах національної економіки, органів державної влади та місцевого самоврядування. Усе це лише підтверджує актуальність проведення наукових

досліджень у цьому напрямку, важливість постійного поглиблення теоретичних, методологічних і практичних положень формування процесів цифрової трансформації, їхнього впливу на розвиток національного господарства.

Таким чином, цифрова трансформація економічних систем безпосередньо пов'язана з використанням потенціалу інформаційно-комунікаційних змін. Зазначений вплив такої трансформації виник не одномоментно. Цифрові технології розвивалися поступово, формуючи дедалі більший потенціал для їх тотального використання. На рисунку 1 представлено базові передумови виникнення та розвитку процесів цифрової трансформації в сучасному світі.

Рис. 1 – Передумови виникнення цифрової трансформації в економічних системах

Джерело: [1; 2; 3; 5; 7; 8].

Отже, враховуючи рисунок 1, можемо констатувати, що процеси цифрової трансформації є складними за своєю природою, оскільки для їх виникнення в межах фактично всіх суспільних процесів необхідне поєднання значної кількості чинників, які б сприяли формуванню сукупності базових передумов для можливості розробки цифрових технологій, їх постійної модернізації та використання.

Зауважимо, що для окресленого типу трансформації дуже важливими є питання усвідомлення в суспільстві можливостей нових змін. Особливо це стосується громадян та суб'єктів підприємницької діяльності. Активне залучення фізичних осіб до використання цифрових технологій дозволяє сформувати міцний фундамент для цифровізації всіх сфер суспільства, зокрема й економічні

системи різних рівнів. При цьому населення також може самостійно продукувати попит на цифрові технології, нові послуги та товари, для надання яких важливим є використання таких технологій. Прийнято вважати, що процес цифровізації є процесом багатоаспектним, складним, об'єктивним у сучасних реаліях та необхідним для забезпечення нових імпульсів для розвитку суспільних систем.

Крім базових передумов виникнення цифрової трансформації, для розуміння її природи також важливо аналізувати чинники, які впливають як на розвиток цифрових технологій загалом, так і на спроможність їх використання в діяльності економічних систем. Зазначимо, що процеси цифрової трансформації, як зазначалося, є багатоаспектними, з одного боку, оскільки вже сьогодні охоплюють фактично всі сфери життєдіяльності людей, та, з іншого боку, досить індивідуальними, суб'єктивними, оскільки для кожного економічного суб'єкта притаманною є своя система інформаційно-комунікаційних технологій, якими він користується. Саме окреслене зумовлює і складність ідентифікації базових чинників, які визначають розвиток цифрової трансформації у світі. Також такі чинники можуть відрізнятися між країнами, мати абсолютно різний рівень впливу на процеси цифровізації суспільства, у тому числі економічні системи. Проте, враховуючи окреслене, цілком можливо з позиції системного підходу, розглядаючи цифрову трансформацію як цілісний об'єкт дослідження, виокремити базові групи факторів, які узагальнено формують сприятливе середовище для розвитку цифрової економіки. На рис. 2 представлено орієнтований перелік факторів розвитку цифрової трансформації в економічних системах.

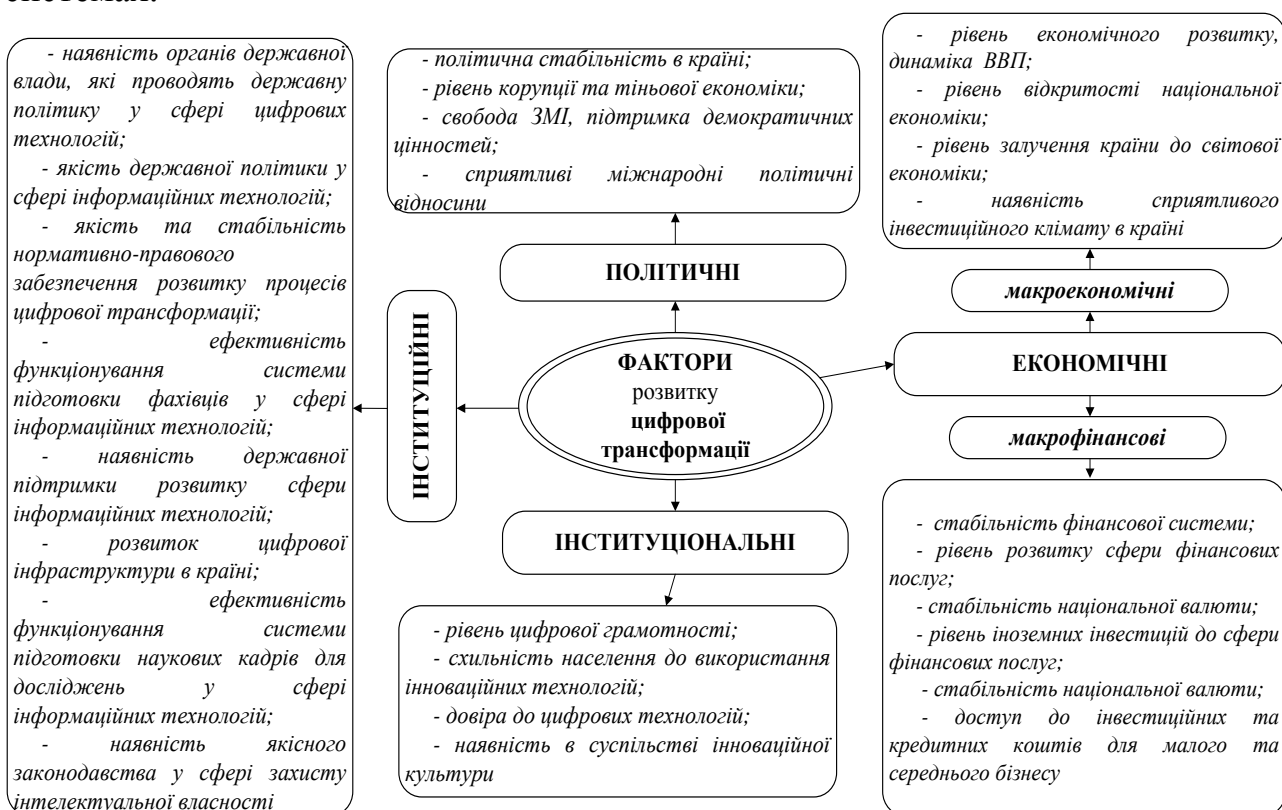

Рис. 2 – Фактори розвитку цифрової трансформації в економічних системах
Джерело: [4, с. 91; 6; 9, с. 40; 10, с. 198; 11, с. 22].

Також зауважимо, що враховуючи різновекторність процесів цифрової трансформації, які здатні формувати й дисипативні процеси в розвитку економічних систем, доцільно розглядати також і чинники, які сприяють деструктивному розвитку таких систем, формують передумови для виникнення перешкод у їх розбудові.

Отже, у межах наукової роботи поглиблено теоретичні положення щодо розуміння передумов виникнення процесів цифрової трансформації в розвитку суспільних систем, включаючи економічні системи різної природи. Результати дослідження дають підстави стверджувати, що цифровізація як сучасний тренд трансформації економічних систем є продуктом еволюційного розвитку інформаційних систем, інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Вовк В. Ю. Цифрові трансформації в економіці: світовий досвід та можливості для України. *Sciences of Europe*. 2020. № 51. С. 15-24.
2. Данніков О. В., Січкаренко К. О. Концептуальні засади цифровізації економіки України. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 17. С. 73-79.
3. Дергачова Г. М., Колешня Я. О. Цифрова трансформація бізнесу: сутність, ознаки, вимоги та технології. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2020. № 17. С. 280-290.
4. Дубина М. В. Механізм розвитку ринку фінансових послуг на основі формування інституту довіри: теорія, методологія, практика : монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2018. 668 с.
5. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 6. С. 105-112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2016_6_11
6. Косач І. А., Жаворонок А. В., Дегтярьов А. В. Фінансовий механізм інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва: сучасні аспекти. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2021. № 1. С. 3-9. DOI: <https://doi.org/10.54929/pmt-issue1-2021-03>.
7. Любохимець Л. С., Шпуляр Є. М. Цифрова трансформація національної економіки: сучасний стан та тренди майбутнього. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 4. С. 213-217. DOI: 10.31891/2307-5740-2019-272-4-1-212-217.
8. Лузгіна А. Цифровая трансформация национальной экономики: вызовы и перспективы развития. *Банкаўскі веснік, САКАВІК*. 2020. С. 100-105.
9. Холявко Н. І., Гонта С. В., Дубина М. В. Освітні детермінанти формування ментального простору трансформації структури національної економіки : монографія. Чернігів : Видавець Бригинець О. В., 2019. 344 с.
10. Dubyna M., Zhavoronok A., Kudlaieva N., Lopashchuk I. Transformation of Household Credit Behavior in the Conditions of Digitalization of the Financial Services Market. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*. 2021. Vol. 14(1). Pp. 195-200. DOI: 10.22094/JOIE.2020.677835.
11. Shaposhnykov K. Problems of formation of investment potential of the national economy. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 53. С. 20-23. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure53-4>.

ЗМІСТ

Russell Tripplett, Ph.D., Angelo Azueta THE GLOBAL VICISSITUDES OF THE CHANGING LANDSCAPE OF THE AMERICAN ECONOMY	5
Ostapenko V. M., Ivanova D. S. EFFECTIVE SYSTEM OF CUSTOMS CONTROL AS A COMPONENT OF ANTI-CORRUPTION MANAGEMENT IN THE SYSTEM OF ENSURING FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE.....	6
Radionova L., Radionova O. BLOCKCHAIN INDUSTRY AS A TOOL FOR MODERNIZING PUBLIC SERVICES.....	9
Андренко О. А., Крайвський Б. Б. Цифрова трансформація фінансового і управлінського обліку з використанням технології BLOCKCHAIN	12
Ачкасова С. А., Дмитрієнко О. А. Оцінювання ефективності використання інструментів управління власним капіталом банку для забезпечення конкурентоспроможності.....	16
Багрій К. Л. Інтегрована звітність – сучасна звітність для бізнесу.....	18
Батракова Т. І., Гурська А. Ю. Підтримка з боку держави стосовно проблемних іпотечних кредитів під час воєнного стану.....	21
Батракова Т. І., Кармазіна В. С. Перспективи кредитування технопарків та індустріальних парків України.....	24
Бондаренко М. Д. Розроблення інформаційної управляючої системи для управління проектами.....	26
Будякова О.Ю. Біоекономіка: економічний розвиток в умовах глобалізації.....	29
Бурлуцька С. Методично-інформаційне забезпечення стратегії пружності сталого розвитку в умовах післявоєнного відновлення.....	31
Вергейчикова С.В., Яценко Є.Є. Податкові зміни та пільги на час воєнного стану в Україні.....	34
Власова О.Є. Податки воєнного часу: зміни та наслідки.....	38
Власова О.Є., Уткін М.В. Таранушенко Є.В. Перспективи розвитку змісту інтегрованої звітності як індикатору сталого розвитку підприємств.....	43
Вовченко А.О. Зростання ризику неплатоспроможності підприємств в умовах змін економічного середовища.....	48

Гавриличенко Є. В., Фоменко Д. П.	
Оптимізація управління ризиками на будівельному підприємстві в контексті удосконалення функцій внутрішнього аудиту.....	50
Голубцова К. К., Сагайдак-Нікітюк Р. В.	
Теоретичні аспекти управління фінансовими потоками промислового фармацевтичного підприємства.....	53
Горбунова А.В., Краснощок Я.В.	
Процедура банкрутства юридичних осіб.....	54
Гордієнко Н.І., Краснікова Н. Г., Мезін Д. В	
Стан та перспективи реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ.....	57
Гринюк Н. А.	
Світові системи оподаткування підприємств кооперативного сектору.....	60
Гришина Н. В., Бронська В. С., Стройнова В. С.	
Підтримка бізнесу в умовах воєнного стану.....	64
Іванова Н. С., Попова Ю. С.	
POWER BI як інструмент автоматизації бізнес-аналітики	68
Іванова Н. С., Попова Ю. С.	
Практика прийняття рішень з використанням аналітичних алгоритмів DATA MINING у сфері логістики	71
Калюжна М. В., Остапенко В.М	
Адаптація митного законодавства України до системи спільного транзиту	74
Карпушенко М. Ю., Карпушенко О. О.	
Роль комплаєнс-контролю в системі протидії ризикам.....	78
Козловська С. Г., Стовбецький О. М.	
Управління фінансово-економічною безпекою підприємства.....	80
Коротаєва О.В.	
Інноваційна стратегія розвитку підприємств в сучасних умовах	82
Котелевець Д. О.	
Наукові підходи до вивчення сутності державного регулювання економіки.....	84
Крайвська І.А., Сорокіна Л.С.	
Обліково-аналітичне забезпечення фінансової стійкості підприємства як умова його економічного розвитку.....	88
Крись С.В.	
Вплив інформаційних технологій на безпеку фінансової сфери	91
Куліш І. М.	
Завдання для публічного управління у сфері поствоєнного відновлення територій України.....	93
Лаготюк В.О., Гоменюк В.М.	
Особливості впровадження системи ощадливого виробництва на українських підприємствах	96
Литвін А. В., Іванова Н. С.	
Податкові зміни в умовах воєнного стану: вітчизняний та міжнародний досвіт..	100

Литовченко О.Ю., Буденна В.М.	
Актуальні питання відновлення рівня економічної безпеки України.....	102
Литовченко О.Ю., Лазарева Д.О.	
Організаційні аспекти управління фінансовими ризиками підприємства	105
Литовченко О.Ю., Нікітін С.О.	
Гармонізація обліку та звітності українських підприємств на шляху євроінтеграції	108
Лозиченко О.М.	
Особливості формування заощаджень домогосподарств у системі національної економіки	111
Мізік Ю. І., Сидоренко Р. І.	
Удосконалення внутрішнього аудиту розрахунків із споживачами і постачальниками в системі управління заборгованістю на підприємствах водопостачання та водовідведення	115
Момот К.В.	
Проблеми стандартизації та гармонізації бухгалтерського обліку і фінансової звітності в умовах євроінтеграції	118
Момот Т.В., Говоруха К.В.	
Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки іноземних інвестицій суб'єктів господарювання в умовах післявоєнної відбудови.....	121
Момот Т.В., Личката К.А.	
Обліково-аналітичне забезпечення оцінки інвестиційної привабливості підприємства в умовах післявоєнного відновлення.....	123
Неізнана О.В., Кот В.І.	
Фінансові аспекти проблематики контролю у сфері містобудування на місцевому рівні (на прикладі м. Кривий Ріг).....	125
Огренич Ю. О., Матвієнко Д. О.	
Інтеграція податкового законодавства України та законодавства Європейського Союзу	127
Островський І. А., Трембак К. В.	
ESG-чинники післявоєнного відновлення економіки України	131
Петлиця О.О.	
Міжнародний стандарт GRI – зрозуміла мова для формування звітності підприємства	132
Райковська І.Т.	
Формування елементів облікової політики щодо операцій із забезпечення виконання зобов'язань підприємства та їх зміни	134
Родченко С.С., Лелюк Н.Є.	
Управління відновленням регіонів України на основі використання їх інноваційного потенціалу	138
Роженко О.В., Юрченко М.Є.	
Інфляція як регулятор соціально-економічного розвитку ЄС	140
Розсильна Н.Ю., Ілляшенко О.В.	
Обліково-інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні	

оборотними активами підприємства	142
Рубанова С.Я., Шеїна С.Є.	
Роль військових облігацій у фінансуванні державного бюджету	147
Самойлова В.К.	
Проблеми впровадження електронного документообігу	149
Солодовнік О. О., Аверіна М. І.	
Обліково-аналітичне забезпечення діагностики кризового стану підприємства..	151
Солодовнік О. О., Коваль В.А.	
Особливості обліку капіталу банку в сучасних умовах	155
Стройнова В.С., Бронська В.С.	
Проблеми оподаткування в умовах воєнного стану	158
Сухорукова Т.Г., Куценко О.В.	
Ключеві аспекти соціально-економічних загроз електронної комерції	160
Тесленко Н.Г.	
Необхідність впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні.....	165
Тищенко В. Ф., Грибанова А. І.	
Переміщення товарів через митний кордон України.....	167
Тищенко В.Ф., Завгородня М.В.	
Особливості сучасного організаційно-правового забезпечення митної політики в Україні	169
Тростянська К.М., Овсяннікова Д.О.	
Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення управління ризиками в умовах глобалізації	172
Тульчинська С. О., Солосіч О.С.	
Економічна безпека інформації як складова ефективного управління в умовах глобалізації та інтелектуалізації економічних процесів.....	175
Федотова Т. А.	
Економічна безпека та антикризове управління	177
Харламова О.В.	
МСФЗ для МСП та МСФЗ: маневрування між зближенням та придатністю для непублічних компаній	179
Цікало Є. І.	
Передумови протидії дезінтеграційним загрозам в системній інтеграції управлінської діяльності підприємств	184
Шаповал Г. М., Васищенко Ю. В.	
Гармонізація міжнародного та вітчизняного досвіду обліку власного капіталу в умовах євроінтеграції	187
Юр'єва І. А.	
Впровадження комплексної моделі консолідації інформації для управління безпековою складовою підприємства	191
Якушко І. В.	
Передумови виникнення цифрової трансформації та фактори її розвитку в економічних системах.....	194

Наукове видання

**XI МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**" ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКО-
ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ "**

17–18 листопада 2022 р.

*Матеріали конференції опубліковані в авторській редакції
мовою оригіналу*

Відповідальний за випуск *Момот Т. В.*

Редактор *Лелюк Н. Є.*

Електронне видання. Формат 60 × 84/16.

Ум. друк. арк. 11,8.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: office@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК 5328 від 11.04.2017.